

Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky

**Program starostlivosti
o Chránené vtáčie územie Poľana
na roky 2019 – 2048**

10. jún 2019

Spolufinancované z prostriedkov Európskeho fondu regionálneho rozvoja a štátneho rozpočtu v rámci projektu: „Vypracovanie programov starostlivosti o vybrané chránené vtáčie územia – 2. etapa“

OBSAH

1. ZÁKLADNÉ ÚDAJE	5
1.1. Číslo podľa štátneho zoznamu	5
1.2. Príslušnosť k európskej sústave chránených území	5
1.3. Kategória a názov územia.....	5
1.4. Platný právny predpis o vyhlásení chráneného územia	5
1.5. Celková výmera chráneného územia	5
1.6. Súčasný stav predmetu ochrany	6
1.6.1. Prírodné pomery	6
1.6.2. Stručný popis predmetu ochrany.....	13
1.6.3. Hodnotenie stavu predmetu ochrany, stanovenie priorít ochrany.....	14
1.6.3.1. Súčasný stav druhu	15
1.6.3.1.1. Definovanie stavu druhu škovránok stromový v CHVÚ Poľana	15
1.6.3.1.2 Definovanie stavu druhu strakoš kolesár v CHVÚ Poľana	17
1.6.3.1.3 Definovanie stavu druhu muchárik bieločrý v CHVÚ Poľana	20
1.6.3.1.4 Definovanie stavu druhu muchárik malý v CHVÚ Poľana	22
1.6.3.1.5 Definovanie stavu druhu jariabok hôrny v CHVÚ Poľana	24
1.6.3.1.6 Definovanie stavu druhu ďateľ čierny v CHVÚ Poľana	26
1.6.3.1.7 Definovanie stavu druhu žlna sivá v CHVÚ Poľana	28
1.6.3.1.8 Definovanie stavu druhu ďateľ trojprstý v CHVÚ Poľana	30
1.6.3.1.9 Definovanie stavu druhu chriašťel poľný v CHVÚ Poľana	32
1.6.3.1.10. Definovanie stavu druhu ďateľ bieločrý v CHVÚ Poľana	34
1.6.3.1.11 Definovanie stavu druhu včelár lesný v CHVÚ Poľana	36
1.6.3.1.12 Definovanie stavu druhu pŕhlavár čiernohlavý v CHVÚ Poľana	38
1.6.3.1.13 Definovanie stavu druhu prepelica poľná v CHVÚ Poľana	40
1.6.3.1.14 Definovanie stavu druhu krutihlav hnedý v CHVÚ Poľana.....	42
1.6.3.1.15 Definovanie stavu druhu hlucháň hôrny v CHVÚ Poľana	44
1.6.3.1.16 Definovanie stavu druhu ďateľ hnedkavý v CHVÚ Poľana	47
1.6.3.2. Stav druhov vtákov, na ochranu ktorých sa vyhlasuje CHVÚ a ich biotopov.....	49
1.6.3.2.1. Škovránok stromový	49
1.6.3.2.2. Strakoš kolesár	50
1.6.3.2.3. Muchárik bieločrý	50
1.6.3.2.4. Muchárik malý	50
1.6.3.2.5. Jariabok hôrny	50
1.6.3.2.6. Ďateľ čierny	50
1.6.3.2.7. Žlna sivá	50
1.6.3.2.8. Ďateľ trojprstý	50
1.6.3.2.9. Chriašťel poľný	50
1.6.3.2.10. Ďateľ bieločrý	50
1.6.3.2.11. Včelár lesný	50
1.6.3.2.12. Pŕhlavár čiernohlavý	51
1.6.3.2.13. Prepelica poľná.....	51
1.6.3.2.14. Krutihlav hnedý.....	51
1.6.3.2.15. Hlucháň hôrny	51
1.6.3.2.16. Ďateľ hnedkavý.....	51

1.6.3.3. Cieľový stav druhu	51
1.6.3.3.1. Cieľový stav druhu škovránok stromový	51
1.6.3.3.2. Cieľový stav druhu strakoš kolesár	51
1.6.3.3.3. Cieľový stav druhu muchárik bieločrký	51
1.6.3.3.4. Cieľový stav druhu muchárik malý	51
1.6.3.3.5. Cieľový stav druhu jariabok hôrny	52
1.6.3.3.6. Cieľový stav druhu ďateľ čierny	52
1.6.3.3.7. Cieľový stav druhu žlna sivá	52
1.6.3.3.8. Cieľový stav druhu ďateľ trojprstý	52
1.6.3.3.9. Cieľový stav druhu chriaštel' poľný	52
1.6.3.3.10. Cieľový stav druhu ďateľ bieločrbtý	52
1.6.3.3.11. Cieľový stav druhu včelár lesný	52
1.6.3.3.12. Cieľový stav druhu prhl'aviar čiernohlavý	52
1.6.3.3.13. Cieľový stav druhu prepelica poľná	52
1.6.3.3.14. Cieľový stav druhu krutihlav hnedý	52
1.6.3.3.15. Cieľový stav druhu hlucháň hôrny	53
1.6.3.3.16. Cieľový stav druhu ďateľ hnedkavý	53
1.6.3.4. Osobitné záujmy	53
1.6.3.4.1. Škovránok stromový	53
1.6.3.4.2. Strakoš kolesár	53
1.6.3.4.3. Muchárik bieločrký	53
1.6.3.4.4. Muchárik malý	53
1.6.3.4.5. Jariabok hôrny	54
1.6.3.4.6. Ďateľ čierny	54
1.6.3.4.7. Žlna sivá	54
1.6.3.4.8. Ďateľ trojprstý	54
1.6.3.4.9. Chriaštel' poľný	54
1.6.3.4.10. Ďateľ bieločrbtý	55
1.6.3.4.11. Včelár lesný	55
1.6.3.4.12. Prhl'aviar čiernohlavý	55
1.6.3.4.13. Prepelica poľná	55
1.6.3.4.14. Krutihlav hnedý	55
1.6.3.4.15. Hlucháň hôrny	56
1.6.3.4.16. Ďateľ hnedkavý	56
1.6.4. Hodnotenie ďalších osobitných záujmov ochrany prírody a krajiny v území	56
1.7. Výsledky komplexného zisťovania stavu lesa	57
2. SOCIOEKONOMICKÉ POMERY (VYUŽÍVANIE ÚZEMIA A JEHO OKOLIA), POZITÍVNE A NEGATÍVNE FAKTORY	59
2.1. Historický kontext	59
2.2. Stručný opis aktuálneho stavu	60
2.3. Návrh zásad a opatrení využívania územia a jeho okolia z hľadiska cieľov ochrany	61
2.3.1. Návrh zásad a opatrení pre jednotlivé predmety ochrany	61
2.3.1.1. Návrh zásad a opatrení pre škovránka stromového	62
2.3.1.2. Návrh zásad a opatrení pre strakoša kolesára	62
2.3.1.3. Návrh zásad a opatrení pre muchárika bieločrkého	63
2.3.1.4. Návrh zásad a opatrení pre muchárika malého	63
2.3.1.5. Návrh zásad a opatrení pre jariabka hôrneho	64

2.3.1.6. Návrh zásad a opatrení pre d'atľa čierneho	64
2.3.1.7. Návrh zásad a opatrení pre žlnu sivú	64
2.3.1.8. Návrh zásad a opatrení pre d'atľa trojprstého	65
2.3.1.9. Návrh zásad a opatrení pre chriašteľa poľného	65
2.3.1.10. Návrh zásad a opatrení pre d'atľa bielochrbtého	66
2.3.1.11. Návrh zásad a opatrení pre včelára lesného	66
2.3.1.12. Návrh zásad a opatrení pre príhľaviara čiernohlavého	67
2.3.1.13. Návrh zásad a opatrení pre prepelicu poľnú	67
2.3.1.14. Návrh zásad a opatrení pre krutihlava hnedého	67
2.3.1.15. Návrh zásad a opatrení pre hlucháňa hôrneho	68
2.3.2. Členenie územia na ekologicko-funkčné priestory (EFP)	69
2.3.2.1. Návrh zásad a opatrení v EFP1	70
2.3.2.2. Návrh zásad a opatrení v EFP2	71
2.3.2.3. Návrh zásad a opatrení v EFP3	72
2.3.2.4. Návrh zásad a opatrení v EFP4	72
2.3.2.5. Návrh zásad a opatrení v EFP5	74
3. CIELE STAROSTLIVOSTI A OPATRENIA NA ICH DOSIAHNUTIE	74
3.1. Stanovenie dlhodobých cieľov starostlivosti v nadväznosti na ekologicko-funkčné priestory	74
3.2. Stanovenie operatívnych cieľov nadväznosti na ekologicko-funkčné priestory	78
3.3. Rámcové plánovanie a modely hospodárenia pre lesné biotopy	79
3.4. Navrhované opatrenia, stanovenie harmonogramu ich plnenia, určenie subjektu zodpovedného za ich plnenie, stanovenie merateľných indikátorov ich plnenia	82
4. SPÔSOB VYHODNOCOVANIA PLNENIA PROGRAMU STAROSTLIVOSTI....	106
5. POUŽITÉ PODKLADY A ZDROJE INFORMÁCIÍ.....	125
6. PRÍLOHY	129
6.1. Mapa predmetov ochrany CHVÚ Poľana	129
6.2. Mapa identifikácie vlastnícko–užívateľských vzťahov CHVÚ Poľana	130
6.3. Mapa využitia územia CHVÚ Poľana	131
6.4. Mapa ekologicko-funkčných priestorov CHVÚ Poľana	132
6.5. Iná dokumentácia	133
6.5.1. Mapa častí územia CHVÚ Poľana podľa vyhlášky MŽP SR č. 24/2008 Z. z.	133
6.5.2. Mapa prekryvu CHVÚ Poľana s chránenými územiami a územiami európskeho významu	134
6.5.3 Porastová mapa CHVÚ Poľana.....	135

ÚVOD

Chránené vtáčie územie Poľana bolo vyhlásené v r. 2008 na ochranu 16 druhov voľne žijúcich vtákov. Sú nimi strakoš kolesár, škovránok stromový, jariabok hôrny, hlucháň hôrny¹, d'ateľ čierny¹, d'ateľ bielochrbtý, d'ateľ trojprstý¹, d'ateľ hnedkavý, žlna sivá, krutihlav hnedý¹, chriaštel poľný¹, prepelica poľná, včelár lesný, muchárik bieločrý, muchárik malý¹ a pŕhlaviar čiernohlavý. V prípade strakoša kolesára ide o najsilnejšiu populáciu v strednej Európe.

Program starostlivosti je vypracovaný na ochranu uvedených druhov vtáctva a na zabezpečenie, prípadne zlepšenie stavu druhov a tiež ich biotopov.

V programe sú uvedené **4 dlhodobé ciele**, pričom každý z nich je rozpracovaný na operatívne ciele, ktoré stanovujú bližšie ciele pre dosiahnutie priaznivých stavov daných druhov či biotopov. Celkovo bolo stanovených 20 operatívnych cieľov a 184 opatrení na ich realizáciu.

CHVÚ sa celou svojou výmerou **prekrýva s Chránenou krajinou oblasťou Poľana**. Nachádza sa tu 24 maloplošných chránených území a 11 území európskeho významu. Poľana je z celoslovenského hľadiska veľmi zaujímavou lokalitou - ide o najvyššie sopečné pohorie s prevýšením 1 000 m so 6 vegetačnými stupňami a rozmanitou krajinou aj vďaka zachovaniu laznického osídlenia.

Schválením programu starostlivosti budú vytvorené podmienky pre systematickejšiu ochranu vtáctva. Financovanie z fondov EÚ, hlavne z Operačného programu Kvalita životného prostredia 2014 – 2020, sa predpokladá v rozsahu 14,56 % predpokladaných výdavkov programu starostlivosti.

¹ Vo vyhláške Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 24/2008 Z. z., ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Poľana, sú použité slovenské mená druhov podľa prílohy č. 4 k vyhláške Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 24/2003 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. o ochrane prírody a krajiny. Vzhľadom na zmenu slovenského názvoslovie druhov voľne žijúceho vtáctva sú pre niektoré druhy v tomto programe starostlivosti uvádzané aktuálne mená druhov v zmysle tejto zmeny, ako aj podľa prílohy č. 32 citovanej vyhlášky.

1. ZÁKLADNÉ ÚDAJE

1.1. Číslo podľa štátneho zoznamu

Chránené vtáčie územie (ďalej aj „CHVÚ“) Poľana je evidované v Štátnom zozname osobitne chránených častí prírody a krajiny pod č. **A/13**.

1.2. Príslušnosť k európskej sústave chránených území

CHVÚ Poľana je **súčasťou európskej sústavy chránených území Natura 2000²**. Prekrýva sa s 11 územiami území európskeho významu. Tieto lokality sú vymenované v prílohe vykonávacieho rozhodnutia Komisie (EÚ) 2019/17 zo 14. decembra 2018, ktorým sa prijíma dvanásť aktualizácií zoznamu lokalít s európskym významom v alpskom biogeografickom regióne. Podrobnosti sú uvedené v časti 1.6.4 a v mapovej prílohe č. 6.6.1

1.3. Kategória a názov územia

Príslušnosť k európskej sústave chránených území:	Natura 2000
Kód územia:	SKCHVU022
Kategória:	Chránené vtáčie územie
Názov územia:	Poľana

1.4. Platný právny predpis o vyhlásení chráneného územia

Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 24/2008 Z. z., ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Poľana (ďalej len „**vyhláška MŽP SR č. 24/2008 Z.z.**“) nadobudla účinnosť **1. februára 2008**.

1.5. Celková výmera chráneného územia

Celková rozloha CHVÚ Poľana stanovená vyhláškou MŽP SR č. 24/2008 Z.z. je **32 188,38 ha**. Mapa využitia územia je prílohou č. 6.3.

Tabuľka č.1: Výmera v členení podľa druhov pozemkov (podľa stavu katastra nehnuteľností k 1. máju 2015)

Kód pozemku	druh pozemku	výmera v ha	zastúpenie v %
2	orná pôda	2668,75	8,26
5	záhrada	80,03	0,25
7	trvalý trávny porast (TTP)	9177,45	28,40
10	lesný pozemok	19745,73	61,10
11	vodná plocha	140,26	0,43
13	zastavaná plocha a nádvorie	324,94	1,01
14	ostatná plocha	178,32	0,55

² § 28 ods. 1 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov

	Spolu	32315,48	100,00
--	-------	----------	--------

1.6. Súčasný stav predmetu ochrany

1.6.1. Prírodné pomery

Geografická poloha a vymedzenie územia

CHVÚ Poľana má v rámci Slovenska centrálnu polohu. Na severnom okraji sa nachádza kóta Hrb, ktorá je geografickým stredom Slovenska. Územie leží v štyroch okresoch. Na severozápade zasahuje do **okresu Banská Bystrica**, na severovýchode do okresu **Brezno**. O južnú časť sa delia okresy **Zvolen** na juhozápade a **Detva** na juhu a juhovýchode. CHVÚ zasahuje do **18 katastrálnych území**:

- v okrese Banská Bystrica – Hrochoť, Ľubietová, Poniky, Povrazník a Strelníky,
- v okrese Brezno – Čierny Balog, Hronec, Sihla, Valaská,
- v okrese Detva – Detva, Dúbravy, Hriňová, Klokoč, Korytárky, Kriváň, Stožok, Víglaš,
- v okrese Zvolen – Očová.

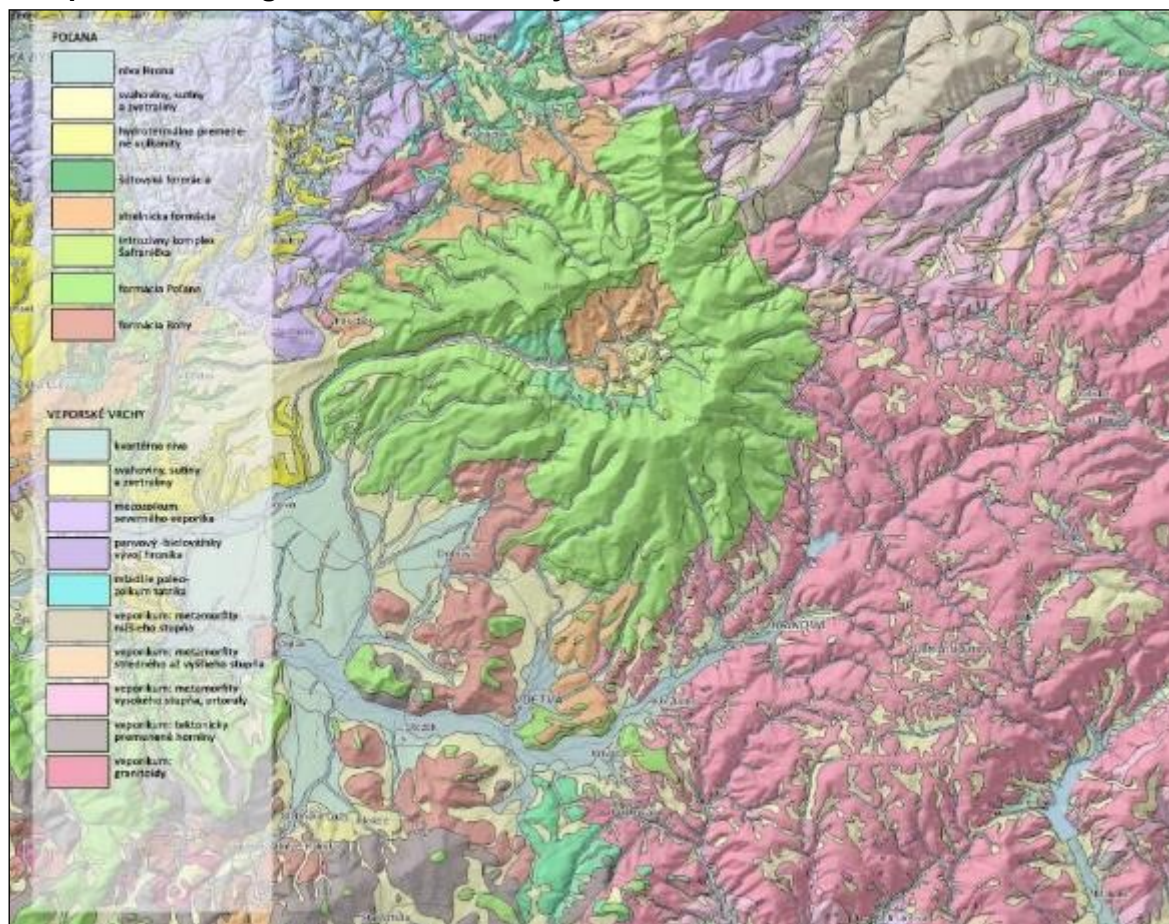
CHVÚ Poľana patrí do orografických celkov Poľana, Veporské vrchy, Zvolenská kotlina a čiastočne aj v Javorí a Ostrôžkach. Bolo zaradené do alpského biogeografického regiónu, no v skutočnosti sa tam prelínajú druhy charakteristické pre panónsku (v južnej a juhozápadnej časti do 800 m n. m.) i karpatskú zoogeografickú oblasť (hlavne v centrálnej, severnej a východnej časti nad 800 m n. m.). Menšia časť územia ležiaca južne od Detvy je izolovaná od hlavnej časti CHVÚ. Hlavná časť CHVÚ v severnej a východnej časti do značnej miery kopíruje lesnú plochu Chránenej krajinskej oblasti (CHKO) a Biosférickej rezervácie (BR) Poľana. Územie je **najvyšším sopečným pohorím v Západných Karpatoch** a najzachovanejším treťohorným vulkánom na Slovensku. Centrálnu časť tvorí erózna kaldera – takmer kruhová depresia s priemerom necelých 7 km. Potoky sa z vnútorných svahov kaldery zbiehajú pri Kyslinkách do jej jedného toku, ktorý cez prielomovú Hrochotskú dolinu odvádza vodu z pohoria. Kalderu ohraničuje horský chrbát s prstencovým pôdorysom. Najvyšším bodom je Poľana, niekedy označovaná ako Zadná Poľana (1 458 m n. m.), ktorá leží v južnej časti jej chrbta. Je najvyšším vrchom Slovenského stredohoria a vulkanickej časti slovenských Karpát. Vodu z Poľany odvádzajú **rieky Slatina a Hron**. Prírodné vodné plochy v tejto oblasti chýbajú. Najväčšou plochou stojatej vody v území je vodárenská nádrž Hriňová (57 ha), ktorá slúži ako zásobáreň pitnej vody pre veľkú časť regiónu. Na severe územia v Kamenistej doline sa nachádza vodná nádrž Hronček (ca 1,8 ha). Menšie vodné plochy (rybník pri Očovej 1,2 ha), ako aj výraznejšie poľné depresie vyplnené vodou hlavne v období jarného ťahu vtáctva sa nachádzajú pri Očovej a Hradnej.

Geologické pomery

Masív Poľany dominuje veľkej časti stredného Slovenska. Poľana je vulkanická štruktúra, ktorá horninovým zložením a reliéfom úzko nadväzuje na svoje bezprostredné okolie, či už sú to okolité vulkanické pohoria (Javorie, Kremnické a Štiavnické vrchy), alebo Zvolenská kotlina a stredné Pohronie. V porovnaní so susednými vulkanickými štruktúrami je Poľana plošným rozsahom síce nevelká, ale najlepšie zachovaná a najvyššia vyhasnutá sopka v celej oblasti karpatského oblúka. Zachovalosť vulkanickej formy Poľany je daná hlavne tým, že po skončení vulkanickej činnosti nebola intenzívne postihnutá neotektonickými procesmi. Došlo iba k čiastočnému poklesu severovýchodnej časti centrálnej zóny sopky a zvyšok do dnešnej podoby dokonala erózia, ktorá postupne rozširovala kráter až do vzniku terajšej kolapsovo-erozívnej kaldery.

Petrograficky je tento vulkán tvorený prevažne pyroxenickými až pyroxenicko-amfibolickými andezitmi a ich pyroklastikami. Okrem andezitov tu nachádzame aj kyslejšie horniny charakteru ryolitov až ryodacitov a tiež aj bazanity a bazalty (čadiče).

Mapa č. 1: Geologické členenie Poľany

Spracoval: B. Beláček, Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky - Správa Chránenej krajinnnej oblasti Poľana, 2015

Geomorfologické pomery

Z hľadiska geomorfologického členenia Slovenska (Mazúr a Lukniš, 1978) patrí celok (pohorie) Poľana do oblasti **Slovenského stredohoria**, ktorú tvoria prevažne andezitové stratovulkány a nimi obklopené medzihorské kotliny. Kotliny s výnimkou vyššie položeného Horehronského podolia patria k tzv. stredným kotlinám, ktoré majú dno v nadmorskej výške 300-700 metrov. Poľana je pohorie s najlepšie zachovanými rysmi pôvodnej vulkanickej morfoštruktúry. Výnimočne je zachovaná najmä kolapsovo-erózna kaldera v centre vulkánu. Okraj kaldery tvorí hlavný hrebeň pohoria, k západu otvorený Hrochotskou dolinou, ktorá vznikla spätnou eróziou Hučavy – jedného z tokov, ktoré sa radiálne rozbiehali po vonkajšom vulkanickom svahu. V severnej časti vybieha z hlavného hrebeňa rássocha Vepra (1 270 m n. m.) s geografickým centrom Slovenska (Hrb, 1 255 m n. m.).

Poľana sa člení na podcelky:

Vysoká Poľana zaberá hlavný hrebeň pohoria a rássochu Vepra. K Vysokej Poľane patrí aj časť Kyslinky, predstavujúca erózne vypreparovanú depresiu s vrchovinovým reliéfom – dno kaldery je odvodňované Hučavou.

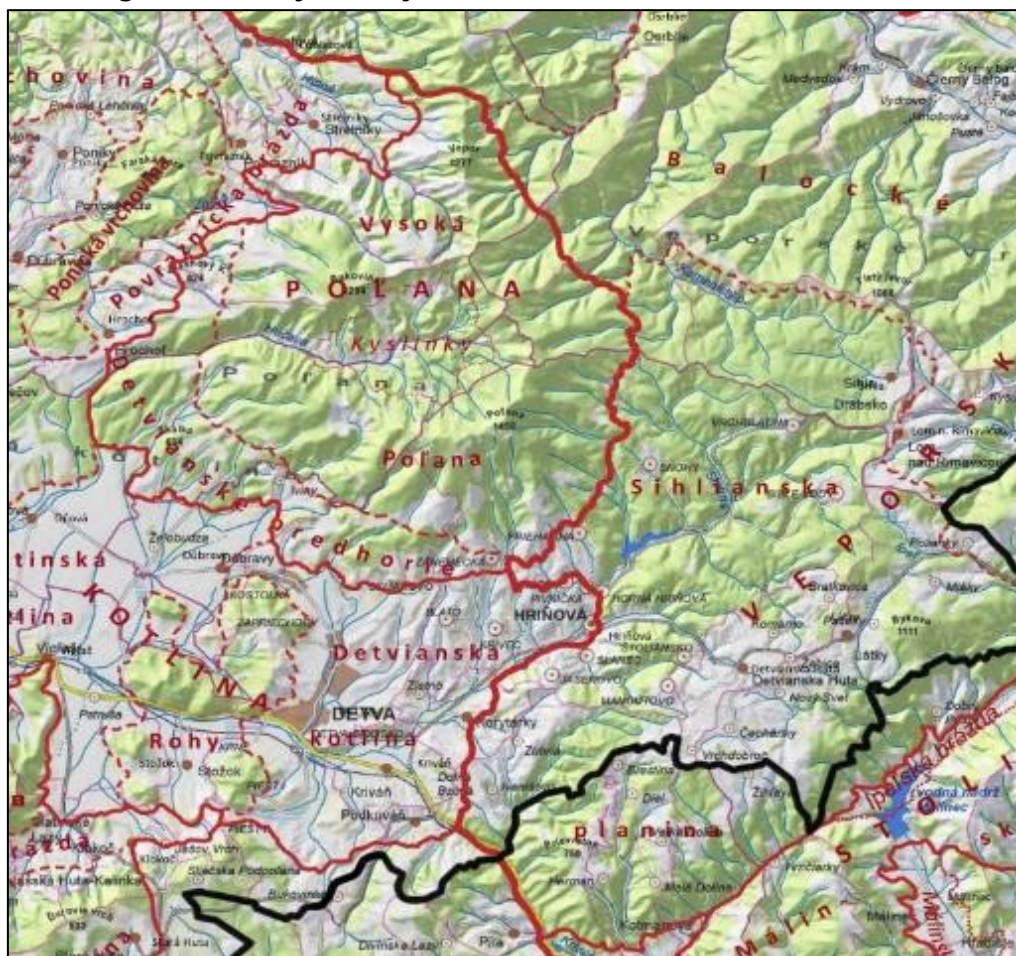
Oblasť v okolí najvyššej kóty pohoria (Poľana, 1 458 m n.m.) a protiľahlej Bukoviny (1 294 m n.m.) má reliéf silne členenej vyššej hornatiny, ostatná časť Vysokej Poľany je silne až veľmi silne členitá nižšia hornatina. Väčšina hlavného hrebeňa sa nachádza v nadmorskej výške nad 1 000 metrov, najnižším sedlom je sedlo Príslopy (956 m n. m.). Na hrebeni a hlavne na jeho

vnútornom okraji miestami vystupujú bralné formy na východoch andezitových lávových prúdov. V menšej miere bralá nachádzame aj na hrubých pyroklastikách, napr. na hrebeni medzi Hájnym grúňom a Veprom. Na vonkajšom úbočí pohoria sú bralá vytvorené selektívnou eróziou na čelách andezitových lávových prúdov, ale aj vypreparované pozdĺž puklín v pyroklastikách.

Detvianske predhorie je prechodným podcelkom spájajúcim Poľanu so Zvolenskou kotlinou. Má reliéf stredne až silne členenej vrchoviny, v oblasti hlboko zarezanej doliny Hučavy miestami aj veľmi silne členenej. Vytvorené je na prevažne vulkanoklastických horninách dolnej časti svahu stratovulkánu.

Východná časť CHVÚ zasahuje do podcelku Sihlianska planina (celok Veporské vrchy). Západná a južná časť CHVÚ zasahuje do celku Zvolenská kotlina (podcelku Povraznícka brázda, Detvianska kotlina, Rohy, Slatinská kotlina), v južnej časti aj do celku Javorie (podcelok Podlysecká brázda) a celku Ostrôžky.

Mapa č. 2: Orografické celky Poľany

Spracoval: B. Beláček, Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky - Správa Chránenej krajinnéj oblasti Poľana, 2015

Pôdy

Najbežnejším pôdnym typom Poľany je **andezem**. Vyskytuje sa na andezitovom podloží hlavného hrebeňa, kde jej výskyt závisí od materskej horniny (najmä obsahu vulkanického skla) a klimatických pomerov. Nižšie polohy územia CHVÚ majú zastúpenie **kambizemí**. Na hlbokých sedimentoch náplavových kužeľov na úpätiach svahov najmä na juhozápadnom predpolí Poľany sa vyskytujú **pseudogleje**. Ich charakteristickou vlastnosťou je nevyrovnaný vlhkosťný režim. Vo vlhkých obdobiach sú pôdy prevlhčené a v období sucha výrazne

presychajú. Na nivách malých vodných tokov sa vyskytujú **gleje**. Charakterizuje ich najmä prítomnosť zvýšenej hladiny podzemnej vody. Pri väčších vodných tokoch, kde sa vytvára inundácia, nachádzame **fluvizeme**, ktoré sú ovplyvňované nepravidelnými záplavami. Najplytšie pôdy Poľany predstavujú iniciálne pôdne typy – **litozeme a regozeme** – ktoré sa ostrovčekovito vyskytujú po celom území. Na ne nadväzujú rankre, ktoré majú podobne ostrovčekovité rozšírenie, viazané najmä na exponované plochy na strmších skalnatých svahoch. V severnej časti CHVÚ sa na malej ploche nachádzajú aj **rendziny** (Šály 2000).

Klimatické pomery

CHVÚ sa v centrálnej časti vyznačuje **mierne chladnou klímou**, ktorá vo vyšších častiach pohoria prechádza do chladnej horskej klímy. Podhorie Poľany a južná časť CHVÚ má charakter mierne teplý, vlhký vrchovinový až mierne teplý, mierne vlhký pahorkatinový až vrchovinový. Priemerná ročná teplota vzduchu sa pohybuje v rozpätí 3-8 °C. Priemerné zrážkové úhrny sa pohybujú v rozmedzí **600-1 100 mm zrážok**.

Hydrologické pomery

Špecifická geomorfologická stavba územia sa odráža aj v jedinečnej riečnej sieti územia. Centrálnu časť kaldery Poľany odvodňuje **potok Hučava**, ktorého prítoky vytvárajú dostredivú sieť vodných tokov. Naopak na obode kaldery sa vytvorila odstredivá – radiálna sieť vodných tokov, ktoré odtekajú z územia na všetky svetové strany. Najvýznamnejšími tokmi územia okrem spomínanej Hučavy sú Hukava a Slatina na juhovýchode územia, Kamenistý potok na severovýchode, Hutná na severozápade a Zolná na západe. Všetky toky patria do povodia rieky Hron.

V juhovýchodnej časti územia na hornom toku Slatiny sa nachádza **vodárenská nádrž Hriňová**. Na juhovýchodnú časť CHVÚ sa preto vzťahujú obmedzenia vyplývajúce z príslušných pásiem hygienickej ochrany.

Lesy

Pestrosť reliéfu a tiež fauny a flóry podmieňuje **prevýšenie takmer 1 100 metrov**, čo ovplyvnilo zastúpenie vegetačných stupňov od druhého (bukovo-dubového) po siedmy (smrekový). Bukovo-dubové a dubovo-bukové lesy sú zastúpené len okrajovo na juhozápadnom okraji CHVÚ, napr. pri Očovej, Dúbravách, Ivinách a Detve. Plošne najviac zastúpené sú **bukové a jedľovo-bukovo-smrekové porasty**, ktoré vystupujú až k hrebeňovým polohám. Najvyššie polohy zaberá pôvodná vrcholová smrečina, ktorú prstencovo lemuje úzky pás smrekovo-bukovo-jedľových lesov. Súvislé lesné komplexy sa nachádzajú hlavne v časti samotného pohoria Poľany.

Flóra

Flóra celého CHVÚ Poľana nebola komplexnejšie skúmaná. Podrobnejšie informácie o zložení flóry sú len z územia CHKO-BR Poľana.

Nižšie rastliny neboli dosiaľ predmetom systematického prieskumu. Výskumy sa zameriavali len na niektoré skupiny húb (napr. Gáper 1994, Adamčík 1994, Mihál 1994).

Údaje o **machorastoch** CHVÚ Poľana sú dostupné z prác najmä o nelesných spoločenstvách (napr. Duda 1956, Šmarda 1961a, b). Časť údajov pochádza z výskumov mokrých a vlhkých lúk, rašelinísk a podobne (Kubinská 1994, Doležal 1981, Balátová-Tuláčková & Kontrišová 1999, Ujházy et al. 2003). Recentne sa dopĺňajú údaje najmä vďaka inventarizačným výskumom (Latináková 1999, 2000). Na území Poľany sa dosiaľ zaznamenalo **194 druhov machorastov**.

Informácie o lišajníkoch Poľany sú ucelenejšie, doteraz bolo zaznamenaných **268 druhov lišajníkov**.

Hlavne pre územie pohoria Poľany je **typické prelínanie horských a teplomilných elementov flóry**. Termofyty sa vyskytujú najmä v južnej a juhozápadnej časti CHVÚ

a v Hrochotskej doline, horské druhy sú viazané na najvyššie časti pohoria (Janišová et al. 2004). Významne sa odlišuje aj flóra vulkanickej a kryštalickej časti územia.

Pestrosť biodiverzity a prírodovedná významnosť územia je nielen z hľadiska celkového druhového bohatstva, ale aj z hľadiska zastúpenia chránených, ohrozených a endemických druhov rastlín. V okolí osídlených častí sa však v ostatnom čase rozširujú nepôvodné a invázne druhy rastlín, čo je spôsobené hlavne vymiznutím hospodárenia v krajine.

Celkovo sa v území vyskytuje viac ako **1 200 druhov rastlín** (Križo et al. 1994, Janišová et al. 2004).

Na viacerých lokalitách Poľany došlo v minulosti k odlesneniu plôch a vytvoreniu náhradných **spoločenstiev lúk, pasienkov a políček**. Druhovo bohaté lúčne spoločenstvá s mnohými ohrozenými a vzácnymi rastlinnými druhmi zvyšujú spolu s ostatnými nelesnými a lesnými spoločenstvami celkovú biodiverzitu územia. Na južnom úpätí masívu sú vytvorené charakteristické **spoločenstvá políček a tradične obhospodarovanej laznickej oblasti**. Dominuje tam mozaikovitá štruktúra krajiny s množstvom úzkych polí, sadov, lúk, záhrad a solitérne stojacich hospodárstiev a domov. Celá južná časť pohoria Poľany je pod vplyvom teplejšej klímy, preto až sem vystupujú niektoré charakteristické xerotermofilné druhy, z ktorých tu niektoré dosahujú severovýchodnú hranicu rozšírenia. V nižšie položených inverzných dolinách sa naopak môžu vyskytovať chladnomilné horské druhy. K cenným, najohrozenejším a zároveň ustupujúcim spoločenstvám patrí vegetácia rašelinísk, pramenísk a podmäčianých horských a podhorských nív.

Lesné biotopy v CHVÚ Poľana

V CHVÚ Poľana je evidovaných niekoľko typov lesných biotopov.

Centrálna časť územia, ktorú predstavuje hlavne masív Poľany, je súvislé zalesnená a sú tu najbežnejšie lesné typy: Ls5.1 – Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy, Ls5.2 – Kyslomilné bukové lesy a v najvyšších polohách Ls9.2 – Vysokobylinné smrekové lesy. V nižších polohách a okrajových častiach CHVÚ sú Ls2.1 Dubovo-hrabové lesy karpatské. Vtrúsene sa v rámci celého územia na kamenistých stanovištiach a rôznych terénnych depresiách vyskytuje biotop Ls4 – Lipovo-javorové sutinové lesy a lokálne na vhodných podmienkach (napr. pramenisková oblasť Kamenistého potoka) biotop Ls9.3 – Podmäčané smrekové lesy a Ls7.3 – Rašeliniskové smrekové lesy.

Malé zastúpenie majú nasledovné typy biotopov: v nižších polohách Ls3.3 – Dubové nátržníkové lesy a vo vyšších Ls8 – Jedľové a jedľovo-smrekové lesy a Ls5.3 – Javorovo-bukové horské lesy, Ls9.1 – Smrekové lesy čučoriedkové.

V dolinách pozdĺž tokov sú vytvorené spievodné biotopy Ls1.3 – Jelšové podhorské lužné lesy a Ls1.4 – Horské jelšové lužné lesy.

Nelesné biotopy v CHVÚ Poľana

Z hľadiska fytogeografického členenia Slovenska (Futák 1980) patrí CHVÚ Poľana do oblasti západokarpatskej flóry (*Carpaticum occidentale*), obvodu predkarpatskej flóry (*Praecarpaticum*), okresu **Slovenské stredohorie**, s podokresom Poľana a Javorie a do okresu Slovenské rudohorie.

Geografická poloha, členitosť reliéfu, pôdna diferencovanosť a špecifické mikroklimatické pomery podmienili existenciu rozmanitej vegetácie tohto územia. Na relatívne malej výmere sa uplatňuje veľká diverzita biotopov.

Spoločenstvá mokradí, slatín a pramenísk sa viažu na blízke okolie pramenísk, tokov a na aluviálne alebo svahové depresie.

Spoločenstvá vlhkých lúk a vysokých bylín osídľujú striedavo vlhké stanovišťa v alúviách potokov a v terénnych zníženinách. Na pravidelne kosených miestach sú tieto lúčne porasty s bohatým zastúpením tráv, bylín, ostríc a iných druhov.

Spoločenstvá mezofilných lúk sa vyskytujú na miestach s priaznivým vodným režimom v priebehu celého roka. Pôvodné mezofilné lúky, najmä teplejších oblastí, patria medzi druhovo najbohatšie trávne porasty Poľany.

Spoločenstvá pasienkov a ich sukcesné štádiá na území Poľany možno zaradiť do široko chápaného spoločenstva psinčeka tenučkého a tomky voňavej. Tieto sa v minulosti kosili a potom spásali, čo viedlo ku vzniku druhovo bohatých spoločenstiev s výskytom viacerých vzácných druhov. V súčasnosti sú tieto porasty zachované len lokálne. Častejšie sa vyskytujú už iba druhovo bohaté zvyšky v rôznych štádiách sekundárnej sukcesie alebo druhovo chudobnejšie porasty vzniknuté po rekultiváciách, intenzívnom hnojení, košarovaní a pod.

Najrozsiahlejším typom nelesných biotopov je **Lk3 Mezofilné pasienky a spásané lúky** - biotop predstavuje intenzívnejšie pasené a zošľapávané porasty na podmáčaných alebo vlhkostne priaznivejších stanovištiach príp. nízkosteblovité pasienky na eutrofnejších stanovištiach. Menej rozšírené sú prevažne kosené lúky s dominanciou vyšších tráv (**Lk 1 Nížinné a podhorské kosné lúky**) príp. kosené lúky so striedavým vlhkostným režimom (**Lk4 Bezkolencové lúky**). Tiež hojne zastúpeným biotopom hlavne vo vyšších polohách je **Tr8 Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom substráte**. Na živných stanovištiach s hlbokými pôdami s priaznivým vlhkostným režimom sa vytvorili vysokosteblové porasty biotopu **Lk2 Horské kosné lúky**. Vlhké lúky na podmáčaných stanovištiach predstavujú biotop **Lk6 Podmáčané lúky horských a podhorských oblastí**, ktoré sú ešte sčasti kosené a nezasiahla do nich sukcesia. V prípade zarastania takýchto biotopov ich už radíme do kategórie **Lk5 Vysokobylinné spoločenstvá na vlhkých lúkach**.

Ostatné nelesné biotopy sa v rámci CHVÚ Poľana vyskytujú sporadicky a lokálne a sú viazané často na špecifické podmienky prostredia. Je to napríklad **Lk 10 Vegetácia vysokých ostríc** (ide o malé fragmenty v rámci napr. Kamenistej doliny), **Lk7 Psiarkové aluviálne lúky** (vlhké lúky občasne ovplyvnené záplavovou vodou, napr. alúvium Hučavy), či **Tr1 Suchomilné travinno-bylinné a krovinné porasty na vápniťom substráte** (viazané na výhrevné južné svahy s dominanciou xerofytov).

V okolí horských vodných tokov sa vytvorili biotopy **Br6 Brehové porasty deväťsilov** a **Br8 Bylinné brehové porasty tečúcich vôd** a lokálne na alúviách tokov resp. na nevyužívaných podmáčaných lúkach biotop **Kr8 Vrbové kroviny stojatých vôd**.

Lokality, ktoré nie sú pravidelne obhospodarované pasením resp. kosením, často zarastajú borievkou a tvoria biotop **Kr3 Sukcesné štádiá s borievkou obyčajnou**. Takisto aj zárazy krovín trnky, ruže a liesky sú charakteristické pre **Kr7 Trnkové a lieskové kroviny**.

Zriedkavým biotopom, na ktorý sa viažu aj špecifické druhy rastlín, je **Ra3 Prechodné rašeliniská a trasoviská**.

Fauna

Poľana sa vyznačuje bohatosťou druhov živočíchov predovšetkým vďaka vysokej diverzite územia, vplyvu reliéfu, ako aj samotnej polohy horstva. Prejavuje sa to na výskyte teplomilných, ale aj horských druhov.

Z bezstavovcov je veľa druhov endemických, reliktných, vzácných a ohrozených. Viaceré z nich sú chránenými druhmi európskeho a národného významu. Pre lesy sú charakteristické predovšetkým rôzne druhy chrobákov, ale aj mäkkýšov viazaných na zachovalé ekosystémy. Najbohatšiu triedu bezstavovcov predstavuje **hmyz**. Hlavne v tejto skupine sa nachádza veľa vzácných a endemických druhov. Dlhoročným výskumom dvojkrídleho hmyzu (Diptera) (Roháček, J. & Ševčík, J. (eds.) 2009) bolo na Poľane zistených vyše 50 % známych druhov tejto skupiny na Slovensku. Pre lúčne spoločenstvá a presvetlené časti lesov Poľany je typický výskyt **rovnokrídlovcov** (Orthoptera). Bolo tu zistených **55 druhov** (Krištín & Hruz 2005), čo tvorí 44 % celkového počtu druhov fauny rovnokrídlovcov Slovenska (124 druhov).

Zo 109 chránených druhov **chrobákov** Slovenska v 6 rodoch bolo na Poľane doposiaľ zistených **31 druhov**, čo predstavuje takmer 30 % koleopterofauny chránenej zákonom. Väčšinou ide o bioindikačne významné druhy a pre mnohé z nich predstavuje sledované územie významné refúgium s vhodnými podmienkami pre ich prežívanie.

Vodné toky horského a podhorského typu poskytujú biotopy pre druhy **rýb** ako pstruh potočný, hlaváč pásoplutvý a pod. V niektorých častiach tokov sa vyskytuje aj rak riečny.

V rámci CHVÚ Poľana bolo zaznamenaných **11 druhov obojživelníkov** a **9 druhov plazov**. Biotopy a ich plošné zastúpenie v CHVÚ určujú aj rozmanitosť vtáčích spoločenstiev. Na ploche CHVÚ Poľana bolo zistených celkom **187 druhov vtákov**. Za posledných 30 rokov (1986–2015) sa zistilo z toho celkom 186 druhov, čo je v súčasnosti takmer 52 % avifauny Slovenska. Druh orol malý bol registrovaný iba v roku 1949 (Ferianc 1949) a myšiarka močiarna len v januári 2012. Zo 186 zistených druhov bolo **134 hniezdičov** (z toho 119 pravidelných, 12 nepravidelných a 3 predpokladané – teda celkom 60 % na Slovensku hniezdiacich druhov), 2 druhy hospites (druhov zaletujúcich z okolia) a 50 permigrantov. Na území bolo od r.1986 zaznamenaných 51 druhov z národného červeného zoznamu vtákov Slovenska (Demko et al. 2014). Význam územia spočíva aj v tom, že pre viaceré druhy predstavuje hranicu areálu rozšírenia v celoeurópskom meradle.

Z cicavcov bolo na Poľane do súčasnosti zaznamenaných **67 druhov**. U niektorých druhov išlo len o ojedinelé záznamy a niektoré boli zistené len v dávnejšej minulosti (historické pozorovania/nálezy, resp. u drobných zemných cicavcov len nálezy z osteologického materiálu). V ostatných 30 rokoch sa pomerne dobre preskúmala fauna **netopierov**. Bolo tu zistených celkovo **20 druhov**, čo predstavuje 71 % fauny netopierov Slovenska. Väčšinou ide o lesné druhy, ktoré využívajú pre svoje úkryty hlavne bútlavé stromy, skalné priestory a budovy. Z drobných zemných cicavcov tu boli zaznamenané niektoré horské druhy ako piskor vrchovský, myšovka horská alebo hraboš močiarny. Bežnou je na všetkých vodných tokoch Poľany vydra riečna. Na Poľane sa vyskytujú aj všetky naše **veľké šelmy** – medveď hnedý, rys ostrovid, vlk dravý a mačka divá.

Vymedzenie a opis biotopov druhov

• Dubové lesy (biotop Ls 2.1, Ls 3.3.)

– Vyskytujú sa v nižších a teplejších polohách CHVÚ (do 650 m n. m.), bolo zistených celkom 105 druhov, z toho 63 hniezdičov, 36 hospites a 6 druhov permigrantov. Charakteristické hniezdiče tohto biotopu sú myšiarka ušatá, žlna zelená, ďateľ prostredný, ďateľ hnedkavý, krutihlav hnedý, muchárik bielokrký, vlha hájová, sedmohlások hájový. Kvantita hniezdných párov týchto druhov tu dosahuje 910 – 1000 hniezdných párov/100 ha (ďalej len „p./100 ha“), čo je v rámci sledovaného spektra biotopov kvantitatívne najbohatšia ornitocenóza.

• Bukové a zmiešané lesy (biotop Ls 4, Ls 5.1, Ls 5.2, Ls 5.3, Ls 8)

– Predstavujú plošne najrozšírenejšie lesné biotopy. Na rozdiel od dubových lesov, bukové a zmiešané lesy predstavujú hlavnú časť lesov Poľany (asi 60 %). To sa odzrkadľuje aj na druhom najvyššom celkovom počte (101) zistených druhov v lesoch a celkove najvyššom počte (73) hniezdičov v lesoch. Bolo tam zistených aj 23 druhov hospites a 5 druhov permigrantov. Charakteristické hniezdiče tohto biotopu sú sova dlhochvostá, holub plúžik, žlna sivá, ďateľ bielochrptý, ďateľ čierny, hlucháň hôrny, jariabok hôrny, bocian čierny a muchárik malý. Kvantita hniezdných párov týchto druhov tu dosahuje 880 – 980 p./100 ha, čo je v rámci sledovaného spektra biotopov kvantitatívne druhá najbohatšia ornitocenóza.

• Smrekové lesy (biotop Ls 9.1, Ls 9.2)

– Predstavujú pôvodné lesné spoločenstvá, ktoré zaberajú najvyššie polohy CHVÚ. Ornitocenózy horských smrekových lesov nad 1 200 m n. m. tvorí 89 druhov, z toho 56 hniezdičov, 27 hospites a 6 druhov permigrantov. Charakteristické hniezdiče tohto biotopu sú hlucháň hôrny, kuvik vrabčí, kuvik kapcavý, drozd kolohrivý, ďateľ trojprstý, krivonos smrekový,

sýkorka chochlatá, hýľ obyčajný a stehlík čížavý. Kvantita hniezdných párov tu dosahuje 650 – 740 p./100 ha, čo je v rámci sledovaného spektra lesných biotopov podľa očakávania kvantitatívne najmenej bohaté spoločenstvo vtákov.

- **Podmáčané rašeliniskové smrekové lesy (biotop Ls 7.3, Ls 9.3)**

- Vyskytujú sa len na veľmi malom území v prameniskových častiach Kamenistej doliny. Vzhľadom na roztrúsený výskyt nepredstavujú významný hniezdny biotop.

- **Polia, lúky, pasienky a rašeliniská (biotop Lk 1, Lk 2, Lk 3, Lk 4, Lk 5, Lk 6, Lk 7, Lk 10, Lk 11, Tr1, Tr 8, Ra3) a Krovinné biotopy (biotop Kr 3, Kr 7)**

- Tieto typy biotopov zaberajú predovšetkým západnú a južnú časť CHVÚ, príp. ide o roztrúsené biotopy (krovinné biotopy a rašeliniská). Lúčne a pasienkové biotopy sú tiež včlenené aj v súvislých lesných komplexoch tvoriace väčšie či menšie plochy. Sú biotopom pre celkom 135 druhov, z toho 37 druhov hniezdičov, 80 druhov hospites a 18 druhov permigrantov. Hniezdna hustota hniezdičov je v porovnaní s lesmi pomerne nízka (250 – 370 p./100 ha) a pozitívne ju ovplyvňuje množstvo nelesnej drevinovej a krovitej vegetácie. Charakteristické hniezdiče tohto biotopu sú prepelica poľná, chriaštel poľný, škovránok stromový, prhlaviar čiernohlavý a červenkastý a škovránok poľný. Na lokalitách s dostatkom nelesnej drevinovej vegetácie sa vyskytujú typicky napr. strakoš červenochrbtý, penica jarabá a stehlík zelenka; tam, kde sú aj skalné kopy, je typický aj skaliarik sivý. Ornitocenózy veľkoplošných polí patria v území k najchudobnejším a sú významné hlavne z hľadiska ťahu a zberu potravy pre vtáky. Zistilo sa tam síce celkom 101 druhov, ale len 13 hniezdičov a až 65 hospites a 23 druhov permigrantov. Hniezdna hustota hniezdičov je tiež najnižšia zo sledovaných suchozemských biotopov (80 – 110 p./100 ha).

- **Podhorské toky a ich brehové porasty (biotop Ls 1.3, Ls 1.4, Br 6, Br 8, Vo 4)**

- Napriek malému plošnému rozsahu tvoria mimoriadne významný biotop, kde žije aspoň prechodne aj množstvo druhov, ktoré sa nezistili v inom biotope. Významným prvkom spestrujúcim tieto biotopy je brehová vegetácia, ktorá pozitívne ovplyvňuje druhové spektrum nielen vtáctva. Zistili sme tam celkom 137 druhov, z toho len 40 hniezdičov, 59 hospites a najviac permigrantov zo všetkých skupín biotopov (38). K typickým hniezdičom tokov patrí vodnár potočný a trasochvosť horský. Ako loviská ich využíva bocian čierny. Veľký počet druhov viazaných na vodu sa vyskytuje v tomto biotope len ako permigranti, resp. hospites (celkom 22 druhov). Kvantita hniezdných párov na tokoch dosahuje 23 – 48 p./1000 m toku a 30 – 34 p./100 ha stojatých vôd.

- **Laznícke osídlenie**

- Významným biotopom z hľadiska vtáctva sú aj ľudské sídla a hlavne tradične obhospodarovaná laznička oblasť najmä v južnom Podpoľaní. Celkom sme v tomto komplexe biotopov zaznamenali 124 druhov. Z toho až 78 tvoria hniezdiče, čo je najviac hniezdiacich druhov zo všetkých sledovaných skupín biotopov, a to aj vďaka mozaikovitosti a rôznorodosti tamojších biotopov. Navyše tam bolo zistených 34 druhov hospites a 12 druhov permigrantov. Významný z hľadiska súčasného stavu rozšírenia v strednej Európe je výskyt strakoša kolesára, hniezdiaceho hlavne na ovocných stromoch.

1.6.2. Stručný popis predmetu ochrany

CHVÚ Poľana je jedným z 3 najvýznamnejších území na Slovensku pre výskyt a hniezdenie strakoša kolesára (*Lanius minor*) a škovránka stromového (*Lullula arborea*) a zároveň sa tu vyskytuje a pravidelne hniezdi viac ako 1 % slovenskej populácie jariabka hôrneho (*Bonasa bonasia*), hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*), d'atľa čierneho (*Dyrocopos martius*), d'atľa bielochrbtého (*Dendrocopos leucotos*), d'atľa trojprstého (*Picoides tridactylus*), d'atľa hnedkavého (*Dendrocopos syriacus*), žlny sivej (*Picus canus*), krutihlava hnedého (*Jynx torquilla*), chriaštel'a poľného (*Crex crex*), prepelice poľnej (*Coturnix coturnix*), včelára lesného

(*Pernis apivorus*), muchárika bielokrkého (*Ficedula albicollis*), muchárika malého (*Ficedula parva*) a prhl'aviara čiernohlavého (*Saxicola torquata*). Mapa predmetov ochrany je v prílohe č. 6.1..

1.6.3. Hodnotenie stavu predmetu ochrany, stanovenie priorít ochrany

Pri zhodnotení stavu predmetu ochrany sa vychádzalo z hodnotenia stavu druhov, ktoré sú predmetmi ochrany v jednotlivých CHVÚ na základe **dát z monitoringu v r. 2010-2015**. Monitoring a zber údajov v danom období vykonávala Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky (ŠOP SR), Správa Chránenej krajiny oblasti/Biosférickej rezervácie Poľana a zároveň externí mapovatelia, ornitológovia a odborníci na dané druhy. Mapovanie bolo vykonávané v zmysle Metodiky systematického dlhodobého monitoringu vtákov v chránených územiach (ŠOP SR, Banská Bystrica, 2013).

Pre potreby hodnotenia stavu druhu je potrebné zohľadniť nielen stav populácie, ale aj stav biotopov a ohrozenia druhu, preto sa pri hodnotení uvádzajú kritériá populácie, biotopov a ohrozenia v programe starostlivosti v celom rozsahu. Pre zhodnotenie naplňovania programu starostlivosti bude potrebné merať zmeny stavu druhov tými istými kritériami, akými bol hodnotený ich stav v r. 2010-2015. Len takáto metodika merania stavu zabezpečí porovnateľné vyhodnotenie stavu pri neskoršom hodnotení. Z tohto dôvodu je nižšie uvedená pre každý predmet ochrany celá tabuľka hodnotenia stavu v kapitole 1.6.3.1..

Stručné súhrnné zhodnotenie stavu predmetov ochrany je uvedené v kapitole 1.6.3.2., stanovenie cieľových stavov druhov je uvedené v kapitole 1.6.3.3. a prehľad osobitných záujmov u dotknutých druhov v kapitole 1.6.3.4.

Tabuľka č. 2. Veľkosť a trendy populácie predmetov ochrany v CHVÚ Poľana v r. 2010-2015

Druh	Kritérium	Stav podľa vedeckého návrhu CHVÚ (Rybanič a kol., 2003) (páry)	Súčasný stav (páry)	Populačný trend
Ďateľ bielochrbtý	>1%	40 – 60	20 – 40	Klesajúci
Ďateľ hnedkavý	>1%	20 – 30	12 – 16	Stabilný
Ďateľ trojprstý	>1%	60 – 70	25 – 50	Stabilný
Hlucháň hôrny*	>1%	25 – 35	6 – 10	Klesajúci
Jariabok hôrny	>1%	100 – 200	125 – 175	Stabilný
Chriaštel' poľný*	>1%	50 – 70	15 – 30	Klesajúci
Krutihlav hnedý	>1%	100 – 140	75 – 120	Stabilný
Muchárik bielokrký	>1%	2000 ⁿ	100 – 300 ^p	Neznámy
Muchárik malý	>1%	200 – 250	50 – 100	Stabilný
Prepelica poľná*	>1%	100 – 140	30 – 60	Klesajúci
Prhl'aviar čiernohlavý	>1%	700 – 900	300 – 400	Klesajúci
Strakoš kolesár	K1	90 – 150	45 – 80	Klesajúci

Druh	Kritérium	Stav podľa vedeckého návrhu CHVÚ (Rybanič a kol., 2003) (páry)	Súčasný stav (páry)	Populačný trend
Škovránok stromový	K1	130 – 270	80 – 120	Klesajúci
Ďateľ čierny	>1%	60 – 80 ⁿ	25 – 35	Stabilný
Včelár obyčajný	>1%	10 – 15	12 – 20	Stabilný
Žlna sivá	>1%	30 – 40	30 – 40	Stabilný

* volajúce samce; ⁿ – odhad môže byť nadhodnotený (viac v texte); ^p – odhad môže byť podhodnotený (viac v texte)

1.6.3.1. Súčasný stav druhu

1.6.3.1.1. Definovanie stavu druhu škovránok stromový v CHVÚ Poľana

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu

V CHVÚ je typickým druhom hniezdiča otvorených a poloopených trávnych porastov (lúk a pasienkov). V území bol registrovaný už pred vyše 60 rokmi (napr. Kalamárka, Ferianec 1949). Hniezdenie bolo zistené na väčšine (16 z 21) monitorovaných trvalých trávnych porastov s rozptýlenou stromovou zeleňou aj počas r. 1996–1998 (IUCN 1996, 1998), pričom druh bol pomerne verný svojim teritóriám. Maloplošné hustoty tam dosahovali vo vhodných biotopoch priemerne 1–2 p./10 ha a druh patril k charakteristickým napr. na južne exponovaných lokalitách Príslopy, Javorinka, Vrchdetva, Malčekova skala, Horná Chrapková (2 p./10 ha), Zákluky, Šajbianska Bukovina, na pasienkoch južných svahov Hrochotskej doliny a tiež v oblasti južného Podpoľania v tradične obhospodarovanej lúčno - pasienkovej krajine. Hniezda boli zaznamenané v nadmorských výškach hlavne od 370 do 1100 m n. m., dve teritória boli nepravidelne zistené i v oblasti Prednej Poľany (1 350 m n. m.), kde druh občas hniezdi i v spoločnosti strakoša obyčajného (Urban et al. 1995). Tieto pozorovania patria k výškovým extrémom hniezdenia týchto dvoch druhov na Slovensku a v strednej Európe. V pôvodne plánovanom CHVÚ bol odhad hniezdnej populácie na úrovni 200 párov, no pôvodne navrhovaná plocha CHVÚ sa zmenšila o cca 5 500 ha, pričom z veľkej časti išlo o biotopy vhodné pre tento druh. Najaktuálnejší odhad početnosti populácie druhu v CHVÚ sa pohybuje v rozsahu **80 - 120 párov** (Karaska et al. 2015), pričom v r. 2012 sme na sledovaných bodových transektoch (na juhu CHVÚ v oblasti Vrchdetvy, Malčekovej skaly, Hornej Chrapkovej, Javorinky, Hukavky, Prednej Poľany, Príslop, Pieští, na severe CHVÚ oblasti Martinová dolina – Ľubietovská Bukovina - Minca, Hrb - Ľubietovský Vepor – sedlo Jaseňová a transekty severne od Hrochotskej doliny) zaznamenali 40 - 45 spievajúcich samcov, resp. obsadených teritórií.

Hlavnou skupinou biotopov druhu v CHVÚ Poľana sú lúky a pasienky s dostatkom solitérne rastúcich stromov a krov, pravidelne manažované (kosené, príp. pasené). V nich hniezdi na zemi, pod koreňmi tráv. V hniezdnom teritóriu je potrebná mozaika biotopov – kosené, nekosené trávne porasty, pasienky intenzívne i extenzívne pasené a dostatok solitérnych stromov, ktoré slúžia ako posed pre teritoriálny spev a vyhľadávanie potravy.

Tabuľka č. 3. Definovanie stavu druhu škovránok stromový

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	Viac ako 150 párov za obdobie 5 rokov.	80 - 150 párov za obdobie 5 rokov.	Menej ako 80 párov za obdobie 5 rokov.
	1.2. Populačný trend	V priebehu 5 ročného obdobia stúpila početnosť o viac ako 20 %.	V priebehu 5 ročného obdobia je populácia stabilná alebo s miernymi výkyvmi (v rozsahu ± 20 %).	V priebehu 5 ročného obdobia poklesla početnosť populácie o viac ako 20 %.
	1.3. Areálový trend	V priebehu 5 ročného obdobia sa výskyt na monitorovaných transektoch zvýšil o viac ako 20 %.	V priebehu 5 ročného obdobia je výskyt na monitorovaných transektoch stabilný, prípadne mierne kolíše (v rozsahu ± 20 %).	V priebehu 5 ročného obdobia sa výskyt na monitorovaných transektoch znížil o viac ako 20 %.
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Mozaika biotopov – pasienky, kosené trávne porasty s dostatkom rozptýlenej stromovej vegetácie – plocha min 20 ha/ lokalitu.	Biotopy z dobrého priaznivého stavu sa nezmenšili o viac ako 10 % za 5 rokov. V území sa stále pasie a tradične hospodári.	Biotopy z dobrého priaznivého stavu sa zmenšili o viac ako 10 % za 5 rokov. V území sa stále menej pasie a tradične hospodári a málo kosí.
	2.2. Potravný biotop	Pestrá ponuka biotopov zabezpečuje pestrú potravnú ponuku druhov hmyzu min na ploche 20 ha/ lokalitu.	Biotopy z dobrého priaznivého stavu sa nezmenšili o viac ako 10 % za 5 rokov. V území sa stále pasie a tradične hospodári a nepoužívajú sa pesticídy.	Biotopy z dobrého priaznivého stavu sa zmenšili o viac ako 10 % za 5 rokov. V území sa stále menej pasie, tradične hospodári a používajú sa aj pesticídy.
ohrozenia	3.1. Priame ohrozenie druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Na hniezdných lokalitách nie je vyrušovaný žiadnymi negatívnymi aktivitami.	Na hniezdných lokalitách je vyrušovaný intenzívnou poľnohospodárskou činnosťou < 20 % plochy známych lokalít.	Na hniezdných lokalitách je vyrušovaný intenzívnou poľnohospodárskou činnosťou na > 20 % lokalít a zanechaním pasienia a kosenia na transektoch na > 20 % lokalít.
	3.2. Ohrozenie hniezdných a potravných biotopov	Hniezdny biotop na známych lokalitách nie je ohrozený zarastaním krovínami a lesom, ani zanechaním pasienia a kosenia trávnych porastov.	Intenzívne poľnohospodárske práce, alebo naopak zanechanie pasienia a kosenia a zarastanie sa vyskytujú na < 20 % územia.	Intenzívne poľnohospodárske práce, alebo naopak zanechanie pasienia a kosenia a zarastanie sa vyskytujú na > 20 % územia.

Tabuľka č. 4. Vyhodnotenie súčasného stavu škovránka stromového (body):

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
P	1.1. Veľkosť populácie	2	3	6
	1.2. Populačný trend	1	3	3
	1.3. Areálový trend	1	3	3
B	2.1. Hniezdny biotop	1	3	3
	2.2. Potravný biotop	2	3	6
O	3.1. Priame ohrozenie druhu	2	3	6
	3.2. Ohrozenie hniezdných a potravných biotopov	1	3	3
Možný počet bodov				63
Dosiahnuté body				30

P – populácia; B – biotop; O – ohrozenia

Body pre jednotlivé kritériá môžu dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Váha parametrov pre jednotlivé kritériá môže dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Tabuľka č. 5. Celkové percentuálne zhodnotenie súčasného stavu škovránka stromového

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100–78 %	77–55 %	54–33 %
		48 %

Zhodnotenie

Na základe dosiahnutého počtu bodov pri hodnotení podľa zadefinovaných kritérií pre určenie stavu populácie, biotopu a ohrozenia bol stav populácie druhu škovránok stromový v CHVÚ Poľana vyhodnotený ako „C“ - nepriaznivý, s hodnotou 48 %.

Vzhľadom na doterajší vývoj a súčasný stav populácie boli hodnotenia negatívne. V CHVÚ stavy druhu klesajú asi od r. 1998; v území dochádzalo k zmenám hospodárenia na vhodných biotopoch, zníženiu pasenia a na veľkej časti územia i kosenia, vypíľovaniu solitérnych stromov a obmedzovaniu mozaikovitosti krajiny a biotopov. Počet známych teritórií sa výrazne znížil aj na najlepších lokalitách Javorinky, Chrapková, Martinová, Zákľuky, atď. Nepriaznivo vplýva na populácie druhu aj všeobecný negatívny populačný i areálový trend v Európe i na zimoviskách.

Hniezdny biotop je ohrozený hlavne zmenou hospodárenia, zanechaním pasenia a kosenia, vypíľovaním tradičných hniezdných stromov.

Pri hodnotení potravného biotopu je zatiaľ situácia priemerná, tento má v CHVÚ ešte stále potenciál plnohodnotne napĺňať potreby druhu.

Priame ohrozenie v CHVÚ vzniká aj v dôsledku nárastu početnosti a rozšírenia jeho hniezdných predátorov, najmä strák, vrán a kún.

1.6.3.1.2 Definovanie stavu druhu strakoš kolesár v CHVÚ Poľana

Rozšírenie a početnosť druhu

V CHVÚ Poľana je druh rozšírený hlavne v oblasti južných svahov Podpoľania medzi Detvou, Korytárkami a Hriňovou, a v oddelenom území južne od Detvy, v oblasti Podkriváň – Piešte – Stožok. Jeho rozšírenie je tam známe už minimálne od začiatku minulého storočia (Ferianc 1949), čo naznačuje, že mu vyhovuje krajinná štruktúra i typ obhospodarovania biotopov. Preferuje tam tradične obhospodarovanú mozaikovitú krajinu v oblasti laznického osídlenia. Podmienkou úspešného hniezdenia je dostatok vysokých stromov na hniezdenie, aktívne

farmárčenie s dostatkom hydiny, kosených trávnych porastov a v hniezdnom období obnaženého substrátu na lov hmyzu.

Rozšírenie v jednotlivých častiach územia sa mení v 3-5 ročných intervaloch, podobne ako prebieha generačná obmena. Pred 15-20 rokmi bolo bežné hniezdenie aj v oblasti lazov Očovej, Kostolnej a priamo v dosahu Detvy, v časti Lažtek, Blato, Korytárky. Dnes je najzápadnejšie známe roztrúsené hniezdenie od Skliarova, Malčekovej skaly, na juhu v Krivci, Korytárkach a Piešťach a na severe je známy z Priehaliny a Pod Javorinky (390-830 m n. m.), kde ešte môžeme nájsť hniezdiť skupinky hniezd do 100 m od seba.

Druh hniezdi najčastejšie v skupinách 2-6 teritórií na 1 km², ale početnosť v posledných 15-20 rokoch pomaly klesá. Zatiaľ čo v r. 1988-1998 bolo zaznamenaných v území 65-120 párov/20 km² (malá časť 10-20 párov z toho aj mimo CHVÚ), aktuálne predpokladáme hniezdenie **maximálne 50 párov**. Tieto páry hniezdia v nižšej hustote, čo môže viesť v dohľadnom čase k ďalšiemu postupnému znižovaniu veľkosti lokálnej populácie kvôli nedostatku voľných jedincov a vhodných habitatových ník na hniezdenie.

Hlavnou skupinou biotopov druhu v CHVÚ Poľana je tradične obhospodarovaná mozaikovitá krajina v oblasti laznického osídlenia. V nej hniezdi na vysokých stromoch, prevažne ovocných (hruška, jablňo, slivka, čerešňa, orech), ale tiež okrasných ihličnatých (smrek), a to pomerne vysoko (priemerne 9 m) na periférnych vetvách, chránených pred zemnými predátormi. V hniezdnom teritórii je potrebná mozaika biotopov – sad, skupiny stromov, obnažená pôda, kosené trávne porasty striedané s úzkymi poličkami a záhradkami, zemiakové výsadby a osídlené domy, v ktorých blízkosti hniezdi (priemer 18 m od obývaného domu, často však aj priamo nad domom, resp. do 5 m od okna). Táto mozaika zatiaľ zaručuje dostatok potravy – veľkých druhov hmyzu (>20 mm) – svrčkov, rovnokrídlovcov, chrobákov, bystrušiek, chrústov, atď.

Tabuľka č. 6. Definovanie stavu druhu strakoš kolesár

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	Viac ako 80 párov za obdobie 5 rokov.	40 - 79 párov za obdobie 5 rokov.	Menej ako 40 párov za obdobie 5 rokov.
	1.2. Populačný trend	Početnosť populácie stúpala v priebehu 5-ročného obdobia o viac ako 20 %.	Populácia je v priebehu 5-ročného obdobia stabilná alebo s miernymi výkyvmi (do ± 20 %).	Početnosť populácie poklesla v priebehu 5-ročného obdobia o viac ako 20 %.
	1.3. Areálový trend	Počet párov sa v priebehu 5-ročného obdobia na monitorovaných transektoch zvýšil o viac ako 20 %.	Počet párov je v priebehu 5-ročného obdobia na monitorovaných transektoch stabilný, prípadne mierne kolíše (do ± 20 %).	Počet párov sa v priebehu 5-ročného obdobia na monitorovaných transektoch znížil o viac ako 20 %.
biotop	2.1. Hniezdný biotop	Pestrá mozaika biotopov – sady, polička, záhrady, kosené trávne porasty a obnažená pôda (všetko bez použitia pesticídov) je zachovalá a vo vyrovnanej ploche.	Biotopy z dobrého priaznivého stavu sa za obdobie 5 rokov nezmenšili o viac ako 10 %, nedošlo k prevahe neobhospodarovných pozemkov. V území sa stále tradične hospodári.	Biotopy z dobrého priaznivého stavu sa za obdobie 5 rokov zmenšili o viac ako 10 %, došlo k prevahe neobhospodarovných, resp. zastavaných pozemkov. V území sa stále menej tradične hospodári a málo kosí.

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
	2.2. Potravný biotop	Pestrá ponuka biotopov zabezpečuje pestrú potravnú ponuku veľkých druhov hmyzu, svrčkov, kobyliek a chrobákov (min 2-6 dier svrčkov/10m ² TTP).	Biotopy z dobrého priaznivého stavu sa za obdobie 5 rokov nezmenšili o viac ako 10 %. V území sa stále kosí aj pasie a nepoužívajú sa pesticídy.	Biotopy z dobrého priaznivého stavu sa za obdobie 5 rokov zmenšili o viac ako 10 %. V území sa stále menej kosí a pasie, používajú sa aj pesticídy a zreteľný je tým aj úbytok veľkých druhov hmyzu.
ohrozenia	3.1. Priame ohrozenie druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Na hniezdnych lokalitách a mapovaných transektoch nie je človekom úmyselne vyrušovaný a nedochádza k vypíľovaniu hniezdnych stromov.	Na hniezdnych lokalitách dochádza k vypíľovaniu hniezdnych stromov v menej ako 20 % mapovaných transektov.	Na hniezdnych lokalitách dochádza k vypíľovaniu hniezdnych stromov vo viac ako 20 % mapovaných transektov.
	3.2. Ohrozenie hniezdnych a potravných biotopov	Hniezdny/potravný biotop na lokalitách nie je ohrozený vypíľovaním hniezdnych stromov, intenzívnou poľnohospodárskou činnosťou, ani zanechaním pasenia a kosenia.	Vypíľovanie stromov, intenzívne poľnohospodárske práce, alebo naopak zanechanie pasenia a kosenia sa vyskytuje na menej ako 20 % mapovaných transektov.	Vypíľovanie stromov, intenzívne poľnohospodárske práce, alebo naopak zanechanie pasenia a kosenia sa vyskytuje na viac ako 20 % mapovaných transektov.

Tabuľka č. 7. Celkové percentuálne zhodnotenie súčasného stavu strakoša kolesára

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
P	1.1. Veľkosť populácie	1	3	3
	1.2. Populačný trend	1	3	3
	1.3. Areálový trend	1	3	3
B	2.1. Hniezdny biotop	1	3	3
	2.2. Potravný biotop	2	3	6
O	3.1. Priame ohrozenie druhu	2	3	6
	3.2. Ohrozenie hniezdnych a potravných biotopov	1	3	3
Možný počet bodov				63
Dosiahnuté body				27

P – populácia; B – biotop; O – ohrozenia

Body pre jednotlivé kritériá môžu dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Váha parametrov pre jednotlivé kritériá môže dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Tabuľka č. 8. Celkové percentuálne zhodnotenie súčasného stavu strakoša kolesára

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100–78 %	77–55 %	54–33 %
		43 %

Zhodnotenie

Na základe dosiahnutého počtu bodov pri hodnotení podľa zadaných kritérií pre určenie stavu populácie, biotopu a ohrozenia bol stav populácie druhu strakoš kolesár v CHVÚ Poľana vyhodnotený ako „C“ - nepriaznivý, s hodnotou 43 %.

Vzhľadom na doterajší vývoj a súčasný stav populácie boli hodnotenia negatívne. V CHVÚ stavy druhu klesajú asi od r. 2000, intenzívne po r. 2006, podobne dochádzalo i k zmenám hospodárenia z laznického na víkendové, chatárske, s minimalizáciou a obmedzovaním mozaikovitosti krajiny a biotopov, ako aj likvidácii tradičných hniezdných stromov. Počet známych hniezd sa výrazne znížil a v súčasnosti dosahuje maximálna hustota lokálnej populácie 3 páry/100 ha. Pritom ešte v r. 1994 dosahovali priemerné hustoty 4,2 páru/100 ha (na ploche 20 km²), s maximami 12 párov/100 ha. V posledných 20 rokoch postupne zanikajú aj celé lokálne hniezdne populácie (Detva - Lažtek), Blato, Očová.

Hniezdny biotop je ohrozený hlavne zmenou hospodárenia, stratou kosenia, vypíľovaním tradičných hniezdných stromov. V neposlednom rade je to aj všeobecný negatívny populačný i areálový trend v Európe na zimoviskách. Pri hodnotení potravného biotopu je zatiaľ situácia priemerná, tento má v CHVÚ ešte stále potenciál plnohodnotne naplňovať potreby druhu. Početnosť svrčkov aj výskyt chrústov v trojročných intervaloch je v CHVÚ Poľana lepší ako slovenský priemer.

Priame ohrozenie posledných párov v CHVÚ vzniká aj v dôsledku vypíľovania hniezdných stromov, absencie ich náhradnej výsadby formou výsadby vzrastlých stromov. Nárast početnosti a rozšírenia jeho hniezdných predátorov, najmä strák a vrán, ale aj mačiek a kún tiež akútne ohrozuje lokálnu populáciu, napr. aj vyletujúce mláďatá, ktoré nevedia ešte dobre lietať.

1.6.3.1.3 Definovanie stavu druhu muchárik bielokrký v CHVÚ Poľana

Rozšírenie a početnosť druhu:

Druh nie je až tak typickým hniezdičom Poľany, hniezdi tu hlavne v presvetlených dubovo-bukových a bukových lesoch v nadmorských výškach 460–900 m n.m.. Hniezdna hustota však zďaleka nedosahuje hodnoty z oblastí na juhu Slovenska, ani z priľahlej Zvolenskej kotliny. Najvyššia maloplošná denzita hniezdenia bola v rámci CHVÚ Poľana zistená v oblasti Očovských dúbav a lesov Obchoditej, Ivín, Bugárova a južných svahov Hrochotskej doliny (1,8–3,6 p./10 ha); je teda neporovnateľne nižšia ako hustota hniezdenia druhu (>15 p./10 ha) zistená v teplejších lesoch Slovenska (Kropil et al. 1995, Danko et al. 2002). Vo vyšších polohách Poľany (nad 1 000 m n. m.) zrejme nehniezdi, resp. len raritne. Najvyššie, a to roztrúsené hniezdne teritóriá, boli zaznamenané v bučinách okolo Vrchdetvy, Javorinky, na Hrončekom grúni a na južných svahoch Hrochotskej doliny okolo Jánošíkovej skaly a lokality Kruhy (850-1 000 m n. m.). Aktuálny odhad populácie muchárikov v CHVÚ je **100 – 300 párov** (Karaska et al. 2015).

Tabuľka č. 9. Definovanie stavu druhu muchárik bielokrký

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
populácia	1.1. Populačná hustota/ veľkosť populácie	Populačná hustota v CHVÚ je vyššia ako 300 HP*, resp. vyššia ako 100 HP/10 km ² územia s vhodným biotopom.	Populačná hustota v CHVÚ je v rozmedzí 100-300 HP, resp. 50-100 HP/10 km ² územia s vhodným biotopom.	Populačná hustota v CHVÚ je nižšia ako 100 HP, resp. menej ako 50 HP/10 km ² územia s vhodným biotopom.

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
populácia	1.2. Populačný trend	Populácia resp. populačná hustota je progresívna, stúpa o viac ako 20 %.	Populácia resp. populačná hustota je stabilná, na úrovni prirodzenej fluktuácie so zmenami ± 20 %.	Populácia resp. populačná hustota klesá o viac ako 20 %.
	1.3. Areálový trend	Rozloha vhodných porastov (viac ako 80-ročné listnaté alebo zmiešané porasty s prímiesou ihličnanov do max. 10 %) za obdobie 5 rokov stúpa o viac ako 20 %.	Rozloha vhodných porastov (viac ako 80-ročné listnaté alebo zmiešané porasty s prímiesou ihličnanov do max. 10 %) je za obdobie 5 rokov stabilná, alebo zmeny sú v rozsahu ± 20 %.	Rozloha vhodných porastov (viac ako 80-ročné listnaté alebo zmiešané porasty s prímiesou ihličnanov do max. 10 %) za obdobie 5 rokov klesá o vyše 20 %.
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Porasty listnatých lesov alebo zmiešaných lesov s podielom ihličnanov do 10 %, staršie ako 80 rokov, tvoria viac ako 60 % lesných porastov. V lesnom poraste v hniezdnom období (15.4. - 31.7.) neprebíha ťažba na viac ako 10 % územia.	Porasty listnatých lesov alebo zmiešaných lesov s prímiesou ihličnanov do 10 %, staršie ako 80 rokov, tvoria 40 - 60 % vhodných lesných porastov. V lesnom poraste v hniezdnom období (15.4. - 31.7.) prebieha ťažba na 10 – 20 % územia.	Porasty listnatých lesov alebo zmiešaných lesov s prímiesou ihličnanov do 10 %, staršie ako 80 rokov, tvoria menej ako 40 % vhodných lesných porastov. V lesnom poraste v hniezdnom období (15.4. - 31.7.) prebieha ťažba na viac ako 20 % územia.
	2.2. Potravný biotop	Porasty listnatých lesov alebo zmiešaných lesov s podielom ihličnanov do 10 %, staršie ako 80 rokov, tvoria viac ako 60 % vhodných lesných porastov. Tieto lesy sú bez podrastu.	Porasty listnatých lesov alebo zmiešaných lesov s podielom ihličnanov do 10 %, staršie ako 80 rokov, tvoria 40 - 60 % lesných porastov. Tieto lesy sú s riedkym podrastom.	Porasty listnatých lesov alebo zmiešaných lesov s podielom ihličnanov do 10 %, staršie ako 80 rokov, tvoria menej ako 40 % lesných porastov. Tieto lesy sú s hustým podrastom.
ohrozenia	3.1. Priame ohrozenie druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Na hniezdných lokalitách a mapovaných transektoch nie je človekom úmyselne vyrušovaný a nedochádza k vypíľovaniu stromov a porastov.	Na hniezdných lokalitách dochádza k vypíľovaniu hniezdných stromov a porastov na menej ako 20 % mapovaných transektov.	Na hniezdných lokalitách dochádza k vypíľovaniu hniezdných stromov a porastov vo viac ako 20 % mapovaných transektov.
		Počas hniezdného obdobia (15.4. - 31.7.) v hniezdnom biotope neprebíha ťažba.	Počas hniezdného obdobia (15.4. - 31.7.) prebieha ťažba len na max. 20 % rozlohy hniezdného biotopu.	Počas hniezdného obdobia (15.4. - 31.7.) prebieha ťažba na viac ako 20 % rozlohy hniezdného biotopu.
	3.2. Ohrozenie hniezdných a potravných biotopov	Hniezdny/potravný biotop na lokalitách nie je ohrozený ťažbou ani intenzívnou lesohospodárskou činnosťou.	Hniezdny/potravný biotop na lokalitách nie je ohrozený ťažbou ani intenzívnou lesohospodárskou činnosťou na viac ako 20 % mapovaných transektov.	Hniezdny/potravný biotop na lokalitách je ohrozený ťažbou a intenzívnou lesohospodárskou činnosťou na viac ako 20 % mapovaných transektov.

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
	V hniezdnom biotope sa používa výberkový a účelový spôsob hospodárenia, pri ktorom ostáva zachovaných minimálne 15 ks stromov hrubších ako 30 cm/ha.	V hniezdnom biotope sa používa výberkový a účelový spôsob hospodárenia, pri ktorom ostáva zachovaných minimálne 10 ks stromov hrubších ako 30 cm/ha.	V hniezdnom biotope sa používa výberkový a účelový spôsob hospodárenia, pri ktorom ostáva zachovaných menej ako 10 ks stromov hrubších ako 30 cm/ha a/alebo sa v hniezdnom biotope používa aj podrastový hospodársky spôsob.

*HP – hniezdny pár

Tabuľka č. 10. Vyhodnotenie súčasného stavu muchárika bielokrkého (body):

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
P	1.1. Populačná hustota / veľkosť populácie	2	3	6
	1.2. Populačný trend	2	3	6
	1.3. Areálový trend	1	2	2
B	2.1. Hniezdny biotop	1	3	3
	2.2. Potravný biotop	1	2	2
O	3.1. Priame ohrozenie druhu	1	3	3
	3.2. Ohrozenie hniezdných a potravných biotopov	1	1	1
Možný počet bodov				51
Dosiahnuté body				23

P – populácia; B – biotop; O – ohrozenia

Body pre jednotlivé kritériá môžu dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3

Váha parametrov pre jednotlivé kritériá môže dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Tabuľka č. 11. Celkové percentuálne zhodnotenie súčasného stavu muchárika bielokrkého

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100–78 %	77–55 %	54–33 %
		45 %

Zhodnotenie

Na základe dosiahnutého počtu bodov pri hodnotení podľa zadefinovaných kritérií pre určenie stavu populácie, biotopu a ohrozenia bol stav populácie druhu muchárik bielokrký v CHVÚ Poľana vyhodnotený ako „C“ - nepriaznivý, s hodnotou 45 %.

1.6.3.1.4 Definovanie stavu druhu muchárik malý v CHVÚ Poľana

Rozšírenie a početnosť druhu

Je pravidelným hniezdičom zachovalých bukových a bukovo-jedľových lesov, hlavne v nadmorských výškach 500-1 200 m n. m.. Predpokladá sa, že tento druh zastupuje v bučinách na Poľane, hlavne vo vyšších a chladnejších polohách nad 900 m n. m., ekologicky príbuzného muchárika bielokrkého. Vystupuje vzácne ako hniezdič aj do okolia hotela na Prednej Poľane (1 280 m n. m.). Na väčšine vhodných lokalít Poľany je akýmsi sprievodným druhom ďatľa bielochrbtého a indikuje zachovalé staré a presvetlené bukové lesy. Občas sa

vyskytuje ako hniezdič aj v azonálnych spoločenstvách okolo tokov, napr. v Hrochotskej a Kamenistej doline a v údolí Slatiny. Maloplošné hniezdne hustoty však zrejme málokedy presahujú úroveň 1–2 p/10 ha (okolie Javorinky, Huklovej, Sedla, okolie Mačinovej doliny, okolie Havraních skál, Pod Bútl'avkou), veľkoplošné hustoty sú tiež nízke (najviac 5 p./100 ha), a to aj v najvhodnejších biotopoch. Aktuálny odhad populácie druhu v CHVÚ Poľana je **50 – 100 párov** (Karaska et al. 2015).

Tabuľka č. 12. Definovanie stavu druhu muchárik malý

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
populácia	1.1. Populačná hustota/veľkosť populácie	Populačná hustota v CHVÚ je vyššia ako 300 HP*, resp. vyššia ako 10 HP/1 km ² územia s vhodným biotopom.	Populačná hustota v CHVÚ je v rozmedzí 100-300 HP, resp. 5-10 HP/1 km ² územia s vhodným biotopom.	Populačná hustota <100 HP v CHVÚ, resp. <5 HP/1 km ² územia s vhodným biotopom.
	1.2. Populačný trend	Populácia resp. populačná hustota je progresívna, stúpa o viac ako 20 % za obdobie 5 rokov.	Populácia resp. populačná hustota je stabilná na úrovni prirodzenej fluktuácie so zmenami ± 20 % za obdobie 5 rokov.	Populácia resp. populačná hustota klesá o viac ako 20 % za obdobie 5 rokov.
populácia	1.3. Areálový trend	Počet párov sa v priebehu 5-ročného obdobia na monitorovaných transektoch zvýšil o viac ako 20 %.	Počet párov je v priebehu 5-ročného obdobia na monitorovaných transektoch stabilný, prípadne mierne kolíše (do ± 20 %).	Počet párov sa v priebehu 5-ročného obdobia na monitorovaných transektoch znížil o viac ako 20 %.
		Rozloha vhodných biotopov sa v priebehu 5 rokov zvýšila o viac ako 20 %.	Rozloha vhodných biotopov sa v priebehu 5 rokov udržiava na rovnakej úrovni príp. kolíše ± 20 %.	Rozloha vhodných biotopov v priebehu 5 rokov poklesla o viac ako 20 %.
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Prevládajú staré (nad 80 rokov), štruktúrne rozmanité listnaté alebo zmiešané lesy s prevahou buka do 1000 m n. m. Lesy nad 80 rokov zaberajú viac ako 60 % lesných porastov.	Prevládajú listnaté alebo zmiešané porasty s prímiesou buka vo fáze kmeňovín do 1000 m n. m. Lesy nad 80 rokov zaberajú 40 - 60 % rozlohy lesných porastov.	Prevládajú mladé porasty (do 80 rokov) alebo porasty bez prímiesi buka lesného. Lesy nad 80 rokov zaberajú do 40 % rozlohy lesných porastov.
	2.2. Potravný biotop	Prevládajú rozvoľnené staré (nad 80 rokov) bukové porasty alebo zmiešané porasty s prevahou buka lesného do 1 000 m n. m. Lesy vo veku nad 80 rokov zaberajú viac ako 60 % lesných porastov.	Prevládajú bukové porasty alebo zmiešané porasty s prevahou buka lesného do 1000 m n. m. vo fáze kmeňovín. Lesy nad 80 rokov zaberajú 40 - 60 % rozlohy lesných porastov.	Prevládajú mladé (do 80 rokov) porasty alebo porasty bez prímiesi buka lesného. Lesy nad 80 rokov zaberajú do 40 % rozlohy lesných porastov.
ohrozenia	3.1. Ohrozenie populácie	Je neúmyselne vyrušovaná (najmä lesohospodársky) na 0–2 % hniezdisk.	Je neúmyselne vyrušovaná (najmä lesohospodársky) na 3–15 % hniezdisk.	Je vyrušovaná (najmä lesohospodársky) na 16 a viac % hniezdisk a ohrozená zmenami hospodárenia.

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
	3.2. Ohrozenie biotopov	Žiadne narušenie ani likvidácia hlavných biotopov príp. zvyšovanie ich podielu, v porastoch sa nevykonáva ťažba v hniezdnom období.	Nevýznamné (<10 %) narušenie a/alebo likvidácia hlavných biotopov (fragmentácia porastov, odstraňovanie dutinových stromov a buka).	Narušenie a/alebo likvidácia hlavných biotopov na rozlohe väčšej ako 10 %.

*HP – hniezdny pár

Tabuľka č. 13. Vyhodnotenie súčasného stavu muchárika malého (body):

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
P	1.1. Populačná hustota / veľkosť populácie	2	3	6
	1.2. Populačný trend	2	3	6
	1.3. Areálový trend	2	2	4
B	2.1. Hniezdny biotop	1	3	3
	2.2. Potravný biotop	1	2	2
O	3.1. Ohrozenie populácie	1	3	3
	3.2. Ohrozenie biotopov	1	1	1
Možný počet bodov				51
Dosiahnuté body				25

P – populácia; B – biotop; O – ohrozenia

Body pre jednotlivé kritériá môžu dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3

Váha parametrov pre jednotlivé kritériá môže dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Tabuľka č. 14. Celkové percentuálne zhodnotenie súčasného stavu muchárika malého

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100–78 %	77–55 %	54–33 %
		49 %

Zhodnotenie

Na základe dosiahnutého počtu bodov pri hodnotení podľa zadefinovaných kritérií pre určenie stavu populácie, biotopu a ohrozenia bol stav populácie druhu muchárik malý v CHVÚ Poľana vyhodnotený ako „C“ - nepriaznivý, s hodnotou 49 %.

1.6.3.1.5 Definovanie stavu druhu jariabok hôrny v CHVÚ Poľana

Rozšírenie a početnosť druhu

Na Poľane pravidelne hniezdi v lesoch, ich ekotonoch a zarastajúcich lesných lúčkach celého územia. Najčastejšie sa vyskytuje a hniezdi v smrekových a zmiešaných (bukovo-jedľovo-smrekových) pralesoch v štádiu rozpadu, v nadmorských výškach 700-1 100 m n. m. (až 70 % zo sledovaných teritórií) a viac na svahoch ako v údoliach (Urban & Slávik 1992). Najnižšie bol druh pozorovaný v oblasti Hrochotského mlyna (550 m n. m.), najvyššie na Zadnej Poľane (1 450 m n. m.). Teritóriám je verný počas celého roka aj na najvyšších lokalitách na Zadnej Poľane a na celom hrebeni poľanského krátera, kde bol pozorovaný aj v januári, počas vysokej snehovej pokrývky, kedy sa dobre mapujú pobytové znaky. Početný (nad 2-3 páry/100 ha v hniezdnom období) je napr. na lokalitách: Národná prírodná rezervácia (NPR) Zadná Poľana, NPR Ľubietovský Vepor, svahy Hrochotskej i Kamenistej doliny a NPR Hrončeký grúň.

Vzácné bývajú registrované teritória veľmi husto, napr. na Zadnej Poľane boli 3 teritória na rozlohe 16 ha (Bučko 2003). Tento autor zaznamenal na Poľane počas r. 1998–2002 celkovo až 81 teritórií, čo podporuje aj kvalifikovaný odhad početnosti druhu. Vo veľmi vysokej početnosti (30 párov/100 ha) druh zaznamenal v prírodných bukových a smrekových lesoch na Prednej Poľane už Turček (1953). Aktuálny odhad populácie jariabka hôrneho v CHVÚ Poľana je **125 – 175 párov** (Karaska et al. 2015). Rodinky s mláďatami boli pozorované napr. nad Vrchdetvou, okolo Príslopov, na Hrochotskej Bukovine, pri Obrubovanci alebo na Dudáši (jún 1991–2005). Tento druh nie je tak ohrozený fragmentáciou lesa ako hlucháň hôrny a zdá sa, že fragmentované lesné porasty a zmiešané mladiny s náletovými drevinami mu niekedy aj vyhovujú.

Tabuľka č. 15. Definovanie stavu druhu jariabok hôrny

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie/ populačná hustota	Populačná hustota v CHVÚ je vyššia ako 200 HP*, na mapovaných transektoch viac ako 0,5 páru/10 ha vhodného lesného ekosystému.	Populačná hustota je v rozmedzí 100-200 HP, na mapovaných transektoch 0,2–0,3 páru/10 ha vhodného lesného ekosystému.	Populačná hustota je nižšia ako 100 HP, na mapovaných transektoch menej ako 0,2 párov/10 ha vhodného lesného ekosystému.
	1.2. Populačný trend	Populácia/súhrn lokálnych populácií stúpa o viac ako 20 %.	Populácia je stabilná alebo s miernymi výkyvmi (do ± 20 %).	Populácia/súhrn lokálnych populácií klesá o viac ako 20 %.
	1.3. Areálový trend	Rozloha vhodných porastov narastá za 5 rokov o viac ako 10%.	Rozloha vhodných porastov je v priebehu 5 rokov stabilná, príp. výmera kolíše v rozmedzí do ± 10 %.	Rozloha vhodných porastov poklesá v priebehu 5 rokov o viac ako 10 %.
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Lesné porasty s vhodnou vekovo-druhovo-priestorovou štruktúrou v lokalitách výskytu sú celistvé a presahujú 50 ha.	Lesné porasty s vhodnou vekovo-druhovo-priestorovou štruktúrou v lokalitách výskytu sú celistvé a dosahujú 25-50 ha.	Lesné porasty s vhodnou vekovo-druhovo-priestorovou štruktúrou v lokalitách výskytu nie sú celistvé a nepresahujú 25 ha.
	2.2. Potravný biotop	Zastúpenie vhodných ihličnatých a zmiešaných lesných porastov vo veku viac ako 80 rokov narastá a je dostatočné zastúpenie podrastu a zarastajúcich plôch s lieskou a brezou.	Rozloha ihličnatých a zmiešaných lesných porastov vo veku viac ako 80 rokov je stabilná, dostatočné zastúpenie podrastu zarastajúcich plôch s lieskou a brezou.	V území sú prevažne ihličnaté a zmiešané lesné porasty vo veku menej ako 80 rokov a výrazné zastúpenie odlesnených plôch.
ohrozenia	3.1. Priame ohrozenie druhu (prenasledovanie a vyrušovanie)	Viac ako 75 % lokalít je v čase toku a hniezdenia (1.4.–1.7.) bez leso-technických zásahov a s vylúčením turistických aktivít.	50 – 75 % lokalít je v čase toku a hniezdenia (1.4.–1.7.) bez leso-technických zásahov a s vylúčením turistických aktivít.	Menej ako 50 % lokalít je v čase toku a hniezdenia (1.4.–1.7.) bez leso-technických zásahov a s vylúčením turistických aktivít.

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
	3.2. Ohrozenie hniezdnych a potravných biotopov	Viac ako 90 % lokalít ostáva do budúceho roka bez negatívnej zmeny (zmeny rôznorodosti vekovo-druhovo-priestorovej štruktúry v lokalitách výskytu).	75 – 90 % lokalít ostáva do budúceho roka bez negatívnej zmeny (zmeny rôznorodosti vekovo-druhovo-priestorovej štruktúry v lokalitách výskytu).	Menej ako 75 % lokalít ostáva do budúceho roka bez negatívnej zmeny (zmeny rôznorodosti vekovo-druhovo-priestorovej štruktúry v lokalitách výskytu).
	3.3. Fragmentácia biotopov	Lesné porasty s vhodnou vekovo-druhovo-priestorovou štruktúrou sa vyskytujú celistvo na plochách väčších ako 50 ha.	Lesné porasty s vhodnou vekovo-druhovo-priestorovou štruktúrou sa vyskytujú celistvo na plochách väčších ako 25 ha.	Lesné porasty s vhodnou vekovo-druhovo-priestorovou štruktúrou sa vyskytujú celistvo na plochách menších ako 25 ha.

*HP – hniezdny pár

Tabuľka č. 16. Vyhodnotenie súčasného stavu jariabka hôrneho (body):

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
P	1.1. Veľkosť populácie/populačná hustota	2	3	6
	1.2. Populačný trend	2	3	6
	1.3. Areálový trend	2	3	6
B	2.1. Hniezdny biotop	1	3	3
	2.2. Potravný biotop	2	3	6
O	3.1. Priame ohrozenie druhu	2	3	6
	3.2. Ohrozenie hniezdnych a potravných biotopov	2	3	6
	3.3. Fragmentácia biotopov	2	3	6
Možný počet bodov				72
Dosiahnuté body				45

P – populácia; B – biotop; O – ohrozenia.

Body pre jednotlivé kritériá môžu dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Váha parametrov pre jednotlivé kritériá môže dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Tabuľka č. 17. Celkové percentuálne zhodnotenie súčasného stavu jariabka hôrneho

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100–78 %	77–55 %	54–33 %
62 %		

Zhodnotenie

Na základe dosiahnutého počtu bodov pri hodnotení podľa zadefinovaných kritérií pre určenie stavu populácie, biotopu a ohrozenia bol stav populácie druhu jariabok hôrny v CHVÚ Poľana vyhodnotený ako „B“ – priemerný priaznivý, s hodnotou 62 %.

1.6.3.1.6 Definovanie stavu druhu d'ateľ čierny v CHVÚ Poľana

Rozšírenie a početnosť druhu

Je najväčším a pravidelne hniezdiacim druhom d'ateľ v lesoch celej Poľany. Jeho teritórium sú značne väčšie ako u ostatných druhov, takže veľkoplošné hniezdne hustoty sa určujú ťažšie ako u menších druhov a sú aj primerane nižšie. V dubovo-bukovom stupni (460–650 m n. m.,

Očová) a smrekovom stupni (1 250–1 458 m n. m., NPR Zadná Poľana) dosahuje priemerná hustota 0,5 p/100 ha a v optimálnych starých bukových (750–900 m n. m.) a bukovo-jedľovo-smrekových lesoch (900–1250 m n. m.), okolo Vrchdetvy, Javorinky a v okolí vodopádu Bystrého potoka okolo 1p./ 100 ha. Vytesáva si hniezdne dutiny väčších rozmerov, ktoré v nasledovných rokoch slúžia napr. pre kuvika kapcavého alebo holuba plúžika. Pri zbere potravy a preletoch bol zaznamenaný na 20 zo sledovaných 21 TTP celej Poľany (IUCN 1996, 1998). Aktuálny odhad populácie druhu v CHVÚ Poľana je **25 – 35 párov** (Karaska et al. 2015).

Tabuľka č. 18. Definovanie stavu druhu d'ateľ čierny

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
populácia	1.1. Populačná hustota	Populačná hustota v CHVÚ je vyššia ako 35 HP*, alebo vyššia ako 0,3 obsadených teritórií/km ² hlavných mapovaných biotopov.	Populačná hustota v CHVÚ je v rozmedzí 25-35 HP, resp. 0,1 – 0,3 obsadených teritórií/km ² hlavných mapovaných biotopov.	Populačná hustota v CHVÚ je nižšia ako 0,1 obsadených teritórií/km ² hlavných biotopov.
	1.2. Populačný trend	Populácia resp. populačná hustota je progresívna, za obdobie 5 rokov stúpa o viac ako 20 %.	Populácia resp. populačná hustota je za obdobie 5 rokov stabilná, na úrovni prirodzenej fluktuácie so zmenami ± 20 %.	Populácia resp. populačná hustota za obdobie 5 rokov klesá o viac ako 20 %.
	1.3. Areálový trend	Areál sa za obdobie 5 rokov zväčšuje o viac ako 20 %.	Areál je za obdobie 5 rokov stabilný, s osciláciou do ± 20 %.	Areál sa za obdobie 5 rokov zmenšuje o viac ako 20 %.
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Lesné porasty vo veku viac ako 80 rokov tvoria najmenej 20 % z výmery lesných pozemkov v CHVÚ.	Lesné porasty vo veku viac ako 80 rokov tvoria 5 – 20 % z výmery lesných pozemkov v CHVÚ.	Lesné porasty vo veku viac ako 80 rokov tvoria najviac 5 % z výmery lesných pozemkov v CHVÚ.
	2.2. Potravný biotop	Viac ako polovica hniezdných a potravných teritórií je umiestnená v súvislých lesných porastoch vo veku vyššom ako 80 rokov a zakmenením 0,6.	Viac ako polovica hniezdných a potravných teritórií je umiestnená v lesných porastoch vo veku vyššom ako 80 rokov a fragmentovaných prevažne lesnými porastmi do 10 rokov vrátane.	Menej ako polovica hniezdných a potravných teritórií je umiestnená v lesných porastoch vo veku vyššom ako 80 rokov alebo fragmentovaných prevažne lesnými porastmi vo veku vyššom ako 10 rokov.
ohrozenia	3.1. Ohrozenie populácie	Nie je cielene prenasledovaný a žiadne hniezdenie nie je zmarené neúmyselným vyrušovaním.	Nie je cielene prenasledovaný a zároveň sú zaznamenané viaceré prípady, pri ktorých bolo hniezdenie zmarené vyrušovaním alebo lesohospodárskymi prácami.	Druh je cielene prenasledovaný a zároveň sú zaznamenané viaceré prípady, pri ktorých bolo hniezdenie zmarené vyrušovaním alebo lesohospodárskymi prácami.
	3.2. Ohrozenie biotopov	Žiadna fragmentácia alebo devastácia biotopov na hniezdiskách.	Lokálna fragmentácia biotopov na hniezdiskách na ploche menšej ako 10 %.	Veľkoplošné odlesnenie bez ponechávania starších stromov na dožitie, veľkoplošná devastácia biotopov na hniezdiskách na ploche väčšej ako 10 %.

Tabuľka č. 19. Vyhodnotenie súčasného stavu d'atľa čierneho (body):

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
P	1.1. Populačná hustota	2	3	6
	1.2. Populačný trend	2	3	6
	1.3. Areálový trend	3	2	6
B	2.1. Hniezdny biotop	3	3	9
	2.2. Potravný biotop	2	2	4
O	3.1. Ohrozenie populácie	3	3	9
	3.2. Ohrozenie biotopov	2	1	2
Možný počet bodov				51
Dosiahnuté body				42

P – populácia; B – biotop; O – ohrozenia.

Body pre jednotlivé kritériá môžu dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Váha parametrov pre jednotlivé kritériá môže dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Tabuľka č. 20. Celkové percentuálne zhodnotenie súčasného stavu d'atľa čierneho

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100–78 %	77–55 %	54–33 %
82 %		

Zhodnotenie

Na základe dosiahnutého počtu bodov pri hodnotení podľa zadaných kritérií pre určenie stavu populácie, biotopu a ohrozenia bol stav populácie druhu d'ateľ čierny v CHVÚ Poľana vyhodnotený ako „A“ – dobrý priaznivý, s hodnotou 82 %.

1.6.3.1.7. Definovanie stavu druhu žlna sivá v CHVÚ Poľana

Rozšírenie a početnosť druhu

Je menším, no v rámci Poľany bežnejším druhom žlny ako žlna zelená, a pravidelne tam hniezdi v lesoch všetkých výškových vegetačných stupňov. Aktuálny odhad populácie je **30 – 40 párov** (Karaska et al. 2015). Jej veľkoplošná hniezdna hustota je asi najvyššia v zachovalých bukových (2,25 p./100 ha), menej dubovo-bukových a zmiešaných bukovo-jedľovo-smrekových lesoch (1,25 p./100 ha) a najmenej hniezdi v smrečinách najvyšších stupňov (0,25 p./100 ha). Hniezdenie druhu sme však zistili na Zadnej Poľane aj vo výške 1350 m n. m.. Na Poľane je sprievodným druhom d'atľa bieločrptého, kuvika kapcavého a holuba plúžika v zachovalých starých bučinách a podobne ako ostatné druhy lesných d'atľov je ohrozená intenzívnou ťažbou starých lesných porastov a starých stromov (vek nad 50–60 rokov), kde si môže tesať dutiny. Pri zbere potravy bola zaznamenaná na všetkých sledovaných 21 TTP celej Poľany (IUCN 1996, 1998), teda oveľa pravidelnejšie ako žlna zelená.

Tabuľka č. 21. Definovanie stavu druhu žlna sivá

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
populácia	1.1. Populačná hustota/veľkosť populácie	Populačná hustota v CHVÚ je vyššia ako 35 HP*, resp. vyššia ako 0,5 HP/km ² hlavných mapovaných biotopov.	Populačná hustota v CHVÚ sa pohybuje v rozmedzí 25-35 HP, resp. 0,1-0,5 HP/km ² hlavných mapovaných biotopov.	Populačná hustota v CHVÚ je nižšia ako 25 HP, resp. nižšia ako 0,1 HP/km ² hlavných mapovaných biotopov.
	1.2. Populačný trend	Populácia, resp. populačná hustota je progresívna, stúpa o viac ako 20 %.	Populácia resp. populačná hustota je stabilná, na úrovni prirodzenej fluktuácie so zmenami ± 20 %.	Populácia, resp. populačná hustota klesá o viac ako 20 %.
	1.3. Areálový trend	Areál sa zväčšuje o viac ako 20 %.	Areál je stabilný, mierne zmeny sú v rozsahu ± 20 %.	Areál sa znižuje o viac ako 20 %.
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Listnaté a zmiešané lesy vo veku nad 80 rokov s prevahou listnáčov zaberajú viac ako 50 %. Veľká časť biotopov vo výške okolo 500–700 m n. m., susedia s nelesnými plochami bohatými na výskyt mravenísk.	Listnaté a zmiešané lesy (z veľkej časti kmeňoviny) vo veku nad 80 rokov s prevahou listnáčov zaberajú 30 – 50 % lesných porastov, susedia s nelesnými plochami bohatými na výskyt mravenísk.	Prevládajúce husté lesné porasty (vo veku do 30 rokov) bez nelesných plôch bohatých na výskyt mravenísk. Lesy vo veku nad 80 rokov zaberajú menej ako 30 % rozlohy lesných porastov.
	2.2. Potravný biotop	Početné nelesné plochy bez vegetácie alebo s nízkou trávnatou vegetáciou a množstvom mravenísk, členité lesné okraje.	Miestami (do 50 % teritórií) nelesné plochy s nízkou trávnatou vegetáciou a dostatkom mravenísk.	Mladé a plne zapojené porasty bez nelesných plôch a s malým množstvom mravenísk.
	2.3. Biotop významný počas zimovania	Listnaté lesy vo veku nad 80 rokov, ich okraje, dostatok nelesných plôch s riedkou a/alebo nízkou trávnatou vegetáciou a množstvom mravenísk, staré sady, parky, lužné lesy.	Listnaté a zmiešané lesy s nelesnými plochami a mraveniskami, lesné okraje, sady, parky, lužné lesy, tiež suburbánne prostredie.	Prevládajú iné, menej vhodné biotopy.
ohrozenia	3.1. Ohrozenie populácie	Nie je cielene prenasledovaná ani neúmyselne vyrušovaná.	Nie je cielene prenasledovaná, iba v menšej miere neúmyselne vyrušovaná na hniezdiskách a potravných biotopoch.	Nie je cielene prenasledovaná, ale vo väčšej miere vyrušovaná a ohrozená zmenou obhospodarovania lesa a okolitých TTP.
	3.2. Ohrozenie biotopov	Žiadna likvidácia hlavných hniezdných a potravných biotopov, príp. zvyšovanie ich podielu.	Likvidácia hlavných hniezdných a potravných biotopov na menej ako 10 % ich rozlohy, príp. kompenzácia ich strát.	Likvidácia hlavných hniezdných a potravných biotopov na viac ako 10 % ich rozlohy.

*HP – hniezdny pár

Tabuľka č. 22. Vyhodnotenie súčasného stavu žlny sivej (body):

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
P	1.1. Populačná hustota/veľkosť populácie	3	3	9
	1.2. Populačný trend	2	3	6
	1.3. Areálový trend	2	2	4
B	2.1. Hniezdny biotop	2	3	6
	2.2. Potravný biotop	2	2	4
	2.3. Biotop významný počas zimovania	2	1	2
O	3.1. Ohrozenie populácie	2	3	6
	3.2. Ohrozenie biotopov	1	1	1
Možný počet bodov				54
Dosiahnuté body				38

P – populácia; B – biotop; O – ohrozenia.

Body pre jednotlivé kritériá môžu dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Váha parametrov pre jednotlivé kritériá môže dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Tabuľka č. 23. Celkové percentuálne zhodnotenie súčasného stavu žlny sivej

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100–78 %	77–55 %	54–33 %
	70 %	

Zhodnotenie

Na základe dosiahnutého počtu bodov pri hodnotení podľa zadefinovaných kritérií pre určenie stavu populácie, biotopu a ohrozenia bol stav populácie druhu žlna sivá v CHVÚ Poľana vyhodnotený ako „B“ – priemerný priaznivý, s hodnotou 70 %.

1.6.3.1.8. Definovanie stavu druhu d'ateľ trojprstý v CHVÚ Poľana

Rozšírenie a početnosť druhu

Je to typický druh d'ateľ, hniezdne viazaný hlavne na staré ihličnaté porasty a tiež na zmiešané smrekovo-jarabinové a smrekovo-javorové lesy hlavne v oblasti hrebeňa krátera Poľany (800–1 450 m n. m.). Tam dosahuje aj najvyššie hniezdne hustoty (priemerne viac ako 2,5 p./100 ha), pričom teritória sa na niektorých vhodných lokalitách čiastočne prekrývajú (NPR Zadná Poľana, Hrončecký grúň, Ľubietovský Vepor). Napr. v horských smrečinách NPR Zadná Poľana (na južnom hrebeni medzi Drábovkou, Zadnou Poľanou a Strungou) bolo v r. 2004–2010 na transekte 4 km×100 m (40 ha) zaznamenaných celkom 6–7 teritórií. Nevyhýba sa ani kalamitným hospodárskym smrečinám, kde patrí k hlavným predátorom podkôrneho hmyzu a môže dosahovať podobne vysoké hustoty ako v prírodných lesoch. Najnižšie bol zistený napr. v sekundárnych hospodárskych smrečinách pri Hriňovskej nádrži (600 m n. m.), okolo Kamenistej doliny (850 m n. m.) a inde. Podobne ako iné druhy d'ateľov si stavia každý rok nové dutiny, ktoré potom využívajú ďalšie dutinové druhy, v smrečinách hlavne kuvik vrabčí, v zmiešaných lesoch napr. muchárik malý. Z vrcholových smrečín Poľany ho uvádzajú ako pravidelného hniezdiča aj Ferianc (1949) a Turček (1953). Aktuálny odhad populácie je **25 – 50 párov** (Karaska et al. 2015).

Tabuľka č. 24. Definovanie stavu druhu d'ateľ trojprstý

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A – dobrý	B – priemerný	A – dobrý
populácia	1.1. Populačná hustota/veľkosť populácie	Populačná hustota v CHVÚ je vyššia ako 40 HP*, resp. vyššia ako 1 HP/km ² na monitorovaných plochách hlavných biotopov.	Populačná hustota v CHVÚ sa pohybuje v rozmedzí 20-40 HP, resp. 0,5 - 1 HP/km ² na monitorovaných plochách hlavných biotopov.	Populačná hustota v CHVÚ je nižšia ako 20 HP, resp. nižšia ako 0,5 HP/km ² na monitorovaných plochách hlavných biotopov.
	1.2. Populačný trend	Početnosť druhu sa na monitorovaných plochách za 5 rokov zvýšila o viac ako 5 %.	Početnosť druhu bola na monitorovaných plochách za 5 rokov stabilná (tolerancia ±5 %).	Početnosť druhu na monitorovaných plochách za 5 rokov klesla o viac ako 5 %.
	1.3. Areálový trend	Výmera lesov vo veku nad 80 rokov so smrekom narástla za 5 rokov o vyše 5 % z celkovej výmery lesných porastov v CHVÚ.	Výmera lesov vo veku nad 80 rokov so smrekom je za 5 rokov stabilná (tolerancia ±5 %) v rámci celkovej výmery lesných porastov v CHVÚ.	Výmera starých lesov vo veku nad 80 rokov so smrekom poklesla za 5 rokov o vyše 5 % z celkovej výmery lesných porastov v CHVÚ.
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Lesy vo veku viac ako 80 rokov so smrekom zaberajú viac ako 80 % rozlohy lesov vo veku nad 80 rokov.	Lesy vo veku viac ako 80 rokov so smrekom zaberajú 50 - 80 % rozlohy lesov vo veku nad 80 rokov.	Lesy vo veku viac ako 80 rokov so smrekom zaberajú maximálne 50 % rozlohy lesov vo veku nad 80 rokov.
	2.2. Potravný biotop	Lesy vo veku viac ako 60 rokov so smrekom s podielom mŕtveho dreva v poraste nad 10 m ³ /ha zaberajú viac ako 70 % rozlohy lesov vo veku viac ako 60 rokov.	Lesy vo veku viac ako 60 rokov so smrekom s podielom mŕtveho dreva v poraste nad 10 m ³ /ha zaberajú 50 - 70 % rozlohy lesov vo veku viac ako 60 rokov.	Lesy vo veku viac ako 60 rokov so smrekom s podielom mŕtveho dreva v poraste nad 10 m ³ /ha zaberajú menej ako 50 % rozlohy lesov vo veku nad 60 rokov.
ohrozenia	3.1. Ohrozenie populácie	Druh nie je cielene prenasledovaný, ani neúmyselne vyrušovaný. Vyrušovanie lesnými prácami v čase hniezdzenia je malé.	Druh nie je cielene prenasledovaný, iba v menšej miere neúmyselne vyrušovaný v čase hniezdzenia lesnými prácami.	Druh nie je cielene prenasledovaný, ale vo väčšej miere vyrušovaný a ohrozovaný pri intenzívnych lesných prácach.
	3.2. Ohrozenie biotopov	Žiadna resp. ojedinelá fragmentácia hlavných biotopov, príp. zvyšovanie ich podielu o 5%.	Fragmentácia biotopov na ploche menšej ako 10 % hlavných biotopov, príp. kompenzácia ich strát.	Veľkoplošná fragmentácia biotopov a odstraňovanie mŕtvych a odumierajúcich stromov na viac ako 10 % plochy hlavných biotopov.

*HP – Hniezdny pár

Tabuľka č. 25. Vyhodnotenie súčasného stavu d'atľa trojprstého (body):

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
P	1.1. Populačná hustota/veľkosť populácie	3	3	9
	1.2. Populačný trend	2	3	6
	1.3. Areálový trend	2	2	4

B	2.1. Hniezdny biotop	2	3	6
	2.2. Potravný biotop	2	2	4
O	3.1. Ohrozenie populácie	2	3	6
	3.2. Ohrozenie biotopov	2	1	2
Možný počet bodov				54
Dosiahnuté body				37

P – populácia; B – biotop; O – ohrozenia.

Body pre jednotlivé kritériá môžu dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Váha parametrov pre jednotlivé kritériá môže dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Tabuľka č. 26. Celkové percentuálne zhodnotenie súčasného stavu d'atľa trojprstého

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100–78 %	77–55 %	54–33 %
	69 %	

Zhodnotenie

V súčasnosti možno hodnotiť stav druhu v CHVÚ ako priaznivý – priemerný v kategórii „B“ (69 %). Nasvedčuje tomu najmä stav lesov, kedy výrazne klesá podiel starých lesných porastov nad 80 rokov. Súčasne dochádza k intenzívnemu odstraňovaniu suchých alebo odumierajúcich smrekov, v rámci ochrany lesných porastov pred šírením a premnožením škodcov, často aj v hniezdnom období. To má za následok úbytok vhodných hniezdných biotopov, zhoršovanie kvality potravných biotopov a znižovanie úspešnosti hniezdenia. Z týchto dôvodov sa nedávno dobrý stav zhoršil a druh sa nachádza len v priemernom stave.

1.6.3.1.9 Definovanie stavu druhu chriaštel' poľný v CHVÚ Poľana

Rozšírenie a početnosť druhu

Podobne ako prepelica je typickým, no menej početným hniezdičom lúk a pasienkov a to hlavne v periférnych oblastiach južnej a západnej časti CHVÚ. Hniezdi hlavne na extenzívne obhospodarovateľných a málo kosených lúkach v prostredí lazníckej poľnohospodárskej krajiny, kde dosahuje na území 20 km² hustotu 3–8 p./100 ha. Občas vystupuje aj na horské lúky do centrálnej časti územia, kde hniezdi aj izolovane v rámci rozsiahlych lesných komplexov (Záhorská, Príslopy, Hukavy, Hruz, in litt.). Najnižšie hniezdi pravidelne v oblasti Stožka a Piešte (370–400 m n. m.), kde dosahuje aj najvyššie veľkoplošné hniezdne hustoty (1–3 samce/100 ha). Často sa vyskytuje na lokalitách spolu s prepelicou, no všade dosahuje nižšiu početnosť. Najvyššie bol zistený na ľahu na lúkach Prednej Poľany (Žliebky, 1 350 m n. m., 15.5.2001). Ako hniezdič však vystupuje najvyššie asi do 1 050 m n. m. (Vrchdetva, Javorinka, Obrubovanec), kde však denzita nepresahuje viac ako 1 samca/ 30 ha. V rámci projektu IUCN bol druh zaznamenaný na 5 z 21 hodnotených trvalých trávnych porastov (horských lúk a pasienkov, ktoré mali viac ako 20 ha plochy, IUCN 1996, 1998). Aktuálny stav populácie druhu v CHVÚ Poľana je **15 – 30 párov** (Karaska et al. 2015). Populačný trend je v posledných rokoch klesajúci. Najviac ho ohrozuje podobne ako prepelicu, intenzívne kosenie v hniezdnom období do 20. júna, prípadne zarastanie TTP.

Tabuľka č. 27. Definovanie stavu druhu chriaštel' poľný

Kritéria hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A – dobrý	B – priemerný	A – dobrý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	V CHVÚ sa vyskytuje viac ako 50 volajúcich samcov.	V CHVÚ sa vyskytuje 30-50 volajúcich samcov.	V CHVÚ sa vyskytuje najviac 30 volajúcich samcov.

Kritéria hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A – dobrý	B – priemerný	A – dobrý
	1.2. Populačný trend	Populácia rastie za obdobie 5 rokov o minimálne 20 %.	Populácia za obdobie 5 rokov je stabilná, s výkyvmi do ± 20 %.	Populácia klesá za obdobie 5 rokov o viac ako 20 %.
	1.3. Veľkosť areálu	Volajúce samce sú počas 5 rokov zaznamenané na viac ako 75 % PPF a mapovaných transektov.	Volajúce samce sú počas 5 rokov zaznamenané na 50 – 75% PPF a mapovaných transektov.	Volajúce samce sú počas 5 rokov zaznamenané na menej ako 50 % PPF a mapovaných transektov.
	1.4. Areálový trend	Počet miest s chrapkajúcimi samcami stúpa za obdobie 5 rokov minimálne o 20 %.	Počet miest s chrapkajúcimi samcami je v období 5 rokov stabilný, prípadne kolíše v rozsahu ± 20 %.	Počet miest s chrapkajúcimi samcami klesá za obdobie 5 rokov o viac ako 20%.
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Poloprirodzené a prirodzené lúky kosené 1x ročne zaberajú viac ako 30 % PPF.	Poloprirodzené a prirodzené lúky kosené 1x ročne zaberajú 20 – 30 % PPF.	Poloprirodzené a prirodzené lúky kosené 1x ročne zaberajú menej ako 20 % PPF.
	2.2. Potravný biotop	Výmera trávnatých porastov v CHVÚ rastie za obdobie 5 rokov o vyše 5 % ^{*1} .	Zmeny vo výmere trávnatých porastov v CHVÚ nepresahujú za obdobie 5 rokov ± 5 % ^{*1} .	Výmera trávnatých porastov v CHVÚ klesá za obdobie 5 rokov o vyše 5 % ^{*1} .
	2.3. Migračný biotop	Počas obdobia migrácie (august – september) tvorí rozsah nevykosených plôch alebo iných bylinných porastov vyšších ako 30 cm, viac ako 10 % otvorenej krajiny.	Počas obdobia migrácie (august – september) tvorí rozsah nevykosených plôch alebo iných bylinných porastov vyšších ako 30 cm 5 – 10 % otvorenej krajiny.	Počas obdobia migrácie (august – september) je rozsah nevykosených plôch alebo iných bylinných porastov vyšších ako 30 cm menej ako 5 % otvorenej krajiny.
ohrozenia	3.1. Priame ohrozenie hniezdných biotopov	Viac ako 70 % lokalít je za obdobie 5 rokov v čase hniezdenia (15.5. – 1.8.) bez agrotechnických a iných negatívnych zásahov ^{*2} .	45 – 70% lokalít je za obdobie 5 rokov v čase hniezdenia (15.5. – 1.8.) bez agrotechnických a iných negatívnych zásahov ^{*2} .	Menej ako 45 % lokalít je za obdobie 5 rokov v čase hniezdenia (15.5. – 1.8.) bez agrotechnických a iných negatívnych zásahov ^{*2} .
	3.2. Priame ohrozenie druhu	Viac ako 75 % lúk v CHVÚ je kosených spôsobom od stredu k okrajom alebo pásmi.	50 – 75 % lúk v CHVÚ je kosených spôsobom od stredu k okrajom alebo pásmi.	Menej ako 50 % lúk v CHVÚ je kosených od stredu k okrajom alebo pásmi.
	3.3. Ohrozenie potravných biotopov	Stav biotopu sa na lokalitách za obdobie 5 rokov nezhoršil ^{*3} .	Stav biotopu sa za obdobie 5 rokov zhoršil na menej ako 30 % lokalít ^{*3} .	Stav biotopu sa za obdobie 5 rokov zhoršil na viac ako 30 % lokalít ^{*3} .

^{*1} K znižovaniu výmery trávnatých porastov môže dôjsť jednak zastavaním, rozoráním, zalesnením a podobne. Je vhodné vychádzať z aktuálnych podkladov skutočného stavu napr. jednotiek LPIS (nie údajov podľa katastra nehnuteľností, nakoľko stav katastra nehnuteľností odráža právny stav a nie skutočný stav).

^{*2} Najmä kosenie, intenzívna pastva, mulčovanie, hnojenie a iná činnosť ktorá by mohla spôsobiť priame usmrtenie mláďat alebo dospelých jedincov

*3 Zhoršenie stavu biotopu môže predstavovať – zalesnenie (prirodzené sukcesiou, alebo zámerné), zmena TTP na pasienok alebo ornú pôdu, zmena úhoru alebo prirodzenej lúky na intenzívne obhospodarovaný trávnatý porast, vyrovnanie medzí, odvodnenie a podobne. Naopak zlepšenie biotopu môže predstavovať premena časti ornej pôdy na trávnatý porast, zmena pasienka na kosnú lúku a podobne.

Tabuľka č. 28. Vyhodnotenie súčasného stavu chriašteľa poľného (body):

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
P	1.1. Veľkosť populácie	1	3	3
	1.2. Populačný trend	1	3	3
	1.3. Veľkosť areálu	1	2	2
	1.4. Areálový trend	2	2	4
B	2.1. Hniezdny biotop	2	3	6
	2.2. Potravný biotop	2	2	4
	2.3. Migračný biotop	2	3	6
O	3.1. Priame ohrozenie hniezdných biotopov	1	3	3
	3.2. Priame ohrozenie druhu	1	2	2
	3.3. Ohrozenie potravných biotopov	2	3	6
Možný počet bodov				78
Dosiahnuté body				39

P – populácia; B – biotop; O – ohrozenia.

Body pre jednotlivé kritériá môžu dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Váha parametrov pre jednotlivé kritériá môže dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Tabuľka č. 29. Celkové percentuálne zhodnotenie súčasného stavu chriašteľa poľného

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100–78 %	77–55 %	54–33 %
		50 %

Zhodnotenie

Na základe dosiahnutého počtu bodov pri hodnotení podľa zadefinovaných kritérií pre určenie stavu populácie, biotopu a ohrozenia bol stav populácie druhu chriaštel poľný v CHVÚ Poľana vyhodnotený ako „C“ – nepriaznivý, s hodnotou 50 %.

1.6.3.1.10. Definovanie stavu druhu d'ateľ bielochrbtý v CHVÚ Poľana

Rozšírenie a početnosť druhu

Je pravidelným hniezdikom hlavne v zachovalých bukových a zmiešaných bukovovo-jedľových lesoch Poľany (700–1 200 m n. m.), kde dosahuje aj najvyššie hniezdne hustoty (2–2,5 p./100 ha). Hniezdne teritória však boli zaznamenané vo všetkých výškových lesných vegetačných stupňoch, od 460 m n. m. (dubovo-bukové lesy) až po smrekovo-jarabinové lesy hlavného hrebeňa (1 370–1 400 m n. m.), kde dosahuje nižšie hniezdne hustoty, priemerne 0,5 p./100 ha. K známym hniezdnym lokalitám patrili dlhé roky NPR Zadná Poľana, lesy okolo Dudáša, Hrončekového grúňa, Huklovej, Zálomskej a Strungy. Predpokladá sa, že jeho populačná hustota sa od roku 1990 v porovnaní s r. 2009 znížila až o 20–50 %. Hlavným faktorom jeho ohrozenia je intenzívne lesné hospodárstvo (aj na časti menovaných nechránených lokalít), likvidácia zvyškov prírodných lesov a tiež odumretých stromov, hlavne bukov, v ktorých si stavia hniezda. Fragmentáciou a výrubom zachovalých zvyškov prírodných lesov sa znižuje početnosť na lokalitách. Jeho staviteľská činnosť, podobne ako u ostatných druhov d'ateľov, je

mimoriadne významná aj pre hniezdenie ďalších drobných druhov dutinovo hniezdiacich vtákov (kuvíčok, žltouchvost hôrny, brhlík, atď.). Aktuálny odhad populácie druhu v CHVÚ Poľana je **20 – 40 párov** (Karaska et al. 2015).

Tabuľka č. 30. Definovanie stavu druhu d'ateľ bielochrbtý

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A – dobrý	B – priemerný	A – dobrý
populácia	1.1. Populačná hustota/veľkosť populácie	Populačná hustota v CHVÚ je vyššia ako 40 HP*, resp. vyššia 0,5 HP/km ² hlavných mapovaných vhodných biotopov.	Populačná hustota v CHVÚ sa pohybuje v rozmedzí 20-40 HP, resp. 0,1-0,5 HP/km ² hlavných mapovaných vhodných biotopov.	Populačná hustota v CHVÚ je nižšia ako 20 HP, resp. nižšia ako 0,1 HP/km ² hlavných mapovaných vhodných biotopov.
	1.2. Populačný trend	Populácia resp. populačná hustota je progresívna, stúpa o viac ako 20 %.	Populácia resp. populačná hustota je stabilná, na úrovni prirodzenej fluktuácie so zmenami ± 20 %.	Populácia resp. populačná hustota klesá o viac ako 20 %.
	1.3. Areálový trend	Areál sa zväčšuje o viac ako 20 %.	Areál je stabilný, mierne zmeny sú v rozsahu ± 20 %.	Areál sa znižuje o viac ako 20 %.
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Lesné porasty vo veku nad 80 rokov, s prevahou buka zaberajú viac ako 60 % rozlohy lesných porastov.	Prevládajúce bukové, jedľovo-bukové, smrekovo-jedľovo-bukové vo veku nad 80 rokov a lokálne aj dubové porasty s primiešaným bukom zaberajú 40 – 60 % lesných porastov.	Prevládajúce husté porasty vo veku do 80 rokov alebo porasty bez buka. Porasty vo veku nad 80 rokov zaberajú menej ako 40 % rozlohy lesných porastov.
	2.2. Potravný biotop a biotop významný počas zimovania	Lesné porasty vo veku nad 80 rokov, s prevahou buka a množstvom mŕtvych a odumierajúcich stromov, zaberajú viac ako 60 %.	Listnaté a zmiešané porasty s prevahou buka alebo aspoň prímiesou buka a prítomnosťou mŕtvych a odumierajúcich stromov. Lesné porasty vo veku nad 80 rokov zaberajú 40 – 60 %.	Prevažujú porasty vo veku do 80 rokov a porasty bez buka a stojacich mŕtvych a odumierajúcich stromov. Lesné porasty vo veku nad 80 rokov zaberajú menej ako 40 %.
ohrozenia	3.1. Ohrozenie populácie	Nie je cieľene prenasledovaný ani neúmyselne vyrušovaný.	Nie je cieľene prenasledovaný, iba v menšej miere neúmyselne vyrušovaný na hniezdiskách.	Nie je cieľene prenasledovaný, ale vo väčšej miere vyrušovaný a ohrozený zmenou obhospodarovania.
	3.2. Ohrozenie biotopov	Žiadna príp. len ojedinelá fragmentácia hlavných biotopov, príp. zvyšovanie ich podielu.	Menšia fragmentácia (<10 %) hlavných biotopov, príp. kompenzácia ich strát.	Fragmentácia hlavných biotopov (>10 %) a odstraňovanie mŕtvych a odumierajúcich stromov.

HP* - hniezdny pár

Tabuľka č. 31. Vyhodnotenie súčasného stavu d'atľa bielochrbtého (body):

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
P	1.1. Populačná hustota/veľkosť populácie	2	3	6
	1.2. Populačný trend	1	3	3
	1.3. Areálový trend	1	2	2
B	2.1. Hniezdny biotop	1	3	3
	2.2. Potravný a zimujúci biotop	1	2	2
O	3.1. Ohrozenie populácie	2	3	6
	3.2. Ohrozenie biotopov	1	1	1
Možný počet bodov				51
Dosiahnuté body				23

P – populácia; B – biotop; O – ohrozenia.

Body pre jednotlivé kritériá môžu dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Váha parametrov pre jednotlivé kritériá môže dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Tabuľka č. 32. Celkové percentuálnezhodnotenie súčasného stavu d'atľa bielochrbtého

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100–78 %	77–55 %	54–33 %
		45 %

Zhodnotenie

Na základe dosiahnutého počtu bodov pri hodnotení podľa zadefinovaných kritérií pre určenie stavu populácie, biotopu a ohrození bol stav populácie druhu d'ateľ bielochrbtý v CHVÚ Poľana vyhodnotený ako „C“ – nepriaznivý, s hodnotou 45 %.

1.6.3.1.11 Definovanie stavu druhu včelár lesný v CHVÚ Poľana

Rozšírenie a početnosť druhu

Patrí k pravidelne hniezdiacim druhom dravcov na Poľane. Bol tu známy už pred 60 rokmi (Ferianc 1949). Striedavo sa vyskytujúce horské lúky a pasienky s dostatkom potravy (zemné osy) a lesné porasty, kde hniezdi, vytvárajú podmienky umožňujúce, že jeho početnosť je porovnateľná s populáciou myšiaka lesného. Hniezdi hlavne v oblasti lesov južných svahov Poľany, Hrochotskej a Kamenistej doliny, v oblasti okolo Záhorskej, Zálomskej, Príslop, Šajbianskej Bukoviny a Zákluk, v nadmorských výškach od 460 do 1 200 m n. m. Ešte v r. 1988–1992 (pri príprave podkladov pre zaradenie územia do kategórie Významné vtáčie územie) bola populácia druhu na Poľane odhadovaná na 20 - 30 párov. Zdá sa, že jeho stavy klesli, no populačný trend je bez sústavného monitoringu ťažké zhodnotiť. Aktuálny odhad je **12 - 20 párov** (Karaska et al. 2015). Hniezdiskám sú páry verné aj viac rokov. Najčastejšie boli zistené hniezda na smreku (6) a jedli (4), vzácné bolo nájdené hniezdo aj na solitéri starej lipy v oblasti laznického osídlenia, len asi 150 m od najbližšieho domu (júl 1999). Potravu si zbierajú hlavne na zemi, vyhrabávanie osíh hniezd a zber potravy boli dokumentované aj na horskej lúke Žliebky na Prednej Poľane (1 350 m n. m). V r. 1996–1998 bol zistený pri love potravy na 20 z 21 sledovaných trávnych porastov územia (IUCN 1996,1998).

Tabuľka č. 33. Definovanie stavu druhu včelár lesný

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	V CHVÚ je obsadených minimálne 20 hniezdných okrskov.	V CHVÚ je obsadených 12 - 20 hniezdných okrskov.	V CHVÚ je obsadených maximálne 12 hniezdných okrskov.
	1.2. Populačný trend	Početnosť vzrástla za 5 rokov o vyše 20 %.	Početnosť je za 5 rokov stabilná (alebo na úrovni prirodzenej fluktuácie ± 20 %).	Početnosť poklesla za 5 rokov o vyše 20 %.
	1.3. Areálový trend	Rozloha urbanizovaných plôch v CHVÚ nestúpila za 5 rokov o viac ako 10 % z ich rozlohy.	Rozloha urbanizovaných plôch v CHVÚ stúpila za 5 rokov o 10 - 20 % z ich rozlohy.	Rozloha urbanizovaných plôch v CHVÚ stúpila za 5 rokov o viac ako 20 % z ich rozlohy.
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Výmera lesných porastov starších ako 80 rokov je minimálne 40 % z celkovej výmery lesných porastov v CHVÚ a ich rozmiestnenie je v území mozaikovité.	Výmera lesných porastov starších ako 80 rokov je v rozmedzí 10 - 40 % z celkovej výmery lesných porastov v CHVÚ a ich rozmiestnenie je v území mozaikovité.	Výmera lesných porastov starších ako 80 rokov je menej ako 10 % z celkovej výmery lesných porastov v CHVÚ a ich rozmiestnenie je v území mozaikovité.
	2.2. Potravný biotop	Výmera TTP je viac ako 90 % z celkovej výmery PPF v CHVÚ.	Výmera TTP je 70 - 90 % z celkovej výmery PPF v CHVÚ.	Výmera TTP je menej ako 70 % z celkovej výmery PPF v CHVÚ.
	2.3. Migračný biotop	Výmera TTP je viac ako 90 % z celkovej výmery PPF v CHVÚ.	Výmera TTP je 70 - 90 % z celkovej výmery PPF v CHVÚ.	Výmera TTP je menej ako 70 % z celkovej výmery PPF v CHVÚ.
ohrozenia	3.1. Vyrušovanie na hniezdiskách	Za 5 rokov nebolo v hniezdom období zaznamenané porušenie ochranných pásiem okolo hniezd.	Za 5 rokov bolo počas hniezdenia zaznamenaných max. 5 prípadov vyrušovania ľudskými aktivitami a porušenie ochranných pásiem okolo hniezd.	Za 5 rokov bolo zaznamenaných viac ako 5 prípadov porušenia ochranných pásiem okolo hniezd lesohospodárskou činnosťou s prípadmi neúspešného hniezdenia z antropických príčin.
	3.2. Stupeň ohrozenia hniezdisk	Za 5 rokov je výmera lesných porastov starších ako 80 rokov stabilná (± 5 % z ich celkovej výmery).	Za 5 rokov došlo k poklesu výmery lesných porastov starších ako 80 rokov maximálne o 10 % z ich celkovej výmery.	Za 5 rokov došlo k poklesu výmery lesných porastov starších ako 80 rokov o viac ako 10 % z ich celkovej výmery.
	3.3. Stupeň ohrozenia lovísk	Výmera TTP sa za 5 rokov nemení (tolerancia ± 1 %) zmenou na ornú pôdu alebo zastavaním do 5 % z ich celkovej výmery, na lesných pozemkoch a TTP sa nepoužívajú insekticídy.	Výmera TTP poklesla za 5 rokov zmenou na ornú pôdu alebo zastavaním o 2 – 10 % z ich celkovej výmery, na TTP sa používajú insekticídy nepravidelne a maximálne na 10 % výmery, na lesných pozemkoch sa insekticídy neaplikujú.	Výmera TTP poklesla za 5 rokov zmenou na ornú pôdu alebo zastavaním o viac ako 10 % z ich celkovej výmery, opakovaná aplikácia insekticídov na TTP a lesných pozemkoch.

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
3.4. Stupeň ohrozenia migračného biotopu	Výmera TTP sa za 5 rokov nemení (tolerancia ± 1 %) zmenou na ornú pôdu alebo zastavaním do 5 % z ich celkovej výmery, na lesných pozemkoch a TTP sa nepoužívajú insekticídy.	Výmera TTP poklesla za 5 rokov zmenou na ornú pôdu alebo zastavaním o 2 - 10 % z ich celkovej výmery, na TTP sa používajú insekticídy nepravidelne a maximálne na 10 % výmery, na lesných pozemkoch sa insekticídy neaplikujú.	Výmera TTP poklesla za 5 rokov zmenou na ornú pôdu alebo zastavaním o viac ako 10 % z ich celkovej výmery, aplikácia insekticídov na TTP a lesných pozemkoch.

Tabuľka č. 34. Vyhodnotenie súčasného stavu včelára lesného (body):

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
P	1.1. Veľkosť populácie	2	3	6
	1.2. Populačný trend	2	3	6
	1.3. Areálový trend	3	2	6
B	2.1. Hniezdny biotop	2	3	6
	2.2. Potravný biotop	3	3	9
	2.3. Migračný biotop	3	1	3
O	3.1. Vyrušovanie na hniezdiskách	2	2	4
	3.2. Stupeň ohrozenia hniezdisk	3	2	6
	3.3. Stupeň ohrozenia lovísk	3	2	6
	3.4. Stupeň ohrozenia migračného biotopu	3	1	3
Možný počet bodov				66
Dosiahnuté body				55

P – populácia; B – biotop; O – ohrozenia.

Body pre jednotlivé kritériá môžu dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Váha parametrov pre jednotlivé kritériá môže dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Tabuľka č. 35. Celkové percentuálne zhodnotenie súčasného stavu včelára lesného

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100–78 %	77–55 %	54–33 %
83 %		

Zhodnotenie

Na základe zhodnotenia kritérií priaznivého stavu je stav včelára lesného klasifikovaný stupňom „A“ – dobrý, priaznivý stav, s dosiahnutím 83 % bodov z maximálneho bodového ohodnotenia kritérií priaznivého stavu.

1.6.3.1.12 Definovanie stavu druhu prhl'aviar čiernohlavý v CHVÚ Poľana

Rozšírenie a početnosť druhu

Druh patrí k charakteristickým hniezdičom južného Podpoľania a v tradične obhospodarovanej lazníckej krajine hniezdi pravidelne (celkom 56–105 p./20 km²). Aktuálny odhad populácie je **300 – 400 párov** (Karaska et al. 2015). Trendy početnosti sú ovplyvnené polovičnou intenzitou

monitoringu druhu v r. 2000–2009 oproti predošlým štyrom rokom, no aj po korekcii dát vychádza u neho mierne klesajúci populačný trend. Tento môže byť spôsobený znižovaním plochy vhodnej na hniezdenie, a to v dôsledku zarastania a zástavby. Najvyššie hniezdne hustoty dosahuje napr. na pasienkoch s rozptýlenou krovinnou zeleňou pri Očovej - 3,4-5,6 p./10 ha (napr. r. 2001-2002), a v okolí Skliarova a Majerova - 2–3 p./10 ha (1989–2009). Pozdĺž priekop okolo poľných a lúčnych ciest na južnom úpätí Poľany dosahuje max. hustotu 5–6 p./1 km². Hypsometricky vystupuje ako hniezdň pozdĺž pasienkov a lúk až do výšky 950–1000 m n. m. (Vrchdetva, Javorinka, Sihla), no hlavná oblasť hniezdenia leží na úpätí Poľany (370–550 m n. m.). Vzácný je v severnej a západnej časti územia, kde absentujú pre neho vhodné biotopy. Hniezdenie bolo zistené len na 8 z 21 monitorovaných trvalých trávnych porastov počas r. 1996–1998 (IUCN 1996, 1998). Horský systém Poľany mu vyhovuje len na jeho teplejších a otvorených okrajoch, podobne ako prepelici alebo strnádke lúčnej.

Tabuľka č. 36. Definovanie stavu druhu príhľaviar čiernohlavý

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie/ populačná hustota	V CHVÚ sa nachádza viac ako 400 HP* /populačná hustota je vyššia ako 30 HP/km ² vhodných biotopov.	V CHVÚ sa nachádza 300–400 HP /populačná hustota sa pohybuje v rozmedzí 10–30 HP/km ² vhodných biotopov.	V CHVÚ sa nachádza menej ako 300 HP /populačná hustota je nižšia ako 10 HP/km ² vhodných biotopov.
	1.2. Populačný trend	Stúpajúci o viac ako 20 %.	Stabilný alebo mierne stúpajúci do 20 %.	Klesajúci.
	1.3. Areálový trend	Areál sa zväčšuje o viac ako 20 %.	Areál je stabilný, mierne zmeny v rozsahu ±20 %.	Areál sa znižuje o viac ako 20 %.
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Extenzívne využívané suchšie lúky, pasienky a bylinné ekotony (medze, priekopy, hrádze, a pod.) v nížinách a pahorkatinách.	Polointenzívne využívané suchšie lúky, pasienky, bylinné ekotony (medze, priekopy, a pod.) v (pod)horských oblastiach.	Intenzívne využívané poľné kultúry, husto zastavané sídla, drevinami zarastené plochy.
	2.2. Potravný biotop	Bylinná vegetácia na vhodných biotopoch s dostatkom hmyzu.	Bylinná vegetácia na priemerných biotopoch s výskytom hmyzu a malou chemizáciou.	Intenzívne obrábané plochy s vysokou hustou vegetáciou a malou ponukou hmyzu.
	2.3. Migračné biotopy	Ako potravý biotop.	Ako potravý biotop.	Ako potravý biotop.
ohrozenia	3.1. Ohrozenie populácie	Na hniezdných lokalitách nie je cieľne človekom prenasledovaný ani neúmyselne vyrušovaný.	Na hniezdných lokalitách nie je cieľne človekom prenasledovaný, iba v rôznej miere neúmyselne vyrušovaný.	Na hniezdných lokalitách nie je cieľne človekom prenasledovaný, ale je ohrozený pozemkovými úpravami a vypaľovaním.
	3.2. Ohrozenie biotopov	Hniezdne biotopy nie sú ohrozené nevhodnými dopravnými a poľnohospodárskymi prácami ani zanechaním vhodných aktivít (pasenie).	Maximálne 20 % vhodných biotopov narušujú nevhodné dopravné, urbanizačné a poľnohospodárske práce či zanechanie vhodných aktivít.	Viac ako 20 % vhodných biotopov narušujú nevhodné dopravné, urbanizačné a poľnohospodárske práce či zanechanie vhodných aktivít.

* HP - hniezdny pár

Tabuľka č. 37. Vyhodnotenie súčasného stavu prhl'aviara čiernohlavého (body):

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
P	1.1. Veľkosť populácie/populačná hustota	2	3	6
	1.2. Populačný trend	1	3	3
	1.3. Areálový trend	2	2	4
B	2.1. Hniezdny biotop	2	3	6
	2.2. Potravný biotop	2	2	4
	2.3. Migračné biotopy	2	1	2
O	3.1. Ohrozenie populácie	2	1	2
	3.2. Ohrozenie biotopov	1	3	3
Možný počet bodov				54
Dosiahnuté body				30

P – populácia; B – biotop; O – ohrozenia.

Body pre jednotlivé kritériá môžu dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Váha parametrov pre jednotlivé kritériá môže dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Tabuľka č. 38. Celkové percentuálne zhodnotenie súčasného stavu prhl'aviara čiernohlavého

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100–78 %	77–55 %	54–33 %
	55 %	

Zhodnotenie

Na základe dosiahnutého počtu bodov pri hodnotení podľa zadefinovaných kritérií pre určenie stavu populácie, biotopu a ohrozenia bol stav populácie druhu prhl'aviar čiernohlavý v CHVÚ Poľana vyhodnotený ako „B“ – priemerný priaznivý, s hodnotou 55 %.

1.6.3.1.13 Definovanie stavu druhu prepelica poľná v CHVÚ Poľana

Rozšírenie a početnosť druhu

Druh je typickým predstaviteľom lúk a pasienkov, a to hlavne v periférnych oblastiach južnej a západnej časti CHVÚ. Aktuálny odhad populácie v CHVÚ Poľana je **30 – 60 párov** (Karaska et al. 2015). Hniezdi hlavne na južnom Podpoľaní, v prostredí lazníckej poľnohospodárskej krajiny, kde dosahuje na ploche 20 km² hustotu 8–18 p./100 ha. Tam vykazuje mierne klesajúci trend početnosti, pričom príčina môže byť v celkovo negatívnom trende na európskych hniezdiskách, spôsobenom intenzitou hospodárenia na trávnych porastoch. Vystupuje však aj na niektoré extenzívne obhospodarované horské lúky a pasienky do centrálnej časti územia. Najnižšie bol druh pozorovaný na Stožku, v Detve a Piešti (370 m n. m.), tiež v Ivinách a Očovej (400 m n. m.). Tam dosahuje aj najvyššie hniezdne veľkoplošné hustoty (2–3 p./100 ha) a viaceré teritória sa môžu aj prekrývať, pričom z jednej lúky možno pravidelne počuť aj 2–3 samcov. Najvyššie bol zistený na ťahu na lúkach Prednej Poľany (Žliebky, 1350 m n. m., 9.5.2008). Ako hniezdič vystupuje najvyššie asi do 1 050 m n. m. (Vrchdetva, Javorinka, Šajbianska Bukovina), kde však maloplošné denzity nepresahujú viac ako 1–2 p./30 ha. V rámci projektu IUCN bol zistený na 9 z 21 hodnotených TTP (horských lúk a pasienkov s rozlohou väčšou ako 20 ha; IUCN 1996, 1998).

Tabuľka č. 39. Definovanie stavu druhu prepelica poľná

Kritéria hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A – dobrý	B – priemerný	C – nepríznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	V CHVÚ sa za obdobie 5 rokov vyskytuje viac ako 60 volajúcich samcov.	V CHVÚ sa za obdobie 5 rokov vyskytuje 30-60 volajúcich samcov.	V CHVÚ sa za obdobie 5 rokov vyskytuje najviac 30 volajúcich samcov.
	1.2. Populačný trend	Populácia rastie za obdobie 5 rokov o minimálne 20 %.	Populácia je za obdobie 5 rokov stabilná, s výkyvmi do ± 20 %.	Populácia klesá za obdobie 5 rokov o viac ako 20 %.
	1.3. Veľkosť areálu	Volajúce samce sú počas 5 rokov zaznamenané na viac ako 75 % PPF a mapovaných transektov.	Volajúce samce sú počas 5 rokov zaznamenané na 50 – 75 % PPF a mapovaných transektov.	Volajúce samce sú počas 5 rokov zaznamenané na menej ako 50 % PPF a mapovaných transektov.
	1.4. Areálový trend	Počet miest s volajúcimi samcami stúpol za obdobie 5 rokov minimálne o 20 %.	Počet miest s volajúcimi samcami je za 5 rokov stabilný, prípadne kolíše v rozsahu ± 20 %.	Počet miest s volajúcimi samcami klesol za obdobie 5 rokov minimálne o 20 %.
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Poloprirodzené a prirodzené lúky kosené 1x ročne zaberajú viac ako 30 % PPF.	Poloprirodzené a prirodzené lúky kosené 1x ročne zaberajú 20 – 30 % PPF.	Poloprirodzené a prirodzené lúky kosené 1x ročne zaberajú menej ako 20 % PPF.
	2.2. Potravný biotop	Výmera trávnatých porastov v CHVÚ rastie za 5 rokov o viac ako 5 % ^{*1} .	Zmeny vo výmere trávnatých porastov v CHVÚ nepresahujú za 5 rokov ± 5 % ^{*1} .	Výmera trávnatých porastov v CHVÚ klesá za 5 rokov o viac ako 5 % ^{*1} .
	2.3. Biotopy dôležité počas migrácie	Počas obdobia migrácie (august – september) tvorí rozsah nevykosených plôch alebo iných bylinných porastov vyšších ako 30 cm viac ako 10 % otvorenej krajiny.	Počas obdobia migrácie (august – september) tvorí rozsah nevykosených plôch alebo iných bylinných porastov vyšších ako 30 cm 5 – 10 % otvorenej krajiny.	Počas obdobia migrácie (august – september) je rozsah nevykosených plôch alebo iných bylinných porastov vyšších ako 30 cm menej ako 5 % otvorenej krajiny.
ohrozenia	3.1. Priame ohrozenie druhu	Viac ako 70 % lokalít je za obdobie 5 rokov v čase hniezdenia (15.5. – 1.8.) bez agrotechnických a iných negatívnych zásahov ^{*2} .	45 – 70 % lokalít je za obdobie 5 rokov v čase hniezdenia (15.5. – 1.8.) bez agrotechnických a iných negatívnych zásahov ^{*2} .	Menej ako 45 % lokalít je za obdobie 5 rokov v čase hniezdenia (15.5. – 1.8.) bez agrotechnických a iných negatívnych zásahov ^{*2} .
	3.2. Priame ohrozenie druhu	Viac ako 75 % lúk v CHVÚ je kosených spôsobom od stredu k okrajom alebo pásmi.	50 – 75 % lúk v CHVÚ je kosených spôsobom od stredu k okrajom alebo pásmi.	Menej ako 50 % lúk v CHVÚ je kosených od stredu k okrajom alebo pásmi.
	3.3. Deštrukcia hniezdných a potravných biotopov	Stav biotopu sa na lokalitách za obdobie 5 rokov nezhoršil ^{*3} .	Stav biotopu sa za obdobie 5 rokov zhoršil na menej ako 30 % lokalít ^{*3} .	Stav biotopu sa za obdobie 5 rokov zhoršil na viac ako 30 % lokalít ^{*3} .

^{*1} K zníženiu výmery trávnatých porastov môže dôjsť jednak zastavaním, rozoraním, zalesnením a podobne. Je vhodné vychádzať z aktuálnych podkladov skutočného stavu napr. jednotiek LPIS (nie

údajov podľa katastra nehnuteľností, nakoľko stav katastra nehnuteľností odráža právny stav a nie skutočný stav).

*2 Najmä kosenie, intenzívna pastva, mulčovanie, hnojenie a iná činnosť ktorá by mohla spôsobiť priame usmrtenie mláďat alebo dospelých jedincov

*3 Zhoršenie stavu biotopu môže predstavovať – zalesnenie (prirodzené sukcesiou, alebo zámerné), zmena TTP na pasienok alebo ornú pôdu, zmena úhoru alebo prirodzenej lúky na intenzívne obhospodarovany trávnatý porast, vyrovnanie medzí, odvodnenie a podobne. Naopak zlepšenie biotopu môže predstavovať premena časti ornej pôdy na trávnatý porast, zmena pasienka na kosnú lúku a podobne.

Tabuľka č. 40. Vyhodnotenie súčasného stavu prepelice poľnej (body):

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
P	1.1. Veľkosť populácie	2	3	6
	1.2. Populačný trend	1	3	3
	1.3. Veľkosť areálu	2	2	2
	1.4. Areálový trend	2	2	4
B	2.1. Hniezdny biotop	2	3	6
	2.2. Potravný biotop	2	2	4
	2.3. Biotopy dôležité počas migrácie	2	3	6
O	3.1. Priame ohrozenie druhu	1	3	3
	3.2. Priame ohrozenie biotopu	2	2	4
	3.3. Deštrukcia hniezdných a potravných biotopov	2	3	6
Možný počet bodov				78
Dosiahnuté body				44

P – populácia; B – biotop; O – ohrozenia.

Body pre jednotlivé kritériá môžu dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Váha parametrov pre jednotlivé kritériá môže dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Tabuľka č. 41. Celkové percentuálne zhodnotenie súčasného stavu prepelice poľnej

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100–78 %	77–55 %	54–33 %
	56 %	

Zhodnotenie

Na základe dosiahnutého počtu bodov pri hodnotení podľa zadefinovaných kritérií pre určenie stavu populácie, biotopu a ohrozenia bol stav populácie druhu prepelica poľná v CHVÚ Poľana vyhodnotený ako „B“ – priemerný priaznivý, s hodnotou 56 %.

1.6.3.1.14 Definovanie stavu druhu krutihlav hnedý v CHVÚ Poľana

Rozšírenie a početnosť druhu

Tento morfológicky i správaním trochu atypický druh d'atľovca je pravidelným a stabilným druhom hniezdíča v sadoch a rozptýlenej stromovej zeleni tradične obhospodarovanej lazníckej južnej a západnej oblasti Podpoľania. V oblasti Hriňovska, Skliarova, Dúbrav, Piešte a Stožka dosahuje na ploche 20 km² priemerné hustoty až 7 p./100 ha, pričom v oblasti s dostatkom starých dutých stromov a dostatku mravenísk dosahuje maximálnu maloplošnú hustotu až 3 p./10 ha (napr. Skliarovo, Majerovo, Krivec, Priehybina, Piešť, 370–780 m n. m.). Vzácnejšie a menej početne hniezdi v západnej a severozápadnej periférnej časti územia (k.ú.

Strelníky, Včelinec, Povrazník, Ponická Huta a Hrochoť) a v najteplejších presvetlených dubových lesoch (napr. okolo Očovej, Ivín, Kalamárky). Hniezdi v dutinách po iných d'atľoch a často aj vo vtáčích búdkach. V rámci projektu IUCN (1996, 1998) sme potvrdili hniezdenie na 5 z 21 sledovaných trvalých trávnych porastov, a to tam, kde bol aj výskyt vhodných solitérov a dutých stromov (Javorinka, Vrchdetva, Iviny, Močilná skala a Malčekova skala). Vzácnne sme jeho hniezdenie zaznamenali aj v hromadách skál na Vrchdetve (1 030 m n. m.) a v solitérnych stromoch aj na Javorinke (980 m n. m.), kde dosahuje asi najvyššie hypsometrické hniezdenie druhu u nás. Aktuálny odhad populácie krutihlava hnedého v CHVÚ Poľana je **75 – 120 párov** (Karaska et al. 2015).

Tabuľka č. 42. Definovanie stavu druhu krutihlav hnedý

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
populácia	1.1. Populačná hustota/veľkosť populácie	Populačná hustota v CHVÚ je vyššia ako 100 HP*, resp. vyššia ako 5 HP/km ² hlavných biotopov územia s vhodným biotopom.	Populačná hustota v CHVÚ sa pohybuje v rozmedzí 75-100 HP, resp. 1-5 HP/km ² hlavných biotopov územia s vhodným biotopom.	Populačná hustota v CHVÚ je nižšia ako 75 HP, resp. nižšia ako 1 HP/ km ² hlavných biotopov územia s vhodným biotopom.
	1.2. Populačný trend	Populácia resp. populačná hustota je progresívna, stúpa o viac ako 20 %.	Populácia resp. populačná hustota je stabilná, na úrovni prirodzenej fluktuácie so zmenami ± 20 %.	Populácia resp. populačná hustota klesá o viac ako 20 %.
	1.3. Areálový trend	Areál sa zväčšuje o viac ako 20 %.	Areál je stabilný, mierne zmeny sú v rozsahu ± 20 %.	Areál sa znižuje o viac ako 20 %.
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Riedke listnaté lesy vo veku nad 80 rokov a lesné okraje, extenzívne pasienky s rozptýlenými listnatými drevinami, staré sady, záhrady, parky, poľné lesíky a brehové porasty.	Redšie listnaté lesy vo veku 60 – 80 rokov a lesné okraje, sady, záhrady, parky, remízky a brehové porasty.	Prevládajú zapojené porasty vo veku do 60 rokov, zmiešané alebo ihličnaté lesy alebo polia, lúky, pasienky a sídla bez drevín.
	2.2. Potravný biotop a biotop významný počas migrácie	Početné nelesné plochy s riedkymi a/alebo nízkymi trávami a množstvom mravenísk, členité lesné okraje.	Miestami nelesné plochy s riedkymi a/alebo nízkymi trávami a výskytom mravenísk, lesné okraje.	Porasty mladšie ako 60 rokov a zapojené porasty bez nelesných plôch a s minimom mravenísk.
ohrozenia	3.1. Ohrozenie populácie	Nie je cielene prenasledovaná ani neúmyselne vyrušovaná.	Nie je cielene prenasledovaná, iba v menšej miere neúmyselne vyrušovaná na hniezdiskách.	Nie je cielene prenasledovaná, ale vo väčšej miere vyrušovaná a ohrozená zmenou obhospodarovania.
	3.2. Ohrozenie biotopov	Zachovanie podielu hlavných hniezdných a potravných biotopov, príp. jeho zvýšenie.	Nevýznamné (<10 %) zníženie rozlohy vhodných biotopov, resp. kompenzácia ich strát.	Likvidácia vhodných biotopov na rozlohe väčšej ako 10 %.

Tabuľka č. 43. Vyhodnotenie súčasného stavu krutihlava hnedého (body):

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
P	1.1. Populačná hustota/veľkosť populácie	2	3	6
	1.2. Populačný trend	2	3	6
	1.3. Areálový trend	2	2	4
B	2.1. Hniezdny biotop	2	3	6
	2.2. Potravný a migračný biotop	2	2	4
O	3.1. Ohrozenie populácie	2	3	6
	3.2. Ohrozenie biotopov	1	1	1
Možný počet bodov				51
Dosiahnuté body				33

P – populácia; B – biotop; O – ohrozenia.

Body pre jednotlivé kritériá môžu dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Váha parametrov pre jednotlivé kritériá môže dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Tabuľka č. 44. Celkové percentuálne zhodnotenie súčasného stavu krutihlava hnedého

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100–78 %	77–55 %	54–33 %
	65 %	

Zhodnotenie

Na základe dosiahnutého počtu bodov pri hodnotení podľa zadefinovaných kritérií pre určenie stavu populácie, biotopu a ohrozenia bol stav populácie druhu krutihlav hnedý v CHVÚ Poľana vyhodnotený ako „B“ – priemerný priaznivý, s hodnotou 65 %.

1.6.3.1.15 Definovanie stavu druhu hlucháň hôrny v CHVÚ Poľana

Rozšírenie a početnosť druhu

V CHVÚ Poľana sú lokálne mikropopulácie sústredené do lokalít, v ktorých sa ešte nachádzajú primerané životné podmienky. V predošlom období bol jeho výskyt zaznamenaný najmä v severovýchodnej časti CHVÚ. Konkrétne išlo o severovýchodnú časť NPR Zadná Poľana (900-1 458 m n. m.) a lokality: Kopce (1 334 m n. m.), Strunga (1 324 m n. m.), Chvosty (1 300 m n. m.), okolie Dežmovo kopca (1 150 m n. m.), severné svahy Prednej Poľany (1 367 m n. m.) a ojedinele aj v okolí Drábovky (1 250 m n. m.).

Výskyt bol v posledných 10 rokoch zaznamenaný aj na severovýchodných svahoch Ľubietovského Vepra (1 157 m n. m.), v okolí Hájného grúňa (1 207 m n. m.), Turníkov (1 051 m n. m.), Troch vŕd (900 m n. m.), v lesných komplexoch v okolí NPR Hrončecký grúň, v okolí prírodnej rezervácie (PR) Havranie skaly, v okolí Ramžy (986 m n. m.) a Spádov. Východný okraj rozšírenia tvoria hrebeňové partie medzi Záklukami (1 011 m n. m.) a Obrubovancom (1 020 m n. m.). Občasný výskyt bol zaznamenaný aj v okolí Bukoviny (1 293 m n. m.), lokality Grúň (výskyt aj počas toku) a Husár. V centrálnej časti bol zaznamenaný výskyt najmä vo vegetačnom období v okolí Dudáša. Bývalé tokanisko tu však už bolo neaktívne, bez pobytovej stôp hlucháňa hôrneho.

Celková početnosť sa v rámci monitoringu stanovila na **6 - 10 kohútov** (Karaska et al. 2015).

Hlavným biotopom hlucháňa hôrneho v CHVÚ Poľana sú horské zmiešané bukovo-jedľovo-smrekové lesy a smrekovo-jarabinové lesy pralesovitého charakteru. Tieto využíva hlucháň hlavne v nadmorských výškach od 800 do 1 458 m n. m. Štruktúru porastov, ktorá sa považuje za vhodnú pre hlucháňa, charakterizuje najmä zmiešané drevinové zloženie so zastúpením

smreka obyčajného, jedle bielej, buka lesného príp. javora horského. V prirodzených smrekových lesoch s vtrúseným bukom a javorom horským má dôležitú úlohu aj prirodzene sa vyskytujúca jarabina vtáčia. Z ďalších porastových charakteristík je to najmä 60 - 70 %-ný korunový zápoj, vek porastov v rozmedzí 80-250 rokov, hustota stromov do 1 000 jedincov na ha (vyššia hustota znemožňuje hlucháňom lietanie), nie príliš hustá spodná etáž, vyskytujúca sa skôr ostrovčekovite a pestrá druhová skladba vegetačného krytu (najmä bobuľonosných kríkov). Najmä výskyt čučoriedky obyčajnej a ostružiny malinovej je významným faktorom pre využívanie jednotlivých lokalít hlucháňom hôrnym.

Tabuľka č. 45. Definovanie stavu druhu hlucháň hôrný

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	V CHVÚ sa vyskytuje viac ako 40 kohútov.	V CHVÚ sa vyskytuje 20-40 kohútov.	V CHVÚ sa vyskytuje menej ako 20 kohútov.
	1.2. Populačný trend	V priebehu 5-ročného obdobia stúpila početnosť populácie o viac ako 20 %.	Populácia je v priebehu 5-ročného obdobia stabilná alebo s miernymi výkyvmi (do ± 20 %).	V priebehu 5-ročného obdobia poklesla početnosť populácie o viac ako 20 %.
	1.3. Areálový trend	Areál sa v priebehu 5-ročného obdobia rozšíril o viac ako 20 %.	Areál je v priebehu 5-ročného obdobia stabilný, prípadne mierne kolíše (do ± 20 %).	Areál sa v priebehu 5-ročného obdobia zmenšil o viac ako 20 %.
	1.4. Počet jedincov na tokeniskách (kohúty aj sliepky)	Na 1 tokenisku v priebehu toku (15.3-15.5) sú priemerne pozorované 3 a viac kohútov a 3 a viac sliepok ($\pm 0,5$ jedinca).	Na 1 tokenisku v priebehu toku (15.3-15.5) sú priemerne pozorované 2 kohúty a 2 a viac sliepok ($\pm 0,5$ jedinca).	Na 1 tokenisku v priebehu toku (15.3-15.5) je pozorovaný priemerne len 1 kohút a 1-2 sliepky.
biotop	2.1. Hniezdny biotop	V okruhu 0,5 km od existujúcich tokenísk sa nachádzajú lesné porasty staršie ako 80 rokov, rozvoľnené (zakmenenie do 0,7), s vhodnou štruktúrou (viď v popise biotopu). Môžu sa mozaikovite striedať s mladšími lesnými porastmi (nárasty, kultúry, mladiny, kmeňoviny a pod.), ale ich plošný podiel v tomto okruhu nie je menší ako 20 %.	V okruhu 0,5 km od existujúcich tokenísk sa nachádzajú lesné porasty staršie ako 80 rokov, rozvoľnené (zakmenenie do 0,7), s vhodnou štruktúrou (viď v popise biotopu). Môžu sa mozaikovite striedať s mladšími lesnými porastmi (nárasty, kultúry, mladiny, kmeňoviny a pod.) a ich plošný podiel v tomto okruhu je od 10 do 20 %.	V okruhu 0,5 km od existujúcich tokenísk sa nachádzajú aj staršie lesné porasty (80 a viac rokov) rozvoľnené (zakmenenie do 0,7), s vhodnou štruktúrou (viď v popise biotopu), ktorých plošný podiel však v tomto okruhu nepresahuje 10 %.
	2.2. Potravný biotop	Pestrý výber bobuľovitých plodov, bohaté porasty čučoriedky (mozaikovite takmer na celom území) a pravidelný výskyt lesných mravenísk (počet 15 a viac na km ²).	Pomiestny výskyt čučoriedky a bobuľovitých plodov, občasný výskyt mravenísk (počet do 14 na km ²).	Chudobná spodná etáž s malým zastúpením bobuľovitých plodov a porastov čučoriedky. Mraveniská absentujú.

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
ohrozenia	3.1. Priame ohrozenie druhu (vyrušovanie, prenasledovanie)	Na známych tokaniskách a v okruhu 0,5 km od nich je v období marec až jún (tok a hniezdne obdobie) kľud bez lesotechnických zásahov a bez organizovania hromadných turistických a športových podujatí.	Na známych tokaniskách a v okruhu 0,5 km od nich sa v období marec až jún (tok a hniezdne obdobie) prihliada na zabezpečenie kľudu a lesotechnické zásahy resp. iné rušiacie aktivity sa vykonávajú len v neodkladných prípadoch.	Na udržiavanie kľudu v okolí známych tokanísk a hniezdisk sa zvlášť neprihliada.
	3.2. Ohrozenie hniezdných a potravných biotopov	Za uplynulé 5-ročné obdobie ostalo bez negatívnej zmeny viac ako 90 % lokalít výskytu.	Za uplynulé 5-ročné obdobie ostalo bez negatívnej zmeny 75 až 90 % lokalít výskytu.	Za uplynulé 5-ročné obdobie ostalo bez negatívnej zmeny menej ako 75 % lokalít výskytu.
	3.3. Fragmentácia biotopov	Lesné porasty s vhodnou štruktúrou (viď v popise biotopu) sa vyskytujú celistvo na plochách väčších ako 100 ha.	Lesné porasty s vhodnou štruktúrou (viď v popise biotopu) sa vyskytujú celistvo na plochách väčších ako 50 ha.	Lesné porasty s vhodnou štruktúrou (viď v popise biotopu) sa vyskytujú celistvo na plochách menších ako 50 ha.

Tabuľka č. 46. Vyhodnotenie súčasného stavu hlucháňa hôrneho (body):

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
P	1.1. Veľkosť populácie	1	3	3
	1.2. Populačný trend	1	3	3
	1.3. Areálový trend	1	3	3
	1.4. Počet jedincov na tokaniskách	1	3	3
B	2.1. Hniezdny biotop	1	3	3
	2.2. Potravný biotop	2	3	6
O	3.1. Priame ohrozenie druhu	2	3	6
	3.2. Ohrozenie hniezdných a potravných biotopov	2	3	6
	3.3. Fragmentácia biotopov	2	3	6
Možný počet bodov				81
Dosiahnuté body				39

P – populácia; B – biotop; O – ohrozenia.

Body pre jednotlivé kritériá môžu dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Váha parametrov pre jednotlivé kritériá môže dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Tabuľka č. 47. Celkové percentuálne zhodnotenie súčasného stavu hlucháňa hôrneho

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100–78 %	77–55 %	54–33 %
		48%

Zhodnotenie

Na základe dosiahnutého počtu bodov pri hodnotení podľa zadefinovaných kritérií pre určenie stavu populácie, biotopu a ohrozenia bol stav populácie druhu hlucháň hôrny v CHVÚ Poľana vyhodnotený ako „C“ – nepriaznivý, s hodnotou 48 %.

Vzhľadom na doterajší vývoj a súčasný **stav populácie** boli hodnotenia negatívne. V CHVÚ stavy hlucháňa hôrneho trvalo klesajú už viac ako 3 decéniá, rovnako tak ubúda aj vhodný biotop, na ktorý je práve hlucháň veľmi silne naviazaný. Počet známych tokanísk sa výrazne znížil a v súčasnej dobe sú tokaniská najčastejšie obsadzované 1-2 kohútmi a rovnakým počtom sliepok. Tokanisko s počtom kohútov väčším ako 3 jedince nie je v rámci CHVÚ Poľana známe. Pritom ešte v 60. rokoch minulého storočia existovalo viacero veľmi dobre obsadených lokalít, pri ktorých sa na tokaniskách zlietavalo 5-8 kohútov. Na týchto pôvodných tokaniskách sa v poslednom decéniu hlucháne v priebehu roka aspoň občasne objavovali, aj keď tu už neboli pozorované pri tokaní. Podľa pozorovaní ŠOP SR – Správy Chránenej krajiny oblasti/Biosférickej rezervácie Poľana sa v poslednom období hlucháň zachoval len ojedinele a to aj na lokalitách, ktoré boli v minulosti osídlené. V súčasnej dobe sa však vytrácajú aj tieto občasné pozorovania a niektoré významné lokality sú už obsadzované len sporadicky (Turníky, Záhorská skala, Predná Poľana, Želobudzská skala a pod.). Je pravdepodobné, že populácia klesá pod minimálnu početnosť, kedy sa už nedokáže prirodzene udržiavať a obnovovať (bez zlepšenia situácie).

Pri hodnotení **potravného biotopu** je možné konštatovať, že tento je v CHVÚ ešte stále pre hlucháňa hôrneho dostatočný. V pralesovitých smrekovo-jarabinových lesoch hrebeňa je dobrá úživnosť zabezpečená bohatými porastami čučoriedky a iných plodonosných krov a bylín, ktoré na jeseň dopĺňa aj bohatá úroda jarabiny a v prípade semenného roku aj výskyt bukvice. Nižšie položený pás smrekovo-bukovo-jedľových lesov bol v minulosti (počas rozkvetu tunajšej hluchánej populácie v 60. rokoch minulého storočia) základným biotopom výskytu hlucháňa. Výrazne sa ho však dotkla intenzifikácia lesného hospodárstva a väčšina porastov s vhodnou druhovou, priestorovou a vekovou štruktúrou bola vyťažená. Na miestach, kde sa tieto zmiešané lesy ešte zachovali (najčastejšie maloplošné chránené územia), tvoria významný prvok pre prežívanie posledných jedincov. Vážnejšia situácia ako pri potravnom biotope je pri **biotope hniezdom**, ktorý sliepky najčastejšie vyhľadávajú v zmiešaných porastoch vejárovite rozšírených od tokaniska do nižších nadmorských výšok (700-900 m n.m.). Tu nachádzajú priaznivejšie klimatické podmienky zabezpečujúce rýchlejší jarný nábeh vegetácie a lepšiu úspešnosť pri výchove kurčiat.

Priame **ohrozenie** posledných jedincov hlucháňa hôrneho v CHVÚ vzniká aj v dôsledku nárastu početnosti a rozšírenia jeho predátorov, najmä diviačej zveri, líšok, kún skalných, a krkavcovitých vtákov (krkavec). Ohrozenie biotopu vzniká pri ťažbe posledných rozvoľnených, zmiešaných porastov. Opätovný vznik resp. oživenie tokaniska nebolo na Slovensku doteraz zrealizované, preto musí byť maximálna snaha venovaná záchrane tých posledných, ktoré ešte existujú.

1.6.3.1.16 Definovanie stavu druhu d'ateľ hnedkavý v CHVÚ Poľana

Rozšírenie a početnosť druhu

Do r. 1949 nebol ešte druh v oblasti registrovaný (Ferianc 1949). V CHVÚ je dnes spolu s krutihlavom typickým predstaviteľom d'ateľovcov, v tradične obhospodarovanej sadoch lazníckej krajiny, hlavne v južnej časti Podpoľania. Rozšírený je hlavne medzi Očovou – Dúbravami – Detvou, Korytárkami a Hriňovou a v oddelenom území južne od Detvy, v oblasti Podkriváň – Piešte – Stožok, vzácnejšie v severozápadnej časti územia, v oblasti Povrazníka a Strelníkov. Jeho rozšírenie je na Poľane známe už minimálne od 80. rokov minulého storočia (Krištín 1991). Po druhej svetovej vojne ešte nebolo hniezdenie známe (Ferianc 1949). Preferuje tam tradične obhospodarovanú mozaikovitú krajinu, v oblasti lazníckeho osídlenia. Podmienkou úspešného hniezdenia je dostatok starých stromov, v ktorých si môže tesať dutiny na hniezdenie a dostatok starých sadov a rozvoľnených lesných porastov. V lesných biotopoch (len dubovo-bukové lesy) bol zistený len výnimočne na ich okrajoch, najčastejšie v mimohniezdnej dobe.

V sadoch južného Podpoľania dosahujú miestami hniezdne hustoty aj okolo 2,5 p./100 ha. Na sledovanej ploche 20 km² hniezdilo v r. 1988-2009 podľa zistení 12 - 16 párov. Celkovo sa v CHVÚ vtedy predpokladalo hniezdenie 15 - 25 párov, odvtedy sa predpokladá pokles asi na **12 - 15 párov**. Hniezdenie bolo zistené od 380 m n. m. (Piešť) po 780 m n. m. (Pod Javorinkou). V týchto lokalitách sa jeho hustota často rovná hniezdnej hustote d'atľa veľkého.

Hlavnou skupinou biotopov druhu v CHVÚ Poľana je tradične obhospodarovaná mozaikovitá krajina v oblasti lazničkeho osídlenia, presvetlené lesné okraje a pobrežne stromové porasty miestnych tokov. V starých stromoch sadov a svetlých lesíkov si tesá hniezdne i spacie dutiny.

Tabuľka č. 48. Definovanie stavu druhu d'ateľ hnedkavý

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	V CHVÚ sa za obdobie 5 rokov vyskytuje viac ako 15 párov.	V CHVÚ sa za obdobie 5 rokov vyskytuje 10-15 párov.	V CHVÚ sa za obdobie 5 rokov vyskytuje menej ako 10 párov.
	1.2. Populačný trend	V priebehu 5-ročného obdobia stúpla početnosť populácie o viac ako 20 %.	V priebehu 5-ročného obdobia je populácia stabilná alebo s miernymi výkyvmi (do ± 20 %).	V priebehu 5-ročného obdobia poklesla početnosť populácie o viac ako 20 %.
	1.3. Areálový trend	V priebehu 5-ročného obdobia sa výskyt na monitorovaných transektoch zvýšil o viac ako 20 %.	V priebehu 5-ročného obdobia je výskyt na monitorovaných transektoch stabilný, prípadne mierne kolíše (do ± 20 %).	V priebehu 5-ročného obdobia sa výskyt na monitorovaných transektoch znížil o viac ako 20 %.
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Pestrá mozaika biotopov – sady a svetlé lesíky s dostatkom starých stromov (min. 50/10 ha), záhrady a sady s tradičnou formou hospodárenia.	Biotopy z dobrého priaznivého stavu sa za obdobie 5 rokov nezmenšili o viac ako 10 %. V území sa stále tradične hospodári, no začína dochádzať k vypíľovaniu starých stromov.	Biotopy z dobrého priaznivého stavu sa za obdobie 5 rokov zmenšili o viac ako 10 %. V území sa stále menej tradične hospodári a dochádza k vypíľovaniu starých stromov.
	2.2. Potravný biotop	Pestrá ponuka sadov a starých stromov (min. 50/10 ha) zabezpečuje pestrú potravnú ponuku.	Biotopy z dobrého priaznivého stavu sa za obdobie 5 rokov nezmenšili o viac ako 10 %. V území sa stále tradične hospodári a nepoužívajú sa pesticídy.	Biotopy z dobrého priaznivého stavu sa za obdobie 5 rokov zmenšili o viac ako 10 %. V území sa stále menej tradične hospodári a používajú sa aj pesticídy.
ohrozenia	3.1. Priame ohrozenie druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Na hniezdných lokalitách nie je človekom úmyselne vyrušovaný a nedochádza k vypíľovaniu hniezdných stromov.	Na hniezdných lokalitách došlo za uplynulých 5 rokov k vypíľovaniu hniezdných stromov v menej ako 20 % mapovaných transektov.	Na hniezdných lokalitách došlo za uplynulých 5 rokov k vypíľovaniu hniezdných stromov vo viac ako 20 % mapovaných transektov.
	3.2. Ohrozenie hniezdných a potravných biotopov	Hniezdny biotop na lokalitách nie je ohrozený vypíľovaním stromov ani intenzívnou poľnohospodárskou činnosťou.	Vypíľovanie stromov a intenzívne poľnohospodárske práce sa vyskytujú na menej ako 20 % plochy mapovaného územia.	Vypíľovanie stromov a intenzívne poľnohospodárske práce sa vyskytujú na viac ako 20 % plochy mapovaného územia.

Tabuľka č. 49. Vyhodnotenie súčasného stavu d'atľa hnedkavého (body):

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
P	1.1. Veľkosť populácie	2	3	6
	1.2. Populačný trend	2	3	6
	1.3. Areálový trend	2	3	6
B	2.1. Hniezdny biotop	1	3	3
	2.2. Potravný biotop	2	3	6
O	3.1. Priame ohrozenie druhu	2	3	6
	3.2. Ohrozenie hniezdných a potravných biotopov	1	3	3
Možný počet bodov				63
Dosiahnuté body				36

P – populácia; B – biotop; O – ohrozenia.

Body pre jednotlivé kritériá môžu dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Váha parametrov pre jednotlivé kritériá môže dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

Tabuľka č. 50. Celkové percentuálne zhodnotenie súčasného stavu d'atľa hnedkavého.

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100–78 %	77–55 %	54–33 %
	57 %	

Zhodnotenie

Na základe dosiahnutého počtu bodov pri hodnotení podľa zadefinovaných kritérií pre určenie stavu populácie, biotopu a ohrozenia bol stav populácie druhu d'ateľ hnedkavý v CHVÚ Poľana vyhodnotený ako „B“ – priemerný priaznivý, s hodnotou 57 %.

Vzhľadom na doterajší vývoj a súčasný stav populácie boli hodnotenia priemerné, hoci došlo k zníženiu populačnej hustoty. V CHVÚ početnosť druhu klesá asi od r. 2006. Takisto dochádzalo aj k zmenám hospodárenia z laznického na víkendové, chatárske, s minimalizáciou a obmedzovaním mozaikovitosti krajiny a biotopov, ako aj likvidácii starých stromov vhodných na hniezdenie. Počet známych párov sa znížil, no ešte stále v hodnote do 20 % a v súčasnosti dosahuje maximálna hustota lokálnej populácie 2 páry/100 ha.

V posledných 8 rokoch ohrozuje jeho početnosť hlavne výrub starých ovocných stromov a sádov, kde si vysekáva hniezdne a spacie dutiny, populačný trend druhu je už ohrozený.

Priame ohrozenie v CHVÚ vzniká aj v dôsledku nárastu početnosti a rozšírenia jeho hniezdných predátorov, najmä strák a vrán, ale aj mačiek a kún, ktoré ohrozujú vyletujúce mláďatá, ktoré nevedia ešte dobre lietať.

1.6.3.2. Stav druhov vtákov, na ochranu ktorých sa vyhlasuje CHVÚ a ich biotopov

Ako je uvedené v úvode časti 1.6.3, hodnotenie stavu vtákov vychádza, ak nie je uvedené inak, predovšetkým z **monitoringu vtáctva a stavu ich populácie v CHVÚ v r. 2010-2015**. Doplnkovým zdrojom sú údaje z vlastného pozorovania ŠOP SR – Správy Chránenej krajinskej oblasti/Biosférickej rezervácie Poľana.

1.6.3.2.1. Škovránok stromový

Stav veľkosti populácie škovránka stromového je na stupni B, čo znamená priemerný priaznivý stav. Ale populačný a areálový trend sú hodnotené negatívne stavom C – nepriaznivý stav.

Hodnotenie hniezdnych biotopov je rovnako negatívne, dosahuje stupeň C, ale v prípade potravného biotopu je hodnotené pozitívnejšie stupňom B, čiže priemerný priaznivý stav.

1.6.3.2.2. *Strakoš kolesár*

Všetky populačné kritériá strakoša kolesára sú hodnotené negatívne stavom C – nepriaznivý stav. Hodnotenie hniezdnych biotopov je rovnako negatívne, dosahuje stupeň C, ale v prípade potravného biotopu je hodnotené pozitívnejšie stupňom B, čiže priemerný priaznivý stav.

1.6.3.2.3. *Muchárik bieločrý*

Veľkosť populácie muchárika bieločrého, ako aj populačný trend dosahujú bodovú hodnotu B – priemerný priaznivý stav, ale areálový trend je hodnotený negatívne, stupňom C – nepriaznivý stav. Hodnotenie hniezdnych aj potravných biotopov je rovnako negatívne, dosahuje stupeň C.

1.6.3.2.4. *Muchárik malý*

Všetky populačné kritériá muchárika malého sú hodnotené stavom B – priemerný priaznivý stav. Hodnotenie hniezdnych biotopov ale aj potravných biotopov je však negatívne, dosahuje stupeň C - nepriaznivý stav.

1.6.3.2.5. *Jariabok hôrny*

Všetky populačné kritériá jariabka hôrneho sú hodnotené stavom B – priemerný priaznivý stav. Hodnotenie hniezdnych biotopov je však negatívne, dosahuje stupeň C, ale v prípade potravného biotopu je hodnotené pozitívnejšie stupňom B, čiže priemerný priaznivý stav.

1.6.3.2.6. *Ďateľ čierny*

Stav veľkosti populácie a populačný trend ďatľa čierneho dosahuje priemerný priaznivý stav s hodnotením B. Podobne je na tom aj potravný biotop. Areálový trend a hniezdny biotop druhu je hodnotený ako dobrý - A.

1.6.3.2.7. *Žlna sivá*

Stav veľkosti populácie žlny sivej je hodnotený stupňom A – teda je v dobrom priaznivom stave. Populačný a areálový trend však už dosahujú hodnotu B, ich stav je teda priemerný priaznivý. Stav hniezdneho a potravného biotopu je rovnako hodnotený stupňom B.

1.6.3.2.8. *Ďateľ trojprstý*

Stav veľkosti populácie ďatľa trojprstého je hodnotený stupňom A – teda je v dobrom priaznivom stave. Populačný a areálový trend však už dosahujú hodnotu B, ich stav je teda priemerný priaznivý. Stav hniezdneho a potravného biotopu je rovnako hodnotený stupňom B.

1.6.3.2.9. *Chriaštel' poľný*

Veľkosť populácie, populačný trend a veľkosť areálu sú u chriašteľa poľného hodnotené stupňom C – nepriaznivý stav. Priaznivejšie je hodnotenie areálového trendu a hodnotenia biotopov, tie sa nachádzajú v stave B – priemernom priaznivom stave.

1.6.3.2.10. *Ďateľ bieločrý*

Stav veľkosti populácie ďatľa bieločrého je hodnotený ako priemerný priaznivý, hodnotou B. Populačný a areálový trend sú hodnotené horšie - stupňom C, nepriaznivý stav. Rovnako negatívne sú hodnotené aj všetky biotopy, nachádzajú sa v nepriaznivom stave C.

1.6.3.2.11. *Včelár lesný*

Veľkosť populácie a populačný trend včelára lesného dosahuje priemerný priaznivý stav s hodnotou B. Areálový trend dosahuje lepšiu hodnotu A, dobrý priaznivý stav. Hniezdny biotop je hodnotený stupňom B, teda priemerný priaznivý stav. Potravný biotop je však hodnotený lepšie, teda stavom A – dobrý priaznivý stav.

1.6.3.2.12. *Přhl'aviar čiernohlavý*

Veľkosť populácie přhl'aviara, ako aj areálový trend, dosahujú hodnotenie B, ich stav je teda priemerný, priaznivý, ale populačný trend sa nachádza v nepriaznivom stave C. Hniezdny aj potravný biotop dosahujú hodnotu B, majú teda priemerný priaznivý stav.

1.6.3.2.13. *Prepelica poľná*

Stav veľkosti populácie, veľkosť areálu a areálový trend prepelice dosahujú hodnoty B. Ich stav je teda priemerný priaznivý. Populačný trend je však hodnotený negatívnejšie, stavom C – nepriaznivý. Všetky biotopy dosahujú priemerného priaznivého stavu, teda B.

1.6.3.2.14. *Krutihlav hnedý*

Veľkosť populácie krutihlava, ako aj populačný a areálový trend, dosahujú hodnotenie B, ich stav je teda priemerný priaznivý. Rovnaké hodnoty dosahujú aj hniezdny aj potravný biotop.

1.6.3.2.15. *Hlucháň hôrny*

Všetky populačné kritériá hlucháňa hôrneho sa nachádzajú v nepriaznivom stave C. Rovnako negatívne je hodnotený aj hniezdny biotop, ale potravný biotop sa nachádza v pozitívnejšom stave B – teda v priemernom priaznivom.

1.6.3.2.16. *Ďateľ hnedkavý*

Veľkosť populácie ďatľa hnedkavého, ako aj populačný a areálový trend, dosahujú hodnotenie B, ich stav je teda priemerný priaznivý. Hniezdny biotop sa však nachádza v negatívnejšom stupni C – nepriaznivý stav. Potravný biotop ale dosahuje lepšiu hodnotu B, teda priemerný priaznivý stav.

1.6.3.3. Cieľový stav druhu

Cieľový stav bol určený u jednotlivých druhov na základe ich významu pre zachovanie populácie druhu na Slovensku, resp. v sústave CHVÚ, podľa dosiahnuteľnosti cieľa, ako aj výnimočnosti daného druhu ako zástupcu danej taxonomickej skupiny.

1.6.3.3.1. *Cieľový stav druhu škovránok stromový*

Cieľom by malo byť predovšetkým zlepšenie biotopových vlastností prostredia, a tým aj dosiahnutie **zlepšenia aspoň na stupeň B** – priemerný priaznivý stav.

1.6.3.3.2. *Cieľový stav druhu strakoš kolesár*

Strakoš kolesár vyžaduje špecifické podmienky pre hniezdny aj potravný biotop a v území CHVÚ Poľana je viazaný výlučne na rozptýlené osídlenie so zachovalým obhospodarovaním v okolí. Nakoľko takýto typ klasického „lazičského“ osídlenia je dosť ťažké udržať, bude potrebné vyvinúť značné úsilie na **zlepšenie stavu aspoň na stupeň B** – priemerný priaznivý stav. Je potrebné predovšetkým podporiť pôvodné hospodárenie v tejto oblasti (pastva, kosenie, vysádzanie vysokokmenných ovocných drevín a pod.)

1.6.3.3.3. *Cieľový stav druhu muchárik bielokrký*

Cieľový stavom druhu by malo byť jeho **zlepšenie aspoň na stupeň B** – priemerný priaznivý stav, a to hlavne dôslednou ochranou biotopov, v ktorých sa druh vyskytuje.

1.6.3.3.4. *Cieľový stav druhu muchárik malý*

Takisto na dosiahnutie **zlepšenia na stupeň B** – priemerný priaznivý stav, je potrebné zabezpečiť ochranu biotopov a udržanie podielu starších lesných porastov.

1.6.3.3.5. Cieľový stav druhu jariabok hôrny

Program starostlivosti by mal prispieť k tomu, aby sa stav **udržal minimálne na úrovni B**, teda priemerný priaznivý stav.

1.6.3.3.6. Cieľový stav druhu d'ateľ čierny

Dôležité je **udržať aktuálny stav tohto druhu na úrovni A** – dobrý priaznivý stav, prostredníctvom zachovania vhodných hniezdnych a potravných biotopov, pretože dôslednou ochranou d'atľa čierneho podporíme aj vznik nových hniezdnych možností pre iné dutinové hniezdiče v území.

1.6.3.3.7. Cieľový stav druhu žlna sivá

Hodnotenie súčasného stavu je v kategórii B – priemerný priaznivý stav, pričom do budúcnosti je potrebné tento druh **udržať minimálne v tomto hodnotení B**.

1.6.3.3.8. Cieľový stav druhu d'ateľ trojprstý

Pre udržanie stavu v kategórii B – priemerný priaznivý, je nutné zachovanie vhodných hniezdnych a potravných biotopov pre tento druh.

1.6.3.3.9. Cieľový stav druhu chriaštel poľný

Cieľový stavom druhu by malo byť jeho **zlepšenie aspoň na stupeň B** – priemerný priaznivý stav. Uvedené hodnotenie je možné udržať hlavne zachovaním vhodných biotopov, a to prostredníctvom udržania výmery nelesných plôch a ich vhodného obhospodarovania.

1.6.3.3.10. Cieľový stav druhu d'ateľ bielochrbtý

Cieľový stavom druhu by malo byť jeho **zlepšenie aspoň na stupeň B** – priemerný priaznivý stav, predovšetkým dôslednou ochranou biotopov, v ktorých sa druh vyskytuje.

1.6.3.3.11. Cieľový stav druhu včelár lesný

Cieľovým stavom by malo byť jeho **udržanie na stupni A** – dobrý priaznivý stav.

1.6.3.3.12. Cieľový stav druhu pŕhl'aviar čiernohlavý

Potrebné je **udržanie stavu B** – priemerný priaznivý, **prípadne jeho zlepšenie** predovšetkým zabezpečením udržania a obnovy vhodných hniezdnych lokalít.

1.6.3.3.13. Cieľový stav druhu prepelica poľná

Opatreniami programu starostlivosti by mali prispieť k tomu, aby sa stav druhu v území **udržal na stupni B** – priemerný priaznivý, a to predovšetkým zabezpečením existencie biotopov, v ktorých sa vyskytuje a zabezpečením vhodného obhospodarovania.

1.6.3.3.14. Cieľový stav druhu krutihlav hnedý

Cieľom by malo byť **jeho udržanie stavu v kategórii B** – priemerný priaznivý.

1.6.3.3.15. Ciel'ový stav druhu hlucháň hôrny

Celkový stav druhu je hodnotený ako nepriaznivý – C. Vzhľadom na význam CHVÚ Poľana pre zachovanie tohto druhu a vzhľadom na celkový pokles tohto druhu a celkovú hrozbu jeho vyhynutia na Slovensku je nutné prijať také opatrenia, ktoré v dobe realizácie programu starostlivosti povedú ku zastaveniu poklesu a zvráteniu nepriaznivého stavu. Cieľom je taký nárast populácie, aby druh mohol v hodnotení priaznivého stavu dosiahnuť **aspoň stupeň B** – priemerný priaznivý stav.

1.6.3.3.16. Ciel'ový stav druhu d'ateľ hnedkavý

Cieľom je **udržanie stavu druhu v kategórii B** – priemerný priaznivý a jeho **prípadné zlepšenie**.

1.6.3.4. Osobitné záujmy

1.6.3.4.1. Škovránok stromový

V prípade škovránka stromového ako verejnosti neznámeho druhu ochrana priamo nezasahuje do záujmov ľudskej činnosti. Nepriamo však ochrana škovránka, konkrétne navrhované opatrenia na zachovanie lúk, môže zasiahnuť do záujmov poľnohospodárstva, menovite pri požiadavke o ich rozoranie, alebo napríklad o pestovanie rýchlorastúcich drevín, čo môže spôsobiť likvidáciu vhodného biotopu. V rozpore so záujmami ochrany škovránka stromového sú aj požiadavky na rozoranie medzí, vyťaženie alebo zoštíepkovanie remízok a okrajov lesov. Takéto opatrenia preto musia byť povoľované príslušnými orgánmi. Pozitívne na druh pôsobí obnovenie alebo rozšírenie pastvy a pasienkov.

1.6.3.4.2. Strakoš kolesár

V prípade strakoša kolesára ako verejnosti neznámeho druhu ochrana priamo nezasahuje do záujmov ľudskej činnosti. Nepriamo sa však ochrana strakoša kolesára môže dostať do konfliktu so záujmami poľnohospodárskeho sektoru, keďže strakoš na svoje prežívanie potrebuje dostatok stromovej zelene, ako aj dostatok vhodnej potravy (vrátane hmyzu), ktorý je podmienený mozaikovitou krajinou štruktúrou. Konflikt môže vzniknúť aj s vlastními a užívateľmi súkromných záhrad, ovocných sádov, či starších stromov na lazníckom osídlení, ktorých zachovanie je pre druh kľúčové, no pri rekonštrukcii obydľí často dochádza aj k vypíľovaniu starých stromov. Pri požiadavkách ochrany prírody (alebo rozhodnutiach zakazujúcich výrub) na ponechanie stromov tak môže dôjsť k zásahu do záujmov uvedených vlastníkov a užívateľov. Je na jednej strane potrebné zabezpečiť monitoring hniezdísk a v dostatočnom predstihu s vlastními jednáť o možnostiach zachovania hniezdných stromov a prípadne výsadbe nových vysokokmených odrôd ovocných drevín. Tým by sa predišlo možným konfliktným situáciám, ktoré budú ťažšie riešiteľné.

1.6.3.4.3. Muchárik bielokrký

V prípade muchárika bielokrkeho, ako verejnosti málo známeho druhu, ochrana priamo nezasahuje do záujmov ľudskej činnosti. Ochrana druhu môže zasiahnuť do záujmov lesného hospodárenia, tie sa však väčšinou týkajú len ochrany hniezdných stromov, preto potenciálny konflikt je minimálny a riešiteľný vhodnou formou komunikácie. Väčším konfliktom v prípade ochrany tohto druhu však budú požiadavky na ochranu vhodných porastov.

1.6.3.4.4. Muchárik malý

V prípade muchárika malého, ako verejnosti neznámeho druhu, ochrana priamo nezasahuje do záujmov ľudskej činnosti. Ochrana druhu môže zasiahnuť do záujmov lesného

hospodárenia, keďže v prípade tohto druhu požiadavky na jeho ochranu zahŕňajú ochranu vhodných porastov.

1.6.3.4.5. Jariabok hôrny

Jariabok hôrny je v súčasnosti klasifikovaný ako poľovná zver s určenou dobou lovu. Táto doba lovu a minimálny záujem na love tohto druhu však spôsobuje, že súčasné nastavenie poľovníckej legislatívy na jednej strane a legislatívy ochrany prírody na druhej strane nie sú v rozpore s cieľmi ochrany tohto druhu stanovenými pre CHVÚ.

1.6.3.4.6. Ďateľ čierny

Vzhľadom na celkovo pozitívne vnímanie dŕaľov verejnosťou existuje záujem na ochrane týchto druhov nielen na základe skutočnosti, že sú predmetmi ochrany v CHVÚ, ale aj v dôsledku záujmu zachovania kultúrneho dedičstva. Pri ochrane druhu môžu v CHVÚ vzniknúť konflikty v súvislosti s presadzovaním ochrany hniezdnych stromov. Avšak keďže ide o len jednotlivé stromy, sú tieto požiadavky na ochranu riešiteľné vhodnou a včasnou formou komunikácie.

1.6.3.4.7. Žlna sivá

Vzhľadom na celkovo pozitívne vnímanie dŕaľov verejnosťou existuje záujem na ochrane týchto druhov nielen na základe skutočnosti, že sú predmetmi ochrany v CHVÚ, ale aj v dôsledku záujmu zachovania kultúrneho dedičstva. Pri ochrane žlny sivej môžu v CHVÚ vzniknúť nepriamo konflikty v súvislosti s presadzovaním ochrany hniezdnych stromov. Avšak keďže ide o len jednotlivé stromy, sú tieto požiadavky na ochranu riešiteľné vhodnou a včasnou formou komunikácie. Väčším konfliktom by boli požiadavky na ochranu vhodných porastov. Je však potrebné poznamenať, že porasty, ktorých sa toto týka, sú už dnes súčasťou vyšších stupňov ochrany národnej sústavy chránených území, preto tento konflikt nie je v území hodnotený ako významný.

1.6.3.4.8. Ďateľ trojprstý

V prípade dŕaľa trojprstého, ako verejnosti neznámeho druhu, ochrana priamo nezasahuje do záujmov ľudskej činnosti. Nepriamo však ochrana dŕaľa trojprstého môže vo výnimočných prípadoch zasiahnuť do záujmov lesného hospodárstva, a to v súvislosti s požiadavkou na ponechanie hniezdnych stromov, čo potenciálne predstavuje menší konflikt; alebo o ponechanie vhodných porastov, čo môže v prípade výskytu škodlivých činiteľov v týchto porastoch predstavovať výraznejší konflikt, ktorý vyžaduje aj využitie nástrojov - náhrad za obmedzenie bežného obhospodarovania pre dotknutých vlastníkov a správcov lesných porastov.

1.6.3.4.9. Chriaštel' poľný

V prípade chriašteľa poľného, ako verejnosti neznámeho druhu, ochrana priamo nezasahuje do záujmov ľudskej činnosti. Nepriamo však jeho ochrana môže vo výnimočných prípadoch zasiahnuť do záujmov poľnohospodárstva, a to napríklad posunutím kosenia na neskorší termín. Takéto posunutie znamená zníženie kvality tráv a plodín získaných pri neskoršom kosení, čo má za následok negatívny dopad na hospodárenie dotknutých subjektov. Ide však o malé plochy, preto je tento konflikt malého rozsahu a je riešiteľný vhodnou formou komunikácie, resp. využitím iných nástrojov.

1.6.3.4.10. Ďateľ bielochrbtý

Vzhľadom na celkovo pozitívne vnímanie ďateľov verejnosťou existuje záujem na ochrane týchto druhov nielen vzhľadom na skutočnosť, že sú predmetmi ochrany v CHVÚ, ale aj v dôsledku záujmu zachovania kultúrneho dedičstva. Pri ochrane ďateľá bielochrbtého môžu v CHVÚ vzniknúť nepriamo konflikty v súvislosti s presadzovaním ochrany hniezdnych stromov. Avšak vzhľadom na to, že ide o len jednotlivé stromy, sú tieto požiadavky na ochranu riešiteľné vhodnou a včasnou formou komunikácie. Väčším konfliktom v prípade ochrany tohto druhu však budú požiadavky na ochranu vhodných porastov.

1.6.3.4.11. Včelár lesný

V prípade včelára lesného, ako verejnosti neznámeho druhu, ochrana priamo nezasahuje do záujmov ľudskej činnosti. Rovnako neboli zatiaľ zaregistrované konflikty medzi záujmami včelárstva a ochrany tohto druhu. Konflikt môže nastať v prípade vymedzenia ochranných zón okolo hniezdnych stromov, ktoré po individuálnom posúdení vyhlasuje orgán ochrany prírody rozhodnutím. V prípade, že takéto porasty sú v rubnej dobe a v programe starostlivosti o lesy (PSoL) tieto opatrenia nie sú plánované, je potrebné na obmedzenia vyplývajúce z ponechania časti porastu využiť aj finančné nástroje v zmysle zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 543/2002 Z. z.“), resp. fondov EÚ (napr. Operačný program Kvalita životného prostredia, Program rozvoja vidieka). V prípade včelára lesného sa však nepredpokladajú obmedzenia vyplývajúce z ochrany prírody (nízky predpokladaný počet žiadostí na vytvorenie ochranných zón z dôvodu ťažkej dohľadateľnosti hniezdisk tohto druhu).

1.6.3.4.12. Pŕhl'aviar čiernohlavý

V prípade pŕhl'aviara čiernohlavého, ako verejnosti neznámeho druhu, ochrana priamo nezasahuje do záujmov ľudskej činnosti. Nepriamo však ochrana pŕhl'aviara čiernohlavého, menovite záujem o zachovanie lúk, môže zasiahnuť do záujmov poľnohospodárstva pri požiadavke o ich rozoranie alebo napríklad o pestovanie rýchlorastúcich drevín, čo môže spôsobiť likvidáciu vhodného biotopu. V rozpore so záujmami ochrany pŕhl'aviara čiernohlavého sú aj požiadavky na rozoranie medzí, vyťaženie remízok a krov pozdĺž ciest. Takéto opatrenia preto musia byť povoľované príslušnými orgánmi.

1.6.3.4.13. Prepelica poľná

Ochrana prepelice poľnej, verejnosťou vnímanej ako symbol poľnohospodárskej krajiny, je nielen v záujme ochrany druhu ako predmetu ochrany v CHVÚ, ale aj v záujme zachovania kultúrneho dedičstva. Vzhľadom na to, že ide o nenáročný druh, nie je predpoklad vzniku konfliktu v súvislosti s hospodárskym využitím územia z dôvodu požiadavky realizácie špeciálnych opatrení (s výnimkou obmedzenia využívania prípravkov na ochranu rastlín, najmä insekticídov).

1.6.3.4.14. Krutihlav hnedý

V prípade krutihlava hnedého, ako nenápadného a verejnosti málo známeho druhu, ochrana priamo nezasahuje do záujmov ľudskej činnosti. Nepriamo sa ochrana druhu môže dostať do konfliktu so záujmami poľnohospodárskeho sektoru, keďže krutihlav hnedý na svoje prežívanie potrebuje dostatok stromovej zelene s dutinovými stromami, dostatok vhodnej potravy vrátane hmyzu (mraveniská). Niektoré preferované spôsoby hospodárenia (rozorávanie TTP, veľkoplošné mulčovanie pasienkov– nedopaskov, výruby remízok z titulu navýšenia plôch pre odber dotácií) sú však v rozpore s týmito jeho topickými požiadavkami. Do konfliktu s hospodárskym využitím územia sa môže realizácia ochrany druhu dostať aj

v súvislosti s požiadavkou na obmedzenie využívania prípravkov na ochranu rastlín, najmä insekticídov.

1.6.3.4.15. Hlucháň hôrny

Ochrana hlucháňa hôrneho sa stretáva so záujmami poľovného využívania tohto druhu, keďže je v poľovníckej legislatíve zaradený ako zver. V dôsledku nízkej početnosti a takmer všeobecného úbytku tohto druhu na Slovensku však vo vyhláške Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky č. 344/2009 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 274/2009 Z. z. o poľovníctve v znení neskorších predpisov nie je stanovená doba lovu pre hlucháňa hôrneho a tento druh je celoročne chránený. Ciele ochrany teda nie sú v rozpore s poľovníckou legislatívou. Naopak, v záujme poľovníckeho hospodárenia a aj ochrany prírody je zvýšiť súčasné kriticky nízke populačné stavy hlucháňa hôrneho.

1.6.3.4.16. Ďateľ hnedkavý

Ďateľ hnedkavý nie je verejnosti veľmi známy, no patrí medzi d'atle, ktoré sú verejnosťou akceptované a žiadané pre ich pozitívnu úlohu pri ochrane drevín pred hmyzími škodcami. Postavenie d'atľa hnedkavého je o to významnejšie, že ide o druh synantropný - viazaný svojim výskytom na parky a záhrady v obciach. Potreba druhu na zachovanie starých ovocných stromov s hniezdnyimi dutinami sa môže stať predmetom konfliktu s obyvateľmi, záhradkármi, majiteľmi ovocných sádov a správcami parkov pri snahách o výrubu starých stromov. Tieto protichodné záujmy je možné riešiť citlivým prístupom úradov, v kompetencii ktorých je vydávanie súhlasov na výrubu.

1.6.4. Hodnotenie ďalších osobitných záujmov ochrany prírody a krajiny v území

CHVÚ Poľana sa **prekrýva s CHKO Poľana, kde platí 2. stupeň ochrany** podľa zákona č. 543/2002 Z. z., pričom územie CHKO Poľana (20 360,48 ha) je celé súčasťou CHVÚ.

Približne 12 % výmery CHVÚ sa prekrýva s 11 územiami európskeho významu (3 837,39 ha) a asi 7 % je prekryv s 24 tzv. maloplošnými chránenými územiami (2 223,48 ha) [národné prírodné rezervácie – NPR, prírodné rezervácie – PR, národné prírodné pamiatky – NPP, prírodné pamiatky – PP, chránené areály – CHA]. Podiel výmery jednotlivých stupňov ochrany je: **35,8 % výmery CHVÚ Poľana je v 1. stupni ochrany, 59,4 % v 2. stupni, 3,7 % v 5. stupni a nepatrná časť v 3. a 4. stupni ochrany** (v oboch prípadoch cca 0,5 % výmery CHVÚ). Prekryv CHVÚ Poľana s týmito územiami je znázornený v mapovej prílohe č. 6.5.2.

Územia **európskeho významu (ÚEV)** v rámci CHVÚ Poľana sú:

- Repiská (SKEUV0008) – 61,82 ha
- Koryto (SKUEV0009) – 25,06 ha
- Kopa (SKUEV0045) – 90,54 ha
- Javorinka (SKUEV0046) – 44,31 ha
- Močidlíanska skala (SKUEV0248) – 204,77 ha
- Hrbatá lúčka (SKUEV0249) – 180,66 ha
- Poľana (SKUEV0319) – 3071,83 ha
- Detviansky potok (SKUEV0400) – 73,17 ha
- Vrchslatina (SKUEV0694) – 18,05 ha
- Dolná Zálomska (SKUEV0856) – 7,54 ha
- Hradné lúky (SKUEV0969) – 59,64 ha.

Maloplošné chránené územia v rámci CHVÚ Poľana sú:

- NPR Zadná Poľana – 855,49 ha

- NPR Ľubietovský Vepor – 236,88 ha
- NPR Hrončeský grúň – 55,30 ha (OP 112,83 ha)
- NPP Vodopád Bystrého potoka – 3,98 ha
- PR Havranie skaly – 32,65 ha
- PR Pri Bútlavke – 21,50 ha
- PR Vrchslatina – 18,05 ha
- PR Pod Dudášom – 855,49 ha
- PR Príslopy – 0,22 ha
- PR Mačinová – 4,86 ha
- PR Kopa – 5,69 ha
- PR Periská–0,46 ha
- PP Melichova skala – 0,30 ha
- PP Bátovský balvan – 0,03 ha
- PP Kalamárka – 1,28 ha
- PP Jánošíkova skala – 1,68 ha
- PP Spády – 0,14 ha
- PP Havranka – 0,013 ha
- PP Veporské skalky – 5,22 ha
- PP Kamenistý potok – 7,64 ha
- CHA Hrochotská Bukovina – 0,24 ha
- CHA Dolná Zálomska – 2,48 ha
- CHA Horná Chrapková – 1,06 ha
- CHA Meandre Kamenistého potoka – tok v dĺžke 2,5 km.

V rámci CHVÚ Poľana sa nachádzajú aj vyhlásené **chránené stromy** (Buk pod Širokou, Buk pod Kľukou, Bátikova lipa) a **územie medzinárodného významu Biosférická rezervácia (BR) Poľana**. Medzinárodná koordinačná rada Programu „Človek a biosféra“ schválila Biosférickú rezerváciu (BR) Poľana dňa 27. marca 1990 a zaradila ju do sústavy BR UNESCO. BR Poľana vznikla pôvodne na území CHKO Poľana (20 360 ha), v roku 2016 sa BR Poľana rozšírila o územie tzv. hriňovských lazov. Jej súčasná výmera je 24 158,31 ha.

1.7. Výsledky komplexného zisťovania stavu lesa

Lesné pozemky sú obhospodarované podľa programov starostlivosti o lesy (PSoL), porastová plocha zaberá 97,4 % lesných pozemkov, zvyšných 2,6 % sú plochy bez lesných porastov. Podrobnosti sú uvedené v tabuľkách č. 51, 52, 53 a 54. Výber základných rámcov modelov hospodárenia pre hlavné identifikátory s najväčším plošným zastúpením (plochy nad 100 ha) je v tab. č. 56 v časti 3.3. Údaje v tabuľkách sú k 31. decembru 2016. Porastová mapa je v prílohe č. 6.5.3.

Tabuľka č. 51. Prehľad lesných celkov (LC) v CHVÚ Poľana, pre vypracovanie PSoL (stav k 31. 8. 2018)

Názov LC pre vypracovanie PSoL	Platnosť PSoL	Výmera porastovej plochy v CHVÚ (ha)
ČIERNY BALOG	2016 - 2025	4,51
OSTRŮŽKY	2016 - 2025	17,50
LESY VÍGLAŠ	2008 - 2017	452,79
OBEČNÉ LESY ĽUBIETOVÁ	2010 - 2019	922,01
OBEČNÉ LESY PONIČY	2010 - 2019	621,28

Názov LC pre vypracovanie PSoL	Platnosť PSoL	Výmera porastovej plochy v CHVÚ (ha)
SLOVENSKÁ ĽUPČA - NEŠTÁTNE	2010 - 2019	133,65
HRIŇOVÁ	2011 – 2020	52,01
KYSLINKY	2011 – 2020	3206,53
OČOVÁ	2011 – 2020	3718,13
POLANA	2011 – 2020	4155,29
OSRBLIE	2012– 2021	1068,91
LESY HRONEC	2015 – 2024	926,77
LESY SIHLA	2015 – 2024	3953,86
PROJEKT DÚBRAVY I.	2015 – 2022	4,29
PROJEKT SIHLA I.	2016 – 2024	0,10
Spolu		19237,63

Rozdiel oproti výmere LPF v súčasnom KN je spôsobený stavom C-KN v čase vyhotovenia PSoL (LHP).

Tabuľka č. 52. Zastúpenie kategórií lesa v CHVÚ Poľana (stav k 31.8.2018)

Kategória lesa	Písmeno kategórie	ha	%
H		15025,15	78,10
O	a	331,78	1,72
	b	464,81	2,44
	d	1172,60	6,09
	spolu	1969,19	10,24
U	a	417,80	2,17
	d	11,31	0,06
	e	190,03	0,99
	f	1624,15	8,43
	spolu	2243,29	11,66
Spolu		19237,63	100

Tabuľka č. 53. Zastúpenie drevín v lesných porastoch CHVÚ Poľana (stav k 31.8.2018)

Drevina	SM	BK	JH	JD	JS	DZ	HB	SC	CR
%	45,9	32,5	5,2	3,8	3,7	2,9	1,8	1,3	1,0
Drevina	BO, JB, BR, OS, AG, LM, JL, DG, JX			BC, JM, CS, DL, LV, BH, JP, LB, VB, VJ, KS, JO, SP, DC					
%	0,1 – 0,5			< 0,1					

Vysvetlivky: BK-buk lesný, CL-cenné listnaté dreviny, CR-dub cerový, DB-dub letný, DZ-dub zimný, HB- hrab, JD-jedľa biela, JH-javor horský, SC-smrekovec opadavý, SM-smrek obyčajný, JS-jaseň štíhly, BO-borovica lesná, SP-smrek pichľavý, VJ-borovica hladká (vejmutovka), DG-borovica tisolistá(duglaska), JM-javor mliečny, JP-javor poľný, BH-brest horský, AG-agát biely, BR-breza previsnutá (syn. B. bradavičnatá), JL-jelša lepkavá, JX-jelša sivá, VB-vrba biela, LM-lipa malolistá, LV-lipa veľkolistá, OS-topoľ osikový (osika), CS-čerešňa vtáčia, JB-jarabina vtáčia

Tabuľka č. 54. Rozdelenie lesných porastov v CHVÚ Poľana do vekových tried (stav k 31.8.2018)

Vek v rokoch	1-20	21-40	41-60	61-80	81-100	101-120	121-140	141-160	161-215
Zastúpenie v %	19,6	20,9	12,8	14,7	11,7	10,4	4	2,2	3,5

2. SOCIOEKONOMICKÉ POMERY (VYUŽÍVANIE ÚZEMIA A JEHO OKOLIA), POZITÍVNE A NEGATÍVNE FAKTORY

2.1. Historický kontext

CHVÚ bolo intenzívnou činnosťou človeka ovplyvňované najmä od 17. storočia. Výhodná geografická poloha, priaznivé klimatické podmienky, lesy bohaté na drevo a zver a v neposlednom rade i pôdne podmienky boli pozitívnymi činiteľmi pre postupný osídľovací proces. Svahy Poľany pokrývali husté lesy, ktoré boli obľúbeným poľovným revírom uhorských panovníkov. Postupným rúbaním a využívaním dreva na stavebné účely a ako palivo, dochádzalo k odlesneniu a usadzovaniu sa obyvateľov aj v odľahlejších častiach s využívaním získanej pôdy na poľnohospodárske účely. Hlavným zdrojom obživy bolo obrábanie pôdy, chov dobytka, práca v lesoch spojená s ťažbou dreva, pálenie drevného uhlia, práca v sklárskej hute. Mnohí obyvatelia nachádzali prácu v panských lesoch ako drevorubači, povozníci, či uhliari. Veľký význam mal chov hovädzieho dobytka a oviec. Tiež sa rozvíjala ťažba rúd drahých kovov.

Po 2. svetovej vojne nastal nový rozvoj Podpoľania, hlavne radikálne zmeny vo vývoji urbanistickej štruktúry a z dôvodu novo vzniknutých pracovných príležitostí došlo k výraznému presídľovaniu obyvateľov do miest.

História ochrany prírody

Prvé doložené požiadavky na zachovanie a ochranu niektorých častí územia vznikli na základe údajov o prírodných hodnotách zistených v 40-tych rokoch 20. storočia. Sociologické výskumy rastlinných spoločenstiev (Mikyška 1934), neskôr aj živočíšstva (Turček 1951), začali formovať prvé ochranné podmienky pre skúmané biotopy. Ďalšie geologické výskumy potvrdili pozoruhodnosti z hľadiska geológie a geomorfológie.

V r. **1964 až 1980** boli vyhlásené na území **prvé štátne prírodné rezervácie** Hrončokový grúň, Ľubietovský Vepor, Poľana nad Detvou a Pod Dudášom. **V r. 1981 bola Poľana vyhlásená za chránenú krajinnú oblasť**. Tým bol daný právny predpoklad pre ochranu vzácných ekosystémov, významných častí neživej prírody, na zachovanie zvyškov prírodných pralesovitých spoločenstiev a zachovanej štruktúry krajiny.

V r. 1990 bola zaradená do siete **BR UNESCO**.

V súvislosti so vstupom Slovenskej republiky do Európskej únie boli na Poľane okrem CHVÚ vyhlásené aj územia európskeho významu za účelom naplnenia príslušných predpisov EÚ pre účinnú ochranu európskeho a nášho prírodného dedičstva pri zachovaní súčasného stavu využívania krajiny.

2.2. Stručný opis aktuálneho stavu

Osídlenie

V rámci pohoria Poľany sa nachádzajú **3 osady – Iviny, Snohy a Vrchslatina**. Typickým pre južnú časť CHVÚ je rozptýlené osídlenie v okolí Hriňovej a Detvy.

Lesné hospodárstvo

Vyššie 60 % CHVÚ pokrývajú lesy. Pôvodná druhová skladba porastov bola zmenená ľudskou činnosťou. Vzhľadom na vekovú štruktúru predrubných porastov bude ich výrazná časť v nasledujúcich 4 decéniach vstupovať do rubného veku. Preto spôsob, akým budú obnovované, významne ovplyvní na dlhé obdobie charakter krajiny v CHVÚ.

V rámci lesov sa vyskytuje len kategória „**vysoký tvar**“. Niektoré lesy sú však pôvodu výmladkového. Čo sa týka obhospodarovania v hospodárskych lesoch, prevláda maloplošne podrastový spôsob hospodárenia s rubnou dobou 110 rokov a obnovnou dobou 30 rokov. V ochranných lesoch sa uplatňuje účelový výber s nepretržitou dobou obnovy, v maloplošných chránených územiach s 5. stupňom ochrany sa uplatňuje predpis bez zásahu. V poslednom období sa predovšetkým vo vyšších polohách pristupuje vo väčšej miere k hospodáreniu prostredníctvom účelového hospodárskeho spôsobu a zintenzívnili sa zásahy do porastov zaradených do kategórie ochranných lesov.

Lesy sú v prevažnej miere vo vlastníctve štátu a správe **Lesov Slovenskej republiky (SR), š.p.** – Odštepný závod (OZ) Kriváň, OZ Čierny Balog a OZ Slovenská Ľupča. Ďalej sú to **lesy obecné, cirkevné, urbárne a súkromné**.

Poľnohospodárstvo

V rámci CHVÚ Poľana sa **aktívne poľnohospodársky využíva väčšina poľnohospodárskej pôdy**. Veľká časť sú trvalé trávne porasty (TTP), ktoré sa obhospodarujú pastvou a kosením, časť územia predstavuje orná pôda (veľké súvislé plochy ornej pôdy sú v juhovýchodnej časti CHVÚ – medzi Očovou a Detvou) a sady.

V CHVÚ hospodária v súčasnosti na jednej strane veľké subjekty – **poľnohospodárske družstvá a obchodné spoločnosti**, na druhej strane **drobní súkromní poľnohospodári**, najmä v jej južnej časti. Časť trávnych porastov, najmä menšie lúky v lese na lesných pozemkoch, obhospodarujú tiež Lesy SR, š. p. a poľovnícke združenia.

Poľnohospodárske využívanie územia je nevyhnutnou podmienkou pre udržanie poloprírodných travinných biotopov. V minulosti bolo využívanie oveľa intenzívnejšie ako v súčasnosti. Bolo to aj vďaka podstatne vyšším stavom hospodárskych zvierat. Tie sú momentálne nízke, čo znižuje záujem o využívanie odľahlejších častí CHVÚ. V dôsledku toho dochádza k zarastaniu trávnych porastov a znižovaniu ich výmery. Hospodáriace subjekty ich často využívajú iba kvôli dotačnej podpore (priame platby, platby za znevýhodnené oblasti, agro-environmentálny program).

V minulosti boli v území vykonané rozsiahle **rekultivácie trávnych porastov** - od drobných terénnych úprav až po drastické zásahy, keď došlo k odstráneniu pôdneho krytu a radikálnej zmene druhového zloženia trávnych porastov. Po extenzifikácii hospodárenia po r. 1989 sa rekultivované porasty opäť vracajú do poloprírodného stavu. Aj napriek tomu majú rekultivácie z minulosti stále významný vplyv na kvalitu trávnych porastov v CHVÚ.

Pôda v oblasti Hriňovej **neprešla v rámci kolektivizácie sceľovaním pozemkov**, vďaka čomu sa v tejto oblasti udržal charakter rozdrobených políček lúk a pod., ktorý je z hľadiska Slovenska jedinečný.

Poľovníctvo a rybárstvo

CHVÚ Poľana zasahuje podľa poľovníckej rajonizácie do **poľovných oblastí J XIV Poľana a S VII Zvolen**. V rámci CHVÚ sa z poľovnej oblasti **J XIV Poľana** v súčasnosti nachádza **8**

poľovných revírov (Hrochoť, Poniky, Rúbane, Tri Vody, Vydrovo, CHPO a PR Generačná zvernička Trnavy).

V poľovnej oblasti J XIV Poľana je stanovená aj **lokalita hlucháňa hôrneho T 16**. Túto lokalitu tvoria poľovné revíry PR Poľana, Korytárska, Veľká Dolina, Poniky, Rúbane, Čelno, Gajdoška, Tri Vody a Vydrovo.

V rámci CHVÚ sa z poľovnej oblasti **S VII Zvolen** v súčasnosti nachádza **6 poľovných revírov** (Očová-Očová, Očová-Háj, Kalamárka, Hriňová, Siroň Detva, Pod Boky Vígľaš).

Vodné hospodárstvo

V území sa nachádzajú hlavne horské a podhorské toky, ktoré sú buď obhospodarované Lesmi SR, š.p. alebo príslušnými miestnymi organizáciami Slovenského rybárskeho zväzu.

V CHVÚ sa nachádza **vodárenská nádrž Hriňová**, ktorá je zdrojom pitnej vody pre veľkú časť Zvolenskej a Juhoslovenskej kotliny – oblasť Lučenca. V okolí tejto nádrže platia obmedzenia z dôvodu pásiem hygienickej ochrany vodného zdroja, ktoré zasahujú do priľahlých častí pohoria Poľany.

Ťažba nerastných surovín

V CHVÚ Poľana nie je evidované žiadne prieskumné územie. Na západnej časti sa nachádza **chránené ložiskové územie** (pre bentonit) pri obci Hrochoť, ktoré svojou plochou zasahuje aj na okraj CHVÚ. V južnej časti CHVÚ Poľana sa nachádza dobývací priestor Stožok (andezit; PK Doprastav, a.s., Žilina). Samotná plocha **dobývacieho priestoru bola z územia CHVÚ Poľana vyčlenená**.

Turistika a rekreácia

Cestovný ruch (turizmus) nepatrí k dominantným činnostiam oblasti Poľany. Je sprievodnou aktivitou vzhľadom na prírodné hodnoty. Územie Poľany patrí **k menej navštevovaným územiam** hlavne z dôvodu chýbajúcich väčších rekreačných stredísk.

Turistika v území je viazaná predovšetkým na **turistické trasy** a na turisticky sprístupnené maloplošné chránené územia. Dominuje pešia turistika (najmä letná), cykloturistika, horolezectvo. Tiež je rozšírený zber lesných plodov, húb a liečivých rastlín.

Priamo v území sa nenachádzajú významné rekreačné strediská. Existujúce (ako napr. Horský hotel Poľana, Chata pod Hrbom) sú v ostatných rokoch nevyužívané. V okrajových častiach územia sú menšie súkromné ubytovacie zariadenia a tiež Lesy SR, š. p., prevádzkujú chaty v rôznych častiach Poľany.

V území nedochádza ku koncentrovaniu turistov na jednom mieste a preto tento vplyv nemá negatívny charakter.

2.3. Návrh zásad a opatrení využívania územia a jeho okolia z hľadiska cieľov ochrany

2.3.1. Návrh zásad a opatrení pre jednotlivé predmety ochrany

Návrh zásad a opatrení vychádza z hodnotenia priaznivých stavov jednotlivých druhov vyhotovených Štátnou ochranou prírody Slovenskej republiky (ŠOP SR) v r. 2010-2012 a odporúčaní navrhnutých expertmi v danom hodnotení, ako aj z odporúčaných opatrení vo vedeckých publikáciách.

Návrh zásad a opatrení pre jednotlivé druhy je tu uvedený v celom rozsahu nutných opatrení pre udržanie optimálnej populácie dotknutých druhov. Vzhľadom na to, že potrebné opatrenia

a biotopové nároky jednotlivých druhov si často v rôznom rozsahu protirečia, je potrebné tieto opatrenia zosúladiť. Preto taxatívne uvedené opatrenia pre jednotlivé druhy boli nižšie zoskupené do opatrení pre skupiny druhov, ktoré sú prioritou ochrany vo vyčlenených ekologicko-funkčných priestoroch (EFP). Návrh týchto finálnych opatrení (ktoré sa odporúčajú na realizáciu) v EFP však musí brať do úvahy nároky jednotlivých druhov, preto ich tu uvádzame v plnom rozsahu.

2.3.1.1. Návrh zásad a opatrení pre škovránka stromového

Na zlepšenie stavu škovránka stromového na stupeň B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- pravidelným monitoringom zaznamenávať aktuálny stav populácie, zisťovať rozsah a formu (vhodnosť) obhospodarovania TTP a ich vplyv na veľkosť populácie,
- zachovávať rozlohu TTP, hlavne pasienkov a zabezpečiť ich vhodné obhospodarovanie,
- na dotknutom území podporovať extenzívne pasenie hospodárskych zvierat,
- v oblastiach sekundárnej sukcesie trávnych porastov krovínami a lesom vhodne manažovať celoplošne zarastajúce plochy min. v 5-ročných intervaloch výrubom, príp. doplniť pravidelným pasením kozami,
- obmedziť výruby drevín a realizáciu akýchkoľvek iných zásahov do všetkých typov rozptýlenej zelene v období od 1. marca do 15. júla,
- ak TTP nie sú vypásané, zabezpečiť aspoň v jeho častiach mozaikovite (20 – 40 % plochy) environmentálne vhodné náhradné kosenie, aby sa zachoval charakter nízkotrávných biotopov,
- na TTP, hlavne na pasienkoch a lúkach, zachovávať rozptýlenú zeleň a krovinné formácie - na pasienkoch ponechať min. 15 % nelesnej drevinovej vegetácie (NDV) z celkovej rozlohy obhospodarovaného TTP, na lúkach ponechať min. 10 % NDV z celkovej rozlohy obhospodarovaného TTP,
- na TTP (minimálne na pasienkoch) v hniezdnom období (od 1. marca do 15. júla) neaplikovať prípravky na ochranu rastlín
- vylúčiť využívanie hnojív a pesticídov, hlavne na hniezdných lokalitách, na ostatných v odôvodnených prípadoch použiť³ len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (označenie Vt5, <http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/>).

2.3.1.2. Návrh zásad a opatrení pre strakoša kolesára

Na zlepšenie stavu strakoša kolesára na stupeň B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zachovať tradičné pasienkové a lúčne hospodárenie, zabrániť opúšťaniu poľnohospodárskej pôdy,
- obnoviť pasenie oviec a kôz, obnoviť kosenie,
- zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov v EFP 4 formou vhodnou pre predmet ochrany (pastva, kosenie),
- zabezpečiť mozaikovitú výsadbu solitérnych stromov na veľkoplošných (> 1 ha) lúkach a pasienkoch a v okolí rozptýleného osídlenia, náhradnú výsadbu solitérov po odstraňovaní starých stromov,

³ zákon č. 405/2011 Z. z. o rastlinolekárskej starostlivosti a o zmene zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov; vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 488/2011 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o zásadách a opatreniach na ochranu zdravia ľudí, zdrojov pitnej vody, včiel, zveri, vodných a iných necieľových organizmov, životného prostredia a osobitných oblastí pri používaní prípravkov na ochranu rastlín.

- podporovať aktívnu výsadbu vysokokmenných ovocných stromov (výška stromov nad 10 m) v blízkosti samôt, poľnohospodárskych podnikov, okrajov dedín,
- vylúčiť používanie hnojív, insekticídov a iných pesticídov, hlavne na hniezdných lokalitách, na ostatných v odôvodnených prípadoch používať len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (označenie Vt5, <http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/>);
- vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP a presadzovať zachovanie TTP aj v rámci územnoplánovacej dokumentácie,
- zabezpečiť kosenie TTP od 1. mája do 31. júla na súvislej ploche väčšej ako 0,5 hektára spôsobom od stredy do kraja, alebo od kraja ku kraju, vylúčiť kosenie od kraja do stredy,
- v prípade stavby nových elektrických vedení všetky ošetriť prvkami minimalizujúcimi kolízie a úhyn vtáctva a hlavne v kolíznych úsekoch ošetriť týmito prvkami aj existujúce vedenia, prípadne ich umiestniť pod zem,
- vytvárať na okrajoch ornej pôdy (orná pôda nad 2 ha) trávnaté pásy o šírke cca 3-5 m,
- zabezpečiť monitoring, resp. kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodu ochrany prírody pri obhospodarovaní lokalít.

2.3.1.3. Návrh zásad a opatrení pre muchárika bieločrného

Na zlepšenie stavu muchárika bieločrného na stupeň B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- pri ťažbe ponechať v lese stromy s hrúbkou aspoň 30 cm na dožitie v počte min. 5 ks/ha, ak nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov,
- pomiestne ponechávať v poraste stojace mŕtve stromy,
- zachovávať brehové porasty, pásy a skupiny nelesnej drevinovej vegetácie na hniezdiskách druhu
- vylúčiť aplikáciu pesticídov v lesných porastoch s výnimkou použitia feromónových odparníkov a aplikácie na drevnú hmotu (v prípade jej napadnutia hmyzom) uskladnenú na odvozných miestach a aplikácie z lesných komunikácií a okrem použitia chemických prípravkov na ochranu prirodzeného zmladenia a lesných kultúr pred škodami spôsobenými raticovou zverou; pričom v týchto prípadoch používať³ len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (označenie Vt5, <http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/>).

2.3.1.4. Návrh zásad a opatrení pre muchárika malého

Na zlepšenie stavu muchárika malého na stupeň B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- v lesoch do vzdialenosti 200 m od vodných tokov zvýšiť rubný vek min. o 20 rokov alebo predĺžiť celkovú obnovnú dobu na min. 40 rokov, resp. na min. 100 rokov u štruktúrne diferencovaných porastov, pričom ťažba sa začne až po dosiahnutí rubného veku,
- pri ťažbe do vzdialenosti 200 m od vodných tokov (aj občasných) ponechať v lese stromy s hrúbkou aspoň 30 cm na dožitie v počte min. 5 ks/ha, ak nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov,
- ponechávať v poraste pomiestne stojace mŕtve stromy do vzdialenosti 200 m od vodných tokov (aj občasných),
- ťažbu dreva v porastoch starších ako 80 rokov realizovať mimo hniezdného obdobia (termín júl až marec),
- vylúčiť aplikáciu pesticídov v lesných porastoch s výnimkou použitia feromónových odparníkov a aplikácie na drevnú hmotu (v prípade jej napadnutia hmyzom) uskladnenú na odvozných miestach a aplikácie z lesných komunikácií a okrem použitia chemických prípravkov na ochranu prirodzeného zmladenia a lesných kultúr pred škodami spôsobenými raticovou zverou; pričom v týchto prípadoch používať³ len prípravky zo

Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (označenie Vt5, <http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/>).

2.3.1.5. Návrh zásad a opatrení pre jariabka hôrneho

Na udržanie stavu jariabka hôrneho na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- výchovu a obnovu lesných porastov na hniezdiskách časovo upraviť mimo hniezdného obdobia jariabka hôrneho,
- zvážiť možnosť celoročnej ochrany jariabka hôrneho,
- riešiť nárast populácie diviaka a jeho rozšírenie do vyšších polôh, čo môže predstavovať významný predačný faktor (spolu s ostatnými predátormi ako kuny, líšky, pernaté dravce, krkavce a pod.).
- vylúčiť aplikáciu pesticídov v lesných porastoch s výnimkou použitia feromónových odparníkov a aplikácie na drevnú hmotu (v prípade jej napadnutia hmyzom) uskladnenú na odvozných miestach a aplikácie z lesných komunikácií a okrem použitia chemických prípravkov na ochranu prirodzeného zmladenia a lesných kultúr pred škodami spôsobenými raticovou zverou; pričom v týchto prípadoch používať³ len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (označenie Vt5, <http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/>).

2.3.1.6. Návrh zásad a opatrení pre ďatľa čierneho

Na udržanie stavu ďatľa čierneho na stupni A priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- pri obnove lesných porastov vytvárať podmienky pre dosiahnutie normálneho (optimálneho) zastúpenia jednotlivých vekových tried predovšetkým vo vzťahu k porastom starším ako 80 rokov,
- na ostatných plochách vykonávať obnovu lesných porastov tak, aby sa dosiahlo normálne (optimálne) vekové zloženie lesov v obnovovaných porastoch a v ich okolí ostal dostatočný podiel starších lesných porastov (80 rokov a viac), ktoré sú hniezdnym biotopom druhu, ako aj dostatok potravných biotopov (potravným biotopom môžu byť aj lesné porasty mladšie ako 80 rokov),
- vylúčiť aplikáciu pesticídov v lesných porastoch s výnimkou použitia feromónových odparníkov a aplikácie na drevnú hmotu (v prípade jej napadnutia hmyzom) uskladnenú na odvozných miestach a aplikácie z lesných komunikácií a okrem použitia chemických prípravkov na ochranu prirodzeného zmladenia a lesných kultúr pred škodami spôsobenými raticovou zverou; pričom v týchto prípadoch používať³ len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (označenie Vt5, <http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/>).

Zachovanie dostatočne veľkej populácie tohto druhu je dôležité aj pre ostatné dutinové hniezdiče, ktorým vytvára stavbami dutín nové hniezdne príležitosti (kuvik kapcavý, kuvik vrabčí a spevavce), preto by sa uchovaniu jeho priaznivého stavu mala venovať špeciálna pozornosť.

2.3.1.7. Návrh zásad a opatrení pre žlnu sivú

Na udržanie stavu žlny sivej na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť normálne (optimálne) zastúpenie porastov vo veku nad 80 rokov s ponechaním mŕtveho dreva min. 10 m³/ha v obnovovaných porastoch; ak sa monitoringom zistí pokles populácie druhu, objem ponechanej zásoby sa po dohode s vlastníkom alebo užívateľom zvýši na 10 % celkovej zásoby porastu,

- zvýšiť rubný vek buka, javora, jaseňa a jedle na min. 110 rokov a duba na 140 rokov, v prípade, ak nedôjde k zhoršeniu zdravotného stavu, ekologickej stability a technického stavu dreviny,
- zásahy do lesných porastov vykonávať s cieľom, aby ochranné lesy plnili účel, na ktorý boli vyhlásené,
- pri ťažbe ponechať v porastoch stromy s hrúbkou aspoň 30 cm na dožitie v počte min. 5 ks/ha, ak nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov;
- ponechávať v poraste stojace mŕtve stromy v počte minimálne 5 kusov/ha, ako aj stojace odumreté kmene (napr. po zlomení koruny), ak nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov;
- ťažbu dreva v porastoch starších ako 80 rokov realizovať mimo hniezdneho obdobia (termín júl až február),
- zvyšovať alebo aspoň udržiavať plochu TTP porastených krovinami a/alebo solitérnymi drevinami,
- vylúčiť aplikáciu pesticídov v lesných porastoch s výnimkou použitia feromónových odparníkov a aplikácie na drevnú hmotu (v prípade jej napadnutia hmyzom) uskladnenú na odvozných miestach a aplikácie z lesných komunikácií a okrem použitia chemických prípravkov na ochranu prirodzeného zmladenia a lesných kultúr pred škodami spôsobenými raticovou zverou; pričom v týchto prípadoch používať³ len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (označenie Vt5, <http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/>).

2.3.1.8. Návrh zásad a opatrení pre d'atľa trojprstého

Na udržanie stavu d'atľa trojprstého na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť podiel lesných porastov nad 80 rokov odpovedajúci ich normálnemu (optimálnemu) vekovému zloženiu lesov a podiel lesov ochranných a lesov osobitného určenia,
- pri obnove lesných porastov podrastovým hospodárskym spôsobom uprednostňovať jeho maloplošnú formu a vytvárať podmienky pre dosiahnutie normálneho (optimálneho) zastúpenia jednotlivých vekových tried predovšetkým vo vzťahu k porastom starším ako 80 rokov,
- podľa možností ponechávať stojace mŕtve a odumierajúce stromy v porastoch, ak nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov,
- lesopestovné zásahy v porastoch časovo realizovať mimo obdobia rozmnožovania (ktoré je 1. apríla – 30. júla).
- vylúčiť aplikáciu pesticídov v lesných porastoch s výnimkou použitia feromónových odparníkov a aplikácie na drevnú hmotu (v prípade jej napadnutia hmyzom) uskladnenú na odvozných miestach a aplikácie z lesných komunikácií a okrem použitia chemických prípravkov na ochranu prirodzeného zmladenia a lesných kultúr pred škodami spôsobenými raticovou zverou; pričom v týchto prípadoch používať³ len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (označenie Vt5, <http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/>).

2.3.1.9. Návrh zásad a opatrení pre chriašteľa poľného

Na zlepšenie stavu chriašteľa poľného na stupeň B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

Za účelom obmedzenia priamych strát na zistených lokalitách chriašteľa poľného:

- kosiť až po obdobie hniezdenia a po preperení jedincov, t.j. po 31. auguste,
- vylúčiť intenzívnu pastvu do 1. augusta,
- evidované hniezdo s vedomím užívateľa pozemku dočasne vhodne označiť aj s primeranou ochrannou zónou,

- na území s výskytom chriašteľa poľného kosiť len od stredu k okraju pozemku so súčasným znížením jazdnej rýchlosti.

Za účelom zachovania hniezdnych lokalít:

- vylúčiť zmeny využívania pozemku vrátane krátkodobej zmeny na ornú pôdu, meliorácií, odvodnenia, terénnych úprav, zalesňovania, zastavania a pod.,
- obnovu TTP realizovať do konca apríla, alebo až začiatkom septembra,
- vylúčiť využívanie hnojív a pesticídov, hlavne na hniezdnych lokalitách, na ostatných v odôvodnených prípadoch použiť³ len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (označenie Vt5, <http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/>).
- vylúčiť odstraňovanie medzí, strží a podobných extenzívne obhospodarovaných plôch,
- každoročne ponechať min. 5 % neobhospodarovanej pôdy (ako úhor) a min. 30 % extenzívne využívanej pôdy z celkovej výmery PPF príslušného katastrálneho územia,
- zabezpečiť prekosenie neobhospodarovaných plôch v období 3-5 rokov mimo obdobia hniezdovania,
- prostredníctvom orgánov ochrany prírody a krajiny a ŠOP SR informovať užívateľov TTP v CHVÚ o lokalitách chriašteľa poľného a konzultovať zásahy a formy obhospodarovania lokalít s jeho výskytom na úrovni užívateľa a ŠOP SR.

2.3.1.10. Návrh zásad a opatrení pre ťaľľa bielochrbtého

Na zlepšenie stavu ťaľľa bielochrbtého na stupeň B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- udržiavať podiel a štruktúru starých, prírode blízkych bukových, jedľovo-bukových, smrekovo-jedľovo-bukových a javorovo-bukových horských lesov, zachovávať ich vhodné rozmiestnenie v CHVÚ a zabrániť ich ďalším stratám najmä usmerňovaním programov starostlivosti o lesy,
- pri obnove lesných porastov podrastovým hospodárskym spôsobom uprednostňovať jeho maloplošnú formu a vytvárať podmienky pre dosiahnutie normálneho (optimálneho) zastúpenia jednotlivých vekových tried predovšetkým vo vzťahu k porastom starším ako 80 rokov,
- dodržiavať ekologicky a fyto geograficky vhodné obnovné zastúpenie drevín, predovšetkým zväčšiť podiel buka a zabrániť zväčšovaniu podielu smreka v súlade s rámcovými smernicami a modelmi hospodárenia,
- ponechávať dostatok veľkých živých a stojacich odumierajúcich a odumretých stromov (najmä s dutinami) v lesoch, ak nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov,
- vylúčiť aplikáciu pesticídov v lesných porastoch s výnimkou použitia feromónových odparníkov a aplikácie na drevnú hmotu (v prípade jej napadnutia hmyzom) uskladnenú na odvozných miestach a aplikácie z lesných komunikácií a okrem použitia chemických prípravkov na ochranu prirodzeného zmladenia a lesných kultúr pred škodami spôsobenými raticovou zverou; pričom v týchto prípadoch používať³ len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (označenie Vt5, <http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/>).

2.3.1.11. Návrh zásad a opatrení pre včelára lesného

Na udržanie stavu včelára lesného na stupni A priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- obmedziť činnosti, ktorými by mohol byť vyrušovaný včelár lesný v hniezdom období (ktoré je od 1. apríla do 31. júla),
- pri obnove lesných porastov podrastovým hospodárskym spôsobom uprednostňovať jeho maloplošnú formu a vytvárať podmienky pre dosiahnutie normálneho (optimálneho)

zastúpenia jednotlivých vekových tried predovšetkým vo vzťahu k porastom starším ako 80 rokov,

- zvyšovať rubnú dobu, zachovať alebo cielene obnovovať pôvodné druhové zloženie lesných porastov,
- zlepšiť komunikáciu s užívateľmi poľovníckych revírov (napr. pre obmedzenie vykonávania poľovného práva, budovanie a údržbu poľovníckych zariadení v blízkosti obsadených hniezd v hniezdnom období a pod.),
- zachovať extenzívny spôsob využívania lúk a trávnatých porastov s rozptýlenou krovitou vegetáciou,
- obmedziť používanie insekticídov najmä leteckým spôsobom na loviskách, čím sa zabezpečí dostatok potravy,
- osadiť na všetky chýbajúce 22kV konzoly zábrany, ktoré bránia usmrteniu vtákov pri zosadnutí,
- obmedziť výstavbu veterných elektrární v blízkosti CHVÚ (do 5 km od hranice CHVÚ).

2.3.1.12. Návrh zásad a opatrení pre prhl'aviara čiernohlavého

Na udržanie stavu prhl'aviara čiernohlavého na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť monitoring hniezdnej populácie,
- vylúčiť využívanie hnojív a pesticídov, hlavne na hniezdných lokalitách, na ostatných v odôvodnených prípadoch použiť³ len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (označenie Vt5, <http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/>).
- monitorovať vykonávanie údržby ciest (priekopy, násypy),
- spolupracovať s vlastníkmi a užívateľmi poľnohospodárskych pozemkov (pozemkové spoločenstvá, poľnohospodárske družstvá, Slovenská správa ciest) pri zabezpečovaní ochrany prhl'aviara čiernohlavého a jeho výskytových lokalít: usmerniť aplikáciu metód obhospodarovania vyhovujúceho ekologickým a biologickým nárokom prhl'aviara čiernohlavého (likvidácia vegetácie pozdĺž ciest a okrajov polí, degradácia biotopov rozorávaním trvalých trávnych porastov, likvidácia medzí, rekultivácie, poľnohospodárske splašky - hnojovica, aplikovanie umelých hnojív, pesticídov, hlavne insekticídov na TTP a na okrajoch polí, vypaľovanie trávy, úhorov a medzí na začiatku a počas hniezdného obdobia) pri tvorbe a realizácii agroenviromentálnych programov,
- v rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí a úhorov,
- podporovať tradičné mozaikové využívanie poľnohospodárskej pôdy, najmä pasienky a kosné lúky,
- organizovať výchovno-vzdelávacie podujatia (napr. prednášky a besedy) pre verejnosť, vlastníkov a užívateľov pozemkov zamerané na vytvorenie pozitívneho vzťahu k ochrane prhl'aviara čiernohlavého, vydávať propagačné materiály.

2.3.1.13. Návrh zásad a opatrení pre prepelicu poľnú

Na udržanie stavu prepelice poľnej na stupni B priaznivého stavu primerane postačujú opatrenia navrhnuté pre chrašťaťa poľného.

2.3.1.14. Návrh zásad a opatrení pre krutihlava hnedého

Na udržanie stavu krutihlava hnedého na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť ponechanie starých stromov s dostatočnými dutinami, okrajových častí lesov, vrátane starých sádov, parkov a lesíkov,
- zabezpečiť pravidelný monitoring druhu,

- podporovať rozvoj tradičných hospodárstiev so sadmi, pasienkami a hospodárskymi zvieratami, na ktorých sa vytvárajú vhodné podmienky na hniezdenie krutihlava a za týmto účelom aj správne nastaviť dotácie v rámci poľnohospodárskej politiky, či na národnej alebo európskej úrovni,
- inštalovať umelé hniezdne dutiny v rôznych výškach,
- zachovať pasienky a otvorené stanovištia na okrajoch lesov s dostatočným množstvom starých stromov, umožňujúcich hniezdenie krutihlava,
- zabezpečiť ochranu mravenísk ako zdroja hlavnej potravy tohto druhu, predovšetkým nepoužívaním umelých hnojív a pesticídov na pasienkoch a lúkach
- vylúčiť využívanie hnojív a pesticídov, hlavne na hniezdných lokalitách, na ostatných v odôvodnených prípadoch použiť³ len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (označenie Vt5, <http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/>).

2.3.1.15. Návrh zásad a opatrení pre hlucháňa hôrneho

Na zlepšenie stavu hlucháňa hôrneho na stupeň B priaznivého stavu je potrebné realizovať v zmysle schváleného programu záchrany hlucháňa hôrneho (ŠOP SR, 2018), nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť každoročný monitoring druhu a faktorov negatívne ovplyvňujúcich druh a v prípade potreby aj stráženie tokanísk,
- urýchlene zabezpečiť dôslednú ochranu vhodných biotopov hlucháňa hôrneho na všetkých lokalitách, kde ešte prežívajú lokálne populácie druhu, dohodou s vlastníkmi a užívateľmi lesných pozemkov,
- v spolupráci s vlastníkmi a užívateľmi lesných pozemkov vypracovať projekty na zlepšenie biotopov hlucháňa a urýchlene ich realizovať; vo všeobecnosti v obhospodarovaných lesných porastoch s výskytom hlucháňa hôrneho uprednostňovať spôsob hospodárenia, ktorého aplikáciou sa zlepšujú podmienky pre jeho existenciu (napr. aplikáciou odporúčaní z publikácie „hlucháňovi-priateľský manažment lesa“ (Hrúzová eds., 2012),
- usmerňovať druh ohrozujúce aktivity diskusiou s vlastníkmi a užívateľmi pozemkov uplatňovaním požiadaviek v procese PSoL a v krajnom prípade využívať možnosti pre ochranu druhu a jeho biotopov v zmysle všeobecne záväzných právnych predpisov,
- akékoľvek ľudské aktivity v oblastiach výskytu druhu časovo a priestorovo limitovať so zreteľom na jeho ročný cyklus,
- vykonávať monitoring vplyvu predátorov (napr. zničené mraveniská) na populáciu hlucháňa hôrneho a na únosnej miere udržiavať populácie predátorov hlucháňa, ktorých negatívny vplyv na prežívanie lokálnych populačných jednotiek je známy (kuna lesná, diviak, líška, sojka) alebo bude potvrdený monitoringom a to do času, kým sa neobnoví priaznivý stav druhu v CHVÚ,
- zabezpečiť mechanickú ochranu mravenísk predovšetkým pred medveďom hnedým;
- vylúčiť aplikáciu pesticídov v lesných porastoch s výnimkou použitia feromónových odparníkov a aplikácie na drevnú hmotu (v prípade jej napadnutia hmyzom) uskladnenú na odvozných miestach a aplikácie z lesných komunikácií a okrem použitia chemických prípravkov na ochranu prirodzeného zmladenia a lesných kultúr pred škodami spôsobenými raticovou zverou; pričom v týchto prípadoch používať³ len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (označenie Vt5, <http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/>).

2.3.1.16. Návrh zásad a opatrení pre ďatľa hnedkavého

Na udržanie stavu ďatľa hnedkavého na stupni B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť monitoring druhu za účelom získania údajov o stave populácie a jej trende,

- zamedziť výrubom solitérnych stromov, stromoradií a vetrolamov v blízkosti intravilánov obcí,
- zachovať staré ovocné dreviny v záhradách a sadoch,
- zachovať staršie stromy v intravilánoch obcí (parky, cintoríny, stromoradia)
- vylúčiť využívanie hnojív a pesticídov, hlavne na hniezdnych lokalitách, na ostatných v odôvodnených prípadoch použiť³ len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (označenie Vt5, <http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/>).

2.3.2. Členenie územia na ekologicko-funkčné priestory (EFP)

V súčasnosti je **predmetom ochrany v CHVÚ Poľana 16 druhov vtákov**. Pre ich ochranu boli vzhľadom na vyššie uvedené cieľové stavy a na základe odporúčaní expertov a vedeckých dát navrhnuté zásady a opatrenia. Mnohé z týchto opatrení sú u jednotlivých druhov podobné, u iných si viaceré opatrenia vzájomne protirečia, resp. opatrenia navrhované pre určité druhy nevyhovujú iným druhom. Okrem toho druhy, ktoré sú predmetom ochrany v CHVÚ, sa nevyskytujú rozptýlene s rovnomernou distribúciou po celom území, ale väčšinou vo väzbe na konkrétny biotop, štruktúru krajiny alebo lokalitu. Preto bolo CHVÚ Poľana pri návrhu opatrení rozčlenené na **5 ekologicko-funkčných priestorov (EFP), kde sa návrhy opatrení prispôbia druhom - predmetom ochrany**, ktoré v danej časti CHVÚ majú ťažisko rozšírenia a ktorých ochrana bude v danom EFP prioritou. Zároveň sa tak zabezpečí, aby sa realizácia opatrení vzájomne nenegovala a aby prijaté opatrenia mohli priniesť efektívne výsledky. Ide o tieto EFP:

EFP1 (19 017 ha) – lesné porasty, jariabok hôrny, dutinové hniezdiče: muchárik bieločrý, muchárik malý, d'ateľ bieločrý, d'ateľ čierny, d'ateľ trojprstý, žlna sivá, včelár lesný

EFP2 (3 226 ha) – porasty s výskytom hlucháňa hôrneho

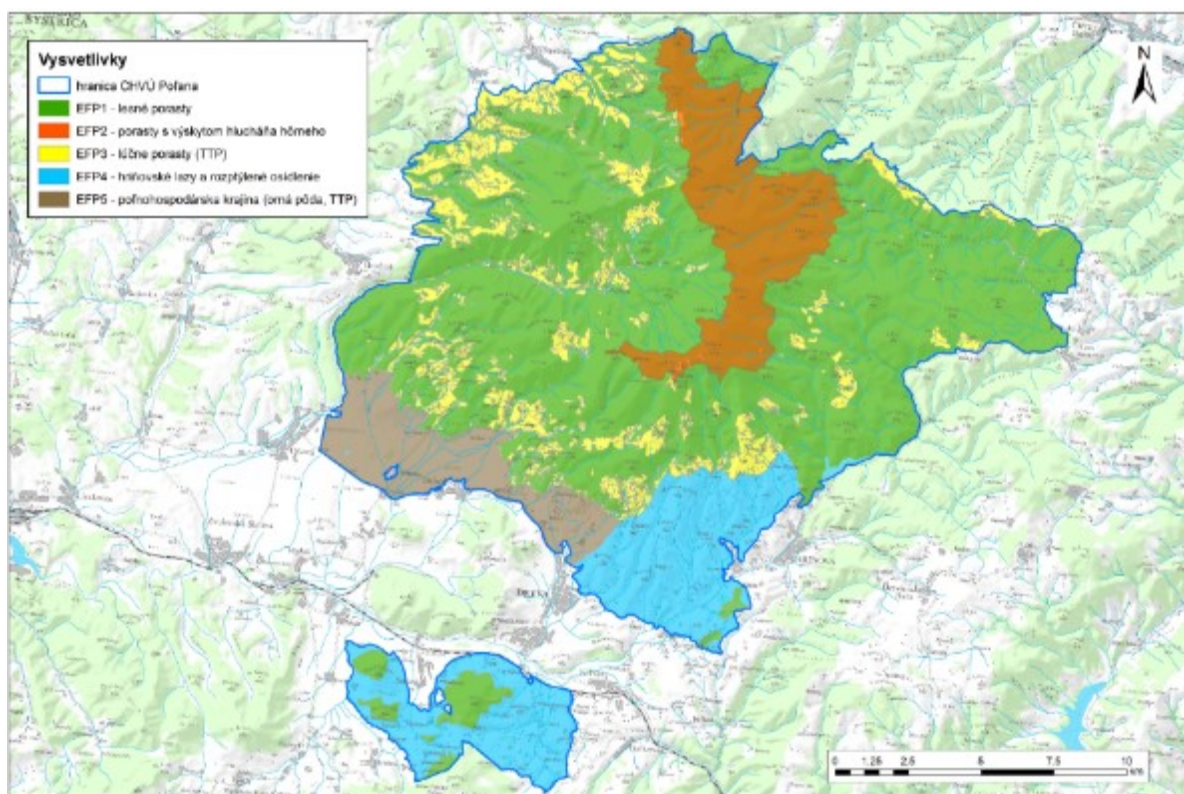
EFP3 (3 250 ha) – TTP (lúčne porasty), škvránok stromový, chriaštel poľný, prepelica poľná

EFP4 (4 504 ha) – hriňovské lazy a rozptýlené osídlenie, strakoš kolesár, krutihlav hnedý, d'ateľ hnedkavý

EFP5 (2 189 ha) – poľnohospodárska krajina, prhl'aviar čiernohlavý, prepelica poľná, d'ateľ hnedkavý, krutihlav hnedý, chriaštel poľný

Podrobnosti opatrení v jednotlivých EFP budú riešené s ohľadom na danú lokalitu.

Mapa č. 3. Členenie CHVÚ Poľana na ekologicko-funkčné priestory

2.3.2.1. Návrh zásad a opatrení v EFP1 – lesné porasty, jariabok hôrny dutinové hniezdiče: muchárik bieločrký, muchárik malý, ďateľ bieločrptý, ďateľ čierny, ďateľ trojprstý, žlna sivá, včelár lesný.

EFP je vyčlenený na lesných porastoch CHVÚ Poľana. V rámci uvedeného EFP je potrebné zachovať pre jednotlivé druhy vhodné biotopy (vhodné druhové zloženie porastov – ide hlavne o zabezpečenie prirodzeného zloženia a zastúpenia druhov v porastoch, vhodné vekové zloženie porastov a pod.). Zásadami a opatreniami sú:

- pri obnove PSOL uplatňovať zabezpečenie normálneho (optimálneho) zastúpenia jednotlivých vekových stupňov pri zohľadnení normálneho (optimálneho) zastúpenia porastov vo veku nad 80 rokov; dodržiavanie ekologicky a fytogeograficky vhodného obnovného zastúpenia drevín;
- ponechanie mŕtveho dreva v objeme min. 10 m³/ha/rok; ak sa monitoringom zistí pokles populácií druhu, objem ponechanej zásoby sa po dohode s vlastníkom alebo užívateľom pozemkov zvýši na 10 % celkovej zásoby porastu,
- v lesných porastoch po ukončení obnovnej ťažby ponechanie na dožitie min. 5 ks životaschopných stromov/ha v obnovovanom poraste, ak nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov,
- minimalizovanie rozlohy obnovných prvkov lesných porastov a minimalizovanie fragmentácie horských porastov na hniezdiskách žlny sivej, ďatľa bieločrptého, muchárika malého a hlucháča hôrneho,
- vylúčenie aplikácie insekticídov okrem aplikácie na drevnú hmotu uskladnenú na odvozných miestach a aplikácie z lesných komunikácií v prípade jej napadnutia podkôrnym alebo drevokazným hmyzom a okrem použitia chemických prípravkov na ochranu prirodzeného zmladenia a lesných kultúr pred škodami spôsobenými raticovou zverou; pričom v týchto prípadoch je možné použiť³ len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (označenie Vt5, <http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/> sa s výnimkou feromónových odparníkov na podkôrny hmyz;

- vyhľadávanie a ponechávanie na dožitie stromov s dutinami, ak nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov;
- podľa možností ponechávanie stojacich mŕtvych stromov v porastoch a ponechanie mŕtveho dreva min. 10 m³/ha v obnovovaných porastoch; ak sa monitoringom zistí pokles populácie druhu, objem ponechanej zásoby sa po dohode s vlastníkom alebo užívateľom zvýši na 10 % celkovej zásoby porastu,
- vymedzenie ochranných zón okolo hniezd dravcov tak, že vo vnútornej časti zóny sa nesmie v prípade potreby celý rok zasahovať (v mimohniezdnom období iba výchovné zásahy netýkajúce sa hniezdného stromu⁴, no nie je možné porast vyrúbať v tomto období s výnimkou spracovania kalamít); v prípade vonkajšej zóny úplné obmedzenie lesohospodárskych zásahov v hniezdnom období; vnútorná časť zóny by mala mať spravidla polomer minimálne 100 metrov (v závislosti od nárokov druhov) a vonkajšia časť zóny 100-300 metrov; tieto zóny by sa mali vyhlasovať pre ochranu včelára lesného,
- v prípade potreby inštalácia rozmerovo vhodných búdok pre dutinové hniezdiče v potrebnom počte (hlavne mladšie hospodárske lesy (vek 40-60 rokov),
- v lesných porastoch časové usmernenie obnovnej ťažby do mimohniezdného obdobia (od 1. augusta do 15. marca),
- pri vyhotovení a zmene PSoL uplatňovať a zapracovať odporúčané opatrenia (napr. zastúpenie pionierskych drevín pre potreby ochrany jariabka hôrneho, hospodárske opatrenia na ochranu dutinových druhov – ponechanie dutinových stromov a odumretých stromov),
- prijať ďalšie opatrenia na zachovanie a ochranu biotopov s identifikovaným výskytom hlucháňa hôrneho (napr. rozhodnutím orgánu ochrany prírody),
- informačné a praktické ekovýchovné aktivity pre farmárov, miestnych obyvateľov a návštevníkov územia o význame CHVÚ jeho hodnotách (význam ochrany vtákov) a správnom hospodárení v ňom (vydávanie propagačných materiálov, informačné aktivity na rôznych kultúrnych podujatiach, sprievodcovská činnosť – „birdwatching“).

2.3.2.2. Návrh zásad a opatrení v EFP2 – porasty s výskytom hlucháňa hôrneho.

Uvedený EFP je vyčlenený v časti CHVÚ, kde sa prioritne vyskytuje hlucháň hôrny (existujúce tokaniská, hniezdne biotopy a potravné biotopy). Zásadami a opatreniami sú, v zmysle schváleného programu záchrany hlucháňa hôrneho (ŠOP SR), predovšetkým:

- pri obnove lesných porastov uplatňovať, tam kde je to možné, výberkový alebo účelový hospodársky spôsob (tzn. jednotlivý výrub stromov alebo skupinový rub s plochou obnovného rubu max. do 0,2 ha); pre obnovu všetkých porastov vypracovať projekt obnovy so zapracovaním topických a trofických požiadaviek hlucháňa hôrneho,
- usmerňovať výchovu mladých porastov (tam kde je to možné) v prospech hlucháňa (vhodné drevinové zloženie, nižšie zakmenenie, podpora solitérnych jedincov, udržanie hustého zavesenia od spodnej časti kmeňa a pod.),
- zapracúvať a uplatňovať opatrenia v prospech hlucháňa hôrneho pri tvorbe a zmene PSoL a v prípade lokalít významných z pohľadu podpory prežívania lokálnej populácie upraviť činnosti a zásahy tak, aby sa minimálne zachovala populácia druhu a výhľadovo by došlo k zlepšeniu stavu, zásahy do porastov (obnovné a výchovné zásahy) realizovať v mimohniezdnom období, t. j. od 1. augusta do 28. februára,
- aktívne podporovať (formou finančnej alebo inej odmeny) elimináciu predátorov hlucháňa hôrneho (kuna lesná a skalná, líška, vybrané krkavcovité vtáky, diviak),
- radikálne znížiť denzitu diviačej zveri v lokalitách výskytu hlucháňa hôrneho, vrátane zákazu jej prikrmovania v týchto lokalitách v priebehu celého roka,

⁴ Hniezdny strom je drevina, na ktorej dochádza k hniezdeniu chráneného vtáčieho druhu. To môže byť jednak v korune stromu, ale aj v dutine. Podľa nárokov jednotlivých druhov ide o postavenie hniezda chráneným vtáčim druhom, alebo využitie hniezda či dutiny iného (i nechráneného) druhu chráneným vtáčim druhom, či o hniezdo vybudované človekom (napr. búdka, umelé hniezdo).

- v odôvodnených prípadoch obmedziť ľudské aktivity v oblastiach výskytu hlucháňa hôrneho so zreteľom na jeho ročný cyklus,
- vylúčiť aplikáciu insekticídov okrem aplikácie na drevnú hmotu uskladnenú na odvozných miestach a aplikácie z lesných komunikácií v prípade jej napadnutia podkôrnym alebo drevokazným hmyzom a okrem použitia chemických prípravkov na ochranu prirodzeného zmladenia a lesných kultúr pred škodami spôsobenými raticovou zverou; pričom v týchto prípadoch je možné použiť³ len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (označenie Vt5, <http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/>);
- zabezpečiť monitoring, resp. kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodu ochrany prírody,
- vykonávať dôslednejšiu kontrolu dodržiavania pravidiel ochrany prírody v hniezdnych biotopoch hlucháňa hôrneho.

2.3.2.3. Návrh zásad a opatrení v EFP3 – TTP (lúčne porasty), škovránok stromový, chriaštel poľný, prepelica poľná.

Zásadami a opatreniami sú:

- podporovať chov hospodárskych zvierat, pasenie a kosenie TTP,
- podporovať kosenie trávnych biotopov bez mulčovania, zakázať mulčovanie v období od 15. marca do 31. júla,
- zabezpečiť u poľnohospodárov akceptáciu vyššieho pomeru nelesnej drevinovej vegetácie (NDV) z dôvodu zabezpečenia ochrany cieľových druhov (biodiverzity), ako umožňujú súčasné podmienky poľnohospodárskych dotácií,
- zachovať a zvýšiť diverzitu územia – mozaiku TTP, políčok, mokradí a NDV,
- zabezpečiť, aby na pasení a kosení obhospodarovaných trávnych porastoch neprekročil rozsah NDV max. 15 % z celkovej obhospodarovanej plochy (LPIS),
- realizovať kosenie TTP na výmere väčšej ako 0,5 ha spôsobom od stredu ku okraju,
- zabezpečiť usmernenie výrubu drevín cez § 47, § 35 zákona č. 543/2002 Z. z. cez orgány ochrany prírody, ochranu (ponechanie) solitérnych stromov a skupiniek stromov ostrovčekovito sa vyskytujúcich v poľnohospodárskej krajine, brehových porastov a prioritnú ochranu stromov s obvodom kmeňa nad 80 cm (vo výške 120 cm),
- usmerniť výrub krovín cez § 47, § 35 zákona č. 543/2002 Z. z. cez orgány ochrany prírody (remízky – krovinné formácie) – na TTP typu pasienok zachovať min. 10 – 20 % zo súčasnej rozlohy krovín (napr. trnka, baza, hloh, borievka) a iných druhov,
- vylúčiť zásahy do mokradí a zabezpečiť revitalizáciu poškodených mokradí,
- vylúčiť zmenu poľnohospodársky neobhospodarovaných TTP na lesné pozemky, ak sú hniezdnym biotopom nelesných druhov vtáctva, ktoré sú predmetom ochrany v CHVÚ,
- vylúčiť používanie chemických prípravkov hlavne na hniezdnych lokalitách, v odôvodnených prípadoch použiť³ len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (označenie Vt5, <http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/>);
- zabezpečiť monitoring predmetov ochrany, u vzácnejších druhov všetkých hniezdisk, u ostatných vybranej vzorky hniezdisk,
- realizovať informačné a praktické ekovýchové aktivity pre farmárov, miestnych obyvateľov a návštevníkov územia o význame CHVÚ jeho hodnotách (význam ochrany vtákov) a správnom hospodárení v ňom (vydávanie propagačných materiálov, informačné aktivity na rôznych kultúrnych podujatiach, sprievodcovská činnosť – „birdwatching“).

2.3.2.4. Návrh zásad a opatrení v EFP4 – hriňovské lazy, strakoš kolesár, krutihlav hnedý, d'ateľ hnedkavý.

EFP4 predstavuje časť CHVÚ Poľana s rozptýleným osídlením a rôznorodou štruktúrou využívania územia (napr. hriňovské lazy). Predstavuje hniezdiská druhov poľnohospodárskej

krajiny a loviská dravcov, je určený na ochranu poľnohospodárskych druhov vtáctva a zabezpečenie vhodnej trofickej základne pre ďalšie druhy vtákov (dravce, bociany a pod.). Zásadami a opatreniami sú:

- zachovať tradičné pasienkové a lúčne hospodárenie, zabrániť opúšťaniu poľnohospodárskej pôdy,
- oživiť pasenie oviec, kôz a kosenie (obnova pôvodných senníkov a zriadenie salašov) na vybraných lokalitách,
- zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov v tomto EFP formou vhodnou pre predmety ochrany na významnej časti EFP (pastva, kosenie). Za týmto účelom presadzovať aj vhodné nastavenie dotácii v rámci poľnohospodárskej politiky na národnej a európskej úrovni a pre budúce programové obdobie využitia fondov EÚ (po r. 2020) lepšie zosúladiť podporu programu rozvoja vidieka a nárokov druhov a biotopov európskeho významu, vrátane vtáctva.,
- zabezpečiť mozaikovitú výsadbu solitérnych stromov na veľkoplošných (> 1 ha) lúkach a pasienkoch a v okolí rozptýleného osídlenia, náhradnú výsadbu solitérov po odstraňovaní starých stromov,
- podporiť aktívnu výsadbu vysokokmenných ovocných stromov (výška stromov nad 10 m) v blízkosti samôt, poľnohospodárskych podnikov, okrajov dedín (pre ochranu krutihlava hnedého a strakoša kolesára),
- vysádzať pôvodné vysokokmenné odrody ovocných stromova pôvodných ovocných krovín a bylín v okolí rozptýleného osídlenia,
- zachovať a prípadne zvýšiť diverzitu územia – mozaika TTP, políčok, mokradí a nelesnej vegetácie (rozptýlená krovitá a drevinová vegetácia),
- podporovať ďalšie aktivity, ktoré budú mať následne vplyv na pestrosť územia (včelárstvo, ovocinárstvo, spracovanie miestnych surovín – ovocie, med),
- podporovať využívanie hospodárskych zvierat na obhospodarovanie políčok a lúk (napr. kone, hovädzí dobytok - furmani),
- vylúčiť využívanie hnojív a pesticídov, hlavne na hniezdnych lokalitách, na ostatných v odôvodnených prípadoch použiť³ len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (označenie Vt5, <http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/>);
- vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP a presadzovať zachovanie TTP aj v rámci územnoplánovacej dokumentácie,
- zabezpečiť kosenie TTP od 1. mája do 31. júla na súvislej ploche väčšej ako 0,5 hektára spôsobom od stredy do kraja, alebo od kraja ku kraju, vylúčiť kosenie od kraja do stredy.
- vylúčiť kosenie a mulčovanie na hniezdnych lokalitách chriašteľa poľného, určených príslušným orgánom ochrany prírody a krajiny,
- podporiť mozaikovitú usporiadanie poľných kultúr (na ornej pôde) a vysokú diverzitu vegetačných štruktúr v krajine (okopaniny, obilie, trávny biotop resp. viacročné krmoviny, atď.),
- v prípade potreby vytvoriť na okrajoch ornej pôdy (orná pôda nad 2 ha) trávnaté pásy o šírke cca 3-5 m,
- v rámci územnoplánovacích a iných dokumentov požadovať zachovanie mokradí,
- zabezpečiť monitoring predmetov ochrany, u vzácnejších druhov všetkých hniezdisk, u ostatných vybranej vzorky hniezdisk (pravidelný monitoring hlavne druhov strakoš kolesár, príp. chriašteľ poľný),
- zabezpečiť monitoring, resp. kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodu ochrany prírody pri obhospodarovaní lokalít,
- v prípade stavby nových elektrických vedení všetky ošetriť prvkami minimalizujúcimi kolízie a úhyn vtáctva a hlavne v kolíznych úsekoch ošetriť týmito prvkami aj existujúce vedenia, prípadne ich umiestniť pod zem,
- vylúčiť zásahy do mokradí a zabezpečiť revitalizáciu poškodených mokradí (napr. vhodným vybudovaním rybníka na vybraných lokalitách a revitalizáciou odrážok v oblasti hriňovských lazov),

- realizovať informačné a praktické ekovýchové aktivity pre farmárov, miestnych obyvateľov a návštevníkov územia o význame CHVÚ jeho hodnotách (význam ochrany vtákov) a správnom hospodárení v ňom (vydávanie propagačných materiálov, informačné aktivity na rôznych kultúrnych podujatiach, sprievodcovská činnosť – „birdwatching“).

2.3.2.5. Návrh zásad a opatrení v EFP5 – poľnohospodárska krajina, príhľaviar čiernohlavý, prepelica poľná, ďateľ hnedkavý, krutihlav hnedý, chriaštel poľný.

Zásadami a opatreniami sú:

- podporiť ponechávanie úhorov vo forme pásov (min. 3-5 m širokých a 100 m dlhých) popri kultúrach poľnohospodárskych plodín,
- podporiť mozaikovitú usporiadanie poľných kultúr (na ornej pôde), snaha o vysokú diverzitu vegetačných štruktúr v krajine (okopaniny, obilie, trávny biotop, resp.viacročné krmoviny, atď.),
- zabezpečiť kosenie TTP od 1. mája do 31. júla na súvislej ploche väčšej ako 0,5 hektára spôsobom od stredy do kraja, alebo od kraja ku kraju, vylúčiť kosenie od kraja do stredy,
- v prípade stavby nových elektrických vedení všetky ošetriť prvkami minimalizujúcimi kolízie a úhyn vtáctva, hlavne v kolíznych bodoch a ošetriť týmito prvkami aj existujúce vedenia, prípadne ich umiestniť pod zem.

3. CIELE STAROSTLIVOSTI A OPATRENIA NA ICH DOSIAHNUTIE

3.1. Stanovenie dlhodobých cieľov starostlivosti v nadväznosti na ekologicko-funkčné priestory⁵

Do roku 2048 boli stanovené nasledovné ciele ochrany:

1. **Zlepšiť súčasný nepriaznivý stav výberových druhov vtákov – škovránka stromového, strakoša kolesára, muchárika bielokrkého, muchárika malého, chriašteľa poľného, ďatľa bielochrbtého a hlucháňa hôrneho⁶ aspoň na stupeň B – priemerný priaznivý.**
2. **Zachovať súčasný priaznivý stav výberových druhov vtákov – jariabka hôrneho, ďatľa čierneho, žlny sivej, ďatľa trojprstého, včelára lesného, príhľaviara čiernohlavého, prepelice poľnej, krutihlava hnedého a ďatľa hnedkavého⁷ aspoň na súčasnej úrovni.**
3. **Prehodnotiť súčasnú právnu úpravu (hlavne vyhláška MŽP SR č. 24/2008 Z. z.) a jej relevantnosť pre ochranu prioritných druhov.**
4. **Zvýšiť ekologické povedomie miestnych obyvateľov a zlepšiť spoluprácu s vlastníkami a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva.**

Limitujúce a modifikujúce faktory (z hľadiska plnenia dlhodobých cieľov)

⁵ Podrobnejšia špecifikácia, v ktorých EFP budú ciele realizované, je uvedená v tabuľke č. 57 v časti 3.4.

⁶ Podľa klasifikácie stavu škovránka stromového v tab. č. 4, strakoša kolesára v tab. č. 7, muchárika bielokrkého v tab. č. 10, muchárika malého v tab. č. 13, chriašteľa poľného v tab. č. 28, ďatľa bielochrbtého v tab. č. 31 a hlucháňa hôrneho v tab. č. 46.

⁷ Podľa klasifikácie stavu jariabka hôrneho v tab. č. 16, ďatľa čierneho v tab. č. 19, žlny sivej v tab. č. 22, ďatľa trojprstého v tab. č. 25, včelára lesného v tab. č. 34, príhľaviara čiernohlavého v tab. č. 37, prepelice poľnej v tab. č. 40, krutihlava hnedého v tab. č. 43 a ďatľa hnedkavého v tab. č. 49.

Vnútročné prírodné faktory

Veľmi významným vnútorným faktorom, u druhov s nízkou početnosťou, sú **extrémne prejavy počasia**. U kurovitých druhov (hlucháň hôrny a jariabok hôrny) je dôležité, aby v čase vedenia mláďat nedochádzalo k vpádu chladného vzduchu a intenzívnym snehovým zrážkam. Vzhľadom na globálnu zmenu klímy však dochádza k nástupu jarného oteplenia skôr ako v minulosti, a teda aj k skoršiemu nástupu hniezdenia. Napriek tomu sa však aj v neskorších týždňoch hniezdenia opakujú vlny s chladnejším počasím a často aj s napadnutím vysokej vrstvy snehu, ktorá môže byť pre prežitie mláďat kurovitých vtákov kritická. Opakovaný výskyt takýchto nepriaznivých poveternostných podmienok môže prispieť k poklesu populácie, ak je úspešnosť hniezdenia minimálna. Pre minimalizovanie tohto faktoru je vhodné len udržiavanie dostatočne veľkej početnosti populácie (a teda aj dostatočne rozsiahlych vhodných biotopov), ktorá bude odolná voči prípadným sezónam s nižšou mierou hniezdnej úspešnosti.

Vnútročnými prírodnými faktormi, ktoré negatívne vplyvajú na populácie a dlhodobý cieľ č. 1-3, je **sukcesia** u druhov včelár lesný a škovránok stromový. Obzvlášť závažným je tento faktor v prípade škovránka, keďže v dôsledku zarastania jeho hniezdisk a lokalít výskytu hustým porastom drevín a vytvorením ostrej hranice medzi intenzívne obrábanou pôdou a lesom úplne zanikajú jeho biotopy (ak na týchto lokalitách chýba manažment).

Sukcesia je problémom aj v prípade včelára lesného, keď na niektorých miestach bývalých lúk a pasienkov dochádza k opúšťaniu pôdy a následnému zarastaniu lesom, ktorý nie je pre včelára ako lovisko vhodný. Minimalizovanie tohto faktoru je väčším problémom práve na týchto rozľahlých plochách a vyžaduje väčšie motivovanie poľnohospodárov pre udržanie hospodárenia na pôde vhodným nastavením dotácií.

Naopak druhom prhlaviar čiernohlavý alebo krutihlav hnedý nástup niektorých sukcesných štádií prispeje k naplneniu cieľu 1 a 3. Toto však platí iba v prvých rokoch sukcesie, resp. v prípade, že sukcesné štádiá sú ďalej blokované kosením, pastvou alebo cieľným manažmentom. Ak toto využívanie alebo manažment chýba, dochádza po niekoľkých rokoch k súvislému zarastaniu týchto lokalít krovinami a drevinami a neskôr ich zapojeniu do porastu, ktorý už hniezdeniu uvedených druhov nevyhovuje.

Vnútročným prírodným faktorom s dopadom na lesné druhy je aj **pôsobenie škodlivých činiteľov v lese**. Tými sú napríklad vetrové polomy alebo kalamitné pôsobenie hmyzu potenciálne negatívne ovplyvňujúce dosiahnutie cieľov 1 a 2. V prípade, ak dôjde k vetrovým polomom na väčšej ploche, môžu mať negatívny dopad na hniezdiská niektorých dravcov, ktorým môžu zaniknúť dostupné hniezdne biotopy. Na zníženie dopadov tohto faktoru je dôležité, aby pri hospodárení v lese boli porasty dostatočne štruktúrované a minimalizované rovnoveké kultúry. Tým sa podarí vplyv na porasty, a teda aj na hniezdiská druhov, značne obmedziť. Problémom však môže byť vznik vetrových polomov v hniezdnom období spôsobujúcich zmarenie hniezdenia. Jeho minimalizácia je možná vhodným štruktúrovaním porastov, ako aj udrжанím populácií druhov na dostatočne vysokej početnosti, aby dokázala prekonať aj roky s nižšou hniezdnou úspešnosťou. Väčším problémom je zánik biotopov z dôvodu veľkoplošného odstraňovania lesných porastov (v dôsledku pôsobenia škodlivých činiteľov). Týka sa to nielen dravcov a kurovitých vtákov, ale aj ostatných druhov naviazaných na lesné prostredie. Preto je pre minimalizovanie ich dopadu veľmi dôležité hľadať spôsoby, ako zachovať aspoň niektoré biotopy druhov, ktoré sú predmetom ochrany v CHVÚ. Jedným zo spôsobov je pri kalamitnej ťažbe ponechávať zdravé stromy (ich skupiny), prípadne zlomy, ak nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov, ideálne v počte aspoň 5 jedincov na hektár na dožitie (v prípade zdravých stromov). Takýto zásah minimalizuje dopad na niektoré hniezdiče, ktoré sa dokážu dočasne prispôsobiť aj životu na polomoch, ak ostanú zachované hniezdne stromy (ďateľ čierny a iné). Zároveň je však nutné ponechávať aj súvislejšie fragmenty biotopov bez zásahu.

Vnútročné človekom podmienené faktory

Splnenie dlhodobých cieľov môže byť značne limitované alebo modifikované viacerými človekom podmienenými faktormi. Na populácie, ktoré sú predmetmi ochrany v CHVÚ, môže limitujúco vplývať **poľnohospodárstvo**. V tomto ohľade je dôležité predovšetkým **opúšťanie pôdy, rozorávanie TTP a zmena plodín**. Všetky uvedené zmeny v poľnohospodárskej praxi vedú k zníženiu dostupnosti hniezdnych biotopov pre predmety ochrany, ako je napríklad prepelica poľná, strakoš kolesár, ale aj k zníženiu dostupnosti potravy pre včelára lesného a iné druhy. Z tohto pohľadu je obzvlášť problematická intenzifikácia hospodárenia vedúca k rozorávaniu TTP, zmene preferovaných plodín a veľkoplošnému pestovaniu hustosiatych plodín, ako napríklad repka, ktoré značne limitujú dostupnosť potravy, a teda vedú buď k zníženiu hniezdnej úspešnosti alebo priamo k opusteniu niektorých hniezdnych teritórií. Je preto veľmi dôležité monitorovať dopad týchto zmien v území a zasadzovať sa za také nastavenie dotácií pre poľnohospodárov, ktoré ich bude motivovať k poľnohospodárstvu šetrnému k prírode v rámci CHVÚ a zároveň aj dostatočne motivovať, aby nedochádzalo k opúšťaniu pôdy.

Limitujúcim faktorom môže byť aj **intenzívne lesné hospodárenie** obzvlášť vo vzťahu k dosiahnutiu cieľa 1 - zlepšiť súčasný stav hlucháňa hôrneho. Intenzívne využívanie hospodárskych lesov, kde sa vyskytuje tento druh, môže mať pre prítomnosť hlucháňa fatálne následky ak nezostane zachovaný dostatočný rozsah biotopov s vhodnou štruktúrou. Obzvlášť problematickými sú lesy s vysokým zakmenením, ako aj nízkym vekom. Vhodným usmernením hospodárenia, ktoré je v programe starostlivosti uvedené, sa však môže úplne dosiahnuť naplnenie uvedeného cieľa. Intenzívne lesné hospodárenie v prípade spracovania kalamít na veľkých plochách môže byť značne limitujúce aj pre dosiahnutie cieľa 2. Aby sa tomu predišlo, je veľmi dôležité pri plánovanej obnove lesa vhodne štrukturovať porasty a pri náhodných ťažbách je dôležité ponechávať na dožitie zdravé stromy podľa minimálnych nárokov druhov, prípade zlomy ako potenciálne hniezdne stromy a lokality. Pri zohľadnení ekologických nárokov druhov je možné skĺbiť hospodárenie v lese a to aj náhodnú ťažbu tak, aby sa minimalizoval negatívny dopad na uvedené dlhodobé ciele.

Pre realizáciu ochrannárskych opatrení je dôležité zachovanie **podpory verejnosti pre ochranu prírody** ako takej. Podpora verejnosti v CHVÚ Poľana môže značne kolísť v závislosti od celkovej ekonomickej situácie, od spôsobu presadzovania opatrení ochrany prírody a od celkového informovania o ochrane prírody a hodnotách územia. V prípade zhoršenia ekonomickej situácie sa na úkor záujmov ochrany prírody stanú prioritou sociálno-ekonomické aspekty života spoločnosti. V takejto situácii je ťažšie hľadať podporu verejnosti pri presadzovaní efektívnejšej ochrany prírody, teda aj pri minimalizovaní dopadu tohto faktoru. Čiastočne je možné minimalizovať dopad takejto nepriaznivej situácie tým, že sa dlhodobo poukazuje na význam ochrany prírody nielen z pohľadu ekonomického, ale aj z pohľadu jej celkového prínosu pre kvalitu života (zachovanie lesov pre ochranu pred povodňami, ako aj vhodných mikroklimatických podmienok a pod.). Rovnako ako celková ekonomická situácia (v prípade jej nepriaznivého vývoja) môže zhoršiť vnímanie záujmov ochrany prírody verejnosťou aj nedostatočná komunikácia s verejnosťou pri prijímaní opatrení. Na minimalizovanie tohto faktoru je veľmi dôležité vždy v dostatočnom predstihu pred prijatím opatrení rokovať o nich s dotknutými obcami, vlastníkmi, užívateľmi, prípadne aj občianskymi združeniami a iniciatívami. Takýto inkluzívny prístup nemusí v konečnom dôsledku viesť len k vysvetľovaniu potrieb opatrení prijatých pre ochranu prírody a hľadania optimálneho spôsobu ich realizácie (teda skĺbenie požiadaviek dotknutých vlastníkov, obcí, iných subjektov a ochrany prírody), ale môže viesť aj k nájdeniu nových osôb ochotných aktívne pomáhať ochrane prírody a tak prispieť pozitívne k naplneniu cieľov.

Vonkajšie prírodné faktory

Na dlhodobé ciele vplýva aj viacero vonkajších prírodných faktorov. Niektoré z nich nie je možné ovplyvniť na národnej úrovni, resp. vôbec. Preto je potrebné vziať ich do úvahy pri hodnotení populácií aj v samotnom CHVÚ, a to hlavne v prípade, ak tieto faktory majú na populácie v CHVÚ vplyv.

Spomedzi vonkajších prírodných faktorov majú na naše populácie dopad poveternostné podmienky – **extrémne prejavy počasia na migračných trasách a zimoviskách**. V prípade druhov ako muchárik bielokrký a malý, včelár lesný, chriaštel poľný a ďalších nie je pre zachovanie populácií týchto druhov dôležité len udržanie vhodných podmienok na hniezdenie v samotnom CHVÚ. Takmer rovnako dôležitú rolu hrajú aj podmienky na zimoviskách a migračných trasách. V prípade suchých rokov, vedúcich k nedostatku potravy na zimoviskách, tak môže byť mortalita uvedených druhov vyššia, čo môže viesť k nižšiemu obsadeniu revírov po návrate zo zimovísk. Na minimalizovanie tohto vplyvu je potrebné udržiavať biotopy uvedených druhov v dobrej kvalite za účelom zvýšenia hniezdnej úspešnosti, ktorá bude úplne alebo aspoň čiastočne kompenzovať potenciálne straty na zimoviskách a migračných trasách v dôsledku poveternostných extrémov.

Medzi vonkajšími prírodnými faktormi hrá významnú rolu **globálna zmena klímy**. Tá už v súčasnosti vedie k posunu areálu rozšírenia niektorých vtáčích druhov a ovplyvňuje aj druhovú skladbu biotopov. V prípade Poľany môže mať nárast teploty veľmi významný dopad na charakter územia. Roky s teplými a suchými letami totiž vedú ku gradácii početnosti lykožrútov, celkovému zhoršeniu podmienok pre smrekové porasty a prispievajú ku celkovému hromadnému odumieraniu smrečín. Tento proces zatiaľ zasiahol viac iné regióny Slovenska, no s rastúcim počtom extrémnych výkyvov počasia (obzvlášť teplých a suchých rokov) nadobudne tento proces pravdepodobne aj väčšie rozmery. Viaceré druhy sú pritom závislé od významného zastúpenia smreka alebo jedle v lesných porastoch (napríklad ďateľ trojprstý alebo hlucháň hôrny).

Vonkajším prírodným faktorom veľmi významne vplyvujúcim na populácie pôvodných druhov vtáctva je **šírenie nepôvodných inváznych druhov šeliem** a ostatných živočíchov. Prípadný výskyt medvedíka čistotného je problematický z pohľadu zabezpečenia ochrany hniezd dravcov, keďže medvedík je veľmi dobrý lezec.

Vonkajšie človekom podmienené faktory

Viaceré antropické faktory s pôvodom mimo CHVÚ Poľana môžu tiež významne prispieť k horšiemu ako očakávanému naplneniu dlhodobých cieľov. V tomto prípade hrá významnú rolu aj ochrana biotopov sťahovavých druhov na zimoviskách a migračných trasách ako aj samotných druhov počas migrácie a zimovania. **Odlesňovanie, intenzifikácia poľnohospodárstva na zimoviskách a nelegálny lov počas migrácie** predstavujú pre sťahovavé druhy jedno z hlavných rizík. Nelegálny lov počas migrácie sa týka predovšetkým krajín v okolí Stredomoria ako je Turecko, Cyprus, Libanon a Egypt. Nelegálnym lovom tu nie sú ohrozené len bežné druhy, ale aj mnohé vzácne druhy, migrujúce bociany, dravce. Vzhľadom na nestabilnú politickú situáciu v týchto krajinách nedá očakávať zmena legislatívy na ochranu vtáctva ani pri tlaku verejnosti z Európy. Preto je možné očakávať, že u ďalekých migrantov zimujúcich v Afrike sa nelegálny lov môže významne podpísať na ich negatívnom populačnom trende aj v samotnom CHVÚ. Na minimalizovanie pôsobenia tohto faktoru je potrebné zabezpečiť vhodné podmienky na hniezdenie druhov v CHVÚ za účelom zvýšenia hniezdnej úspešnosti. Podobne ťažko ovplyvniteľnými procesmi, nepriaznivo vplyvujúcimi na dostupnosť zimovísk, sú napr. aj proces odlesňovania v subsaharskej Afrike a intenzifikácia poľnohospodárstva v týchto krajinách.

Na naplnenie cieľov 1, 2, a 3 môže negatívne pôsobiť aj celková nepriaznivá **ekonomická a sociálna situácia v Európe**. V prípade nepriaznivého vývoja ekonomiky sa na úkor záujmov ochrany prírody môžu prioritnými stať iné opatrenia, čo by sťažilo dosiahnutie dlhodobých cieľov starostlivosti. Na minimalizovanie pôsobenia tohto faktoru je potrebné systematicky upozorňovať na prínosy zachovanej prírody, ktorá poskytuje služby spoločnosti nezávisle od ekonomickej situácie (napr. vodozadržná schopnosť zachovalých lesov, pričom tieto lesy sú dôležité aj pre prežitie predmetov ochrany a pod.).

3.2. Stanovenie operatívnych cieľov v nadväznosti na ekologicko-funkčné priestory⁸

1. **Zlepšiť súčasný nepriaznivý stav výberových druhov škovránka stromového, strakoša kolesára, muchárika bielokrkého, muchárika malého, chriašteľa poľného, d'atľa bielochrbtého a hlucháňa hôrneho aspoň na stupeň B – priemerný priaznivý.**
 - 1.1. Zvýšiť a udržať početnosť populácie škovránka stromového na priemernej úrovni minimálne 150 obsadených teritórií.
 - 1.2. Zvýšiť a udržať početnosť populácie strakoša kolesára na priemernej úrovni minimálne 80 obsadených teritórií.
 - 1.3. Zvýšiť rozlohu vhodných biotopov muchárika bielokrkého o 10 %.
 - 1.4. Zvýšiť a udržať početnosť populácie muchárika malého na priemernej úrovni minimálne 120 obsadených teritórií.
 - 1.5. Zvýšiť a udržať početnosť populácie chriašteľa poľného na priemernej úrovni minimálne 40 volajúcich samcov.
 - 1.6. Zvýšiť a udržať početnosť populácie d'atľa bielochrbtého na priemernej úrovni minimálne 50 obsadených teritórií.
 - 1.7. Zvýšiť a udržať početnosť populácie hlucháňa hôrneho na úrovni vyššej ako 15 kohútov.
2. **Zachovať súčasný priaznivý stav výberových druhov vtákov – jariabka hôrneho, d'atľa čierneho, žlny sivej, d'atľa trojprstého, včelára lesného, prhl'aviara čiernohlavého, prepelice poľnej, krutihlava hnedého a d'atľa hnedkavého aspoň na súčasnej úrovni.**
 - 2.1. Udržať početnosť populácie jariabka hôrneho na priemernej úrovni minimálne 150 obsadených teritórií.
 - 2.2. Udržať početnosť populácie d'atľa čierneho na priemernej úrovni minimálne 30 obsadených teritórií.
 - 2.3. Udržať početnosť populácie žlny sivej na priemernej úrovni minimálne 35 obsadených teritórií.
 - 2.4. Udržať početnosť populácie d'atľa trojprstého na priemernej úrovni minimálne 35 obsadených teritórií.
 - 2.5. Udržať početnosť populácie včelára lesného na priemernej úrovni minimálne 16 obsadených teritórií.
 - 2.6. Udržať početnosť populácie prhl'aviara čiernohlavého na priemernej úrovni minimálne 350 obsadených teritórií.
 - 2.7. Udržať početnosť populácie prepelice poľnej na priemernej úrovni minimálne 45 volajúcich samcov.
 - 2.8. Udržať početnosť populácie krutihlava hnedého na priemernej úrovni minimálne 95 obsadených teritórií.
 - 2.9. Udržať početnosť populácie d'atľa hnedkavého na priemernej úrovni minimálne 14 obsadených teritórií.
3. **Prehodnotiť súčasnú právnu úpravu (hlavne vyhláška MŽP SR č. 24/2008 Z. z.) a jej relevantnosť pre ochranu prioritných druhov.**
 - 3.1. Na základe zmapovania druhov prehodnotiť vyhlášku MŽP SR č. 24/2008 Z. z., a ak je relevantné, pripraviť a prerokovať nový právny predpis.
 - 3.2. Vyhodnotiť adrešnosť právneho rámca pre ochranu predmetov ochrany a navrhnúť potrebné úpravy.

⁸ Podrobnejšia špecifikácia, v ktorých EFP budú ciele realizované, je uvedená v tabuľke č. 57 v časti 3.4.

4. Zvýšiť ekologické povedomie miestnych obyvateľov a zlepšiť spoluprácu s vlastníkmi a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva

- 4.1. Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality a vybudovať infraštruktúru pre pozorovanie vtáctva na lokalite.
- 4.2. Zapájať miestnych obyvateľov do praktickej ochrany vtáctva, zapájať vlastníkov pozemkov do vykonávania praktického manažmentu.

3.3. Rámcové plánovanie a modely hospodárenia pre lesné biotopy

Základné rozhodnutia a ciele hospodárenia pre lesné porasty sú spracované podľa identifikátorov v modeloch hospodárenia. Kompletný výstup platných modelov pre jednotlivé PSoL je súčasťou Všeobecnej časti PSoL pre jednotlivé Lesné celky (LC). Kombináciou identifikátorov na území CHVÚ vzniká celkovo niekoľko sto modelov. V tabuľke na nasledujúcich stranách sú uvedené základné rámce vybrané z modelov s najväčším zastúpením v CHVÚ (výmera identifikátorov nad 50 ha). Údaje v tabuľkách poskytl Národné lesnícke centrum v septembri 2018.

Rubné doby, obnovné doby a cieľové drevinové zastúpenie sú optimalizované najmä s ohľadom na kategóriu lesa, drevinovú skladbu a stanovištné podmienky danej lesnej oblasti. Konštrukcia modelov umožňuje reagovať aj na zhoršený zdravotný stav, keďže výrazne zvýšený stupeň ohrozenia porastu umožňuje znížiť rubnú dobu, prípadne upraviť obnovnú dobu. Hospodárske spôsoby uvedené v modeloch hospodárenia sú maximálne prípustnou formou obnovy lesa a zmena na jemnejšie formy je v právomoci odborného lesného hospodára, ktorý ich uplatní formou úpravy PSoL, v rámci plnenia tohto programu starostlivosti po predchádzajúcej dohode vlastníkov pozemkov a orgánmi štátnej správy ochrany prírody a krajiny resp. poverenou organizáciou, o spôsobe realizácie tohto programu starostlivosti a kompenzáciách dotknutých subjektov. Dominantný hospodársky spôsob je podrastový, hlavne jeho maloplošná forma. V odôvodnených prípadoch v rámci zákona modely hospodárenia umožňujú aj použitie kombinácie podrastového a holorubného hospodárskeho spôsobu. V ochranných lesoch je navrhovaná obnova účelovým hospodárskym spôsobom. V maloplošných chránených územiach s 5. stupňom ochrany sa pri modeloch hospodárenia uplatňujú identifikátory: spôsob obhospodarovania – bez zásahu (v PSoL uvádzaný ako: „b“) s obnovnou dobou uplatňovanou pri porastoch v bezzásahovom režime (v PSoL uvádzaný ako: „98“). Na ostatných lokalitách, kde je v rámci záujmu predmetov ochrany daného územia vhodný bezzásahový režim, tento sa operatívne uplatní v rámci už vyššie spomínanej úpravy aktuálne platných PSoL odborným lesným hospodárom s adekvátnou kompenzáciou. Pri postupných obnovách dotknutých PSoL budú všetky požiadavky ochrany prírody zapracované priamo v ich súčasťiach a to v opise porastov a pláne hospodárskych opatrení.

V súčasnosti uplatňované rámcové modely hospodárenia zodpovedajú programu starostlivosti CHVÚ Poľana, čo sa týka bežného obhospodarovania lesa.

Tabuľka č. 56. Výber základných rámcov z Modelov hospodárenia pre hlavné identifikátory s najväčším plošným zastúpením (plochy nad 100 ha)

Lesná oblasť	Podoblasť	Kategória lesa	subkategória	HSLT	HSPT	SOP	RD	OD	Forma	Forma 2	Forma 3	Cieľové drevinové zloženie v percentách od do																										
												DR	od	do	DR	od	do	DR	od	do	DR	od	do	DR	od	do	DR	od	do	DR	od	do	DR	od	do			
37		H		208	41	1,2	120	30	MP			DZ	50	70	CR	25	35	bk	0	5	cl	5	10															
37		H		208	53	1,2	90	20	MP			HB	85	95	cl	5	10	db	0	5		0	0															
37		H		211	41	1,2	120	30	MP			DZ	50	70	CR	25	35	bk	0	5	cl	5	10															
37		H		211	53	1,2	90	20	MP			HB	85	95	cl	5	10	db	0	5		0	0															
37		H		310	66	1,2	110	30	MP			BK	85	95	cl	5	10	db	0	5		0	0															
37		H		311	62	1,2	110	30	MP			BK	85	95	cl	5	10	db	0	5		0	0															
37		H		411	18	1-3	100	30	MP	PH		BK	60	70	sm	10	20	jd	10	15	cl	5	10															
37		H		411	62	1,2	110	30	MP			BK	80	90	jd	5	10	cl	5	10		0	0															
37		H		411	70	1-3	110	30	MP			BK	50	65	SM	20	30	jd	5	10	cl	5	10															
37		H		511	15	1-3	110	30	MH			BK	50	60	sm	15	25	jd	10	20	cl	5	10															
37		H		511	16	1-4	110	30	MP			BK	30	50	SM	30	40	jd	15	20	cl	5	10															
37		H		511	18	1-4	110	30	MP	PH		BK	30	50	SM	30	40	jd	15	20	cl	5	10															
37		H		511	21	1-4	110	30	MP			BK	30	50	SM	30	40	jd	15	20	cl	5	10															
37		H		511	62	1-4	110	30	MP			BK	70	90	cl	10	20	sm	0	0	jd	0	10															
37		H		511	65	1-4	110	30	MP			BK	50	70	JD	15	20	sm	10	20	cl	5	10															
37		H		511	70	1-4	110	30	MP			BK	50	60	sm	15	20	jd	10	20	cl	5	10															
37		H		511	97	1,2	110	30	MP			BK	60	70	CL	30	40		0	0		0	0															
37		H		611	15	2	110	30	MP	PH		SM	45	70	BK	20	30	cl	5	15	jd	5	10															
37		H		611	18	2	110	30	MP			SM	50	65	JD	20	30	bk	10	20	cl	5	10															
37		O	b	759	15	5	200	98				SM	90	100	jh	0	5	jb	0	5		0	0															
38	A	H		208	34	1	110	30	MP			DZ	50	70	BK	15	25	sc	5	15	cl	5	15															
38	A	H		208	53	1	90	30	MP			HB	30	50	DZ	30	50	bk	5	15	cl	5	15	oi	0	10												
38	A	H		305	15	1	80	30	MH			BK	40	60	DZ	20	30	cl	5	20	oi	5	10	hb	5	15												

38	A	H		305	31	1	120	30	MP			DZ	60	70	BK	20	30	cl	10	15	bo	0	10									
38	A	H		310	71	1	100	30	MP	PH		BK	45	60	DZ	15	25	cl	5	20	oi	5	15									
38	A	H		311	71	1	100	30	MP	PH		BK	45	60	DZ	15	25	cl	5	20	oi	5	15		0	0						
38	A	H		410	91	1,2	100	30	MP			BK	50	70	hb	5	15	oi	5	10	cl	5	15	sm	5	15						
38	A	H		411	91	1	100	30	MP			BK	50	70	hb	5	15	oi	5	10	cl	5	15	sm	5	15						

Vysvetlivky: Lesné oblasti: 17-Zvolenská kotlina, 37-Poľana, 38-Veporské vrchy, Stolické vrchy; Lesné podoblasti:, 38A-Veporské vrchy, Stolické vrchy juh, 37-Poľanar, Kategória lesa: H-les hospodársky, O-les ochranný, U-les osobitného určenia; Tvar lesa: V-les vysoký; Spôsob obhospodarovania lesa: b-bez zášahu, t-trvalo etážový porast, v-výberkový porast; Písmeno kategórie (lesa osobitného určenia): a-lesy v ochranných pásmach vodárenských zdrojov, b-kúpeľné lesy, c-rekreačné lesy, f-lesy na zachovanie genetických zdrojov; Hospodársky súbor porastových typov (HSLT): 21-živné bukové, 305-kyslé dubové bučiny, 311-živné dubové bučiny, 410-411-živné bučiny, 416-kamenité bučiny s lipou, 496-Kamenité bučiny s lipou (Ochranného rázu), 505-kyslé jedľové bučiny, 511-živné jedľové bučiny, 596-Kamenité jedľové bučiny(Ochranného rázu), 611-živné jedľovo-bukové smrečiny, 759-vysokohorské javorové smrečiny; Porastový typ: 15-smrečiny, 16-bukovo-jedľové smrečiny, 18-bukové smrečiny, 19-smrekovcové smrečiny, 21-porasty smrekra s listnáčmi, 41-cerové dubiny semenného pôvodu, 53-hrabiny semenného pôvodu, 62-bučiny semenného pôvodu, 65-smrekovo jedľové smrečiny, 70-smrekové bučiny, 71-bučiny s ihličníkmi, 83-cenné listnáče a ich zmesi, 91-hrabové bučiny semenného pôvodu, 97-bučiny s cennými listnáčmi; Stupne ochrany prírody (SOP): stupne podľa zákona č. 534/2002 Z.z.; Rubná doba: čísla sa roky; Obnovná doba: čísla sa roky; Hospodársky spôsob: MH-maloplošný holorub, MP-maloplošný podrastový, UV-účelový výber, PH-, HP-; Dreviny: BK-buk lesný, CL-cenné listnaté dreviny, CR-dub cerový, DB-dub letný, DZ-dub zimný, HB-hrab, JD-jedľa biela, JH-javor horský, SC-smrekovec opadavý, SM-smrek obyčajný).

Pozn.: V súčasnosti uplatňované modely hospodárenia zodpovedajú návrhu PS o CHVÚ, čo sa týka bežného obhospodarovania leša. Modely nezohľadňujú špecifické situácie, napr. zahniezdenia dutinového hniezdíča mimo EFP1 alebo špecifický manažment hlucháňa v EFP2.

3.4. Navrhované opatrenia, stanovenie harmonogramu ich plnenia, určenie subjektu zodpovedného za ich plnenie, stanovenie merateľných indikátorov ich plnenia

Opatrenia na dosiahnutie operatívnych cieľov sú spracované v tabuľke č. 57, s vyznačením lokality a priority.

Z navrhovaných opatrení nasledovné už sú platnými právnymi predpismi upravené:

- všeobecne - v § 4 ods. 2 zákona č. 543/2002 Z. z.:

(2) ak činnosť uvedená v odseku 1 (Každý je pri vykonávaní činnosti, ktorou môže ohroziť, poškodiť alebo zničiť rastliny alebo živočíchy, alebo ich biotopy, povinný postupovať tak, aby nedochádzalo k ich zbytočnému úhynu alebo k poškodzovaniu a ničeniu) vedie k ohrozeniu existencie druhov rastlín a živočíchov alebo k ich degenerácii, k narušeniu rozmnožovacích schopností alebo k zániku ich populácie, štátny orgán ochrany prírody a krajiny (ďalej len „orgán ochrany prírody“) túto činnosť po predchádzajúcom upozornení obmedzí alebo zakáže;
- podľa § 2 ods. 1 vyhlášky MŽP SR č. 24/2008 Z. z. sa za zakázané činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na predmet ochrany v celom chránenom vtáčom území, považuje:
 - a) odstraňovanie alebo poškodzovanie stromov s hniezdnymi dutinami d'atľa bielochrbtého, d'atľa čierneho, d'atľa hnedkavého, d'atľa prostredného, d'atľa trojprstého, kuvika kapcavého, kuvika vrabčieho, krutihlava hnedého a žlny sivej, ak tak určí obvodný úrad životného prostredia⁹,
 - b) vykonávanie lesohospodárskej činnosti v blízkosti hniezda bociana čierneho, orla krikľavého, orla skalného, sovy dlhochvostej alebo včelára lesného alebo na lokalitách výskytu hlucháňa hôrneho, ak tak určí obvodný úrad životného prostredia⁹,
 - c) zmena druhu pozemku z existujúceho trvalého trávneho porastu na iný druh poľnohospodárskeho pozemku,
 - d) zmena druhu pozemku z ostatnej zatravnenej plochy na iný druh poľnohospodárskeho pozemku okrem zmeny na trvalý trávny porast,
 - e) výrub alebo vykonávanie akýchkoľvek zásahov do drevín rastúcich mimo lesa od 15. marca do 31. júla,
 - f) mechanizované kosenie existujúcich trvalých trávnych porastov od 1. mája do 31. júla na súvislej ploche väčšej ako 0,5 ha spôsobom od okrajov do stredu,
 - g) kosenie alebo mulčovanie na hniezdných lokalitách chriašteľa poľného od 1. mája do 31. júla, ak tak určí obvodný úrad životného prostredia⁹,
 - h) pozemná aplikácia priemyselných hnojív alebo pesticídov na existujúcich trvalých trávnych porastoch, úhoroch, medziach alebo drevinách rastúcich mimo lesa,
 - i) aplikovanie rodenticídov mimo hospodárskych budov.
- podľa § 2 ods. 2 vyhlášky MŽP SR č. 24/2008 Z. z. za zakázanú činnosť, ktorá môže mať negatívny vplyv na predmet ochrany, sa v časti chráneného vtáčieho územia uvedenej v prílohe č. 2, považuje vykonávanie úmyselnej ťažby³) od 1. marca do 31. júla.

⁹ Podľa § 9 ods. 16 zákona č. 180/2013 Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (§ účinnosťou od 1. 10. 2013) ak sa vo všeobecne záväzných právnych predpisoch používajú slová „obvodný úrad životného prostredia“, rozumie sa tým „okresný úrad“.

- podľa § 2 ods. 3 vyhlášky MŽP SR č. 24/2008 Z. z. sa za zakázanú činnosť, ktorá môže mať negatívny vplyv na predmet ochrany v časti chráneného vtáčieho územia uvedenej v prílohe č. 3, považuje:
 - a) vykonávanie úmyselnej ťažby v dielcoch s lesnými porastmi staršími ako 50 rokov od 1. marca do 30. júna,
 - b) umiestnenie stavby okrem budovania lesnej cesty alebo zväžnice.
- podľa § 2 ods. 4 vyhlášky MŽP SR č. 24/2008 Z. z. činnosti ustanovené v odseku 1 písm. a) a b), odseku 2 a odseku 3 písm. a) sú zakázané, ak sú súčasťou lesného hospodárskeho plánu¹⁰.
- na takmer 60 % výmery CHVÚ platí 2. stupeň ochrany, kde sa podľa § 13 zákona č. 543/2002 Z. z. vyžaduje súhlas orgánu ochrany prírody o. i. na:
 - i. likvidáciu existujúcich trvalých trávnych porastov s výnimkou činnosti povoľovanej podľa osobitných predpisov,
 - ii. výstavbu lesných ciest a zväžnic,
 - iii. pasenie, napájanie, preháňanie a nocovanie hospodárskych zvierat na voľných ležoviskách, ako aj ich ustajnenie mimo stavieb alebo zariadení pri veľkosti stáda nad tridsať veľkých dobytčích jednotiek, umiestnenie košiara, stavby a iného zariadenia na ich ochranu,
 - iv. aplikáciu chemických látok a hnojív, najmä pesticídov, toxických látok, priemyselných hnojív a silážnych štiav pri poľnohospodárskej, lesohospodárskej a inej činnosti na súvislej ploche väčšej ako 2 ha,
 - v. budovanie a vyznačenie turistického chodníka, náučného chodníka, bežeckej trasy, lyžiarskej trasy, cyklotrasy alebo mototrasy,
- na cca 3,7 % výmery CHVÚ Poľana, ktorá je aktuálne v 5. stupni ochrany, je podľa § 16 zákona č. 543/2002 Z. z. o. i. zakázané:
 - i. aplikovať chemické látky a hnojivá,
 - ii. rozorávať existujúce trvalé trávne porasty a rúbať dreviny,
 - iii. zbierať nerasty alebo skameneliny,
 - iv. zasiahnuť do lesného porastu a poškodiť vegetačný a pôdny kryt,
 - v. stavať lesnú cestu alebo zväžnicu,
 - vi. zriadiť poľovnícke zariadenie alebo rybochovné zariadenie,
 - vii. chytať, usmrtiť alebo loviť živočícha,
 - viii. umiestniť stavbu.

Mapa častí CHVÚ v zmysle vyhlášky MŽP SR č. 24/2008 je prílohou č. 6.5.1, mapa prekryvu CHVÚ so stupňami ochrany a územiami európskeho významu je prílohou č. 6.5.2.

Ostatné nižšie uvedené opatrenia navrhnuté v programe starostlivosti sú organizačno-riadiacim rámcom pre implementáciu ustanovení právnych predpisov na úseku ochrany prírody a krajiny v zmysle definície programu starostlivosti ako dokumentácie ochrany prírody a požiadaviek Európskej komisie na určenie merateľných cieľov ochrany a opatrení na ich dosiahnutie.

Opatrenia vyžadujúce dodatočné finančné prostriedky budú realizované po zabezpečení týchto prostriedkov. Ak dôjde v dôsledku opatrení ochrany prírody k obmedzeniu bežného

¹⁰ Podľa zákona č. 117/2010 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, sa v zákone č. 326/2005 Z. z. o lesoch v znení neskorších predpisov s účinnosťou od 1.5.2010 nahrádzajú slová „lesný hospodársky plán“ slovami „program starostlivosti o lesy“.

obhospodarovania pozemkov, vlastník pozemku má za podmienok podľa § 61 zákona č. 543/2002 Z. z. nárok na náhradu.

Tabuľka č. 57. Zoznam navrhovaných opatrení v CHVÚ Poľana

(Vysvetlivky: EFP – ekologicko-funkčný priestor, EIA – posudzovanie vplyvov na životné prostredie, CHVÚ – Chránené vtáčie územie Poľana, PS – program starostlivosti, PRV – Program rozvoja vidieka, PSoL – program starostlivosti o les, TTP – trvalé trávne porasty, vyhláška - vyhláška MŽP SR č. 24/2008 Z. z., zákon – zákon č. 543/2002 Z. z.)

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Opatrenie vyplýva z
Operatívny cieľ č. 1.1. Zvýšiť a udržať početnosť populácie škovránka stromového na priemernej úrovni minimálne 150 obsadených teritórií.			
1.1.1.	Zabezpečiť pravidelný monitoring populácie škovránka stromového.	CHVÚ	zákon, vyhláška
1.1.2.	Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP.	EFP 3	vyhláška, PS
1.1.3.	Zabezpečiť, aby na pasiení a kosení obhospodarovných trávnych porastoch neprekročil rozsah nelesnej drevinovej vegetácie max. 15 % z celkovej obhospodarovanej plochy /LPIS/.	EFP 3	vyhláška, PS
1.1.4.	Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou.	EFP 3	vyhláška, PS
1.1.5.	Vylúčiť využívanie hnojív, insekticídov a iných pesticídov, hlavne na hniezdnych lokalitách, na ostatných v odôvodnených prípadoch použiť ³ len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (označenie Vt5, http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/).	EFP 3	vyhláška, PS
1.1.6.	Zabezpečiť na vhodných lokalitách zachovanie rôznovekých rozvoľnených porastov drevín.	EFP 3	PS
1.1.7.	V prípade potreby vytvoriť na okrajoch ornej pôdy trávnaté biopásy so šírkou min. 10 m.	EFP 3	PS
1.1.8.	Podporovať chov hospodárskych zvierat, pasienie a kosenie TTP.	EFP 3	PS
Operatívny cieľ č. 1.2. Zvýšiť a udržať početnosť populácie strakoša kolesára na priemernej úrovni minimálne 80 obsadených teritórií.			
1.2.1.	Zachovať tradičné pasienkové a lúčne hospodárenie, zabrániť opúšťaniu poľnohospodárskej pôdy.	EFP 4	PS
1.2.2.	Obnoviť pasienie oviec, kôz a kosenie.	EFP 4	PS
1.2.3.	Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov formou vhodnou pre predmety ochrany (pastva, kosenie).	EFP 4	PS
1.2.4.	Zabezpečiť mozaikovitú výsadbu solitérnych stromov na veľkoplošných (> 1 ha) lúkach a pasienkoch a v okolí rozptýleného osídlenia, náhradnú výsadbu solitérov po odstraňovaní starých stromov.	EFP 4	PS
1.2.5.	Podporovať aktívnu výsadbu vysokokmenných ovocných stromov (výška stromov nad 10 m) v blízkosti samôt, poľnohospodárskych podnikov, okrajov dedín.	EFP 4	PS
1.2.6.	Vylúčiť používanie hnojív, insekticídov a iných pesticídov, hlavne na hniezdnych lokalitách, na ostatných v odôvodnených prípadoch používať len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (označenie Vt5, http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/);	EFP 4	vyhláška, PS

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Opatrenie vyplýva z
1.2.7.	Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP a presadzovať zachovanie TTP aj v rámci územnoplánovacej dokumentácie.	EFP 4	vyhláška, PS
1.2.8.	Zabezpečiť kosenie TTP od 1. mája do 31. júla na súvislej ploche väčšej ako 0,5 hektára spôsobom od stredu k okraju, alebo od okraja k okraju, vylúčiť kosenie od okraja do stredu.	EFP 4	vyhláška
1.2.9.	Vytvárať na okrajoch ornej pôdy (orná pôda nad 2 ha) trávnaté pásy so šírke cca 3-5 m.	EFP 4	PS
1.2.10.	Zabezpečiť monitoring, resp. kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodu ochrany prírody pri obhospodarovaní lokalít.	EFP 4	zákon
1.2.11.	V prípade stavby nových elektrických vedení všetky ošetriť prvkami minimalizujúcimi kolízie a úhyn vtáctva a rovnako ošetriť týmito prvkami aj existujúce vedenia.	EFP 4	zákon
1.2.12.	Zabezpečiť pravidelný monitoring populácie strakoša kolesára.	EFP 4	zákon, vyhláška
Operatívny cieľ č. 1.3. Zvýšiť rozlohu vhodných biotopov muchárika bielokrkého o 10 %.			
1.3.1.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy, ak nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov.	EFP 1	vyhláška
1.3.2.	Vylúčiť aplikáciu pesticídov v lesných porastoch s výnimkou použitia feromónových odparníkov a aplikácie na drevnú hmotu (v prípade jej napadnutia hmyzom) uskladnenú na odvozných miestach a aplikácie z lesných komunikácií a okrem použitia chemických prípravkov na ochranu prirodzeného zmladenia a lesných kultúr pred škodami spôsobenými raticovou zverou; pričom v týchto prípadoch používať ³ len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (označenie Vt5, http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/).	EFP 1	PS
1.3.3.	Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami, ak nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov.	EFP 1	zákon, PS
1.3.4.	Zabezpečiť reguláciu lesohospodárskych činností v celom EFP v procese prípravy PSOL s cieľom zabrániť zníženiu podielu buka v drevinovom zložení lesných porastov a zachovania podielu starých porastov.	EFP 1	PS
1.3.5.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie muchárika bielokrkého.	CHVÚ	zákon, vyhláška
1.3.6.	Pri obnove programu starostlivosti o les uplatňovať a zapracúvať zabezpečenie normálneho (optimálneho) zastúpenia jednotlivých vekových stupňov pri zohľadnení normálneho (optimálneho) zastúpenia porastov vo veku nad 80 rokov.	EFP 1	PS
1.3.7.	Pri nevyhnutných zdravotných zásahoch do ochranných lesov nechať na dožitie minimálne 30 % stromov hlavnej etáže v poraste, ak nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov.	EFP 1	PS
1.3.8.	Podporovať vo všetkých lesných porastoch časové usmernenie obnovnej ťažby do mimohniezdneho obdobia.	EFP 1	vyhláška, PS
1.3.9.	Zabezpečiť ponechávanie mŕtveho dreva v objeme min. 10 m ³ /ha/rok; ak sa monitoringom zistí pokles populácií druhu, objem ponechanej zásoby sa po dohode s vlastníkom alebo užívateľom pozemkov zvýši na 10 % celkovej zásoby porastu.	EFP 1	PS

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Opatrenie vyplýva z
1.3.10.	Pri najviac ohrozených hniezdach zabezpečiť vyhlasovanie ochranných zón.	EFP 1	zákon, PS
1.3.11.	Udržať podiel a štruktúru prírody blízkyh bukových, jedľovo-bukových, smrekovo-jedľovo-bukových porastov.	EFP 1	PS
1.3.12.	Pri obnove lesných porastov podrastovým hospodárskym spôsobom uprednostňovať jeho maloplošnú formu.	EFP 1	PS
Operatívny cieľ č. 1.4. Zvýšiť a udržať početnosť populácie muchárika malého na priemernej úrovni minimálne 120 obsadených teritórií.			
1.4.1.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy, ak nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov.	EFP 1	PS
1.4.2.	Vylúčiť aplikáciu pesticídov v lesných porastoch s výnimkou použitia feromónových odparníkov a aplikácie na drevnú hmotu (v prípade jej napadnutia hmyzom) uskladnenú na odvozných miestach a aplikácie z lesných komunikácií a okrem použitia chemických prípravkov na ochranu prirodzeného zmladenia a lesných kultúr pred škodami spôsobenými raticovou zverou; pričom v týchto prípadoch používať ³ len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (označenie Vt5, http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/).	EFP 1	PS
1.4.3.	Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami, ak nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov.	EFP 1	zákon, PS
1.4.4.	Zabezpečiť reguláciu lesohospodárskych činností v celom EFP v procese prípravy PSOL s cieľom zabrániť zníženiu podielu buka v drevinovom zložení lesných porastov a zachovania podielu starých porastov.	EFP 1	PS
1.4.5.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie muchárika malého.	CHVÚ	zákon, vyhláška
1.4.6.	Pri obnove programu starostlivosti o les uplatňovať a zapracúvať zabezpečenie normálneho (optimálneho) zastúpenia jednotlivých vekových stupňov pri zohľadnení normálneho (optimálneho) zastúpenia porastov vo veku nad 80 rokov.	EFP 1	PS
1.4.7.	Pri nevyhnutných zdravotných zásahoch do ochranných lesov je potrebné nechať na dožitie minimálne 30 % stromov hlavnej etáže v poraste, ak nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov.	EFP 1	PS
1.4.8.	Podporovať vo všetkých lesných porastoch časové usmernenie obnovnej ťažby do mimohniezdneho obdobia.	EFP 1	vyhláška, PS
1.4.9.	Zabezpečiť ponechávanie mŕtveho dreva v objeme min. 10 m ³ /ha/rok; ak sa monitoringom zistí pokles populácií druhu, objem ponechanej zásoby sa po dohode s vlastníkom alebo užívateľom pozemkov zvýši na 10 % celkovej zásoby porastu..	EFP 1	PS
1.4.10.	Pri najviac ohrozených hniezdach zabezpečiť vyhlasovanie ochranných zón.	EFP 1	zákon, PS
1.4.11.	Udržať podiel a štruktúru prírody blízkyh bukových, jedľovo-bukových, smrekovo-jedľovo-bukových porastov.	EFP 1	PS
1.4.12.	Pri obnove lesných porastov podrastovým hospodárskym spôsobom uprednostňovať jeho maloplošnú formu.	EFP 1	PS
Operatívny cieľ č. 1.5. Zvýšiť a udržať početnosť populácie chriašťaľa poľného na priemernej úrovni minimálne 40 volajúcich samcov.			

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Opatrenie vyplýva z
1.5.1.	Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP.	EFP 3	vyhláška, PS
1.5.2.	Zabezpečiť kosenie TTP od 1. mája do 31. júla na súvislej ploche väčšej ako 0,5 hektára spôsobom od stredu k okraju, alebo od okraja k okraju, vylúčiť kosenie od okraja do stredu.	EFP 3	vyhláška
1.5.3.	Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov formou vhodnou pre predmety ochrany.	EFP 3	PS
1.5.4.	Vylúčiť kosenie a mulčovanie príslušným orgánom štátnej ochrany prírody na určených hniezdnych lokalitách.	EFP 3	vyhláška, PS
1.5.5.	V rámci stavebných konaní (ako aj v procese EIA a súvisiacich konaniach) zachytávať prípadné ohrozenia hniezdnych lokalít.	EFP 3	zákon, vyhláška
1.5.6.	V prípade ďalšieho poklesu populácie chriašťaťa poľného využiť cieľnú ochranu hniezdisk s využitím ustanovení zákona č. 543/2002 Z.z. a vyhlášky MŽP SR č. 24/2008 Z. z..	EFP 3	zákon, vyhláška
1.5.7.	Vylúčiť zásahy do mokradí a zabezpečiť revitalizáciu poškodených mokradí.	EFP 3	zákon, PS
1.5.8.	Vylúčiť využívanie hnojív a pesticídov, hlavne na hniezdnych lokalitách, na ostatných v odôvodnených prípadoch použiť ³ len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (označenie Vt5, http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/).	EFP 3	zákon, vyhláška, PS
1.5.9.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie chriašťaťa poľného.	CHVÚ	zákon, vyhláška
1.5.10.	Kosiť trávne biotopy bez mulčovania, zákaz mulčovania v období od 15. marca do 31. júla.	EFP 3	vyhláška, PS
1.5.11.	Podporovať chov hospodárskych zvierat, pasenie a kosenie TTP.	EFP 3	PS
1.5.12.	Zabezpečiť, aby na pasení a kosení obhospodarovaných trávnych porastoch neprekročil rozsah NDV max. 15 % z celkovej obhospodarovanej plochy /LPIS/.	EFP 2	PS
Operatívny cieľ č. 1.6. Zvýšiť a udržať populáciu d'atľa bielochrbtého na priemernej úrovni minimálne 50 obsadených teritórií.			
1.6.1.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy, ak nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov.	EFP 1	PS
1.6.2.	Vylúčiť aplikáciu pesticídov v lesných porastoch s výnimkou použitia feromónových odparníkov a aplikácie na drevnú hmotu (v prípade jej napadnutia hmyzom) uskladnenú na odvozných miestach a aplikácie z lesných komunikácií a okrem použitia chemických prípravkov na ochranu prirodzeného zmladenia a lesných kultúr pred škodami spôsobenými raticovou zverou; pričom v týchto prípadoch používať ³ len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (označenie Vt5, http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/).	EFP 1	PS
1.6.3.	Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami, ak nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov.	EFP 1	zákon, vyhláška, PS
1.6.4.	Zabezpečiť reguláciu lesohospodárskych činností v celom EFP v procese prípravy PSol s cieľom zabrániť zníženiu podielu buka v drevinovom zložení lesných porastov a zachovania podielu starých porastov.	EFP 1	PS

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Opatrenie vyplýva z
1.6.5.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie ďatľa bielochrbtého.	CHVÚ	zákon, vyhláška
1.6.6.	Pri obnove programu starostlivosti o les uplatňovať a zapracúvať zabezpečenie normálneho (optimálneho) zastúpenia jednotlivých vekových stupňov pri zohľadnení normálneho (optimálneho) zastúpenia porastov vo veku nad 80 rokov.	EFP 1	PS
1.6.7.	Pri nevyhnutných zdravotných zásahoch do ochranných lesov nechať na dožitie minimálne 30 % stromov hlavnej etáže v poraste, ak nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov.	EFP 1	PS
1.6.8.	Podporovať vo všetkých lesných porastoch časové usmernenie obnovnej ťažby do mimohniezdneho obdobia.	EFP 1	vyhláška, PS
1.6.9.	Zabezpečiť ponechávanie mŕtveho dreva v objeme min. 10 m ³ /ha/rok; ak sa monitoringom zistí pokles populácií druhu, objem ponechanej zásoby sa po dohode s vlastníkom alebo užívateľom pozemkov zvýši na 10 % celkovej zásoby porastu.	EFP 1	PS
1.6.10.	Pri najviac ohrozených hniezdach zabezpečiť vyhlasovanie ochranných zón.	CHVÚ	zákon, PS
1.6.11.	Udržať podiel a štruktúru prírody blízkyh bukových, jedľovo-bukových, smrekovo-jedľovo-bukových porastov.	EFP 1	PS
1.6.12.	Pri obnove lesných porastov podrastovým hospodárskym spôsobom uprednostňovať jeho maloplošnú formu .	EFP 1	PS
Operatívny cieľ č. 1.7. Zvýšiť a udržať početnosť populácie hlucháňa hôrneho na úrovni vyššej ako 15 kohútov.			
1.7.1.	Pre obnovu porastov vypracovať projekty obnovy podľa nárokov hlucháňa hôrneho.	EFP 2	vyhláška, PS
1.7.2.	Zabezpečiť monitoring všetkých tokanísk hlucháňa hôrneho.	EFP 2	zákon, vyhláška
1.7.3.	Zabezpečiť prieskum a monitoring negatívnych faktorov vplyvujúcich na početnosť hlucháňa hôrneho za účelom upresnenia vhodných manažmentových opatrení.	EFP 2	PS
1.7.4.	Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodu ochrany prírody.	EFP 2	zákon
1.7.5.	Uplatňovať a zapracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovyracovaných PSoL.	EFP 2	zákon
1.7.6.	V odôvodnených prípadoch (ohrozenie predmetu ochrany, poškodzovanie biotopov, programy záchrany kriticky ohrozených druhov, bezpečnosť návštevníkov) presmerovať alebo zrušiť (dočasne uzavrieť) časti existujúcich chodníkov.	EFP 2	zákon
1.7.7.	Prijať ďalšie opatrenia na zachovanie a ochranu biotopov s identifikovaným výskytom hlucháňa hôrneho (napr. rozhodnutím orgánu ochrany prírody).	EFP1	zákon, PS
1.7.8.	Vykonávať obnovu všetkých porastov (s výnimkou spracovania kalamít) najmä výberkovým hospodárskym spôsobom, účelovým hospodárskym spôsobom a pri použití maloplošného clonného rubu hlavne skupinovým clonným rubom. Pre obnovu všetkých porastov vypracovať projekt obnovy so zapracovaním topických a trofických požiadaviek hlucháňa hôrneho.	EFP 2	PS
1.7.9.	Usmerňovať výchovu mladých porastov (tam kde je to možné) v prospech hlucháňa hôrneho (vhodné drevinové zloženie, nižšie zakmenenie, podpora solitérnych jedincov, udržanie hustého zavesenia od spodnej časti kmeňa a pod.).	EFP 2	vyhláška, PS

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Opatrenie vyplýva z
1.7.10.	Zásahy do porastov (obnovné a výchovné zásahy) realizovať mimo hniezdne obdobie od 1. augusta do 28. februára.	EFP 2	PS
1.7.11.	Znížiť denzity diviačej zveri v lokalitách výskytu hlucháňa hôrneho, vrátane zákazu jej prikrmovania v týchto lokalitách v priebehu celého roka.	EFP 2	PS
1.7.12.	Vylúčiť aplikáciu pesticídov v lesných porastoch s výnimkou použitia feromónových odparníkov a aplikácie na drevnú hmotu (v prípade jej napadnutia hmyzom) uskladnenú na odvozných miestach a aplikácie z lesných komunikácií a okrem použitia chemických prípravkov na ochranu prirodzeného zmladenia a lesných kultúr pred škodami spôsobenými raticovou zverou; pričom v týchto prípadoch používať ³ len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (označenie Vt5, http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/).	EFP 2	zákon, vyhláška, PS
Operatívny cieľ č. 2.1. Udržať početnosť populácie jariabka hôrneho na priemernej úrovni minimálne 150 obsadených teritórií.			
2.1.1.	Vylúčiť aplikáciu pesticídov v lesných porastoch s výnimkou použitia feromónových odparníkov a aplikácie na drevnú hmotu (v prípade jej napadnutia hmyzom) uskladnenú na odvozných miestach a aplikácie z lesných komunikácií a okrem použitia chemických prípravkov na ochranu prirodzeného zmladenia a lesných kultúr pred škodami spôsobenými raticovou zverou; pričom v týchto prípadoch používať ³ len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (označenie Vt5, http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/).	EFP 1	PS
2.1.2.	Zabezpečiť reguláciu lesohospodárskych činností v celom EFP v procese prípravy PSOL s cieľom zabrániť zníženiu podielu buka v drevinovom zložení lesných porastov a zachovania podielu starých porastov.	EFP 1	PS
2.1.3.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie jariabka hôrneho.	CHVÚ	zákon, vyhláška
2.1.4.	Pri vyhotovaní alebo zmene programu starostlivosti o les uplatňovať a zapracúvať opatrenia na dosiahnutie normálneho (optimálneho) zastúpenia jednotlivých vekových stupňov pri zohľadnení s využitím zastúpenia pionierskych druhov drevín pre potreby jariabka hôrneho; prostredníctvom pestovateľských zásahov dosiahnuť zníženie zakmenenia na 0,7.	EFP 1	PS
2.1.5.	Pri nevyhnutných zdravotných zásahoch do ochranných lesov je potrebné nechať na dožitie minimálne 30 % stromov hlavnej etáže v poraste, ak nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov.	EFP 1	PS
2.1.6.	Podporovať vo všetkých lesných porastoch časové usmernenie obnovnej ťažby do mimohniezdného obdobia.	EFP 1	vyhláška, PS
2.1.7.	Presadiť čo najvyššie zastúpenie pionierskych drevín v PSOL.	EFP 1	PS
Operatívny cieľ č. 2.2. Udržať početnosť populácie d'atľa čierneho na priemernej úrovni minimálne 30 obsadených teritórií.			
2.2.1.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy, ak nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov.	EFP 1	vyhláška, PS

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Opatrenie vyplýva z
2.2.2.	Vylúčiť aplikáciu pesticídov v lesných porastoch s výnimkou použitia feromónových odparníkov a aplikácie na drevnú hmotu (v prípade jej napadnutia hmyzom) uskladnenú na odvozných miestach a aplikácie z lesných komunikácií a okrem použitia chemických prípravkov na ochranu prirodzeného zmladenia a lesných kultúr pred škodami spôsobenými raticovou zverou; pričom v týchto prípadoch používať ³ len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (označenie Vt5, http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/).	EFP 1	vyhláška
2.2.3.	Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami, ak nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov.	EFP 1	zákon, vyhláška, PS
2.2.4.	Zabezpečiť reguláciu lesohospodárskych činností v celom EFP v procese prípravy PSOL s cieľom zabrániť zníženiu podielu buka v drevinovom zložení lesných porastov a zachovania podielu starých porastov.	EFP 1	PS
2.2.5.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie ďatľa čierneho.	CHVÚ	zákon, PS
2.2.6.	Pri obnove programu starostlivosti o les uplatňovať a zapracúvať zabezpečenie normálneho (optimálneho) zastúpenia jednotlivých vekových stupňov pri zohľadnení normálneho (optimálneho) zastúpenia porastov vo veku nad 80 rokov.	EFP 1	PS
2.2.7.	Pri nevyhnutných zdravotných zásahoch do ochranných lesov je potrebné nechať na dožitie minimálne 30 % stromov hlavnej etáže v poraste, ak nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov.	EFP 1	PS
2.2.8.	Podporovať vo všetkých lesných porastoch časové usmernenie obnovnej ťažby do mimohniezdneho obdobia.	EFP 1	vyhláška
2.2.9.	Zabezpečiť ponechávanie mŕtveho dreva v objeme min. 10 m ³ /ha/rok; ak sa monitoringom zistí pokles populácií druhu, objem ponechanej zásoby sa po dohode s vlastníkom alebo užívateľom pozemkov zvýši na 10 % celkovej zásoby porastu.	EFP 1	PS
2.2.10.	Pri najviac ohrozených hniezdach zabezpečiť vyhlasovanie ochranných zón.	CHVÚ	zákon, PS
2.2.11.	Udržať podiel a štruktúru prírody blízkyh bukových, jedľovo-bukových, smrekovo-jedľovo-bukových porastov.	EFP 1	PS
2.2.12.	Pri obnove lesných porastov podrastovým hospodárskym spôsobom uprednostňovať jeho maloplošnú formu.	EFP 1	PS
Operatívny cieľ č. 2.3. Udržať početnosť populácie žlny sivej na priemernej úrovni minimálne 35 obsadených teritórií.			
2.3.1.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy, ak nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov.	EFP 1	PS
2.3.2.	Vylúčiť aplikáciu pesticídov v lesných porastoch s výnimkou použitia feromónových odparníkov a aplikácie na drevnú hmotu (v prípade jej napadnutia hmyzom) uskladnenú na odvozných miestach a aplikácie z lesných komunikácií a okrem použitia chemických prípravkov na ochranu prirodzeného zmladenia a lesných kultúr pred škodami spôsobenými raticovou zverou; pričom v týchto prípadoch používať ³ len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (označenie Vt5, http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/).	EFP 1	PS

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Opatrenie vyplýva z
2.3.3.	Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami, ak nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov.	EFP 1	zákon, vyhláška, PS
2.3.4.	Zabezpečiť reguláciu lesohospodárskych činností v celom EFP v procese prípravy PSoL s cieľom zabrániť zníženiu podielu buka v drevinovom zložení lesných porastov a zachovania podielu starých porastov.	EFP 1	PS
2.3.5.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie žlny sivej.	CHVÚ	zákon, vyhláška
2.3.6.	Pri obnove programu starostlivosti o les uplatňovať a zapracúvať zabezpečenie normálneho (optimálneho) zastúpenia jednotlivých vekových stupňov pri zohľadnení normálneho (optimálneho) zastúpenia porastov vo veku nad 80 rokov.	EFP 1	PS
2.3.7.	Pri nevyhnutných zdravotných zásahoch do ochranných lesov je potrebné nechať na dožitie minimálne 30 % stromov hlavnej etáže v poraste, ak nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov.	EFP 1	PS
2.3.8.	Podporovať vo všetkých lesných porastoch časové usmernenie obnovnej ťažby do mimohniezdneho obdobia.	EFP 1	vyhláška, PS
2.3.9.	Zabezpečiť ponechávanie mŕtveho dreva v objeme min. 10 m ³ /ha/rok; ak sa monitoringom zistí pokles populácií druhu, objem ponechanej zásoby sa po dohode s vlastníkom alebo užívateľom pozemkov zvýši na 10 % celkovej zásoby porastu.	EFP 1	PS
2.3.10.	Pri najviac ohrozených hniezdach zabezpečiť vyhlasovanie ochranných zón.	CHVÚ	zákon, PS
2.3.11.	Udržať podiel a štruktúru prírode blízkych bukových, jedľovo-bukových, smrekovo-jedľovo-bukových porastov.	EFP 1	PS
2.3.12.	Pri obnove lesných porastov podrastovým hospodárskym spôsobom uprednostňovať jeho maloplošnú formu.	EFP 1	PS
Operatívny cieľ č. 2.4. Udržať početnosť populácie dŕtľa trojprstého na priemernej úrovni minimálne 35 obsadených teritórií.			
2.4.1.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy, ak nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov.	EFP 1	PS
2.4.2.	Vylúčiť aplikáciu pesticídov v lesných porastoch s výnimkou použitia feromónových odparníkov a aplikácie na drevnú hmotu (v prípade jej napadnutia hmyzom) uskladnenú na odvozných miestach a aplikácie z lesných komunikácií a okrem použitia chemických prípravkov na ochranu prirodzeného zmladenia a lesných kultúr pred škodami spôsobenými raticovou zverou; pričom v týchto prípadoch používať ³ len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (označenie Vt5, http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/).	EFP 1	PS
2.4.3.	Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami, ak nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov.	EFP 1	zákon, vyhláška, PS
2.4.4.	Zabezpečiť reguláciu lesohospodárskych činností v celom EFP v procese prípravy PSoL s cieľom zabrániť zníženiu podielu buka v drevinovom zložení lesných porastov a zachovania podielu starých porastov.	EFP 1	PS

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Opatrenie vyplýva z
2.4.5.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie ďatľa trojprstého.	CHVÚ	zákon, vyhláška
2.4.6.	Pri obnove programu starostlivosti o les uplatňovať a zapracúvať zabezpečenie normálneho (optimálneho) zastúpenia jednotlivých vekových stupňov pri zohľadnení normálneho (optimálneho) zastúpenia porastov vo veku nad 80 rokov.	EFP 1	PS
2.4.7.	Pri nevyhnutných zdravotných zásahoch do ochranných lesov je potrebné nechať na dožitie minimálne 30 % stromov hlavnej etáže v poraste, ak nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov.	EFP 1	PS
2.4.8.	Podporovať vo všetkých lesných porastoch časové usmernenie obnovnej ťažby do mimohniezdneho obdobia.	EFP 1	vyhláška, PS
2.4.9.	Zabezpečiť ponechávanie mŕtveho dreva v objeme min. 10 m ³ /ha/rok; ak sa monitoringom zistí pokles populácií druhu, objem ponechanej zásoby sa po dohode s vlastníkom alebo užívateľom pozemkov zvýši na 10 % celkovej zásoby porastu.	EFP 1	PS
2.4.10.	Pri najviac ohrozených hniezdach zabezpečiť vyhlasovanie ochranných zón.	CHVÚ	PS
2.4.11.	Udržať podiel a štruktúru prírode blízkych bukových, jedľovo-bukových, smrekovo-jedľovo-bukových porastov.	EFP 1	PS
2.4.12.	Pri obnove lesných porastov podrastovým hospodárskym spôsobom uprednostňovať jeho maloplošnú formu.	EFP 1	PS
Operatívny cieľ č. 2.5. Udržať početnosť populácie včelára lesného na priemernej úrovni minimálne 16 obsadených teritórií.			
2.5.1.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybraných hniezdných okrskov včelára lesného.	CHVÚ	zákon, vyhláška
2.5.2.	V okolí vybraných hniezd zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón.	EFP 1	zákon, PS
2.5.3.	Pri obnove programu starostlivosti o les uplatňovať a zapracúvať zabezpečenie normálneho (optimálneho) zastúpenia jednotlivých vekových stupňov pri zohľadnení normálneho (optimálneho) zastúpenia porastov vo veku nad 80 rokov.	EFP 1	PS
2.5.4.	Pri obnove lesných porastov podrastovým hospodárskym spôsobom uprednostňovať jeho maloplošnú formu a vytvárať podmienky pre dosiahnutie normálneho (optimálneho) zastúpenia jednotlivých vekových tried predovšetkým vo vzťahu k porastom starším ako 80 rokov.	EFP 1	PS
2.5.5.	Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodov ochrany prírody.	EFP 1	zákon, PS
2.5.6.	Zapracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvaných PSoL.	EFP 1	zákon
2.5.7.	Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP.	EFP 1	vyhláška, PS
2.5.8.	Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou (pastva, kosenie) a zabrániť opusteniu poľnohospodárskej pôdy.	EFP 1	PS
2.5.9.	Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcimi kolíziám a rovnako ošetriť aj existujúce vedenia.	EFP 1	zákon
2.5.10.	Usmerniť fotografovanie včelára v blízkosti jeho hniezdisk.	EFP 1	PS
2.5.11.	Udržať podiel a štruktúru prírode blízkych bukových, jedľovo-bukových, smrekovo-jedľovo-bukových porastov.	EFP 1	PS

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Opatrenie vyplýva z
Operatívny cieľ č. 2.6. Udržať početnosť populácie príhľaviara čiernohlavého na priemernej úrovni minimálne 350 obsadených teritórií.			
2.6.1.	Zachovať tradičné pasienkové a lúčne hospodárenie, zabrániť opúšťaniu poľnohospodárskej pôdy.	EFP 3	PS
2.6.2.	Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov v tomto EFP formou vhodnou pre predmety ochrany na významnej časti EFP (pastva, kosenie).	EFP 3	PS
2.6.3.	Zabezpečiť mozaikovitú výsadbu solitérnych stromov na veľkoplošných (> 1 ha) lúčach a pasienkoch a v okolí rozptýleného osídlenia, náhradnú výsadbu solitérov po odstraňovaní starých stromov.	EFP 3	PS
2.6.4.	Podporovať aktívnu výsadbu vysokokmenných ovocných stromov (výška stromov nad 10 m) v blízkosti samôt, poľnohospodárskych podnikov, okrajov dedín.	EFP 3	PS
2.6.5.	Vylúčiť využívanie hnojív a pesticídov, hlavne na hniezdnych lokalitách, na ostatných v odôvodnených prípadoch použiť ³ len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (označenie Vt5, http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/).	EFP 3	zákon, vyhláška, PS
2.6.6.	Zabezpečiť monitoring, resp. kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodu ochrany prírody pri obhospodarovaní lokalít.	EFP 3	zákon, vyhláška
2.6.7.	Zabezpečiť pravidelný monitoring populácie príhľaviara čiernohlavého.	CHVÚ	zákon, PS
2.6.8.	Vytvárať na okrajoch ornej pôdy (orná pôda nad 2 ha) trávnaté pásy so šírkou cca 3-5 m.	EFP 3	PS
2.6.9.	Usmerniť výrub krovín cez § 47, § 35 zákona č. 543/2002 Z. z. cez orgány OP (remízky – krovinné formácie) – na TTP typu pasienok zachovať min. 10 % - 20 % zo súčasnej rozlohy krovín (napr. trnka, baza, hloh, borievka) a iných druhov.	EFP 3	zákon, vyhláška, PS
Operatívny cieľ č. 2.7. Udržať početnosť populácie prepelice poľnej na priemernej úrovni minimálne 45 volajúcich samcov.			
2.7.1.	Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP.	EFP 3	vyhláška, PS
2.7.2.	Zabezpečiť kosenie TTP od 1. mája do 31. júla na súvislej ploche väčšej ako 0,5 hektára spôsobom od stredu kokraju, alebo od okraja k okraju vylúčiť kosenie od okraja do stredu.	EFP 3	vyhláška
2.7.3.	Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov formou vhodnou pre predmety ochrany.	EFP 3	PS
2.7.4.	Vylúčiť využívanie hnojív a pesticídov, hlavne na hniezdnych lokalitách, na ostatných v odôvodnených prípadoch použiť ³ len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (označenie Vt5, http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/).	EFP 3	zákon, vyhláška, PS
2.7.5.	Zabezpečiť, aby na pasiení a kosení obhospodarovaných trávnych porastoch neprekročil rozsah NDV max. 15 % z celkovej obhospodarovanej plochy/LPIS/.	CHVÚ	PS
2.7.6.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie prepelice poľnej.	EFP 3	zákon, vyhláška
2.7.7.	Kosiť trávne biotopy bez mulčovania, zákaz mulčovania v období od 15. marca do 31. júla.	EFP 3	Vyhláška, PS
2.7.8.	Podporovať chov hospodárskych zvierat, pasienie a kosenie TTP.	EFP 3	PS

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Opatrenie vyplýva z
Operatívny cieľ č. 2.8. Udržať početnosť populácie krutihlava hnedého na priemernej úrovni minimálne 95 obsadených teritórií.			
2.8.1.	Zachovať tradičné pasienkové a lúčne hospodárenie, zabrániť opúšťaniu poľnohospodárskej pôdy.	EFP 4	PS
2.8.2.	Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov v tomto EFP formou vhodnou pre predmety ochrany na významnej časti EFP (pastva, kosenie).	EFP 4	PS
2.8.3.	Zabezpečiť mozaikovitú výsadbu solitérnych stromov na veľkoplošných (> 1 ha) lúčach a pasienkoch a v okolí rozptýleného osídlenia, náhradnú výsadbu solitérov po odstraňovaní starých stromov.	EFP 4	PS
2.8.4.	Podporovať aktívnu výsadbu vysokokmenných ovocných stromov (výška stromov nad 10 m) v blízkosti samôt, poľnohospodárskych podnikov, okrajov dedín.	EFP 4	PS
2.8.5.	Vylúčiť využívanie hnojív a pesticídov, hlavne na hniezdnych lokalitách, na ostatných v odôvodnených prípadoch použiť ³ len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (označenie Vt5, http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/).	EFP 4	zákon, vyhláška, PS
2.8.6.	Zabezpečiť monitoring, resp. kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodu ochrany prírody pri obhospodarovaní lokalít.	EFP 4	zákon, PS
2.8.7.	Zabezpečiť pravidelný monitoring populácie krutihlava hnedého.	CHVÚ	zákon, vyhláška
2.8.8.	Vytvárať na okrajoch ornej pôdy (orná pôda nad 2 ha) trávnaté pásy so šírkou cca 3-5 m.	EFP 4	PS
Operatívny cieľ č. 2.9. Udržať početnosť populácie d'atľa hnedkavého na priemernej úrovni minimálnej 14 obsadených teritórií.			
2.9.1.	Zachovať tradičné pasienkové a lúčne hospodárenie, zabrániť opúšťaniu poľnohospodárskej pôdy.	EFP 4	PS
2.9.2.	Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov v tomto EFP formou vhodnou pre predmety ochrany na významnej časti EFP (pastva, kosenie).	EFP 4	PS
2.9.3.	Zabezpečiť mozaikovitú výsadbu solitérnych stromov na veľkoplošných (> 1 ha) lúčach a pasienkoch a v okolí rozptýleného osídlenia, náhradnú výsadbu solitérov po odstraňovaní starých stromov.	EFP 4	PS
2.9.4.	Podporovať aktívnu výsadbu vysokokmenných ovocných stromov (výška stromov nad 10 m) v blízkosti samôt, poľnohospodárskych podnikov, okrajov dedín.	EFP 4	PS
2.9.5.	Vylúčiť používanie insekticídov a iných pesticídov, v prípade ich aplikovania používať ³ len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (označenie Vt5, http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/).	EFP 4	zákon, vyhláška, PS
2.9.6.	Zabezpečiť monitoring, resp. kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodu ochrany prírody pri obhospodarovaní lokalít.	EFP 4	zákon, PS
2.9.7.	Zabezpečiť pravidelný monitoring populácie d'atľa hnedkavého.	CHVÚ	zákon, vyhláška

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Opatrenie vyplýva z
Operatívny cieľ č. 3.1. Na základe zmapovania druhov prehodnotiť vyhlášku MŽP SR č. 24/2008 Z. z. a ak je relevantné, pripraviť a prerokovať nový právny predpis.			
3.1.1.	Na základe zmapovania druhov prehodnotiť vyhlášku MŽP SR č. 24/2008 Z. z..	CHVÚ	PS
3.1.2.	Ak je relevantné, pripraviť a prerokovať nový právny predpis.	CHVÚ	PS
Operatívny cieľ č. 3.2. Vyhodnotiť adresnosť právneho rámca pre ochranu predmetov ochrany a navrhnúť potrebné úpravy			
3.2.1.	Vyhodnotiť, či sektorové právne predpisy (poľnohospodárske, lesnícke, poľovnícke a i.) umožňujú realizáciu opatrení navrhovaných v PS.	CHVÚ	PS
3.2.2.	Ak je relevantné, pripraviť a prerokovať návrhy nových právnych predpisov.	CHVÚ	PS
3.2.3.	Vypracovať a uplatňovať jednotný systém výpočtu modelov pre náhradu za obmedzenie bežného obhospodarovania, vrátane zvýšených nákladov na realizáciu prírody blízkeho obhospodarovania lesa v rámci európskej sústavy chránených území Natura 2000.	CHVÚ	PS
Operatívny cieľ č. 4.1. Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality a vybudovať infraštruktúru pre pozorovanie vtáctva na lokalite.			
4.1.1.	Realizovať informačné a praktické ekovýchové aktivity pre farmárov, lesníkov, poľovníkov a miestnych obyvateľov o význame tejto lokality.	CHVÚ	PS
4.1.2.	Pri investíciách do mäkkých foriem cestovného ruchu (napr. výstavba nových turistických chodníkov, altánkov, rozhľadní) zvážiť a posúdiť tieto investície z pohľadu dopadu na predmety ochrany.	CHVÚ	zákon
4.1.3.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území tak, aby neohrozovalo vtáky na hniezdiskách a nevedlo k zmareniu hniezdení.	CHVÚ	PS
4.1.4.	Na vhodných miestach vybudovať pozorovateľne vtáctva, náučný chodník, fotokryty a úkryty (drobné útulne) pre turistov za účelom usmernenia návštevnosti územia.	CHVÚ	PS
4.1.5.	Každoročne organizovať exkurzie s pozorovaním vtáctva pre verejnosť.	CHVÚ	PS
4.1.6.	Pravidelne organizovať prednášky a ďalšie ekovýchové aktivity na všetkých školách v obciach a mestách dotknutých CHVÚ.	CHVÚ a okolie	PS
4.1.7.	Vydávať letáky a iné vhodné propagačné materiály o lokalite a umiestňovať pravidelne súvisiace články aj do regionálnych médií a vydať film o lokalite.	CHVÚ	PS
4.1.8.	Vhodnou formou propagovať prírodné hodnoty Poľany v zahraničí s cieľom zvýšenia počtu návštevníkov využívajúcich mäkké formy cestovného ruchu.	CHVÚ	PS
4.1.9.	Realizovať rôzne ekovýchové a vzdelávacie podujatia za účelom získať obyvateľov pre mapovanie a ochranu (napr. tábory, semináre, školenia a pod.).	CHVÚ	PS
Operatívny cieľ č. 4.2. Zapájať miestnych obyvateľov do praktickej ochrany vtáctva, zapájať vlastníkov pozemkov do vykonávania praktického manažmentu.			
4.2.1.	Realizovať informačné aktivity pre farmárov, lesníkov, rybárov, poľovníkov a miestnych obyvateľov o správnom hospodárení v CHVÚ.	CHVÚ	PS
4.2.2.	V spolupráci s miestnymi vlastníkmi odstrániť nelegálne stavby stojace na ich pozemkoch a eliminovať vznik nových.	CHVÚ	zákon, PS

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Opatrenie vyplýva z
4.2.3.	Zabezpečiť dostatočnú výmenu informácií medzi vlastníkmi a užívateľmi pozemkov o možnostiach čerpania finančných prostriedkov, ktoré môžu prispieť k zlepšeniu podmienok pre ochranu druhov v území (operačné programy, PRV a pod.).	CHVÚ	PS
4.2.4.	Využiť primeranú formu náhrady za obmedzenie bežného obhospodarovania alebo finančný príspevok podľa zákona č. 543/2002 Z. z..	CHVÚ	zákon

Praktická starostlivosť

Tabuľka č. 58 – Aktivita „Údržba a obnova hniezd a hniezdných stromov výberových vtáčích druhov“

1. Názov a kód	SKCHVU022-01 Ochrana hniezd a hniezdných stromov výberových vtáčích druhov
2. Príslušný operatívny cieľ	1.3., 1.4., 1.6., 2.2., 2.3., 2.4., 2.5.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	1.3.1., 1.3.3., 1.3.10., 1.4.1., 1.4.3., 1.4.10., 1.6.1., 1.6.3., 1.6.10., 2.2.1., 2.2.3., 2.2.10., 2.3.1., 2.3.3., 2.3.10., 2.4.1., 2.4.3., 2.4.10., 2.5.2.
4. Stručný popis	Lokalizácia hniezd a hniezdných (dutinových) stromov a následné vyhlasovanie ochranných pásiem okolo aktívnych hniezd, ponechávanie dutinových stromov na dožitie.
5. Aktivita	V rámci tejto aktivity budú dohľadávané nové a kontrolované známe hniezdiská (stromové hniezda, dutiny), v rámci opatrenia prebehne vyhlásenie ochranných zón okolo aktívnych hniezd a ponechávanie dutinových stromov na dožitie, prípadne aj inštalácia búdok. Aktivita je zameraná na d'atlovité druhy, včelára lesného, muchárika malého a škvránka stromového. Pri obmedzení obhospodarovania v rámci ochranných zón bude dotknutým vlastníkom, správcom alebo užívateľom vyplácaná náhrada za obmedzenie.
6. Priorita	Vysoká
7. Miesto realizácie	CHVÚ
8. Obdobie realizácie	Priebežne
9. Realizátor	ŠOP SR, iné organizácie aktívne v ochrane prírody
10. Odhadované výdavky/ rok	3 000 € / rok v r. 2019 – 2048
11. Predpokladaný zdroj financovania	štátny rozpočet – Ministerstva vnútra (MV SR)
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa po ukončení sezóny.

Tabuľka č. 59 – Aktivita „Zníženie mortality vtáctva na elektrických vedeniach v CHVÚ Poľana“

1. Názov a kód	SKCHVU022-02 Zníženie mortality vtáctva na elektrických vedeniach v CHVÚ Poľana
2. Príslušný operatívny cieľ	1.2., 2.5.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	1.2.11., 2.5.9.
4. Stručný popis	Zmapovanie kolíznych úsekov a v rámci nich a iných lokalít (hniezdne biotopy ai.) zabezpečenie technických zábran na stĺpy

	elektrického vedenia a na samotné vedenia. Na realizáciu sú potrebné vysokozdvížné plošiny, rebríky, technika pre práce vo výškach a ostatné potrebné vybavenie.
5. Aktivita	V rámci aktivity bude nevyhnutné vykonať analýzu kolíznych úsekov a následne zabezpečiť, aby stĺpy elektrických vedení a elektrické vedenia v CHVÚ boli ošetrené zábranami na zníženie rizika mortality. Zároveň bude nevyhnutné monitorovať úspešnosť opatrení a monitoringom zistiť stĺpy s poškodenými zábranami a tie doplniť. V prípade finančných prostriedkov zvážiť realizáciu umiestnenia kritických úsekov elektrického vedenia pod zem.
6. Priorita	Stredná
7. Miesto realizácie	CHVÚ
8. Obdobie realizácie	Priebežne
9. Realizátor	Subjekt prevádzkujúci príslušné elektrické vedenie, ŠOP SR
10. Odhadované výdavky/ rok	2 000 € / rok
11. Predpokladaný zdroj financovania	Štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa po ukončení sezóny.

Tabuľka č. 60 – Aktivita „Zlepšenie stavu hniezdnych biotopov výberových vtáčích druhov CHVÚ Poľana“

1. Názov a kód	SKCHVU022-03 Zlepšenie stavu hniezdnych biotopov výberových vtáčích druhov CHVÚ Poľana
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 1.2., 1.3, 1.4., 1.5., 1.6., 2.1., 2.2., 2.3., 2.4., 2.5., 2.6., 2.7., 2.8., 2.9.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	1.1.2., 1.1.3., 1.1.4., 1.1.5., 1.1.6., 1.1.7., 1.1.8., 1.2.1., 1.2.2., 1.2.3., 1.2.4., 1.2.5., 1.2.6., 1.2.7., 1.2.8., 1.2.9.1.3.1., 1.3.2., 1.3.4., 1.3.6., 1.3.7., 1.3.8., 1.3.9., 1.3.11., 1.3.12., 1.4.1., 1.4.2., 1.4.4., 1.4.6., 1.4.7., 1.4.8., 1.4.9., 1.4.11., 1.4.12., 1.5.1., 1.5.2., 1.5.3., 1.5.4., 1.5.7., 1.5.8., 1.5.11., 1.5.12., 1.6.1., 1.6.2., 1.6.4., 1.6.6., 1.6.7., 1.6.8., 1.6.9., 1.6.11., 1.6.12., 2.1.1., 2.1.2., 2.1.4., 2.1.5., 2.1.6., 2.1.7., 2.2.1., 2.2.2., 2.2.4., 2.2.6., 2.2.7., 2.2.8., 2.2.9., 2.2.11., 2.2.12., 2.3.1., 2.3.2., 2.3.4., 2.3.6., 2.3.7., 2.3.8., 2.3.9., 2.3.11., 2.3.12., 2.4.1., 2.4.2., 2.4.4., 2.4.6., 2.4.7., 2.4.8., 2.4.9., 2.4.11., 2.4.12., 2.5.3., 2.5.4., 2.5.6., 2.5.7., 2.5.8., 2.5.11., 2.6.1., 2.6.2., 2.6.3., 2.6.4., 2.6.5., 2.6.8., 2.6.9., 2.6.10., 2.7.1., 2.7.2., 2.7.3., 2.7.4., 2.7.5., 2.7.7., 2.7.8., 2.8.1., 2.8.2., 2.8.3., 2.8.4., 2.8.5., 2.8.9., 2.9.1., 2.9.2., 2.9.3., 2.9.4., 2.9.5.
4. Stručný popis	Zlepšenie stavu hniezdnych biotopov výberových vtáčích druhov prostredníctvom usmernenia lesohospodárskej činnosti, usmernenia využívania krajiny, údržby existujúcich TTP.
5. Aktivita	Spolupráca s vlastníkmi a užívateľmi pozemkov za účelom usmernenia lesohospodárskej činnosti (vrátane úpravy hospodárenia a zmeny PSoL), podpory extenzívneho využívania PPF (pasenie, kosenie) v prospech dotknutých druhov. Súčasťou aktivity bude náhrada za obmedzenie bežného obhospodarovania. Pri obmedzení obhospodarovania v rámci ochranných zón bude dotknutým vlastníkom, správcom alebo užívateľom vyplácaná náhrada za obmedzenie. Okrem samotnej náhrady aj vypracovanie zmlúv o starostlivosti, zameranie pozemkov, ktoré budú zatravnené, materiál a zariadenia na

	vypracovanie a zrealizovanie náhrad za obmedzenie bežného obhospodarovania, resp. finančného príspevku. V aktivite sú tiež zahrnuté náklady na podporu ovocinárstva, či výsadbu soliterov a iných drevín v poľnohospodárskej krajine.
6. Priorita	Vysoká
7. Miesto realizácie	CHVÚ
8. Obdobie realizácie	Priebežne
9. Realizátor	ŠOP SR, vlastníci a užívatelia pozemkov
10. Odhadované výdavky/ rok	18 560 € / rok v r. 2019 – 2048
11. Predpokladaný zdroj financovania	Európske štrukturálne a investičné fondy, štátny rozpočet MV SR, vlastné zdroje prijímateľa
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa po ukončení sezóny.

Tabuľka č. 61 – Aktivita „Ochrana biotopov hlucháňa hôrneho prostredníctvom usmernenia lesného hospodárenia a optimalizácia chovu a lovu poľovnej zveri na lokalitách jeho výskytu v CHVÚ Poľana“

1. Názov a kód	SKCHVU022-04 Ochrana biotopov hlucháňa hôrneho prostredníctvom usmernenia lesného hospodárenia a optimalizácia chovu a lovu poľovnej zveri na lokalitách jeho výskytu v CHVÚ Poľana
2. Príslušný operatívny cieľ	1.7.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	1.7.1., 1.7.3., 1.7.5, 1.7.6., 1.7.8., 1.7.9., 1.7.10., 1.7.11., 1.7.12.
4. Stručný popis	Zlepšenie stavu hniezdnych biotopov hlucháňa hôrneho a optimalizácia chovu a lovu poľovnej zveri, hlavne diviaka a líšky, na lokalitách jeho výskytu v CHVÚ Poľana.
5. Aktivita	Spolupráca s vlastníkmi a užívateľmi lesných celkov s výskytom hlucháňa hôrneho a realizácia aktivít, ktoré budú zamerané na zlepšenie stavu špeciálnymi lesohospodárskymi zásahmi a usmerneniami lesohospodárskej činnosti (vrátane úpravy hospodárenia a zmeny PSoL). Taktiež bude nutné zhodnotiť a optimalizovať chov a lov zveri, hlavne diviaka a líšky, aby sa znížil tlak na populáciu hlucháňa hôrneho. Bude nutné vypracovanie zmlúv o starostlivosti, zameranie pozemkov a vypracovanie a zrealizovanie náhrad za obmedzenie bežného obhospodarovania, resp. finančného príspevku. Pri obmedzení obhospodarovania v rámci ochranných zón bude dotknutým vlastníkom, správcom alebo užívateľom vyplácaná náhrada za obmedzenie.
6. Priorita	Vysoká
7. Miesto realizácie	CHVÚ
8. Obdobie realizácie	Priebežne
9. Realizátor	ŠOP SR, obhospodarovatelia lesných pozemkov a poľovnícke subjekty
10. Odhadované výdavky/ rok	30 000 € / rok v r. 2019 – 2048
11. Predpokladaný zdroj financovania	Európske štrukturálne a investičné fondy, štátny rozpočet MV SR, vlastné zdroje prijímateľa
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa po ukončení sezóny.

Tabuľka č. 62 – Aktivita „Zvýšenie kontrolnej činnosti v oblasti ochrany prírody“

1. Názov a kód opatrenia v CHVÚ	SKCHVU022-05 Zvýšenie kontrolnej činnosti v oblasti ochrany prírody
2. Príslušný operatívny cieľ	1.2., 1.7., 2.5., 2.6., 2.8., 2.9.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	1.2.10., 1.7.4., 2.5.5., 2.6.6., 2.8.6., 2.9.6.
4. Stručný popis	Kontrola dodržiavania podmienok rozhodnutí, platných legislatívnych predpisov v oblasti ochrany prírody v území, ako aj samotná kontrola priamo v teréne.
5. Aktivita	Cieľom aktivity je, aby nedochádzalo k priamej alebo nepriamej (pri plánovaní zámerov a následných investíciách) likvidácii biotopov vtáctva (resp. vtákov). Za týmto účelom budú realizované kontroly v samotnom CHVÚ a budú pripravované stanoviská, podklady, podnety a súvisiace dokumenty.
6. Priorita	Stredná
7. Miesto realizácie	CHVÚ
8. Obdobie realizácie	Priebežne v celom období platnosti programu starostlivosti (2019-2048)
9. Realizátor	ŠOP SR
10. Odhadované výdavky/ rok	V r. 2019-2023 - 4 080 € / rok, od r. 2024 - 500 € / rok.
11. Predpokladaný zdroj financovania	Európske štrukturálne a investičné fondy, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Správa po ukončení kalendárneho roku, resp. záverečná správa.

Monitoring bioty územia

Tabuľka č. 63 – Aktivita „Monitoring populácií vtákov a negatívnych faktorov naň pôsobiacich v CHVÚ Poľana“

1. Názov a kód	SKCHVU022-06 Monitoring populácií vtákov a negatívnych faktorov naň pôsobiacich v CHVÚ Poľana
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 1.2., 1.3., 1.4., 1.5., 1.6., 1.7., 2.1., 2.2., 2.3., 2.4., 2.5., 2.6., 2.7., 2.8., 2.9.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	1.1.1., 1.2.12., 1.3.5., 1.4.5., 1.5.9., 1.6.5., 1.7.2., 2.1.3., 2.2.5., 2.3.5., 2.4.5., 2.5.1., 2.6.7., 2.7.6., 2.8.7., 2.9.7.
4. Stručný popis	Každoročný monitoring populácií predmetov ochrany a monitoring negatívnych a pozitívnych faktorov pôsobiacich na tieto druhy v CHVÚ Poľana. Zároveň vzhľadom na nepriaznivý stav predmetov ochrany tento monitoring zhodnotí dosiahnuteľnosť cieľov ochrany.
5. Aktivita	V prvých rokoch realizácie detailný monitoring vtáctva v celom CHVÚ - kritériových druhov vtáctva, ako aj ostatných druhov, pre celkové vyhodnotenie možných medzidruhových interakcií. Okrem toho v prvých rokoch aj sledovanie faktorov ovplyvňujúcich predmety ochrany v území (stav biotopov, potravná ponuka, vyrušovanie a iné). V ďalších rokoch po realizácii komplexnejšieho monitoringu bude monitoring populácií predovšetkým u predmetov ochrany.
6. Priorita	Stredná
7. Miesto realizácie	CHVÚ a bezprostredné okolie
8. Obdobie realizácie	Priebežne

9. Realizátor	ŠOP SR, iné vedecké inštitúcie a organizácie
10. Odhadované výdavky/ rok	5 760 € / rok v r. 2019-2023, od r. 2024 - 500 € / rok
11. Predpokladaný zdroj financovania	Európske štrukturálne a investičné fondy, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa po ukončení sezóny, v prípade finančnej podpory opatrenia, údaje zapísané do databáz.

Regulovanie návštevnosti územia a zvyšovanie povedomia

Tabuľka č. 64 – Aktivita „Zvýšenie povedomia a zlepšenie vzťahu obyvateľstva k CHVÚ Poľana“

1. Názov a kód	SKCHVU022-07 Zvýšenie povedomia a zlepšenie vzťahu obyvateľstva k CHVÚ Poľana
2. Príslušný operatívny cieľ	4.1., 4.2.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	4.1.1., 4.1.2., 4.1.4., 4.1.5., 4.1.6., 4.1.7., 4.1.8., 4.1.9., 4.2.1., 4.2.3.,
4. Stručný popis	Príprava a vydanie publikácií (propagačných, ale aj príprava článkov do regionálnych a iných médií), príprava exkurzií, prednášok a podobných podujatí a tiež stavba dvoch pozorovateľní vtáctva, náučných informačných tabúl a pod.
5. Aktivita	Budú sa realizovať exkurzie pre verejnosť v rámci CHVÚ pre zvýšenie povedomia o najcennejších lokalitách územia. V rámci realizačného opatrenia sa vytlačia letáky o lokalite a aspoň do regionálnych médií sa pravidelne budú umiestňovať aktuality z územia (hniezdenie, výskyt vzácnych druhov, ochranárske úspechy, ale aj zistenie nelegálnych aktivít). Realizovať sa budú prednášky na školách a workshopy, resp. stretnutia s užívateľmi a vlastníkami pozemkov za účelom zlepšenia hospodárenia, tam kde o takého stretnutia bude záujem. K zvýšeniu záujmu o územie prispeje aj vybudovanie turistickej infraštruktúry prostredníctvom výstavby dvoch pozorovateľní vtáctva, informačných tabúl a pod.
6. Priorita	Nízka
7. Miesto realizácie	CHVÚ
8. Obdobie realizácie	Priebežne v celom období platnosti programu starostlivosti
9. Realizátor	ŠOP SR
10. Odhadované výdavky / rok	V r. 2019-2023 - 6 720 € / rok, od r. 2024 - 300 € /rok
11. Predpokladaný zdroj financovania	Európske štrukturálne a investičné fondy, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa po ukončení sezóny.

Usmernenie hospodárenia v území a zosúladenie protichodných záujmov

Tabuľka č. 65 – Aktivita „Prehodnotenie vyhlášky MŽP SR č. 24/2008 Z. z. a prípadný návrh nového všeobecne záväzného právneho predpisu, ktorým sa vyhlasuje CHVÚ Poľana“

1. Názov a kód	SKCHVU022-08 Prehodnotenie vyhlášky MŽP SR č. 24/2008 Z. z. a prípadný návrh nového všeobecne
-----------------------	--

	záväzného právneho predpisu, ktorým sa vyhlasuje CHVÚ Poľana
2. Príslušný operatívny cieľ	3.1., 3.2.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	3.1.1., 3.1.2., 3.2.1., 3.2.2.
4. Stručný popis	Prehodnotenie vyhlášky MŽP SR č. 24/2008 Z. z. a v prípade potreby aj príprava a prerokovanie návrhu nariadenia vlády, ktorým sa vyhlasuje CHVÚ. Pre jednotné uplatňovanie náhrad za obmedzenie bežného obhospodarovania sa vypracuje systém výpočtov, ktorý bude obsahovať aj špecifikáciu zvýšených nákladov na realizáciu prírody blízkeho obhospodarovania..
5. Aktivita	V r. 2019 - 2022 sa zhodnotí, či je potrebné aktualizovať zoznam zakázaných činností v CHVÚ, upraviť hranice (niektoré územia pričleniť, iné odčleniť), či je potrebné pridať/upraviť predmety ochrany v CHVÚ Poľana a v prípade potreby sa za týmto účelom pripraví návrh nariadenia vlády do r. 2023. V r. 2019 sa začne vypracovanie jednotného modelu výpočtov náhrad za obmedzenie bežného obhospodarovania, vrátane náhrad za prírodu blízke lesné hospodárenie. Najneskôr od r. 2020 sa predpokladá jeho realizácia. Zároveň sa bude v pravidelných 5-ročných intervaloch hodnotiť účinnosť PS o CHVÚ a v prípade potreby sa aktualizuje.
6. Priorita	Stredná
7. Miesto realizácie	CHVÚ
8. Obdobie realizácie	roky 2019 – 2023
9. Realizátor	MŽP SR, ŠOP SR
10. Odhadované výdavky / rok	3 000 € v r. 2019 -2023
11. Predpokladaný zdroj financovania	Štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa.
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Správa po ukončení kalendárneho roku.

Tabuľka č. 66 – Aktivita „Zámeny pozemkov pre potreby optimalizácie podmienok pre ochranu prírody v CHVÚ Poľana alebo iné formy náhrad“

1. Názov a kód	SKCHVU022-09 Zámeny pozemkov pre potreby optimalizácie podmienok pre ochranu prírody v CHVÚ Poľana alebo iné formy náhrad
2. Príslušný operatívny cieľ	4.2.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	4.2.4.
4. Stručný popis	Nákup počítača a vybavenia potrebného na prípravu stanovísk, podkladov, pozvánok, dokumentácie k rokovaniam o náhrade za obmedzenie bežného obhospodarovania, ako aj zariadenia pre geometrické vymeranie pozemkov a vypracovanie potrebnej dokumentácie. Cieľom je zefektívniť ochranu CHVÚ tak, aby sa minimalizovali obmedzenia súkromných vlastníkov a užívateľov pozemkov. Niektoré opatrenia môžu zasiahnuť do bežného hospodárenia. V prípade, že takýto vlastník bude mať záujem o zámenu, prenájom alebo zmluvnú starostlivosť, táto aktivita realizáciu náhrad urýchli. Alternatívou je finančný príspevok.

5. Aktivita	V rámci opatrenia sa okrem jednaní s vlastníckmi pripravujú zmluvy, zabezpečuje sa zameranie pozemkov a iné súvisiace aktivity.
6. Priorita	Stredná
7. Miesto realizácie	CHVÚ a okolie
8. Obdobie realizácie	Priebežne
9. Realizátor	MŽP SR, MPRV SR, ŠOP SR.
10. Odhadované výdavky / rok	1 580 € / rok v r. 2019 – 2048
11. Predpokladaný zdroj financovania	Štátny rozpočet MV SR
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Správa po ukončení kalendárneho roku.

Tabuľka č. 67. Súhrnný prehľad realizačných aktivít a predpokladaných výdavkov programu starostlivosti (roky 2019 – 2034)

Kód aktivity	Názov aktivity	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)
		2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
SKCHVU022-01	Ochrana hniezd a hniezdných stromov výberových vtáčích druhov	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
SKCHVU022-02	Zníženie mortality vtáctva na elektrických vedeniach v CHVÚ Poľana	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
SKCHVU022-03	Zlepšenie stavu hniezdných biotopov výberových vtáčích druhov CHVÚ Poľana	18 560	18 560	18 560	18 560	18 560	18 560	18 560	18 560	18 560	18 560	18 560	18 560	18 560	18 560	18 560	18 560
SKCHVU022-04	Ochrana biotopov hlucháňa hôrneho prostredníctvom usmernenia lesného hospodárenia a optimalizácia chovu a lovu poľovnej zveri na lokalitách jeho výskytu v CHVÚ Poľana	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000
SKCHVU022-05	Zvýšenie kontrolnej činnosti v oblasti ochrany prírody	4 080	4 080	4 080	4 080	4 080	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500
SKCHVU022-06	Monitoring populácií vtákov a negatívnych faktorov naň pôsobiach v CHVÚ Poľana	5 760	5 760	5 760	5 760	5 760	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500
SKCHVU022-07	Zvýšenie povedomia a zlepšenie vzťahu obyvateľstva k CHVÚ Poľana	6 720	6 720	6 720	6 720	6 720	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300
SKCHVU022-08	Prehodnotenie vyhlášky MŽP SR č. 24/2008 Z. z. a prípadný návrh nového všeobecne záväzného právneho predpisu, ktorým sa vyhlasuje CHVÚ Poľana	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU022-09	Zámeny pozemkov pre potreby optimalizácie podmienok pre ochranu prírody v CHVÚ Poľana alebo iné formy náhrad	1 580	1 580	1 580	1 580	1 580	1 580	1 580	1 580	1 580	1 580	1 580	1 580	1 580	1 580	1 580	1 580
	Spolu (€)	74 700	74 700	74 700	74 700	74 700	56 440	56 440	56 440	56 440	56 440	56 440	56 440	56 440	56 440	56 440	56 440

Tabuľka č. 68. Súhrnný prehľad realizačných aktivít a predpokladaných nákladov programu starostlivosti (roky 2035 – 2048)

Kód aktivity	Názov aktivity	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Rok (€)	Spolu (€)
		2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047	2048	2019-48
SKCHVU022-01	Ochrana hniezd a hniezdných stromov výberových vtáčích druhov	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	90 000
SKCHVU022-02	Zníženie mortality vtáctva na elektrických vedeniach v CHVÚ Poľana	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	60 000
SKCHVU022-03	Zlepšenie stavu hniezdných biotopov výberových vtáčích druhov CHVÚ Poľana	18 560	18 560	18 560	18 560	18 560	18 560	18 560	18 560	18 560	18 560	18 560	18 560	18 560	18 560	556 800
SKCHVU022-04	Ochrana biotopov hlucháňa hôrneho prostredníctvom usmernenia lesného hospodárenia a optimalizácia chovu a lovu poľovnej zveri na lokalitách jeho výskytu v CHVÚ Poľana	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000	900 000
SKCHVU022-05	Zvýšenie kontrolnej činnosti v oblasti ochrany prírody	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	32 900
SKCHVU022-06	Monitoring populácií vtákov a negatívnych faktorov naň pôsobiacich v CHVÚ Poľana	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	41 300
SKCHVU022-07	Zvýšenie povedomia a zlepšenie vzťahu obyvateľstva k CHVÚ Poľana	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	41 100
SKCHVU022-08	Prehodnotenie vyhlášky MŽP SR č. 24/2008 Z. z. a prípadný návrh nového všeobecne záväzného právneho predpisu, ktorým sa vyhlasuje CHVÚ Poľana	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	15 000
SKCHVU022-09	Zámeny pozemkov pre potreby optimalizácie podmienok pre ochranu prírody v CHVÚ Poľana alebo iné formy náhrad	1 580	1 580	1 580	1 580	1 580	1 580	1 580	1 580	1 580	1 580	1 580	1 580	1 580	1 580	47 400
Spolu €		56 440	56 440	56 440	56 440	56 440	56 440	56 440	56 440	56 440	56 440	56 440	56 440	56 440	56 440	1 784 500

Tabuľka č. 69. Prehľad odhadovaných výdavkov na realizáciu programu starostlivosti a predpokladaných zdrojov financovania (roky 2019-2034)

Zdroj financovania	Rok realizácie programu starostlivosti / suma v €															
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
ŠOP SR vlastné zdroje ¹¹	0	0	0	0	0	3 300	3 300	3 300	3 300	8 300	3 300	3 300	3 300	3 300	3 300	8 300
MŽP SR rozpočet ¹¹	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	31 900	31 900	31 900	31 900	26 900	31 900	31 900	31 900	31 900	31 900	26 900
MV SR rozpočet ¹¹	20 740	20 740	20 740	20 740	20 740	20 740	20 740	20 740	20 740	20 740	20 740	20 740	20 740	20 740	20 740	20 740
Európske štrukturálne a investičné fondy ¹²	51 960	51 960	51 960	51 960	51 960	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Iné zdroje ¹³	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500
Spolu	74 700	74 700	74 700	74 700	74 700	56 440	56 440	56 440	56 440	56 440	56 440	56 440	56 440	56 440	56 440	56 440

Tabuľka č. 70. Prehľad odhadovaných výdavkov na realizáciu programu starostlivosti a predpokladaných zdrojov financovania (roky 2035-2048)

Zdroj financovania	Rok realizácie programu starostlivosti / suma v €														
	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047	2048	2019-2048
ŠOP SR vlastné zdroje ¹¹	3 300	3 300	3 300	3 300	3 300	8 300	3 300	3 300	3 300	3 300	3 300	8 300	3 300	3 300	102 500
MŽP SR rozpočet ¹¹	31 900	31 900	31 900	31 900	31 900	26 900	31 900	31 900	31 900	31 900	31 900	26 900	31 900	31 900	785 000
MV SR rozpočet ¹¹	20 740	20 740	20 740	20 740	20 740	20 740	20 740	20 740	20 740	20 740	20 740	20 740	20 740	20 740	622 200
Európske štrukturálne a investičné fondy ¹²	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	259 800
Iné zdroje ¹³	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	15 000
Spolu	56 440	56 440	56 440	56 440	56 440	56 440	56 440	56 440	56 440	56 440	56 440	56 440	56 440	56 440	1 784 500

¹¹ Financovanie bude zabezpečené v rámci rozpočtu verejnej správy na jednotlivé rozpočtové obdobia (roky)¹² Vrátane spolufinancovania zo štátneho rozpočtu a oprávnených žiadateľov.¹³ Ide napr. o zdroje prevádzkovateľov elektrických vedení, mimovládnych organizácií a ďalšie nešpecifikované zdroje, vrátane súkromných.

4. SPÔSOB VYHODNOCOVANIA PLNENIA PROGRAMU STAROSTLIVOSTI

Tabuľka č. 71. Zoznam cieľov, opatrení PS o CHVÚ Poľana a ich indikátorov a spôsobov overenia

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
<u>Dlhodobé ciele</u>			
1. Zlepšiť súčasný nepriaznivý stav výberových druhov vtákov - škovránka stromového, strakoša kolesára, muchárika bieločrného, muchárika malého, chriašteľa poľného, ďatľa bieločrného a hlucháňa hôrneho aspoň na stupeň B – priemerný priaznivý.	Kategória priaznivého stavu	Pravidelné vyhodnotenie priaznivého stavu (raz za 5-6 rokov)	Plní sa / neplní sa
2. Zachovať súčasný priaznivý stav výberových druhov vtákov - jariabka hôrneho, ďatľa čierneho, žlny sivej, ďatľa trojprstého, včelára lesného, pŕhlaviara čiernohlavého, prepelice poľnej, krutihlava hnedého a ďatľa hnedkavého aspoň na súčasnej úrovni.	Kategória priaznivého stavu	Pravidelné vyhodnotenie priaznivého stavu (raz za 5-6 rokov)	Plní sa / neplní sa
3. Prehodnotiť súčasnú právnu úpravu (hlavne vyhláška MŽP SR č. 24/2008 Z. z.) a jej relevantnosť pre ochranu prioritných druhov.	Vykonaná analýza efektívnosti vyhlášky MŽP SR č. 24/2008 Z. z.	Zhotovená analýza	Plní sa / neplní sa
4. Zvýšiť ekologické povedomie miestnych obyvateľov a zlepšiť spoluprácu s vlastníkmi a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva.	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
<u>Operatívne ciele</u>			
1.1. Zvýšiť a udržať početnosť populácie škovránka stromového na priemernej úrovni minimálne 150 obsadených teritórií.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadane do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.2. Zvýšiť a udržať početnosť populácie strakoša kolesára na priemernej úrovni minimálne 80 obsadených teritórií.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadane do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.3. Zvýšiť rozlohu vhodných biotopov muchárika bieločrného o 10 %.	Rozloha vhodných a nevhodných biotopov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
1.4. Zvýšiť a udržať početnosť populácie muchárika malého na priemernej úrovni minimálne 120 obsadených teritórií.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadane do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.5. Zvýšiť a udržať početnosť populácie chriašteľa poľného na priemernej úrovni minimálne 40 volajúcich samcov.	Zistený počet volajúcich samcov	Záznamy z monitoringu zadane do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.6. Zvýšiť a udržať početnosť populácie ďatľa bieločrného na priemernej úrovni minimálne 50 obsadených teritórií.	Zistený počet párov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
1.7. Zvýšiť a udržať úroveň početnosti populácie hlucháňa hôrneho na úrovni vyššej ako 15 kohútov.	Zistený počet kohútov	Záznamy z monitoringu zadane do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
			chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.1. Udržať početnosť populácie jariabka hôrneho na priemernej úrovni minimálne 150 obsadených teritórií.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.2. Udržať početnosť populácie ďatľa čierneho na priemernej úrovni minimálne 30 obsadených teritórií.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.3. Udržať početnosť populácie žlny sivej na priemernej úrovni minimálne 35 obsadených teritórií.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.4. Udržať početnosť populácie ďatľa trojprstého na priemernej úrovni minimálne 35 obsadených teritórií.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.5. Udržať početnosť populácie včelára lesného na priemernej úrovni minimálne 16 obsadených teritórií.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.6. Udržať početnosť populácie pŕhľaviara čiernohlavého na priemernej úrovni minimálne 350 obsadených teritórií.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.7. Udržať početnosť populácie prepelice poľnej na priemernej úrovni minimálne 45 volajúcich samcov.	Zistený počet volajúcich samcov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.8. Udržať početnosť populácie krutihlava hnedého na priemernej úrovni minimálne 95 obsadených teritórií.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.9. Udržať početnosť populácie ďatľa hnedkavého na priemernej úrovni minimálne 14 obsadených teritórií.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
3.1. Na základe zmapovania druhov prehodnotiť vyhlášku MŽP SR č. 24/2008 Z. z. a ak je relevantné, pripraviť a prerokovať nový právny predpis.	Prehodnotenie vyhlášky MŽP SR č. 24/2008 Z. z. a ak je potrebné, spracovanie a prerokovanie nového predpisu	Spracované prehodnotenie, prípadne aj návrh predpisu, záznamy z prerokovaní	Plní sa (ak sú zákazy v zmene adresné) / Plní sa čiastočne / Neplní sa (ak zmeny nie sú adresné)
3.2. Vyhodnotiť adresnosť právneho rámca pre ochranu predmetov ochrany a navrhnuť potrebné úpravy.	Vyhotovená štúdia, prípadne návrhy úpravy právnych predpisov	Dodaná štúdia analyzujúca legislatívne limity ochrany predmetov ochrany. Návrhy na legislatívne úpravy	Plní sa (ak je vypracovaná štúdia a ak sú potrebné úpravy legislatívy, ak sú prijaté) / Neplní sa (ak nie je vypracovaná štúdia alebo ak nie sú prijaté)

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
		v prospech predmetov ochrany	potrebné úpravy legislatívy)
4.1. Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality a vybudovať infraštruktúru pre pozorovanie vtáctva na lokalite.	Počet návštevníkov lokality (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
4.2. Zapájať miestnych obyvateľov do praktickej ochrany vtáctva, zapájať vlastníkov pozemkov do vykonávania praktického manažmentu.	Počet obyvateľov podieľajúcich sa na praktickej ochrane vtáctva	Správa z aktivít praktickej ochrany vtáctva	Plní sa / Neplní sa
Opatrenia			
1.1.1. Zabezpečiť pravidelný monitoring populácie škovránka stromového.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.1.2. Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.1.3. Zabezpečiť, aby na pasení a kosení obhospodarováných trávnych porastoch neprekročil rozsah nelesnej drevinovej vegetácie max. 15 % z celkovej obhospodarovanej plochy/LPIS/.	Rozloha obhospodarováných trávnych porastov		Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.1.4. Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou.	Rozloha pôdy nevhodne obhospodarovanej	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak rozloha klesá) / neplní sa (ak rozloha stagnuje alebo rastie)
1.1.5. Vylúčiť využívanie hnojív, insekticídov a iných pesticídov, hlavne na hniezdnych lokalitách, na ostatných v odôvodnených prípadoch použiť ³ len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (označenie Vt5, http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/).	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.1.6. Zabezpečiť na vhodných lokalitách zachovanie rôznovekých rozvoľnených porastov drevín.	Rozloha vhodných porastov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
1.1.7. V prípade potreby vytvoriť na okrajoch ornej pôdy trávnaté biopásy so šírkou minimálne 10 m.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.8. Podporovať chov hospodárskych zvierat, pasenie a kosenie TTP.	Rozloha vytvorených biotopov	Správa z realizačných projektov	Plní sa / neplní sa
1.2.1. Zachovať tradičné pasienkové a lúčne hospodárenie, zabrániť opúšťaniu poľnohospodárskej pôdy	Rozloha biotopov	Správa z realizačných projektov	Plní sa / neplní sa
1.2.2. Obnoviť pasenie oviec, kôz a kosenie.	Rozloha obnovených biotopov	Správa z realizačných projektov	Správa z realizačných projektov
1.2.3. Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov formou vhodnou pre predmety ochrany (pastva, kosenie).	Rozloha pôdy nevhodne obhospodarovanej	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak rozloha klesá) / neplní sa (ak rozloha stagnuje alebo rastie)

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
1.2.4. Zabezpečiť mozaikovitú výsadbu solitérnych stromov na veľkoplošných (> 1 ha) lúkach a pasienkoch a v okolí rozptýleného osídlenia, náhradnú výsadbu solitérov po odstraňovaní starých stromov.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.2.5. Podporovať aktívnu výsadbu vysokokmenných ovocných stromov (výška stromov nad 10 m) v blízkosti samôt, poľnohospodárskych podnikov, okrajov dedín.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.2.6. Vylúčiť využívanie hnojív, insekticídov a iných pesticídov, hlavne na hniezdnych lokalitách, na ostatných v odôvodnených prípadoch použiť ³ len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (označenie Vt5, http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/).	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.2.7. Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP a presadzovať zachovanie TTP aj v rámci územnoplánovacej dokumentácie.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.2.8. Zabezpečiť kosenie TTP od 1. mája do 31. júla na súvislej ploche väčšej ako 0,5 hektára spôsobom od stredu k okraju, alebo od okraja k okraju, vylúčiť kosenie od okraja do stredu.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.2.9. Vytvárať na okrajoch ornej pôdy (orná pôda nad 2 ha) trávnaté pásy so šírkou cca 3-5 m.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.2.10. Zabezpečiť monitoring, resp. kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodu ochrany prírody pri obhospodarovaní lokalít.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.2.11. V prípade stavby nových elektrických vedení všetky ošetriť prvkami minimalizujúcimi kolízie a úhyn vtáctva a rovnako ošetriť týmito prvkami aj existujúce vedenia.	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak dĺžka stagnuje alebo rastie)
1.2.12. Zabezpečiť pravidelný monitoring populácie strakoša kolesára.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadane do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.3.1. Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy, ak nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.3.2. Vylúčiť aplikáciu pesticídov v lesných porastoch s výnimkou použitia feromónových odpárikov a aplikácie na drevnú hmotu (v prípade jej napadnutia hmyzom) uskladnenú na odvozných miestach a aplikácie z	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
lesných komunikácií a okrem použitia chemických prípravkov na ochranu prirodzeného zmladenia a lesných kultúr pred škodami spôsobenými raticovou zverou; pričom v týchto prípadoch používať ³ len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (označenie Vt5, http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/).			
1.3.3. Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami, ak nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov.	Počet hniezdných stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.3.4. Zabezpečiť reguláciu lesohospodárskych činností v celom EFP v procese prípravy PSoL s cieľom zabrániť zníženiu podielu buka v drevinovom zložení lesných porastov a zachovania podielu starých porastov.	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSoL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.3.5. Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie muchárika bieločrkeho.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.3.6. Pri obnove programu starostlivosti o les uplatňovať a zapracúvať zabezpečenie normálneho (optimálneho) zastúpenia jednotlivých vekových stupňov pri zohľadnení normálneho (optimálneho) zastúpenia porastov vo veku nad 80 rokov.	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
1.3.7. Pri nevyhnutných zdravotných zásahoch do ochranných lesov je potrebné nechať na dožitie minimálne 30 % stromov hlavnej etáže v poraste, ak nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov.	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSoL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.3.8. Podporovať vo všetkých lesných porastoch časové usmernenie obnovnej ťažby do mimohniezdného obdobia od 1. augusta do 15. marca.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.3.9. Zabezpečiť ponechávanie mŕtveho dreva v objeme min. 10 m ³ /ha/rok; ak sa monitoringom zistí pokles populácií druhu, objem ponechanej zásoby sa po dohode s vlastníkom alebo užívateľom pozemkov zvýši na 10 % celkovej zásoby porastu.	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSoL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.3.10. Pri najviac ohrozených hniezdach zabezpečiť vyhlasovanie ochranných zón.	Počet vyhlásených ochranných zón	Rozhodnutia úradov	Plní sa / Neplní sa
1.3.11. Udržať podiel a štruktúru prírody blízkych bukových, jedľovo-bukových, smrekovo-jedľovo-bukových porastov.	Rozloha vhodných lesných porastov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
1.3.12. Pri obnove lesných porastov podrastovým hospodárskym spôsobom uprednostňovať jeho maloplošnú formu.	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSoL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.4.1. Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy, ak nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.4.2. Vylúčiť aplikáciu pesticídov v lesných porastoch s výnimkou použitia feromónových odparníkov a aplikácie na drevnú hmotu (v prípade jej napadnutia hmyzom) uskladnenú na odvozných miestach a aplikácie z lesných komunikácií a okrem použitia chemických prípravkov na ochranu prirodzeného zmladenia a lesných kultúr pred škodami spôsobenými raticovou zverou; pričom v týchto prípadoch používať ³ len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (označenie Vt5, http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/).	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.4.3. Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami, ak nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov.	Počet hniezdnych stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.4.4. Zabezpečiť reguláciu lesohospodárskych činností v celom EFP v procese prípravy PSoL s cieľom zabrániť zníženiu podielu buka v drevinovom zložení lesných porastov a zachovania podielu starých porastov.	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSoL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.4.5. Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie muchárika malého.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.4.6. Pri obnove programu starostlivosti o les uplatňovať a zapracúvať zabezpečenie normálneho (optimálneho) zastúpenia jednotlivých vekových stupňov pri zohľadnení normálneho (optimálneho) zastúpenia porastov vo veku nad 80 rokov.	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
1.4.7. Pri nevyhnutných zdravotných zásahoch do ochranných lesov je potrebné nechať na dožitie minimálne 30 % stromov hlavnej etáže v poraste, ak nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov.	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSoL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.4.8. Podporovať vo všetkých lesných porastoch časové usmernenie obnovnej ťažby do mimohniezdného obdobia od 1. augusta do 15. marca.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
1.4.9. Zabezpečiť ponechávanie mŕtveho dreva v objeme min. 10 m ³ /ha/rok; ak sa monitoringom zistí pokles populácií druhu, objem ponechanej zásoby sa po dohode s vlastníkom alebo užívateľom pozemkov zvýši na 10 % celkovej zásoby porastu.	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSOL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.4.10. Pri najviac ohrozených hniezdach zabezpečiť vyhlasovanie ochranných zón.	Počet vyhlásených ochranných zón	Rozhodnutia úradov	Plní sa / Neplní sa
1.4.11. Udržať podiel a štruktúru prírody blízkych bukových, jedľovo-bukových, smrekovo-jedľovo-bukových porastov.	Rozloha vhodných lesných porastov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
1.4.12. Pri obnove lesných porastov podrastovým hospodárskym spôsobom uprednostňovať jeho maloplošnú formu.	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSOL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.5.1. Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.5.2. Zabezpečiť kosenie TTP od 1. mája do 31. júla na súvislej ploche väčšej ako 0,5 hektára spôsobom od stredu k okraju, alebo od okraja k stredu, vylúčiť kosenie od okraja do stredu.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.5.3. Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov formou vhodnou pre predmety ochrany.	Rozloha pôdy nevhodne obhospodarovanej	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak rozloha klesá) / neplní sa (ak rozloha stagnuje alebo rastie)
1.5.4. Vylúčiť kosenie a mulčovanie príslušným orgánom štátnej ochrany prírody na určených hniezdných lokalitách.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.5.5. V rámci stavebných konaní (ako aj v procese EIA a súvisiacich konaniach) zachytávať prípadné ohrozenia hniezdných lokalít.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.5.6. V prípade ďalšieho poklesu populácie chriašťa poľného využiť cieľenú ochranu hniezdisk s využitím ustanovení zákona č. 543/2002 Z. z. a vyhlášky MŽP SR č. 24/2008 Z. z..	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.5.7. Vylúčiť zásahy do mokradí a zabezpečiť revitalizáciu poškodených mokradí.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.5.8. Vylúčiť využívanie hnojív a pesticídov, hlavne na hniezdných lokalitách, na ostatných v odôvodnených prípadoch použit ³ len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (označenie Vt5, http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/).	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.5.9. Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie chriašťa poľného.	Zistený počet volajúcich samcov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
			chýbajú v danom roku (aktuálne dáta)
1.5.10. Kosiť trávne biotopy bez mulčovania, zákaz mulčovania v období od 15. marca do 31. júla.	Záznamy z kontroly	Záznamy z kontroly	Záznamy z kontroly
1.5.11. Podporovať chov hospodárskych zvierat, pasenie a kosenie TTP.	Rozloha vytvorených biotopov	Správa z realizačných projektov	Plní sa / neplní sa
1.5.12. Zabezpečiť, aby na pasení a kosením obhospodarováných trávnych porastoch neprekročil rozsah NDV max. 15 % z celkovej obhospodarovanej plochy/LPIS/.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.6.1. Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy ak nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.6.2. Vylúčiť aplikáciu pesticídov v lesných porastoch s výnimkou použitia feromónových odparníkov a aplikácie na drevnú hmotu (v prípade jej napadnutia hmyzom) uskladnenú na odvozných miestach a aplikácie z lesných komunikácií a okrem použitia chemických prípravkov na ochranu prirodzeného zmladenia a lesných kultúr pred škodami spôsobenými raticovou zverou; pričom v týchto prípadoch používať ³ len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (označenie Vt5, http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/).	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.6.3. Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami, ak nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov.	Počet hniezdnych stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.6.4. Zabezpečiť reguláciu lesohospodárskych činností v celom EFP v procese prípravy PSoL s cieľom zabrániť zníženiu podielu buka v drevinovom zložení lesných porastov a zachovania podielu starých porastov.	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSoL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.6.5. Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie ďatľa bielochrbtého.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadane do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.6.6. Pri obnove programu starostlivosti o les uplatňovať a zapracúvať zabezpečenie normálneho (optimálneho) zastúpenia jednotlivých vekových stupňov pri zohľadnení normálneho (optimálneho) zastúpenia porastov vo veku nad 80 rokov.	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
1.6.7. Pri nevyhnutných zdravotných zásahoch do ochranných lesov nechať na dožitie minimálne 30 % stromov hlavnej etáže v poraste, ak nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov.	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSoL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.6.8. Podporovať vo všetkých lesných porastoch časové usmernenie obnovnej ťažby do mimohniezdneho obdobia od 1. augusta do 15. marca.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.6.9. Zabezpečiť ponechávanie mŕtveho dreva v objeme min. 10 m ³ /ha/rok; ak sa monitoringom zistí pokles populácií druhu, objem ponechanej zásoby sa po dohode s vlastníkom alebo užívateľom pozemkov zvýši na 10 % celkovej zásoby porastu.	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSoL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.6.10. Pri najviac ohrozených hniezdach zabezpečiť vyhlasovanie ochranných zón.	Počet vyhlásených ochranných zón	Rozhodnutia úradov	Plní sa / Neplní sa
1.6.11. Udržať podiel a štruktúru prírody blízkych bukových, jedľovo-bukových, smrekovo-jedľovo-bukových porastov.	Rozloha vhodných lesných porastov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
1.6.12. Pri obnove lesných porastov podrastovým hospodárskym spôsobom uprednostňovať jeho maloplošnú formu.	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSoL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.7.1. Pre obnovu porastov vypracovať projekty obnovy podľa nárokov hlucháňa hôrneho.	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSoL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.7.2. Zabezpečiť monitoring všetkých tokanísk hlucháňa hôrneho.	Zistený počet tokanísk	Záznamy z monitoringu zadane do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.7.3. Zabezpečiť prieskum a monitoring negatívnych faktorov vplyvujúcich na početnosť hlucháňa hôrneho za účelom upresnenia vhodných manažmentových opatrení.	Počet kontrol na lokalitách výskytu hlucháňa hôrneho	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.7.4. Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodu ochrany prírody.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.7.5. Uplatňovať a zapracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracovávaných PSoL.	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSoL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.7.6. V odôvodnených prípadoch (ohrozenie predmetu ochrany, poškodzovanie biotopov, programy záchrany kriticky ohrozených druhov, bezpečnosť návštevníkov) presmerovať alebo zrušiť (dočasne uzavrieť) časti existujúcich chodníkov.	Počet stanovísk	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.7.7. Prijíť ďalšie opatrenia na zachovanie a ochranu biotopov s identifikovaným výskytom hlucháňa hôrneho (napr. rozhodnutím orgánu ochrany prírody).	Počet rozhodnutí a výmera územia s prijatými opatreniami v prospech hlucháňa hôrneho	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
1.7.8. Vykonávať obnovu všetkých porastov (s výnimkou spracovania kalamít) najmä výberkovým hospodárskym spôsobom, účelovým hospodárskym spôsobom a pri použití maloplošného clonného rubu hlavne skupinovým clonným rubom. Pre obnovu všetkých porastov vypracovať projekt obnovy so zapracovaním topických a trofických požiadaviek hlucháňa hôrneho.	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSoL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.7.9. Usmerňovať výchovu mladých porastov (tam kde je to možné) v prospech hlucháňa hôrneho (vhodné drevinové zloženie, nižšie zakmenenie, podpora solitérnych jedincov, udržanie hustého zavetvenia od spodnej časti kmeňa a pod.).	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSoL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.7.10. Zásahy do porastov (obnovné a výchovné zásahy) realizovať mimo hniezdne obdobie od 1. augusta. do 28. februára.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.7.11. Zníženie denzity diviacej zveri v lokalitách výskytu hlucháňa hôrneho, vrátane zákazu jej prikrmovania v týchto lokalitách v priebehu celého roka.	JKS diviakov lesných v dotknutých revíroch	Každoročné zhodnotenie	Plní sa (ak počet klesá) / neplní sa (ak je počet stabilný alebo rastie)
1.7.12. Vylúčiť aplikáciu pesticídov v lesných porastoch s výnimkou použitia feromónových odparníkov a aplikácie na drevnú hmotu (v prípade jej napadnutia hmyzom) uskladnenú na odvozných miestach a aplikácie z lesných komunikácií a okrem použitia chemických prípravkov na ochranu prirodzeného zmladenia a lesných kultúr pred škodami spôsobenými raticovou zverou; pričom v týchto prípadoch používať ³ len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (označenie Vt5, http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/).	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.1.1. Vylúčiť aplikáciu pesticídov v lesných porastoch s výnimkou použitia feromónových odparníkov a aplikácie na drevnú hmotu (v prípade jej napadnutia hmyzom) uskladnenú na odvozných miestach a aplikácie z lesných komunikácií a okrem použitia chemických prípravkov na ochranu prirodzeného zmladenia a lesných kultúr pred škodami spôsobenými raticovou zverou; pričom v týchto prípadoch používať ³ len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (označenie Vt5, http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/).	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.1.2. Zabezpečiť reguláciu lesohospodárskych činností v celom EFP v procese prípravy PSoL s cieľom	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSoL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
zabrániť zníženiu podielu buka v drevinovom zložení lesných porastov a zachovania podielu starých porastov.			
2.1.3. Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie jariabka hôrneho.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.1.4. Pri vyhotovaní alebo zmene programu starostlivosti o les uplatňovať a zapracúvať opatrenia na dosiahnutie normálneho (optimálneho) zastúpenia jednotlivých vekových stupňov pri zohľadnení s využitím zastúpenia pionierskych druhov drevín pre potreby jariabka hôrneho; prostredníctvom pestovateľských zásahov dosiahnuť zníženie zakmenenia na 0,7.	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
2.1.5. Pri nevyhnutných zdravotných zásahoch do ochranných lesov nechať na dožitie minimálne 30 % stromov hlavnej etáže v poraste, ak nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov.	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSOL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.1.6. Podporovať vo všetkých lesných porastoch časové usmernenie obnovnej ťažby do mimohniezdneho obdobia od 1. augusta do 15. marca.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.1.7. Presadiť čo najvyššie zastúpenie pionierskych drevín v PSOL.	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSOL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.2.1. Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy, ak nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.2.2. Vylúčiť aplikáciu pesticídov v lesných porastoch s výnimkou použitia feromónových odparníkov a aplikácie na drevnú hmotu (v prípade jej napadnutia hmyzom) uskladnenú na odvozných miestach a aplikácie z lesných komunikácií a okrem použitia chemických prípravkov na ochranu prirodzeného zmladenia a lesných kultúr pred škodami spôsobenými raticovou zverou; pričom v týchto prípadoch používať ³ len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (označenie Vt5, http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/).	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.2.3. Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami, ak nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov.	Počet hniezdnych stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.2.4. Zabezpečiť reguláciu lesohospodárskych činností v celom EFP v procese prípravy PSOL s cieľom zabrániť zníženiu podielu buka	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSOL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
v drevinovom zložení lesných porastov a zachovania podielu starých porastov.			
2.2.5. Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie ďatľa čierneho.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.2.6. Pri obnove programu starostlivosti o les uplatňovať a zapracúvať zabezpečenie normálneho (optimálneho) zastúpenia jednotlivých vekových stupňov pri zohľadnení normálneho (optimálneho) zastúpenia porastov vo veku nad 80 rokov.	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
2.2.7. Pri nevyhnutných zdravotných zásahoch do ochranných lesov nechať na dožitie minimálne 30 % stromov hlavnej etáže v poraste, ak nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov.	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSOL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.2.8. Podporovať vo všetkých lesných porastoch časové usmernenie obnovnej ťažby do mimohniezdneho obdobia od 1. augusta do 15. marca.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.2.9. Zabezpečiť ponechávanie mŕtveho dreva v objeme min. 10 m³/ha/rok; ak sa monitoringom zistí pokles populácií druhu, objem ponechanej zásoby sa po dohode s vlastníkom alebo užívateľom pozemkov zvýši na 10 % celkovej zásoby porastu.	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSOL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.2.10. Pri najviac ohrozených hniezdach zabezpečiť vyhlasovanie ochranných zón.	Počet vyhlásených ochranných zón	Rozhodnutia úradov	Plní sa / Neplní sa
2.2.11. Udržať podiel a štruktúru prírody blízkeho bukových, jedľovo-bukových, smrekovo-jedľovo-bukových porastov.	Rozloha vhodných lesných porastov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
2.2.12. Pri obnove lesných porastov podrastovým hospodárskym spôsobom uprednostňovať jeho maloplošnú formu.	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSOL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.3.1. Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy, ak nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.3.2. Vylúčiť aplikáciu pesticídov v lesných porastoch s výnimkou použitia feromónových odparníkov a aplikácie na drevnú hmotu (v prípade jej napadnutia hmyzom) uskladnenú na odvozných miestach a aplikácie z lesných komunikácií a okrem použitia chemických prípravkov na ochranu prirodzeného zmladenia a lesných kultúr pred škodami spôsobenými raticovou zverou; pričom v týchto prípadoch používať ³ len prípravky zo	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (označenie Vt5, http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/).			
2.3.3. Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami, ak nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov.	Počet hniezdnych stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.3.4. Zabezpečiť reguláciu lesohospodárskych činností v celom EFP v procese prípravy PSoL s cieľom zabrániť zníženiu podielu buka v drevinovom zložení lesných porastov a zachovania podielu starých porastov.	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSoL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.3.5. Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie žľny sivej.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.3.6. Pri obnove programu starostlivosti o les uplatňovať a zapracúvať zabezpečenie normálneho (optimálneho) zastúpenia jednotlivých vekových stupňov pri zohľadnení normálneho (optimálneho) zastúpenia porastov vo veku nad 80 rokov.	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
2.3.7. Pri nevyhnutných zdravotných zásahoch do ochranných lesov nechať na dožitie minimálne 30 % stromov hlavnej etáže v poraste, ak nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov.	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSoL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.3.8. Podporovať vo všetkých lesných porastoch časové usmernenie obnovnej ťažby do mimohniezdneho obdobia od 1. augusta do 15. marca.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.3.9. Zabezpečiť ponechávanie mŕtveho dreva v objeme min. 10 m³/ha/rok; ak sa monitoringom zistí pokles populácií druhu, objem ponechanej zásoby sa po dohode s vlastníkom alebo užívateľom pozemkov zvýši na 10 % celkovej zásoby porastu.	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSoL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.3.10. Pri najviac ohrozených hniezdach zabezpečiť vyhlasovanie ochranných zón.	Počet vyhlásených ochranných zón	Rozhodnutia úradov	Plní sa / Neplní sa
2.3.11. Udržať podiel a štruktúru prírody blízkeho bukovo-jedľovo-bukových, smrekovo-jedľovo-bukových porastov.	Rozloha vhodných lesných porastov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
2.3.12. Pri obnove lesných porastov podrastovým hospodárskym spôsobom uprednostňovať jeho maloplošnú formu.	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSoL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.4.1. Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy, ak nie sú	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov.			
2.4.2. Vylúčiť aplikáciu pesticídov v lesných porastoch s výnimkou použitia feromónových odparníkov a aplikácie na drevnú hmotu (v prípade jej napadnutia hmyzom) uskladnenú na odvozných miestach a aplikácie z lesných komunikácií a okrem použitia chemických prípravkov na ochranu prirodzeného zmladenia a lesných kultúr pred škodami spôsobenými raticovou zverou; pričom v týchto prípadoch používať ³ len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (označenie Vt5, http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/).	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.4.3. Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami, ak nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov.	Počet hniezdných stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.4.4. Zabezpečiť reguláciu lesohospodárskych činností v celom EFP v procese prípravy PSOL s cieľom zabrániť zníženiu podielu buka v drevinovom zložení lesných porastov a zachovania podielu starých porastov.	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSOL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.4.5. Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie ďatľa trojprstého.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročne aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.4.6. Pri obnove programu starostlivosti o les uplatňovať a zapracúvať zabezpečenie normálneho (optimálneho) zastúpenia jednotlivých vekových stupňov pri zohľadnení normálneho (optimálneho) zastúpenia porastov vo veku nad 80 rokov.	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
2.4.7. Pri nevyhnutných zdravotných zásahoch do ochranných lesov nechať na dožitie minimálne 30 % stromov hlavnej etáže v poraste, ak nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov.	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSOL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.4.8. Podporovať vo všetkých lesných porastoch časové usmernenie obnovnej ťažby do mimohniezdneho obdobia od 1. augusta do 15. marca.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.4.9. Zabezpečiť ponechávanie mŕtveho dreva v objeme min. 10 m ³ /ha/rok; ak sa monitoringom zistí pokles populácií druhu, objem ponechanej zásoby sa po dohode s vlastníkom alebo užívateľom pozemkov zvýši na 10 % celkovej zásoby porastu.	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSOL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.4.10. Pri najviac ohrozených hniezdach zabezpečiť vyhlasovanie ochranných zón.	Počet vyhlásených ochranných zón	Rozhodnutia úradov	Plní sa / Neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
2.4.11. Udržať podiel a štruktúru prírody blízkyh bukových, jedľovo-bukových, smrekovo-jedľovo-bukových porastov.	Rozloha vhodných lesných porastov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
2.4.12. Pri obnove lesných porastov podrastovým hospodárskym spôsobom uprednostňovať jeho maloplošnú formu.	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSoL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.5.1. Zabezpečiť pravidelne monitoring vybraných hniezdných okrskov včelára lesného.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadane do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.5.2. V okolí vybraných hniezd zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón.	Počet vyhlásených ochranných zón	Rozhodnutia úradov	Plní sa / Neplní sa
2.5.3. Pri obnove programu starostlivosti o les uplatňovať a zapracúvať zabezpečenie normálneho (optimálneho) zastúpenia jednotlivých vekových stupňov pri zohľadnení normálneho (optimálneho) zastúpenia porastov vo veku nad 80 rokov.	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
2.5.4. Pri obnove lesných porastov podrastovým hospodárskym spôsobom uprednostňovať jeho maloplošnú formu a vytvárať podmienky pre dosiahnutie normálneho (optimálneho) zastúpenia jednotlivých vekových tried predovšetkým vo vzťahu k porastom starším ako 80 rokov.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.5.5. Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodov ochrany prírody.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.5.6. Zapracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvaných PSoL.	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSoL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.5.7. Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.5.8. Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou (pastva, kosenie) a zabrániť opusteniu poľnohospodárskej pôdy.	Rozloha pôdy nevhodne obhospodarovanej	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak rozloha klesá) / neplní sa (ak rozloha stagnuje alebo rastie)
2.5.9. Nové elektrické vedenia ošetriť prvkami zamedzujúcimi kolíziám a rovnako ošetriť aj existujúce vedenia.	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak dĺžka stagnuje alebo rastie)
2.5.10. Usmerniť fotografovanie včelára lesného v blízkosti jeho hniezdisk.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.5.11. Udržať podiel a štruktúru prírody blízkyh bukových, jedľovo-bukových, smrekovo-jedľovo-bukových porastov.	Rozloha vhodných lesných porastov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
2.6.1. Zachovať tradičné pasienkové a lúčne hospodárenie, zabrániť opúšťaniu poľnohospodárskej pôdy	Rozloha biotopov	Správa z realizačných projektov	Plní sa / neplní sa
2.6.2. Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov v tomto EFP formou vhodnou pre	Rozloha pôdy nevhodne obhospodarovanej	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak rozloha klesá) / neplní sa (ak

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
predmety ochrany na významnej časti EFP (pastva, kosenie).			rozloha stagnuje alebo rastie)
2.6.3. Zabezpečiť mozaikovitú výsadbu solitérnych stromov na veľkoplošných (> 1 ha) lúkach a pasienkoch a v okolí rozptýleného osídlenia, náhradnú výsadbu solitérov po odstraňovaní starých stromov.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.6.4. Podporovať aktívnu výsadbu vysokokmenných ovocných stromov (výška stromov nad 10 m) v blízkosti samôt, poľnohospodárskych podnikov, okrajov dedín.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.6.5. Vylúčiť využívanie hnojív a pesticídov, hlavne na hniezdnych lokalitách, na ostatných v odôvodnených prípadoch použit ³ len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (označenie Vt5, http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/).	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.6.6. Zabezpečiť monitoring, resp. kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodu ochrany prírody pri obhospodarovaní lokalít.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.6.7. Zabezpečiť pravidelný monitoring populácie prhl'aviara čiernohlavého.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.6.8. Vytvárať na okrajoch ornej pôdy (orná pôda nad 2 ha) trávnaté pásy so šírkou cca 3-5 m.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.6.9. Usmerniť výrub krovín cez § 47, § 35 zákona č. 543/2002 Z. z. cez orgány OP (remízky – krovinné formácie) – na TTP typu pasienok zachovať min. 10 % - 20 % zo súčasnej rozlohy krovín (napr. trnka, baza, hloh, borievka) a iných druhov.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.7.1. Vylúčiť zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.7.2. Zabezpečiť kosenie TTP od 1. mája do 31. júla na súvislej ploche väčšej ako 0,5 hektára spôsobom od stredu k okraju, alebo od okraja k okraju, vylúčiť kosenie od okraja do stredu.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.7.3. Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov formou vhodnou pre predmety ochrany.	Rozloha pôdy nevhodne obhospodarovanej	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak rozloha klesá) / neplní sa (ak rozloha stagnuje alebo rastie)
2.7.4. Vylúčiť využívanie hnojív a pesticídov, hlavne na hniezdnych lokalitách, na ostatných v odôvodnených prípadoch použit ³ len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
(označenie Vt5, http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/).			
2.7.5. Zabezpečiť, aby na pasienim a kosením obhospodarovateľných trávnych porastoch neprekročil rozsah NDV max. 15 % z celkovej obhospodarovanej plochy/LPIS/.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.7.6. Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie prepelice poľnej.	Zistený počet volajúcich samcov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.7.7. Kosiť trávne biotopy bez mulčovania, zákaz mulčovania v období od 15. marca do 31. júla.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.7.8. Podporovať chov hospodárskych zvierat, pasienie a kosenie TTP.	Rozloha vytvorených biotopov	Správa z realizačných projektov	Plní sa / neplní sa
2.8.1. Zachovať tradičné pasienkové a lúčne hospodárenie, zabrániť opúšťaniu poľnohospodárskej pôdy.	Rozloha biotopov	Správa z realizačných projektov	Plní sa / neplní sa
2.8.2. Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov v tomto EFP formou vhodnou pre predmety ochrany na významnej časti EFP (pastva, kosenie).	Rozloha pôdy nevhodne obhospodarovanej	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak rozloha klesá) / neplní sa (ak rozloha stagnuje alebo rastie)
2.8.3. Zabezpečiť mozaikovitú výsadbu solitérnych stromov na veľkoplošných (> 1 ha) lúkach a pasienkoch a v okolí rozptýleného osídlenia, náhradnú výsadbu solitérov po odstraňovaní starých stromov.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.8.4. Podporovať aktívnu výsadbu vysokokmenných ovocných stromov (výška stromov nad 10 m) v blízkosti samôt, poľnohospodárskych podnikov, okrajov dedín.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.8.5. Vylúčiť využívanie hnojív a pesticídov, hlavne na hniezdnych lokalitách, na ostatných v odôvodnených prípadoch použiť ³ len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín. (označenie Vt5, http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/).	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.8.6. Zabezpečiť monitoring, resp. kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodu ochrany prírody pri obhospodarovaní lokalít.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.8.7. Zabezpečiť pravidelný monitoring populácie krutihlava hnedého.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.8.8. Vytvárať na okrajoch ornej pôdy (orná pôda nad 2 ha) trávnaté pásy so šírkou cca 3-5 m.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
2.9.1. Zachovať tradičné pasienkové a lúčne hospodárenie, zabrániť opúšťaniu poľnohospodárskej pôdy.	Rozloha biotopov	Správa z realizačných projektov	Plní sa / neplní sa
2.9.2. Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov v tomto EFP formou vhodnou pre predmety ochrany na významnej časti EFP (pastva, kosenie).	Rozloha pôdy nevhodne obhospodarovanej	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak rozloha klesá) / neplní sa (ak rozloha stagnuje alebo rastie)
2.9.3. Zabezpečiť mozaikovitú výsadbu solitérnych stromov na veľkoplošných(> 1 ha) lúčach a pasienkoch a v okolí rozptýleného osídlenia, náhradnú výsadbu solitérov po odstraňovaní starých stromov.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.9.4. Podporovať aktívnu výsadbu vysokokmenných ovocných stromov (výška stromov nad 10 m) v blízkosti samôt, poľnohospodárskych podnikov, okrajov dedín.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.9.5. Vylúčiť využívanie hnojív a pesticídov, hlavne na hniezdnych lokalitách, na ostatných v odôvodnených prípadoch použiť ³ len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín (označenie Vt5, http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/).	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.9.6. Zabezpečiť monitoring, resp. kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodu ochrany prírody pri obhospodarovaní lokalít.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.9.7. Zabezpečiť pravidelný monitoring populácie ďatľa hnedakvého.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
3.1.1. Na základe zmapovania druhov prehodnotiť vyhlášku MŽP SR č. 24/2008 Z. z..	Vykonaná analýza efektívnosti vyhlášky MŽP SR č. 3/2011 Z. z.	Zhotovená analýza	Plní sa / neplní sa
3.1.2. Ak je relevantné, pripraviť a prerokovať nový právny predpis.	Pripravený a prerokovaný návrh právneho predpisu	Ukončené prerokovanie návrhu	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
3.2.1. Vyhodnotiť, či sektorové právne predpisy (poľnohospodárske, lesnícke, poľovnícke a i.) umožňujú realizáciu opatrení navrhovaných v PS.	Vykonaná analýza relevantných právnych predpisov	Zhotovená analýza	Plní sa / neplní sa
3.2.2. Ak je relevantné, pripraviť a prerokovať návrhy nových právnych predpisov.	Pripravené a prerokované návrhy právnych predpisov	Ukončené prerokovanie návrhov	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
3.2.3. Vypracovať a uplatňovať jednotný systém výpočtu modelov pre náhradu za obmedzenia bežného obhospodarovania, vrátane zvýšených nákladov na realizáciu prírody blízkeho obhospodarovania lesa v rámci európskej sústavy chránených území Natura 2000.	Vypracovaná a uplatňovaná štúdia	Záverečná správa, záznamy z rokovaní	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
4.1.1.1 Realizovať informačné a praktické ekovýchovné aktivity pre	Počet workshopov, prednášok a stretnutí	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
farmárov, lesníkov, poľovníkov a miestnych obyvateľov o význame tejto lokality.			
4.1.2. Pri investíciách do mäkkých foriem cestovného ruchu (napr. výstavba nových turistických chodníkov, altánkov, rozhľadní) zvážiť a posúdiť tieto investície z pohľadu dopadu na predmety ochrany.	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
4.1.3. Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území tak, aby neohrozovalo vtáky na hniezdiskách a nevedlo k zmareniu hniezdení.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
4.1.4. Na vhodných miestach vybudovať pozorovateľne vtáctva, náučný chodník, fotokryty a úkryty (drobné útulne) pre turistov za účelom usmernenia návštevnosti územia.	Počet zrealizovaných projektov	Správy z realizácie projektov	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
4.1.5. Každoročne organizovať exkurzie s pozorovaním vtáctva pre verejnosť.	Počet exkurzií	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa
4.1.6. Pravidelne organizovať prednášky a ďalšie ekovýchovné aktivity na všetkých školách v obciach a mestách dotknutých CHVÚ.	Počet workshopov, prednášok a stretnutí	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa
4.1.7. Vydávať letáky a iné vhodné propagačné materiály o lokalite a umiestňovať pravidelne súvisiace články aj do regionálnych médií a vydať film o lokalite.	Počet titulov publikácií a článkov	Výtlačky publikácií a článkov	Plní sa / neplní sa
4.1.8. Vhodnou formou propagovať prírodné hodnoty Poľany v zahraničí s cieľom zvýšenia počtu návštevníkov využívajúcich mäkké formy cestovného ruchu.	Počet titulov publikácií a článkov	Výtlačky publikácií a článkov	Plní sa / neplní sa
4.1.9. Realizovať rôzne ekovýchovné a vzdelávacie podujatia za účelom získať obyvateľov pre mapovanie a ochranu (napr. tábory, semináre, školenia a pod.).	Počet workshopov, prednášok a stretnutí	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa
4.2.1. Realizovať informačné aktivity pre farmárov, lesníkov, rybárov, poľovníkov a miestnych obyvateľov o správnom hospodárení v CHVÚ.	Počet zrealizovaných projektov	Správy z realizácie projektov	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
4.2.2. V spolupráci s miestnymi vlastníkami odstrániť nelegálne stavby stojace na ich pozemkoch a eliminovať vznik nových.	Počet zrealizovaných projektov	Správy z realizácie projektov	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
4.2.3. Zabezpečiť dostatočnú výmenu informácií medzi vlastníkami a užívateľmi pozemkov o možnostiach čerpania finančných prostriedkov, ktoré môžu prispieť k zlepšeniu podmienok pre ochranu druhov v území (operačné programy, PRV a pod.).	Počet workshopov, prednášok a stretnutí	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa
4.2.4. Využiť primeranú formu náhrady za obmedzenie bežného obhospodarovania alebo finančný príspevok podľa zákona č. 543/2002 Z. z..	Počet zmlúv	Zmluvy	Plní sa / neplní sa

5. POUŽITÉ PODKLADY A ZDROJE INFORMÁCIÍ

- Bazálne environmentálne informácie o sídlach Slovenska, Slovenská agentúra životného prostredia, Banská Bystrica, 2009-2013 dostupné na <http://www.beiss.sk/>
- Bél, A. (2009). Územný plán veľkého územného celku Košického kraja, Zmeny a doplnky 2009, Sprievodná správa, Košice
- Blume D. (1993). Die Bedeutung von Alt- und Totholz für unsere Spechte. Beih. Veröff. Naturschutz Landschaftspflege Bad.-Württ. 67: 157–162
- Bučko, J., Kaštier P., Ostrihoň M. & Bariak J. (2011). Päťdesiat rokov v živote hluchánej populácie na Poľane. Zborník z konferencie - Tetrovovité vtáky na Slovensku na úsvite tretieho milénia. Staré Hory, 27. apríl 2011, str. 5-15
- Collar, N. (2005). Common Stonechat (*Saxicola torquatus*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). Handbook of the Birds of the World Alive. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/58515> on 16 September 2015)
- Databáza hydrogeologických a geotermálnych vrtov, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/hgvrtv/>
- Demko, M. (2001). Program záchrany kriticky ohrozeného druhu chrapkáč poľný (*Crex crex*) na území Slovenska. ŠOP SR, Banská Bystrica
- Demko, M. (2002). Prepelica poľná (*Coturnix coturnix*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava
- Donald, P. (2004). Woodlark (*Lullula arborea*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). Handbook of the Birds of the World Alive. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/57683> on 25 September 2015)
- Dorresteijn I., Hartel T., Hanspach J., von Wehrden H. & Fischer J. (2013). The conservation value of traditional rural landscapes: the case of woodpeckers in Transylvania, Romania. PLoS ONE 8(6): e65236. doi:10.1371/journal.pone.0065236
- Ferianc, O. (1977). Vtáky Slovenska 1. VEDA, Bratislava, 684 pp
- Ferianc O. 1977 & 1979: Vtáky Slovenska. Díl 1 & 2. Veda, Bratislava, 682 & 472 pp.
- Hansen M. C., Potapov P. V., Moore R., Hancher M., Turubanova S. A., Tyukavina A., Thau D., Stehman S. V., Goetz S. J., Loveland T. R., Kommareddy A., Egorov A., Chini L., Justice C. O. & Townshend J. R. G. (2013). High-resolution global maps of 21st-century forest cover change. Science 342/6160: 850–853 a mapy <<http://earthenginepartners.appspot.com/science-2013-global-forest>>
- Hruzová, L. eds. (2012). Hlucháňovi priateľský manažment lesa. Metodická príručka. Technická univerzita Zvolen, OZ Prales, 50 s.
- Hudec, K. a Šťastný, K. (2005). *Jynx torquilla* – Krutihlav obecný. In: Ptáci – Aves. Fauna ČR, díl II/2. Academia, Praha
- Hudec, K. a Šťastný, K. (2005). *Coturnix coturnix* – Křepelka polní. In: Ptáci – Aves. Fauna ČR, díl 2/I. Academia, Praha
- Hudec, K. a Šťastný, K. (2005). *Crex crex* – Chrástal poľný. In: Ptáci – Aves. Fauna ČR, díl 2/I. Academia, Praha
- Hraško, J., Linkeš, V., Šály, R., Šurina, B., (1993). Pôdna mapa Slovenska, Bratislava: Výskumný ústav pôdoznealectva a ochrany pôdy
- Hudec, K., Černý, W. et al. (1977). Fauna ČSSR, Ptáci 2. Academia, Praha, 896 pp.
- Hudec K. et al. (1983). Fauna ČSSR. Ptáci – Aves. Díl III/1 & 2. Academia, Praha, 1236 pp.
- IUCN 1996: Ochrana biodiverzity a obhospodarovanie trvalých trávnych porastov CHKO - BR Poľana, Vyd. Nadácia IUCN, Svetová únia ochrany prírody, Slovensko, Bratislava, v

rámci projektu Regionálneho európskeho programu IUNC so sídlom v Cambridge, Veľká Británia a Gland, Švajčiarsko

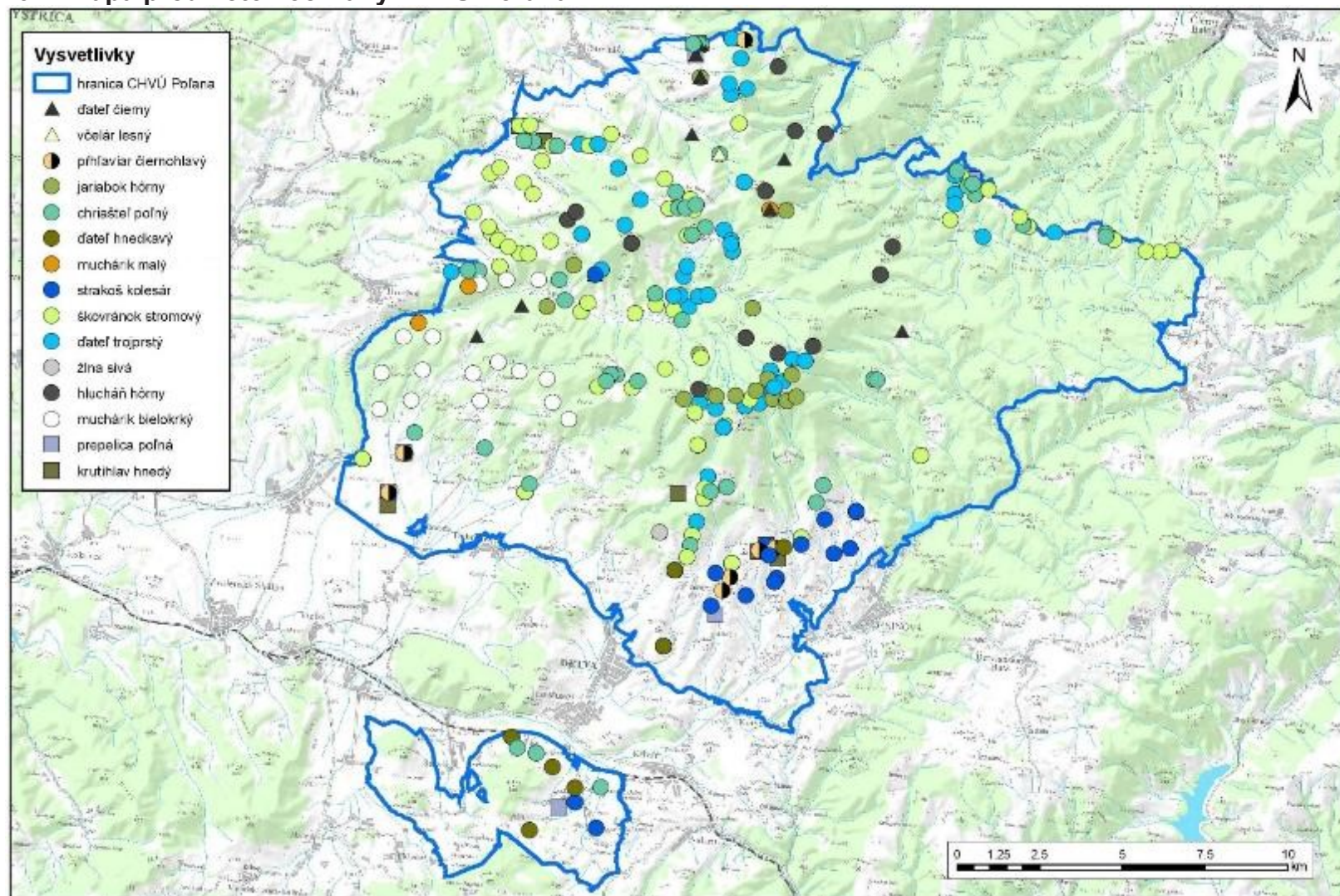
- IUCN 1998: Ochrana biodiverzity a obhospodarovanie trvalých trávnych porastov CHKO - BR Poľana 2, Vyd. IUCN, Svetová únia ochrany prírody, Slovensko, Bratislava, v rámci projektu Regionálneho európskeho programu IUNC so sídlom v Cambridge, Veľká Británia a Gland, Švajčiarsko
- de Juana, E. & Kirwan, G.M. (2013). Hazel Grouse (*Bonasa bonasia*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2013). Handbook of the Birds of the World Alive. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/53330> on 30 September 2015)
- Karaska, D. a Danko, Š. (2002). Včelár lesný (*Pernis apivorus*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.
- Karaska, D., Trnka, A., Krištín, A. a Ridzoň, J. (2015). Chránene vtáčie územia Slovenska. Štátna ochrana prírody SR, Banská Bystrica, 380 s.
- Korňan M. 2004: Structure of the breeding bird assemblage of a primaeval beech-fir forest in the Šrámková National Nature Reserve, the Malá Fatra Mts. Biologia, Bratislava 59/2: 219–231
- Korňan M. (2013). Breeding bird assemblage dynamics of a primaeval temperate mixed forest in the Western Carpathians (Slovakia): support for pluralistic community concept. Ornis Fennica 90: 151–177
- Kovalík, P., Pačenovský, S., Čapek, M., Topercer, J., (2010). Slovenské mená vtákov sveta. SOS/BirdLife Slovensko, Bratislava, 396 p.
- Krištín, A. (2002c). Pŕhlaviar čierohlavý (*Saxicola torquata*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava
- Krištín, A. (2002b). Škovránik stromový (*Lullula arborea*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava
- Krištín, A. a Kropil, R. (2002). Muchárik bieločrý (*Ficedula albicollis*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.
- Kropil R. 1994 Metodika programu sčítania vtákov na Slovensku. – Tichodroma 7: 138-143
- Kropil, R. (2002). Tesár čierny (*Dryocopus martius*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava
- Malinovský, V., (2014). Územný plán veľkého územného celku Košického kraja, Zmeny a doplnky 2014, Sprievodná správa, Košice
- Mapový portál Štátnej ochrany prírody a krajiny, Banská Bystrica, 2014 dostupné na <http://maps.sopsr.sk/mapy/map.html>
- McGowan, P.J.K., de Juana, E. & Boesman, P. (2013). Common Quail (*Coturnix coturnix*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2013). Handbook of the Birds of the World Alive. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/53434> on 16 September 2015)
- Michalko J., Berta J. & Magic D. (1986). Geobotanická mapa ČSSR, Slovenská socialistická republika, textová časť. Veda, Bratislava, 168 pp.
- Mikoláš M., Kalafusová I., Tejkal M., Černajová I., Michalová Z., Hlásny T., Barka I., Zrníková K., Bače R., Svoboda M. (2013): Stav habitatu jadrovej populácie hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*) v Západných Karpatoch: Je ešte pre hlucháňa na Slovensku miesto? Sylvia 49:79–98
- Miklós, L., (2002). Atlas krajiny Slovenskej republiky. I. vyd., Bratislava: Ministerstvo životného prostredia SR; Banská Bystrica: Slovenská agentúra životného prostredia
- Mitrus C., Kleszko N. & Sočko B. (2006). Habitat characteristics, age, and arrival date of male Red-breasted Flycatchers *Ficedula parva*. Ethol. Ecol. & Evol. 18/1: 33–41
- Opatrenie Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky zo 7. decembra 2017 č. 1/2017, ktorým sa mení a dopĺňa výnos Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky zo 14. júla 2004 č. 3/2004-5.1, ktorým sa vydáva národný zoznam území európskeho významu

- Orta, J., Kirwan, G.M. & Garcia, E.F.J. (2013). European Honey-buzzard (*Pernis apivorus*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2013). Handbook of the Birds of the World Alive. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/52958> on 23 October 2015)
- Pavlík Š. 1998: Stav poznania a perspektívy výskumu ďatľov na Slovensku. Tichodroma 11: 133–146
- Pavlík, Š. (2002a). Krutohlav obyčajný (*Jynx torquilla*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava
- Polák, P., Saxa, A. (eds.), (2005). Priaznivý stav biotopov a druhov európskeho významu. ŠOP SR, Banská Bystrica, 736 p.
- Pospelov S. M. 1956: K voprosu o chozjajstvennom značeníi ďatľov v lesach Leningradskoj oblasti. Zool. žurnal 35: 600–605
- Prehľad výhradných ložísk a ložísk nevyhradených nerastov, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/loziska/>
- <http://www.putnickiemiesta.sk/>
- Program záchrany hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus* Linnaeus, 1758) na roky 2018 – 2022 (Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, 2018)
- Program záchrany tetrao holňiaka (*Tetrao tetrix* Linnaeus, 1758) na roky 2018 – 2022 (Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, 2018)
- Register evidencie navrhovaných, určených, blokových a zrušených prieskumných území, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/pu/>
- Register nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok, Pamiatkový úrad SR, 2015 dostupný na <https://www.pamiatky.sk/sk/page/evidencia-narodnych-kulturnych-pamiatok-na-slovensku>
- Register zaevidovaných skládok odpadov na území SR, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/skladky/>
- Register zdokumentovaných svahových deformácií na území SR, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/zosuvy/>
- RPS Slovakia 2010: Aktualizácia definovania priaznivého stavu vybraných druhov dravých vtákov. Ochrana dravcov na Slovensku, Bratislava, 32 pp.
- Rybanič, R., Kaňuch, P., Fiala, J., Krištín, A., Walitzky, Z., Nobel, P., Danko, Š., Maderič, D., Karaska, D., Rajtár R., Bobáková, L. (2003). Návrh sústavy chránených vtáčích území (SPA) v Slovenskej republike a ich ochranné podmienky. – SOVS, Bratislava, 145 s.
- Saniga, M. (2002). Jariabok hôrny (*Bonasa bonasia*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava
- Scherzinger W. 1982: Die Spechte im Nationalpark Bayerischer Wald. Schriftenreihe des Bayerischen Staatsministeriums für Ernährung, Landwirtschaft und Forsten 9: 1–119
- SOS Bird/Life Slovensko (2013). Metodika systematického dlhodobého monitoringu výberových druhov vtákov v chránených vtáčích územiach. – Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, Banská Bystrica. pp. 180
- Šťastný, K. a Hudec, K. (2011). *Lullula arborea* – Skřivan lesný. In: Ptáci – Aves. Fauna ČR, díl III/1. Academia, Praha
- Šťastný, K. a Hudec, K. (2011). *Saxicola torquatus* – Bramborníček černohlavý. Academia, Praha. In: Ptáci – Aves. Fauna ČR, díl 3/I. Academia, Praha
- Štátny zoznam osobitne chránených častí prírody a krajiny dostupný na <http://uzemia.enviroportal.sk/>
- Taylor, B. & de Juana, E. (2014). Corncrake (*Crex crex*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). Handbook of the Birds of the World Alive. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/53633> on 16 September 2015)
- Taylor, B. (2006). Red-breasted Flycatcher (*Ficedula parva*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). Handbook of the Birds of the World

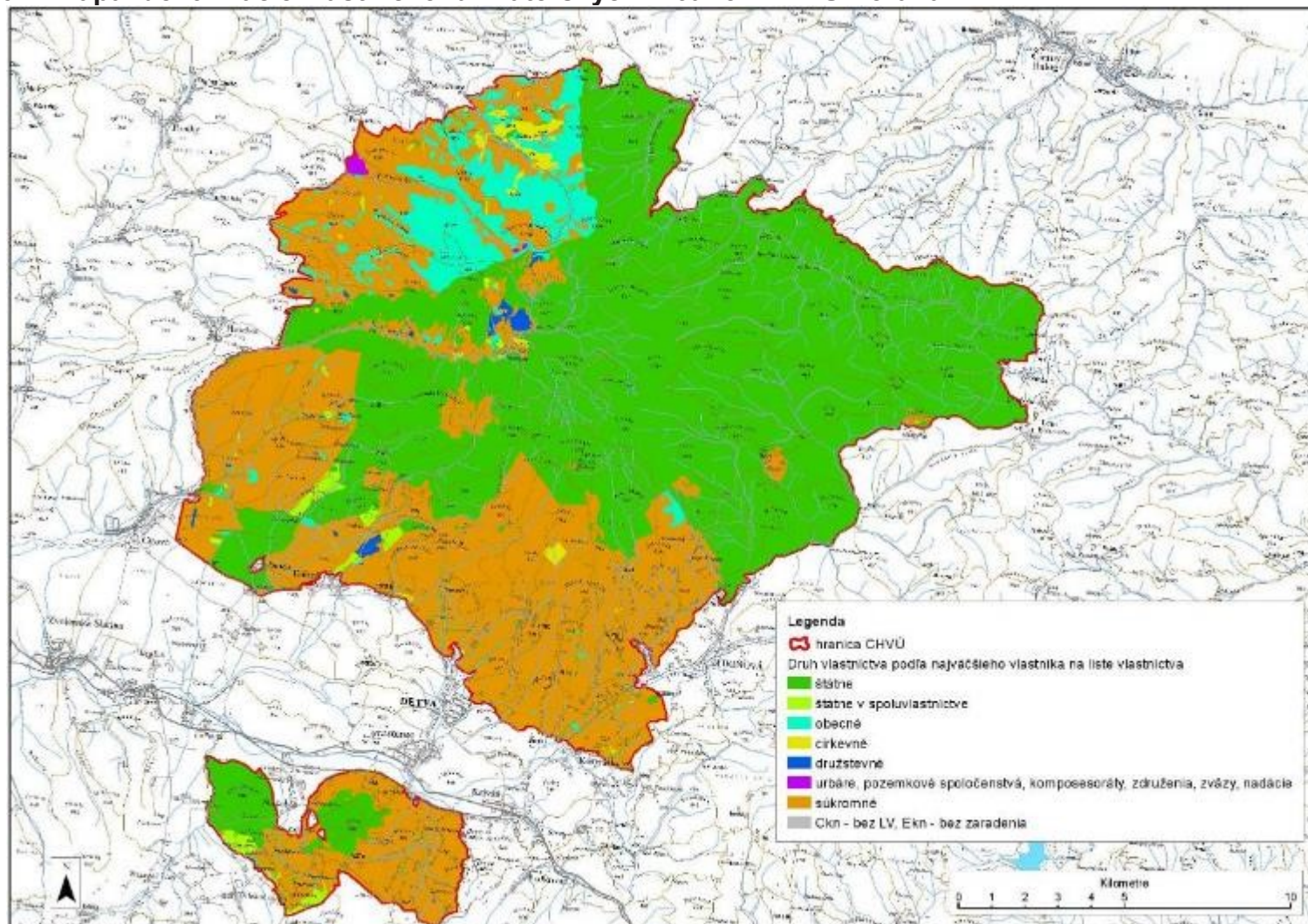
- Alive. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/59057> on 17 October 2015).
- Taylor, B. (2006). Collared Flycatcher (*Ficedula albicollis*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). Handbook of the Birds of the World Alive. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/59049> on 17 October 2015)
 - Vass, D., (1988). Regionálne geologické členenie Západných Karpát a severných výbežkov Panónskej panvy na území ČSSR, Bratislava: Geologický ústav Dionýza Štúra
 - Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 24/2008 Z. z., ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Poľana
 - Výnos Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 3/2004-5.1 zo 14. júla 2004, ktorým sa vydáva národný zoznam území európskeho významu
 - Winkler, H. & Christie, D.A. (2015). Grey-faced Woodpecker (*Picus canus*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2015). Handbook of the Birds of the World Alive. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/56316> on 23 October 2015)
 - Winkler, H. & Christie, D.A. (2002). Black Woodpecker (*Dryocopus martius*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). Handbook of the Birds of the World Alive. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/56291> on 28 September 2015)
 - Winkler, H. & Christie, D.A. (2002). White-backed Woodpecker (*Dendrocopos leucotos*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). Handbook of the Birds of the World Alive. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/56224> on 17 October 2015)
 - Winkler, H., Christie, D.A. & Kirwan, G.M. (2015). Eurasian Wryneck (*Jynx torquilla*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2015). Handbook of the Birds of the World Alive. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/56121> on 8 October 2015)

6. PRÍLOHY

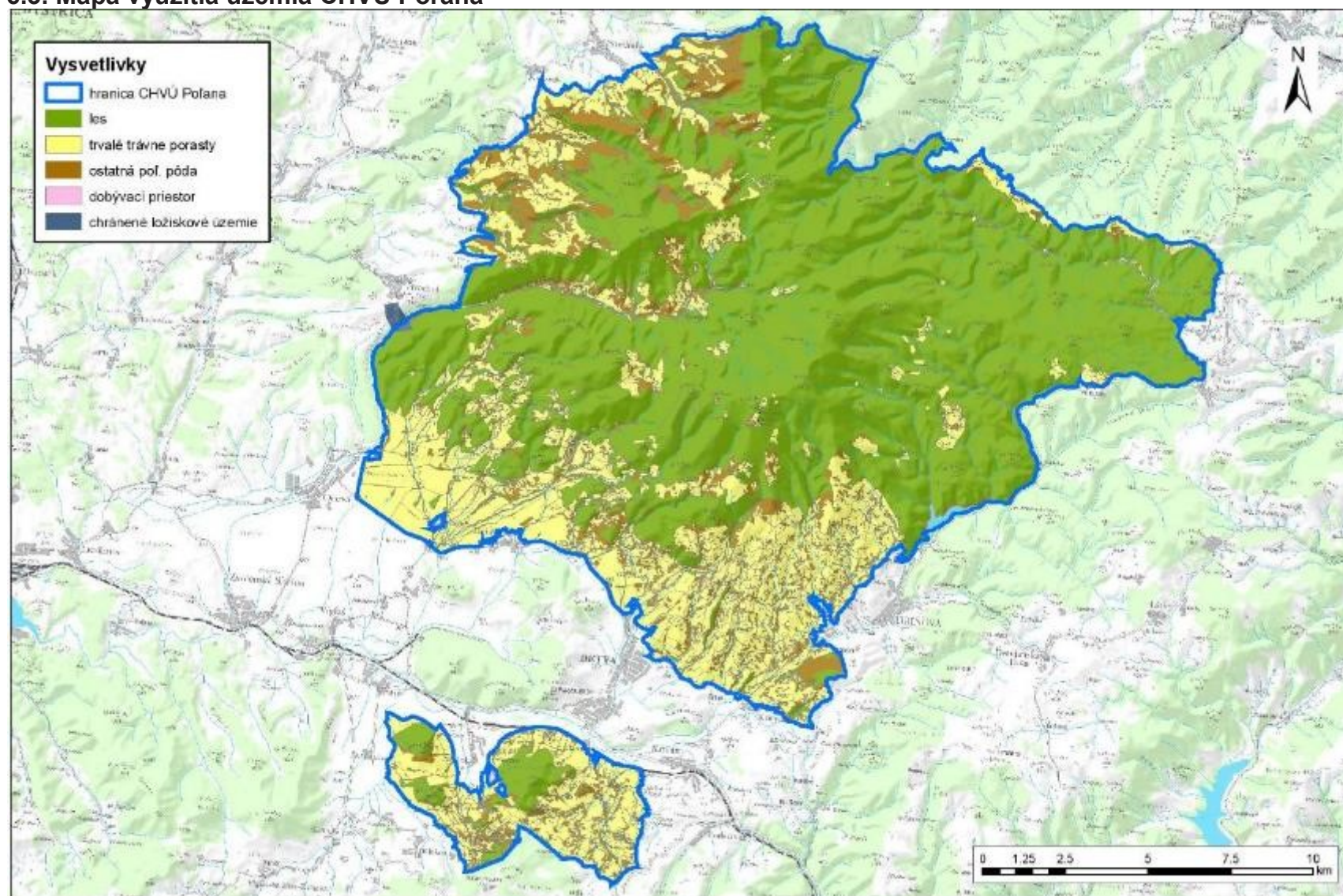
6.1. Mapa predmetov ochrany CHVÚ Poľana

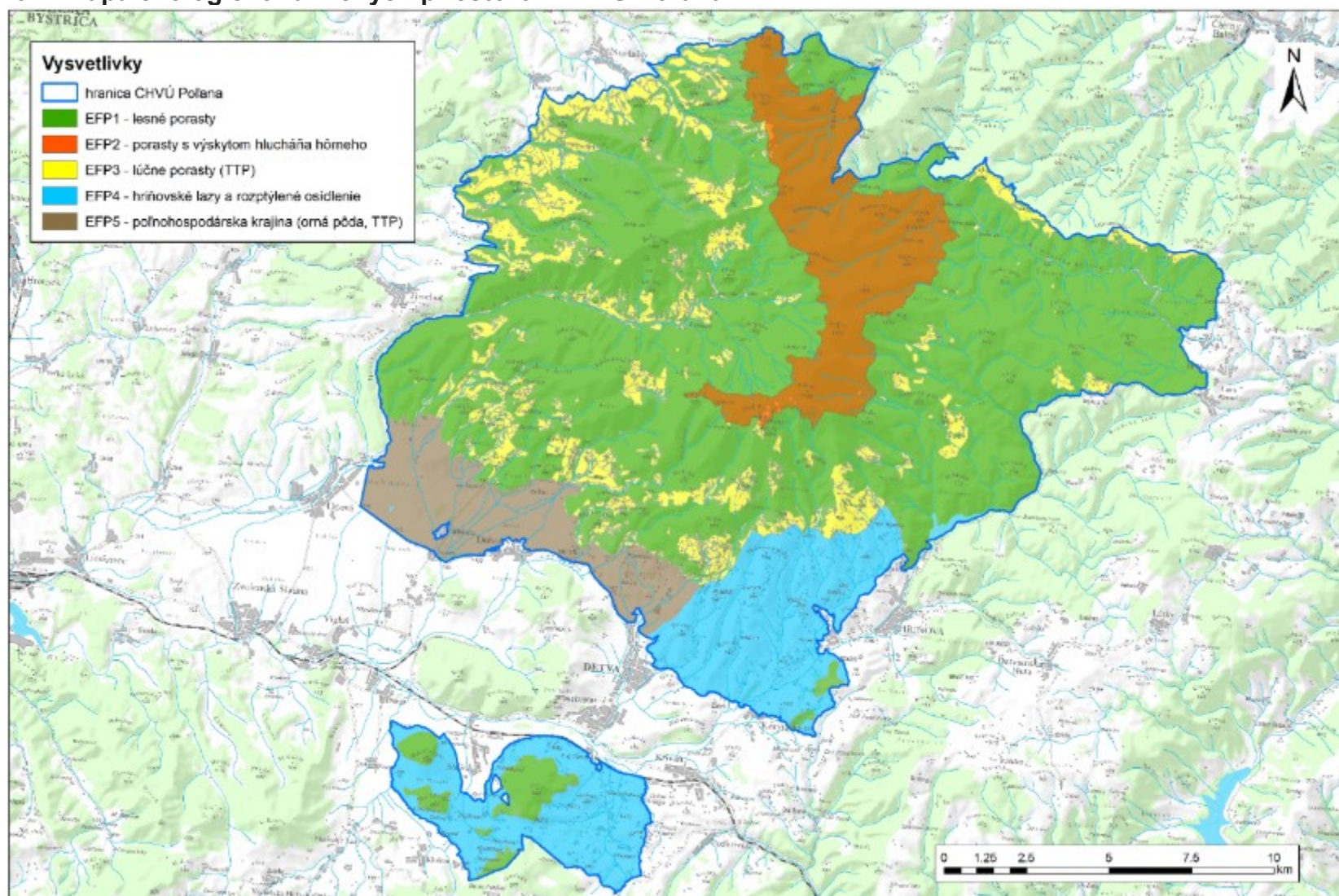
6.2. Mapa identifikácie vlastnícko–užívateľských vzťahov CHVÚ Poľana

6.3. Mapa využitia územia CHVÚ Poľana

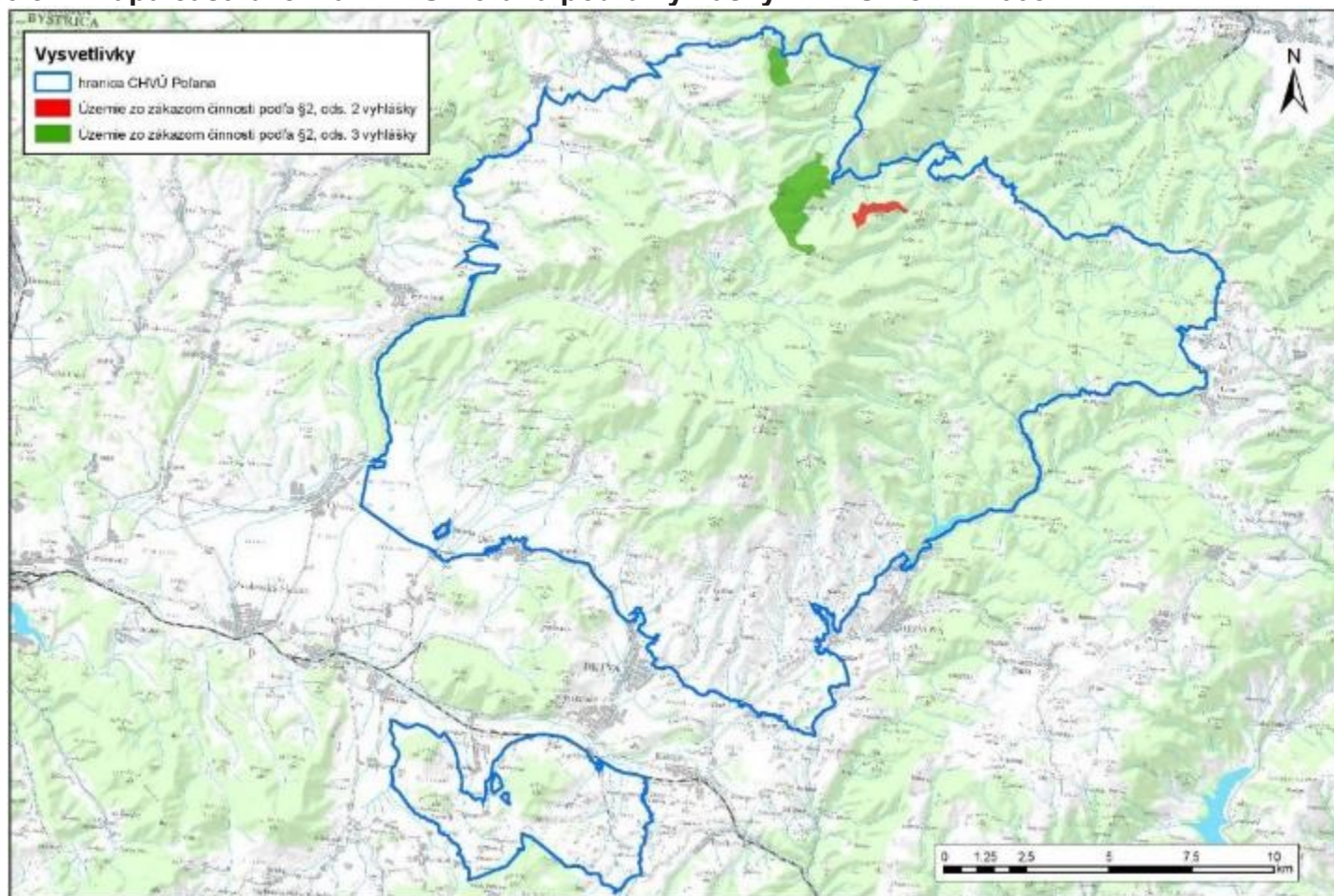

6.4. Mapa ekologicko-funkčných priestorov CHVÚ Poľana

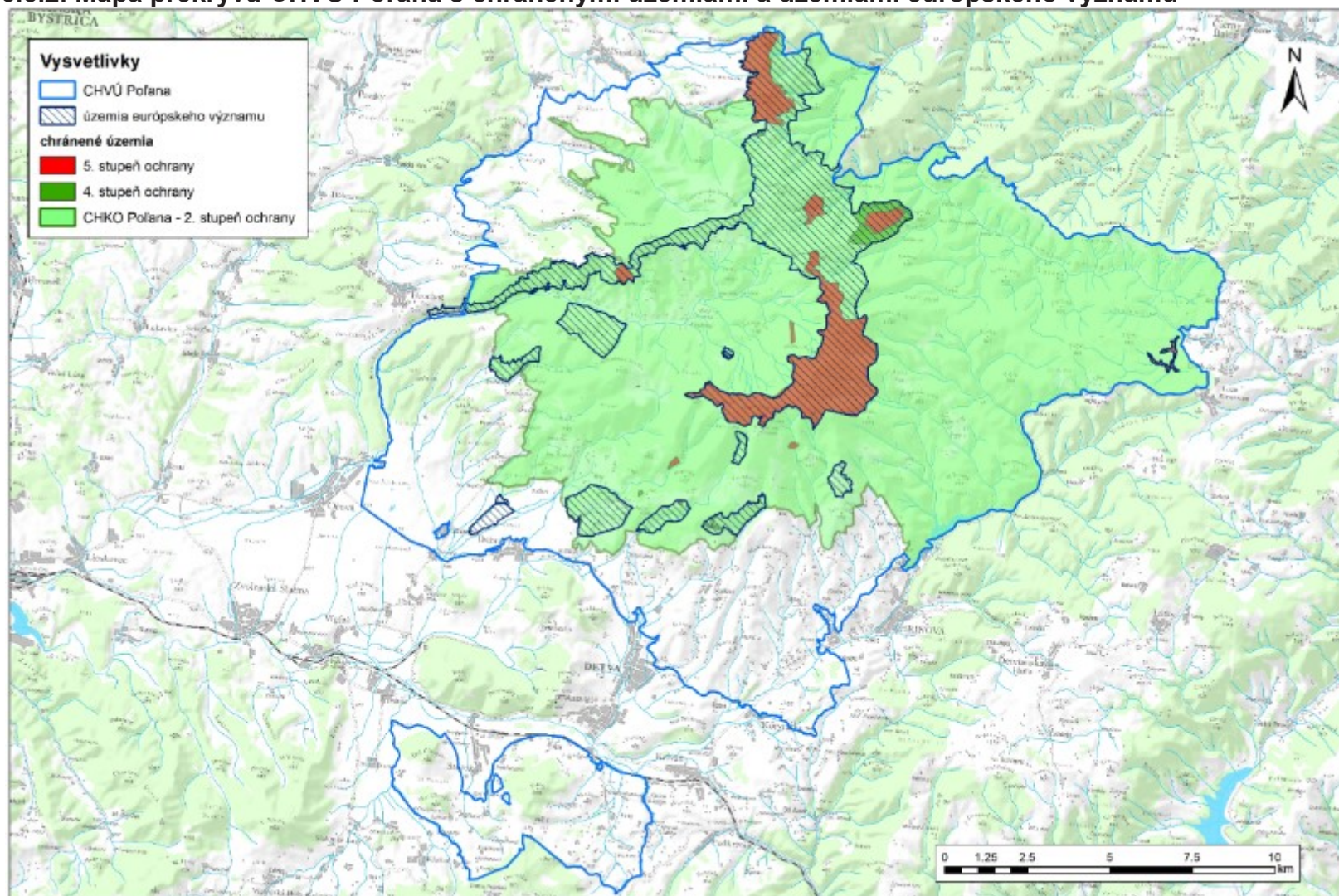
6.5. Iná dokumentácia¹⁴

6.5.1. Mapa častí územia CHVÚ Poľana podľa vyhlášky MŽP SR č. 24/2008 Z. z.

¹⁴ V zmysle prílohy č. 18 vyhlášky MŽP SR č. 24/2003 Z. z. je prílohou č. 6..5 Mapa zón. Nakoľko CHVÚ Poľana nie je zónované, táto mapa nebola vyhotovená.

6.5.2. Mapa prekryvu CHVÚ Poľana s chránenými úzermi a úzermi európskeho významu

6.5.3 Porastová mapa CHVÚ Poľana

